

Inhoud	blz.
Horizontale Toelichting	3
Verticale Toelichting	45
Toelichting op de belastingontvangsten	145
Toelichting op de belastinguitgaven	159

1 Horizontale Toelichting

Per begroting (of begrotingsfonds dan wel aanvullende post) wordt in deze bijlage een toelichting gegeven op het verloop van de uitgaven en niet-belastingontvangsten vanaf 2007 tot en met 2012 volgens de huidige inzichten.

De totalen per begroting zijn exclusief de bedragen die onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) vallen; deze uitgaven worden separaat gepresenteerd.

De cijfers van de afzonderlijke begrotingen luiden in miljoenen euro's in constante prijzen van het jaar 2007. Via aanvullende posten voor loon- en prijsbijstelling wordt een reservering opgenomen voor toekomstige loon- en prijsstijgingen.

Een deel van de intensiveringsenveloppen uit het Coalitieakkoord is nog niet toegedeeld aan de afzonderlijke begrotingen, maar staat nog op de aanvullende post van het Rijk. Over de concrete aanwending van deze middelen zal komende jaren nog besluitvorming plaatsvinden. De enveloppen zijn daarom niet één op één terug te vinden in de toelichting per begroting.

Huis der Koningin

I Huis der Koningin	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	5,9	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
totaal niet-belastingontvangsten						
1 Uitkering leden Koninklijk Huis Uitgaven	5,9	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1

Staten-Generaal

IIA Staten-Generaal	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	130,4	127,3	125,1	124,5	118,1	118,1
totaal niet-belastingontvangsten	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
1 Wetgeving en controle Eerste Kamer Uitgaven	10,2	9,5	9,5	9,4	9,4	9,4
Ontvangsten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
2 Uitgaven tbv van (oud) leden Tweede Kamer en leden EP Uitgaven	32,0	32,0	31,5	30,9	32,0	32,0
Ontvangsten	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
3 Wetgeving en controle Tweede Kamer Uitgaven	86,0	84,1	82,6	83,0	76,3	76,3
Ontvangsten	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
4 Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer Uitgaven	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Ontvangsten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10 Nominaal en onvoorzien Uitgaven	0,3	-0,2	-0,4	-0,7	-1,5	-1,5

De hogere uitgaven voor de Tweede Kamer in 2007–2010 hangen samen met een hoger budget voor ICT. Deze middelen zijn bestemd voor reguliere ICT-uitgaven en diverse projecten zoals themasites, een jongerensite, een digitale knipselkrant, het verbeteren van de telecommunicatie-infrastructuur, Staten-Generaal digitaal, de doorontwikkeling van e-parlement en het project Alta Vista.

Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten

IIB Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	103,8	95,3	94,6	98,0	90,8	90,6
totaal niet-belastingontvangsten	3,3	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
1 Raad van State						
Uitgaven	55,6	49,5	49,4	53,2	46,5	46,5
Ontvangsten	1,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
2 Algemene Rekenkamer						
Uitgaven	27,7	27,3	27,1	26,9	26,5	26,5
Ontvangsten	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
3 De Nationale Ombudsman						
Uitgaven	12,4	10,9	10,9	10,8	10,7	10,7
Ontvangsten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4 Kanselarij der Nederlandse Orden						
Uitgaven	3,7	3,2	3,3	3,2	3,3	3,2
Ontvangsten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 Kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen						
Uitgaven	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Ontvangsten	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6 Kabinet van de Gouverneur van Aruba						
Uitgaven	1,3	1,7	1,3	1,3	1,3	1,3
10 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	0,3	-0,0	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2

De hogere uitgaven in 2007 bij de *Raad van State* hangen samen met het aantal HBV-zaken (Hoger Beroep Vreemdelingen). In 2010 zijn de uitgaven hoger in verband met de nieuwe huisvesting voor de Raad van State. De hogere uitgaven in 2007 bij de *Nationale Ombudsman* hangen samen met de verhoogde instroom van het aantal verzoekschriften.

Algemene Zaken

III Algemene Zaken	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	61,5	64,5	64,1	63,3	61,7	56,6
totaal niet-belastingontvangsten	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
1 Bevorderen eenheid regeringsbeleid						
Uitgaven	58,2	61,2	60,7	60,0	58,3	53,3
Ontvangsten	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
4 Kabinet der Koningin						
Uitgaven	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
5 Cie v. Toez. I&V						
Uitgaven	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1

De (conform Coalitieakkoord) aan de begroting van het ministerie van Algemene Zaken toegevoegde middelen voor de versterking van het algemene regeringsbeleid, leiden tot een stijging van de uitgaven op het artikel *Bevorderen eenheid regeringsbeleid* in de periode 2007–2011. Dit effect neemt in de jaren vanaf 2008 af als gevolg van de verwerking van de (eveneens bij Coalitieakkoord) vastgestelde taakstelling op de rijksdienst.

Koninkrijksrelaties

IV Koninkrijksrelaties	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	204,6	210,3	195,6	161,9	154,4	154,4
totaal niet-belastingontvangsten	17,1	15,3	16,3	16,1	15,5	15,5
1 Waarborgfunctie						
Uitgaven	45,2	54,1	55,5	56,0	55,8	55,8
Ontvangsten	8,6	4,5	4,5	4,9	4,9	4,9
2 Bevord.autonomie Koninkrijkspartners						
Uitgaven	157,8	154,8	138,8	104,5	97,2	97,2
Ontvangsten	8,5	10,8	11,8	11,2	10,6	10,6
3 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	1,5	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3

De uitgaven verband houdende met de *waarborgfunctie* zijn in 2007 lager dan in andere jaren. Dit wordt verklaard doordat de middelen voor de luchtverkenningcapaciteit (LVC) van de Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba incidenteel zijn overgeboekt naar het ministerie van Defensie, dat in 2007 nog de budgettaire verantwoordelijkheid draagt voor de LVC.

De bedragen in het kader van de *bevordering autonomie Koninkrijkspartners* lopen af. In 2007, 2008 en 2009 zijn er hogere uitgaven in verband met onder meer het Overgangsakkoord van 12 februari 2007 tussen Nederland, de Nederlandse Antillen, Sint-Maarten, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, en de uitvoering van het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen (PVNA). De uitgaven die verband houden met het Overgangsakkoord betreffen onder andere het Sociaal Economisch Initiatief. De daling van de uitgaven vanaf 2010 kan worden verklaard uit het incidentele karakter van de uitgaven die voortvloeien uit het Overgangsakkoord en de uitvoering van het PVNA.

Buitenlandse Zaken

V Buitenlandse Zaken	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	6 669,5	7 477,1	5 086,9	6 374,5	6 656,6	6 839,0
totaal niet-belastingontvangsten	611,4	623,6	636,1	648,8	661,8	675,0
23 Versterkte Europese samenwerking						
Uitgaven	6 669,5	7 477,1	5 086,9	6 374,5	6 656,6	6 839,0
Ontvangsten	611,4	623,6	636,1	648,8	661,8	675,0

Er zijn twee soorten uitgaven op de begroting van Buitenlandse Zaken: HGIS en niet-HGIS. Niet-HGIS uitgaven zijn uitgaven ten behoeve van de Europese Unie. HGIS-uitgaven zijn alle andere buitenlanduitgaven. De HGIS-uitgaven worden elders toegelicht; hier wordt alleen ontwikkeling van de EU-afrachten weergegeven.

De opdrachten aan de Europese Unie op het artikel *Versterkte Europese samenwerking* laten een wisselend verloop zien. Dit is het gevolg van de eind 2005 gevoerde onderhandelingen over de nieuwe Financiële Perspectieven. De verwerking van de lagere opdrachten aan de EU voor de periode 2007 – 2009 vindt in zijn geheel plaats in 2009. Vanaf 2010 is het nieuwe structurele niveau zichtbaar.

Justitie

VI Justitie	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	5 910,4	5 465,0	5 326,4	5 246,0	5 226,7	5 227,0
totaal niet-belastingontvangsten	1 059,6	1 100,6	1 107,2	1 111,5	1 117,2	1 116,8
11 Nederlandse rechtsorde Uitgaven	11,0	10,7	10,6	10,6	10,6	10,6
12 Rechtspleging en rechtbijstand Uitgaven	1 347,1	1 312,9	1 295,6	1 303,3	1 303,2	1 302,6
Ontvangsten	185,2	186,3	187,9	190,9	191,9	193,9
13 Rechtshandhaving, criminaliteits- en terrorismebestrijding Uitgaven	2 539,8	2 528,6	2 574,0	2 588,4	2 628,7	2 626,5
Ontvangsten	778,5	832,7	835,4	836,7	841,9	841,4
14 Jeugd Uitgaven	821,8	522,3	533,9	556,6	559,5	559,7
Ontvangsten	14,9	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
15 Vreemdelingen Uitgaven	999,6	870,2	697,3	604,3	598,6	598,2
Ontvangsten	70,7	71,1	73,4	73,4	72,8	71,1
16 Integratie Uitgaven						
Ontvangsten						
17 Internationale rechtsorde Uitgaven	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
91 Algemeen Uitgaven	186,9	224,8	230,7	229,4	228,3	232,0
Ontvangsten	10,3	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
92 Nominaal en onvoorzien Uitgaven	- 0,6	- 9,3	- 20,5	- 51,5	- 106,9	- 107,4
93 Geheim Uitgaven	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0

De daling in het uitgavenpatroon voor Justitie wordt met name veroorzaakt door de overheveling van middelen naar de programmabegroting van de programmaminister van Jeugd en Gezin (J&G). Het gaat hierbij

bijvoorbeeld om de budgetten voor civiele maatregelen bij de Raad voor de Kinderbescherming, de (gezins-)voogdij en de overdracht van justitiële jeugdplaatsen in het kader van de operatie «optimalisatie zorgaanbod».

De uitgavenstijging op artikel *Rechtshandhaving, criminaliteitsbestrijding- en terrorismebestrijding* wordt met name veroorzaakt door de intensivering uit pijler 5 van het Coalitieakkoord. Er zijn middelen bijgekomen voor onder meer het aanpakken van cybercrime en financieel-economische fraude, het verlagen van het recidivepercentage en het Nederlands Forensisch Instituut. Conform het Coalitieakkoord is de ontvangstenraming voor Boeten en Transacties opwaarts bijgesteld.

De daling op het artikel *Jeugd* wordt veroorzaakt door de overboeking van middelen die op de begroting van Justitie beschikbaar waren voor justitiële jeugdinrichtingen en de uitvoering van jeugdbescherming, naar de programmabegroting van Jeugd en Gezin (J&G). De stijging in het budgettaire verloop die zichtbaar blijft, is voornamelijk het gevolg van de extra middelen ten behoeve van additionele capaciteit bij de Justitiële Jeugdinrichtingen en de middelen uit pijler 5 van het Coalitieakkoord. Deze middelen worden ingezet voor extra capaciteit voor gedragsbeïnvloeding en voor een kwaliteitsverbetering in de jeugdsector. De daling aan de ontvangstenkant van de begroting wordt eveneens veroorzaakt door de budgetoverheveling naar de programmabegroting van J&G. Het gaat hier hoofdzakelijk om ouderbijdragen die worden geïnd door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO).

De uitgaven op het artikel *Vreemdelingen* nemen al gedurende enige jaren af door met name een lagere bezetting in de opvangfaciliteiten en een vermindering van het aantal procedures bij de IND. Dit is het gevolg van het gevoerde restrictieve toelatingsbeleid. De instroom van vluchtelingen die asiel aanvragen is gedaald van omstreeks 40 000 in 2000 naar een raming van 10 500 voor 2007 en verder. Als gevolg van de regeling ter afwikkeling van de nalatenschap van de oude Vreemdelingenwet is de uitstroom uit de opvangfaciliteiten echter met twee jaar vertraagd. Met name hierdoor en door extra investeringen in brandveiligheid bij het COA zijn de uitgaven in 2007 en 2008 hoger dan in latere jaren.

De oloploop van het tekort op het *niet-beleidsartikel 92* wordt veroorzaakt door de «taakstelling rijksdienst» en een deel van de «subsidietaakstelling». Deze zijn nog niet doorverdeeld naar de beleidsartikelen.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	6 331,6	5 689,0	6 303,3	5 401,1	5 324,6	5 329,4
totaal niet-belastingontvangsten	31,2	31,9	46,1	79,2	78,6	75,6
1 Grondwet en democratie						
Uitgaven	18,8	6,7	7,1	8,2	7,9	5,4
2 Politie						
Uitgaven	4 479,4	4 537,1	4 562,5	4 597,1	4 603,7	4 613,8
Ontvangsten	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	0,5
4 Partners in veiligheid						
Uitgaven	147,0	109,4	100,1	100,6	103,4	97,4
Ontvangsten	4,6					
5 Nationale Veiligheid						
Uitgaven	180,6	159,1	163,1	162,4	161,7	161,7
Ontvangsten	3,2	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1
6 Functioneren Openbaar Bestuur						
Uitgaven	42,8	42,6	40,1	39,7	40,5	41,5
Ontvangsten	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
7 Informatiebeleid Openbare Sector						
Uitgaven	158,1	89,2	89,4	87,9	82,3	82,0
9 Grotestedenbeleid						
Uitgaven						
Ontvangsten						
10 Arbeidszaken overheid						
Uitgaven	112,8	99,3	88,3	53,2	52,2	52,2
Ontvangsten	1,5	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
11 Kwaliteit rijksdienst						
Uitgaven	76,9	48,8	48,5	48,0	47,2	47,2
Ontvangsten	8,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
12 Algemeen						
Uitgaven	95,5	91,6	89,1	90,1	97,2	100,6
Ontvangsten	6,3	1,0	1,0	1,0	1,0	0,7
13 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	11,7	- 2,1	- 3,7	- 6,2	- 99,9	- 100,7
14 Toezicht en onderzoek Oov						
Uitgaven	15,0	15,3	14,6	14,4	14,0	14,0
15 Crises- en rampenbeheersing						
Uitgaven	38,2	36,4	35,3	34,2	33,4	33,4
Ontvangsten	2,2	2,0	0,7			
16 Brandweer en GHOR						
Uitgaven	154,9	155,6	168,7	171,3	181,0	181,0
Ontvangsten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
17 VUT fonds						
Uitgaven	800,0	300,0	900,0			
Ontvangsten		22,4	38,2	72,0	71,4	71,4

De hogere uitgaven aan *grondwet en democratie* in 2007 betreffen met name de kosten verbonden aan de benodigde maatregelen voor de

organisatie van de Provinciale Statenverkiezingen en de incidentele bijdrage voor gemeenten voor deelname aan het experiment Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal.

De uitgaven voor de *politie* stijgen door verscheidene omstandigheden. In de eerste plaats als gevolg van de beleidsintensivering uit hoofde van het Coalitieakkoord, onder andere aan te wenden voor het opvangen van de gevolgen van de uitstroom bij de politie als gevolg van vergrijzing en voor intensivering op het vlak van de bestrijding van georganiseerde misdaad. In de tweede plaats hangt de stijging samen met de herziening van het budgetverdeelsysteem voor de politie; de «minkorpsen» ontvangen tijdelijk compensatie. De stijging is verder onder meer het gevolg van de jaarlijkse groei van het politiebudget in verband met de demografische ontwikkeling.

De uitgaven voor *partners in veiligheid* zijn vanaf 2008 lager doordat de bijdragen van Defensie, VWS en de politie ten behoeve van C2000 voor 2008 en latere jaren nog niet naar artikel 4 is overgeheveld.

De piek in de uitgaven voor *nationale veiligheid* in 2007, houdt verband met de nieuwe huisvesting van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD).

De hogere uitgaven in 2007 voor het *Informatiebeleid Openbare Sector* hangen samen met investeringen in apparatuur die de biometrische chip op het paspoort kan lezen. Daarnaast leidt het explosieve gebruik van Digid en de Overheidstransactiepoort tot hogere uitgaven bij de Gemeenschappelijke beheerorganisatie (GBO).

Het hogere uitgavniveau voor *arbeidszaken overheid* in de periode 2007 tot en met 2009 hangt samen met een extra koopkrachtrepatriatie voor postactieve ambtenaren die tot 2006 gebruik maakten van de tegemoetkomingsregeling in de ziektekosten.

In 2006 is de ZVR-regeling (ZiektekostenVoorzieningRijkspersoneel) afgeschaft. Voor de eenmalige slotuitkering waren middelen vanuit de jaren 2007 tot en met 2010 naar 2006 gehaald. In 2006 is dit budget echter niet volledig uitgeput. De resterende middelen worden via de eindejaarsmarge overgeheveld naar 2007 en ingezet voor de financiering van de nieuwe arbeidsvoorwaardenovereenkomst. Dit verklaart de piek in 2007 in het budget van artikel 11 *Kwaliteit rijksdienst*.

De hogere uitgaven voor *Brandweer en GHOR* vanaf 2009 worden verklaard door de beleidsintensivering als gevolg van het Coalitieakkoord. De uitgavengroei hangt vooral samen met het op orde brengen van de regionale crisisbeheersings- en rampenbestrijdingsorganisaties.

De uitgaven voor het *VUT-fonds* in 2007 tot en met 2009 betreffen een rentedragende lening aan het VUT-fonds. Het VUT-fonds is een stichting die de VUT(vervroegde uittreding)-regelingen uitvoert voor overheids-werknemers op basis van het omslagstelsel. Het omslagstelsel houdt in dat de uitkeringen aan ex-werknemers worden betaald uit de premies die worden opgebracht door de actieve werknemers en door de werkgevers. De ontvangsten vanaf 2008 betreft de rente die over deze lening wordt geheven.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	31 947,2	32 515,0	32 523,1	32 353,1	32 308,0	32 476,8
totaal niet-belastingontvangsten	1 520,4	1 207,8	1 225,4	1 211,1	1 118,9	1 137,0
1 Primair onderwijs						
Uitgaven	8 631,1	8 699,9	8 659,5	8 563,1	8 455,3	8 425,7
Ontvangsten	117,5	41,1	19,6	2,0	2,0	2,0
3 Voortgezet onderwijs						
Uitgaven	6 056,5	6 022,2	6 091,7	6 021,6	5 945,7	5 963,3
Ontvangsten	132,3	73,7	55,2	49,1	1,4	1,4
4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie						
Uitgaven	3 210,8	3 189,5	3 016,8	3 006,1	3 006,4	3 005,1
Ontvangsten	84,2	3,0				
5 Technocentra						
Uitgaven	9,3	9,2	9,2	9,2		
Ontvangsten	9,2	9,1	9,1	9,2		
6 Hoger beroepsonderwijs						
Uitgaven	2 029,3	2 082,5	2 124,9	2 142,5	2 188,7	2 210,3
Ontvangsten	6,0	6,0	8,0	0,0	0,0	0,0
7 Wetenschappelijk onderwijs						
Uitgaven	3 460,7	3 426,1	3 458,0	3 500,2	3 560,2	3 579,0
Ontvangsten	11,5	21,5	21,5	26,5	26,5	1,4
8 Internationaal onderwijsbeleid						
Uitgaven	17,0	17,8	17,5	17,1	17,1	17,1
Ontvangsten	0,9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
9 Arbeidsmarkt en personeelsbeleid						
Uitgaven	142,9	177,7	190,0	190,1	190,1	190,1
10 ICT						
Uitgaven	38,3					
Ontvangsten	53,6					
11 Studiefinanciering						
Uitgaven	3 283,3	3 651,6	3 757,5	3 836,4	3 915,6	4 077,7
Ontvangsten	388,9	408,1	442,9	480,3	519,3	559,0
12 Tegemoetkoming studiekosten						
Uitgaven	293,2	306,4	336,3	216,6	213,6	212,8
Ontvangsten	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
13 Lesgelden						
Uitgaven	6,0	6,0	6,2	6,0	5,3	4,9
Ontvangsten	184,8	185,3	187,9	194,2	199,9	205,3
14 Cultuur						
Uitgaven	897,2	872,5	871,2	861,4	851,1	850,0
Ontvangsten	39,7	24,3	23,4	22,5	21,6	20,7
15 Media						
Uitgaven	791,1	843,2	848,1	852,8	854,1	858,4
Ontvangsten	232,9	232,2	232,2	252,6	197,3	197,3
16 Onderzoek en wetenschappen						
Uitgaven	983,3	1 043,7	1 060,7	990,3	954,9	953,9
Ontvangsten	201,3	167,5	195,7	145,8	122,0	121,0
17 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven		- 4,3	- 16,8	- 33,6	- 67,2	- 118,8
Ontvangsten	5,2	2,5	2,0	1,0	1,0	1,0

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
18 Ministerie algemeen						
Uitgaven	131,4	117,2	113,2	111,0	111,0	110,1
Ontvangsten	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
19 Inspecties						
Uitgaven	49,5	47,4	47,3	47,3	47,3	47,3
Ontvangsten	0,4					
20 Adviesraden						
Uitgaven	7,8	7,6	7,7	7,7	6,9	6,9
24 Kinderopvang						
Uitgaven	1 895,3	1 984,0	1 909,6	1 993,2	2 037,5	2 068,6
Ontvangsten	41,8	23,3	17,7	17,7	17,7	17,7
25 Emancipatie						
Uitgaven	13,2	14,8	14,6	14,4	14,4	14,4

De begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap groeit bruto met 0,3 mld. euro tussen 2007 en 2012, hierbij is gecorrigeerd voor de 300 mln. Ov-kaart die niet in 2007 maar reeds in 2006 is uitbetaald, maar wel bij de uitgaven van 2007 hoort. Netto is er zelfs sprake van een daling van de uitgaven met 0,02 mld. Dit beeld wordt veroorzaakt doordat nog niet de oploop van de enveloppen aan de begroting is toegevoegd. Alleen de tranche 2008 is aan de begroting toegevoegd. De taakstellingen zijn echter wel direct van de begroting afgehaald, waardoor nu het beeld ontstaat dat de begroting van OCW in de tijd verslechtert, terwijl er wel degelijk wordt geïnvesteerd in de komende jaren. De geringe oploop is daarnaast het gevolg van demografische ontwikkelingen. In het primair onderwijs en voortgezet onderwijs dalen de uitgaven door een vermindering van het aantal leerlingen en scholieren.

In het *primair onderwijs* dalen de uitgaven door een vermindering van het aantal leerlingen, als gevolg van demografische ontwikkelingen. Daarentegen neemt het aantal zorgleerlingen toe, waardoor de daling in de uitgaven gedeeltelijk teniet wordt gedaan.

In het *voortgezet onderwijs* ziet men een continue daling. Over de jaren heen vindt een daling van de uitgaven plaats door afnemende leerlingaantallen, als gevolg van demografische ontwikkelingen. Daarnaast zal het kleinschalig organiseren van scholen, eventueel binnen bestaande grootschalige verbanden, worden bevorderd. Tegen die achtergrond worden prikkels tot schaalvergroting (fusieprikkels) in het voortgezet onderwijs weggenomen. De grootste intensivering heeft betrekking op de maatregel gratis schoolboeken, die in het schooljaar 2008/2009 geleidelijk zal worden ingevoerd, en volledig per schooljaar 2009/2010. Hiervoor zal financiering vanaf 2008 uit de onderwijsenveloppe en vanaf 2009 deels uit de onderwijsenveloppe en deels uit de lastenenveloppen plaatsvinden.

In het *beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie* is het beeld dat er over de jaren heen minder uitgegeven wordt. Dit is het gevolg van de introductie van een tweede teldatum voor de bekostiging van ROC's waarbij de verwachting is dat uitstroom na 1 oktober groter is dan de instroom. Instellingen worden door een extra teldatum gestimuleerd deelnemers binnen het onderwijs te houden. Daarentegen wordt er echter ook geïntensiveerd in het tegengaan van voortijdig schoolverlaten, competentiegericht onderwijs en wordt het bedrag per leerling in het

MBO verhoogd. Deze intensiveringen zijn echter slechts voor de tranche 2008 aan OCW overgemaakt en voor het restant op de aanvullende post geparkeerd.

In het *Hoger Beroepsonderwijs* en het *Wetenschappelijk Onderwijs* neemt het aantal studenten over de jaren heen toe; hier manifesteert zich de voortzettende onderwijsparticipatie. Dit werkt ook door in de uitgaven voor *Studiefinanciering*. De uitgaven aan studiefinanciering nemen ook toe als gevolg van realisaties over 2006 en de eerste inzichten over januari 2007, waaruit blijkt dat de uitgaven zich op een later moment zullen voordoen dan was geraamd. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs.

Hoewel het *lesgeld* voor het voortgezet onderwijs en voor 16- en 17-jarigen in het Middelbaar Beroepsonderwijs is afgeschaft, nemen de ontvangsten in de loop der jaren toch toe. Dit wordt veroorzaakt door de toename van het aantal leerlingen in het MBO ouder dan 18 jaar.

Op het artikel *Cultuur* dalen de uitgaven van 2007 naar 2012. Dit wordt veroorzaakt door de maatregel profijtbeginsel cultuur: deze wordt ingevuld door een combinatie van maatregelen op terreinen waar privaat profijt is van kunst: cultuurproducerende instellingen, aankoop beeldende kunst en enkele overige subsidies. Ook wordt voor een deel van de taakstelling de enveloppe ingezet; de taakstelling 2008 wordt hieruit volledig gedekt. Daarnaast wordt er echter ook geïntensiveerd: zo zijn er middelen gereserveerd voor het Nationaal Historisch Museum en voor andere intensiveringen in de cultuursector.

Het verloop in het beschikbare budget voor *onderzoek en wetenschappen* hangt met name samen met de kasritmes van de projecten die onder andere uit FES-middelen zijn gefinancierd. Netto bekeken blijven de uitgaven over de jaren heen gelijk, daar zowel FES-ontvangsten als FES-uitgaven afnemen naar 2012 toe.

De uitgaven op het artikel *Algemeen* nemen fors af als gevolg van de subsidietaakstelling en de taakstelling op de rijksdienst.

Op het artikel *Kinderopvang* nemen de uitgaven tussen 2007 en 2012 met 173 mln. toe. Voor een deel is dat toe te schrijven aan meer gebruik van kinderopvangtoeslag dan was geraamd. Daarnaast worden er de komende periode extra middelen ingezet voor de harmonisatie van de regelgeving van kinderopvang en peuterspeelzalen en voor Vroeg en Voorschoolse Educatie en taalachterstanden.

Nationale Schuld (Transactiebasis)

IXA Nationale Schuld (Transactiebasis)	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	15 018,9	13 819,8	16 731,8	16 429,2	15 996,9	13 977,8
totaal niet-belastingontvangsten	2 069,6	1 814,7	1 430,8	1 571,1	1 744,8	1 694,3
1 Financiering staatsschuld						
Uitgaven	9 634,1	10 032,1	10 008,2	10 108,8	10 117,6	9 734,5
Ontvangsten	165,6	96,4	149,6	153,4	103,1	96,2
2 Kasbeheer						
Uitgaven	5 384,8	3 787,6	6 723,6	6 320,4	5 879,3	4 243,3
Ontvangsten	1 904,0	1 718,3	1 281,3	1 417,8	1 641,7	1 598,1

Het hoofdstuk Nationale Schuld betreft het in- en uitlenen van gelden van en aan derden en aan de Staat gelieerde instellingen ten behoeve van de financiering van de staatsschuld. Bovenstaande cijfers zijn exclusief de aflossingen op en de uitgifte van staatsleningen.

Het artikel *Financiering Staatsschuld* heeft betrekking op de extern gefinancierde staatsschuld. De uitgaven bestaan uit de rentelasten van zowel de vaste als de vlottende schuld. De uitgaven fluctueren onder meer als gevolg van de ontwikkeling van het feitelijke tekort, aanpassingen in de rekenrente en herfinanciering.

De ontvangsten bestaan uit de renteopbrengsten over het positieve schatkistsaldo en uit het saldo van opbrengsten en kosten van renteswaps. De ontvangsten fluctueren onder meer als gevolg van afgesloten swaps en aanpassingen in de rekenrente.

Op het artikel *Kasbeheer* staan de geldstromen, die betrekking hebben op het betalingsverkeer van de rijksoverheid en van de aan de schatkist gelieerde instellingen. De fluctuaties worden grotendeels veroorzaakt door mutaties in de rekening-courant saldi van de sociale fondsen.

Financiën

IXB Financiën	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	3 759,4	3 716,4	3 687,9	3 641,0	3 606,5	3 602,3
totaal niet-belastingontvangsten	4 056,6	3 245,0	3 211,2	3 094,4	3 055,4	2 942,5
1 Belastingen						
Uitgaven	3 246,7	3 265,5	3 232,2	3 189,7	3 168,2	3 168,0
Ontvangsten	1 033,4	1 033,4	1 033,4	1 033,4	1 033,4	1 033,4
2 Financiële Markten						
Uitgaven	64,1	63,4	63,0	59,2	57,4	57,4
Ontvangsten	11,9	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
3 Financ. act. Publiek-Private sector						
Uitgaven	70,0	18,5	17,8	17,3	16,3	15,8
Ontvangsten	2 558,5	1 956,4	1 942,4	1 798,4	1 759,4	1 696,4
4 Internationale Fin. Betrekkingen						
Uitgaven	2,7	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2
Ontvangsten	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
5 Exportkredietverz. en Investeringsgar.						
Uitgaven	77,7	107,4	122,5	137,5	137,5	137,5
Ontvangsten	196,2	79,2	69,2	69,2	69,2	69,2
7 Beheer materiele activa						
Uitgaven	127,5	100,0	99,6	99,3	98,6	98,6
Ontvangsten	237,9	154,4	143,6	170,7	170,7	120,7
8 Fin-ec beleid van de overheid						
Uitgaven	42,7	37,2	34,5	31,4	29,4	26,6
Ontvangsten	6,4	5,4	6,2	6,3	6,3	6,4
9 Algemeen						
Uitgaven	118,6	120,0	111,5	103,7	99,4	98,7
Ontvangsten	11,5	9,8	10,1	10,1	10,1	10,1
10 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	9,4	1,9	4,4	0,8	-2,6	-2,6

Door de verkoop van de staatsdeelnemingen SDU en NOVEC en de restitutie van dividendbelasting TNT zijn de verwachte inkomsten voor *Financieringsactiviteiten publiek-private sector* voor 2007 fors hoger. De geleidelijke terugloop van de dividenduitkering voornamelijk als gevolg van de verkoop van KPN en TNT in 2006, zorgt voor geleidelijk dalende ontvangsten vanaf 2008. Doordat de BNG (Bank Nederlandse gemeenten) ook voor 2009 een uitkering voorziet wordt in dat jaar de dalende trend eenmalig onderbroken.

Mede gezien de verwachtingen omtrent de verzekeringsportefeuille worden op de korte termijn minder schade-uitkeringen verwacht dan op de lange termijn. Hierdoor lopen de geraamde uitgaven voor *Exportkredietverzekeringen en Investeringsgaranties* geleidelijk op. De ontvangsten liggen in 2007 op een hoger niveau dan de raming voor de latere jaren, voornamelijk als gevolg van onverwachte terugbetalingen van Peru en Angola.

Het Rijk verkoopt een deel van zijn gronden. Hierdoor hoeft minder uitgegeven te worden voor onderhoud en beheer van *Materiële activa*. De ontvangsten liggen in 2007 hoger, voornamelijk door extra ontvangsten uit de verkoop van agrarische gronden.

Het ministerie van Financiën voert programma's uit voor het verminderen van administratieve lasten (IPAL en ACTAL). Volgens huidige planning zullen deze in 2011 gerealiseerd worden. Mede hierom wordt tot 2011 meer uitgegeven op het artikel *Financieel economisch beleid van de overheid*. In 2007 is er een piek in de uitgaven, omdat er een nulmeting administratieve lasten heeft plaatsgevonden.

Defensie

X Defensie	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	8 065,3	7 853,6	7 794,6	7 698,6	7 688,5	7 579,2
totaal niet-belastingontvangsten	620,7	625,5	501,9	494,0	486,7	299,5
21 Commando Zeestrijdkrachten						
Uitgaven	647,9	579,8	576,4	575,6	575,2	575,6
Ontvangsten	22,3	22,3	23,9	22,3	22,3	22,3
22 Commando Landstrijdkrachten						
Uitgaven	1 422,4	1 361,2	1 363,5	1 367,2	1 368,1	1 359,3
Ontvangsten	31,9	18,2	18,2	18,2	18,2	18,2
23 Commando Luchstrijdkrachten						
Uitgaven	686,4	698,8	680,4	672,6	669,7	662,0
Ontvangsten	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7
24 Koninklijke Marechaussee						
Uitgaven	365,6	365,6	365,2	364,9	360,0	358,7
Ontvangsten	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
25 Defensie Materieelorganisatie						
Uitgaven	2 325,8	2 181,5	2 076,6	2 151,3	2 133,1	2 216,3
Ontvangsten	79,7	73,7	73,7	73,7	73,7	73,7
26 Commando Dienstencentra						
Uitgaven	883,0	941,2	963,9	934,2	922,9	834,9
Ontvangsten	42,7	42,7	42,3	42,3	42,3	42,3
70 Geheime uitgaven						
Uitgaven	2,4	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
80 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	4,2	31,9	121,3	- 9,3	- 22,3	- 31,4
90 Algemeen						
Uitgaven	1 727,7	1 691,8	1 645,5	1 640,3	1 680,0	1 602,0
Ontvangsten	428,1	452,7	327,9	321,6	314,2	127,1

Meerjarig nemen de totaaluitgaven van Defensie af (los van de uitgaven voor het uitvoeren van crisisbeheersingsoperaties en attachés die gefinancierd worden uit de HGIS-middelen). Dit is met name te verklaren door het verloop van de niet-belastingontvangsten, zoals de opbrengsten die voortvloeien uit de verkoop van materieel en terreinen. De raming van deze ontvangsten is in de eerstkomende jaren hoger dan in latere jaren. Aangezien ontvangsten worden toegevoegd aan de uitgaven van de defensiebegroting, leidt een afname van niet-belastingontvangsten tot een lager totaal aan uitgaven. Voor het totaal aan Defensieuitgaven dienen ook de middelen uit HGIS voorziening crisisbeheersingsoperaties (non-ODA) in beschouwing te worden genomen. Deze lopen meerjarig op van 200 mln. in 2008 naar 300 mln. in 2011 door de envelopgelden uit het Coalitieakkoord. In reële bedragen beslaan de totale Defensieuitgaven (incl. HGIS) circa 8 mld. over de jaren 2008–2011. Het verschil in totale uitgaven 2007 (en 2006) ten opzichte van latere jaren wordt verklaard door

incidentele extra verkoopopbrengsten en door het aan Defensie ter beschikking stellen van additionele middelen uit non-ODA voor de missie in Afghanistan.

Het verloop van de uitgaven op de artikelen *Commando DienstenCentra* (CDC) en *Defensie Materieel Organisatie* wordt veroorzaakt door de uitvoering van verschillende investeringsprojecten in de diverse jaren. In 2009 vinden bij CDC onder meer de projecten «Veilige werkplek Defensie» en «investerings Frederikkazerne Den Haag en Van Ghentkazerne Rotterdam» plaats.

Het artikel *Nominaal en Onvoorzien* dient als parkeerartikel voor loon- en prijsbijstelling, taakstellingen en verkoopopbrengsten die uiteindelijk hun beslag bij de (niet) beleidsartikelen krijgen. De piek in 2009 wordt verklaard door de stalling van verkoopopbrengsten van de multipurpose-fregatten, afstotingskosten en middelen voor de voorziening structurele verliezen die aan de Defensiebegroting zijn toegevoegd.

Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

XI Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	1 385,1	1 236,00	1 049,10	967,4	947,3	907,8
totaal niet-belastingontvangsten	578,9	372,6	190	101,9	99,5	50,5
41 Optimalisering van de ruimtelijke afweging						
Uitgaven	25,4	21,8	16,7	5,1	4,7	10
Ontvangsten	15,8	13	10			
42 Gebiedsontwikkeling en realisatie Nationale Ruimtelijke Hoof						
Uitgaven	356,7	194,1	83,1	56,7	62,2	42,5
Ontvangsten	302,7	138,1	31,2	11,8	20,7	2,4
43 Beperken van klimaatverandering en grootschalige luchtveront						
Uitgaven	32,9	32,2	49	45,9	30,3	24
Ontvangsten	0,2	0,2	2,5	6	6	6
44 Verbeteren milieukwaliteit van water en bodem						
Uitgaven	160,2	171,4	181,9	202,1	218,4	218,4
Ontvangsten	22,1	23,2	21,6	0,2		
45 Verbeteren milieukwaliteit in de bebouwde omgeving						
Uitgaven	211,9	171,5	98,8	72,3	63,1	33,1
Ontvangsten	171,8	140,1	68,7	40	30	
46 Verminderen van risico's van stoffen, afval, straling en GGO						
Uitgaven	41,9	146,6	141,1	140,4	138	137,9
Ontvangsten	1,6	2,4	2,8	2,1	1	0,3
47 Versterken van het (inter)nationale milieubeleid						
Uitgaven	97,6	74,6	70,7	61,8	58,8	58,2
Ontvangsten	11,4	2	2			
48 Vergroten van de externe veiligheid						
Uitgaven	35,4	48,9	53,7	56,5	69,7	81,3
Ontvangsten	5	10	10	10	10	10
49 Handhaving en toezicht						
Uitgaven	66,2	62,5	60,7	60,9	60,9	61,3
Ontvangsten	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
91 Algemeen						
Uitgaven	352,5	311,6	293,4	266	242,2	242,2
Ontvangsten	47,4	42,6	40,3	30,9	30,9	30,9
92 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	4,7	0,8	0	- 0,2	- 1	- 1

Het dalende verloop van de uitgaven voor het *Optimaliseren van de ruimtelijke afweging* hangt samen met het beëindigen van verschillende regelingen die gefinancierd worden met FES-gelden.

Op het artikel *Gebiedsontwikkeling en realisatie Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur* is in het verleden FES-budget voor Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) en de nationale sleutelprojecten (NSP) toegevoegd. Met BIRK en NSP worden bijdragen geleverd om ruimtelijke investeringen in de openbare ruimte op een hoger niveau te tillen. Het gaat om projecten die passen binnen het nationaal ruimtelijk beleid.

De projecten bevinden zich thans in de uitvoeringsfase. De financiële bijdragen bereiken in 2007 een piek en nemen daarna af.

Het stijgende verloop op het artikel *Verbeteren van de milieukwaliteit van water en bodem* in 2010 t/m 2012 wordt veroorzaakt doordat het budget voor bodemsanering in deze jaren nog niet is toegevoegd aan het WWI-artikel *Stimuleren van voldoende woningen, een duurzame en gedifferentieerde woningmarkt*. Het convenant voor deze middelen loopt namelijk in 2009 af.

De uitgaven op het artikel *Verbeteren van de milieukwaliteit in de bebouwde leefomgeving* hebben een dalend verloop. Dit wordt verklaard door de verplichtstelling van roetfilters op dieselmotoren vanaf 2009, waardoor er vanaf dat moment geen subsidie meer wordt verleend op de roetfilters. Ook staan er vanaf 2011 minder middelen op dit artikel voor het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Het NSL dient ervoor te zorgen dat Nederland in 2010 aan de NEC-richtlijn (Europees vastgestelde nationale emissieplafonds) voldoet. Hiervoor zijn in 2007 en 2008 extra middelen beschikbaar gesteld om een inhaalslag te kunnen realiseren.

De uitgaven op het artikel *Verminderen van risico's van stoffen, afval, straling en GGO* stijgen vanaf 2008 omdat er vanaf dat jaar 115 mln. in het afvalfonds wordt gestort. Op 27 juli 2007 is er een akkoord gesloten met de gemeenten (VNG) en het verpakkingenbedrijfsleven. Onderdeel van dit akkoord is de totstandkoming van een afvalfonds waaruit de vergoedingen aan gemeenten worden uitgekeerd.

De stand 2007 op het artikel *Versterken van het (inter)nationale milieubeleid* is relatief hoog omdat in dat jaar FES-gelden voor PROMT (programma Milieu & Technologie) zijn toegevoegd. Dit is een subsidie-regeling voor het MKB met als doel het ontwikkelen en toepassen van innovatieve processen, producten en diensten met een milieuvoordeel. Ook is er voor 2007 budget overgekomen van andere artikelen in verband met de toekenningen aan het RIVM en Infomil (milieu-informatieverstrekking aan andere overheden door SenterNovem). Deze budgetten worden op dit instrument verzameld, omdat de directie Strategie en Beleid de betreffende opdrachtgever richting het RIVM en Infomil is.

Het budget voor het *Vergroten van de externe veiligheid* loopt op. Dit hangt samen met de oploop in de budgetten voor externe veiligheid die bij VJN 2006 zijn opgeboekt. Deze budgetten worden aangewend voor saneringen van gevaarlijke locaties zoals oude lpg-stations, BRZO- en CPR15-bedrijven en ad-hoc knelpunten. Hier vindt eerst een inventarisatie plaats, de uitgaven volgen in de latere jaren. Ook wordt het budget vanaf 2008 structureel met 10 mln verhoogd met de FES-gelden voor Kennis voor Klimaat (dit verklaart ook de reeks van 10 mln aan ontvangsten). Deze middelen zijn bestemd voor het klimaatbestendig maken van Nederland.

Op het artikel *Algemeen* van de VROM begroting staan de apparaats-uitgaven van VROM en WWI. De budgetten op het artikel dalen hoofdzakelijk als gevolg van de taakstelling rijksdienst.

Wonen, Wijken en Integratie

XVIII Wonen, Wijken en Integratie	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	3 916,0	4 014,5	4 075,7	3 396,0	3 392,9	3 302,3
totaal niet-belastingontvangsten	994,1	1 070,9	1 067,0	583,1	583,1	587,3
1 Stimuleren krachtige steden en vitale wijken						
Uitgaven	871,0	920,1	969,4	360,6	311,5	179,4
Ontvangsten	508,7	512,7	510,2	3,6	3,4	
2 Stimuleren van voldoende woningbouw en duurzame kwaliteit						
Uitgaven	159,5	163,8	161,6	119,3	150,5	137,0
Ontvangsten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3 Garanderen van keuzemogelijkheden en betaalbaarheid op de wo						
Uitgaven	2 106,4	2 149,6	2 180,7	2 219,1	2 258,7	2 325,0
Ontvangsten	477,2	550,2	541,9	562,5	558,8	562,4
4 Integratie minderheden						
Uitgaven	461,2	483,3	478,1	444,0	442,1	442,1
Ontvangsten	2,3	7,1	11,7	16,3	20,4	24,5
5 Randvoorwaarden voor integratie en een goed werkende woningm						
Uitgaven	11,9	13,3	13,2	10,0	13,4	11,2
6 Rijkshuisvesting en architectuur						
Uitgaven	116,9	112,0	102,1	70,6	46,8	39,6
Ontvangsten	5,3	0,4	2,6	0,4	0,4	0,4
95 Algemeen						
Uitgaven	189,1	172,4	170,7	172,3	169,8	168,0
Ontvangsten	0,4	0,4	0,4	0,2		

De WWI begroting is een nieuwe begroting vanaf 2008. De bedragen in de kolom 2007 zijn geconverteerd vanuit de VROM begroting (XI).

De oploop van de uitgaven op het artikel *Stimuleren van krachtige steden en vitale wijken* in de jaren 2008 en 2009 wordt veroorzaakt door enkele schuiven in het investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV). Bovendien wordt op dit artikel het budget voor *Grote Steden Beleid* verantwoord. Dit is grotendeels afkomstig van andere begrotingen. De middelen komen als ontvangsten binnen op de VROM-begroting, en leiden daar ook direct tot uitgaven. Aangezien het convenant met de decentrale overheden na 2009 afloopt, zijn zowel de ontvangsten als uitgaven na dat jaar lager.

Op het artikel *Garanderen van keuzemogelijkheden en betaalbaarheid op de woningmarkt* wordt de huurtoeslag verantwoord. Deze uitgaven lopen licht op in verband met jaarlijkse indexering/inflatiecorrectie.

Het budget op het artikel *Rijkshuisvesting en architectuur* is in de eerste drie jaren hoog omdat in die jaren investeringen in de huisvesting van Hoge college's van Staat en paleizen zijn gepland. Investeringen in de huisvesting voor deze partijen vallen niet onder het rijkshuisvestingstelsel (waar structurele huisvestingsbudgetten voor beschikbaar zijn op de verschillende begrotingen), maar worden per geval beoordeeld en toegekend.

Verkeer en Waterstaat

XII Verkeer en Waterstaat	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	7 709,4	8 167,3	8 601,8	8 965,7	8 437,0	8 641,9
totaal niet-belastingontvangsten	100,2	90,6	85,2	54,4	55,4	58,0
31 Integraal waterbeleid						
Uitgaven	67,8	64,3	61,6	60,3	60,2	59,8
Ontvangsten	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
32 Het bereiken van optimale veiligh. in of als gevolg van mob.						
Uitgaven	50,1	52,6	54,4	48,2	47,8	47,4
Ontvangsten	3,8	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
33 Veiligheid gericht op de beheersing van veiligh.risico's						
Uitgaven	58,5	49,3	54,8	44,4	43,5	42,6
Ontvangsten						
34 Betrouwbare netwerken en acceptabele reistijd realiseren						
Uitgaven	150,5	134,9	102,1	82,2	71,7	70,5
Ontvangsten	1,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
35 Mainport en logistiek						
Uitgaven	81,0	75,0	62,7	60,2	56,2	55,1
Ontvangsten	11,2	10,9	5,5	5,5	5,5	5,5
36 Bewerken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving						
Uitgaven	99,3	114,2	110,4	72,3	48,5	29,0
Ontvangsten	55,6	57,2	59,2	39,4	41,4	43,5
37 Weer, klimaat, seismologie ruimtevaart						
Uitgaven	46,6	45,8	45,9	38,8	45,4	43,8
Ontvangsten	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
39 Bijdragen aan het Infrafonds en BDU						
Uitgaven	6 900,0	7 416,3	7 904,7	8 380,4	7 916,7	8 138,3
40 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	4,8	- 9,2	- 24,1	- 43,4	- 76,8	- 71,4
41 Ondersteuning functioneren Verkeer en Waterstaat						
Uitgaven	250,7	224,0	229,3	222,5	223,7	226,6
Ontvangsten	27,1	18,2	16,1	5,1	4,1	4,6

De aan de uitvoering gerelateerde beleidsdoelstellingen van Verkeer en Waterstaat zijn in de Infrastructuurfondsbegroting opgenomen. De uitgaven die daar worden geraamd, worden in de horizontale toelichting van dit fonds toegelicht. Het Infrastructuurfonds wordt behalve uit de begroting van Verkeer en Waterstaat ook uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) gevoed, waarop eveneens een aparte horizontale toelichting wordt gegeven.

Het fluctuerende verloop van de totale uitgaven wordt voor het overgrote deel beïnvloed door het artikel *Bijdrage aan het Infrastructuurfonds en de BDU (Brede Doel Uitkering)*. Dit artikel betreft de voeding van het Infrastructuurfonds. Zowel de bijdrage van de begroting van Verkeer en Waterstaat als die uit het Fonds Economische Structuurversterking kent een zelfde soort verloop over de jaren.

Het budget dat op het artikel *Betrouwbare netwerken* en voorspelbare reistijden wordt verantwoord neemt vooral vanwege de Boordcomputer Taxi en de vrijval in de contractsector geleidelijk af.

Door enerzijds de afboeking van de gereserveerde gelden voor de zogenaamde HIP-2 (HIP staat voor Haven interne projecten) subsidie en anderzijds de verlaging van de reservering voor de financiële stimulering binnenvaart lopen de uitgaven op het artikel *Mainport en logistiek* af. In de jaren 2007 en 2008 worden ontvangsten voor de garantieregeling inzake terrorismedekking in de brandverzekering Schiphol verwacht.

De incidentele verhoging in de jaren 2008 en 2009 op het artikel *Bewerken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving* heeft te maken met het programma Geluidsisolatie Schiphol.

Het artikel *Nominaal en onvoorzien* is het verdeelartikel van V&W. De standen hier zijn negatief, aangezien de taakstellingen nog verdeeld moeten worden over de overige begrotingsartikelen. De ontvangsten uit het FES worden op het artikel *ontvangsten ondersteuning verkeer en waterstaat* verantwoord. Deze ontvangsten dalen aangezien de projecten die vanuit het FES gevoed zijn aflopen en vanaf 2010 nihil zijn.

Economische Zaken

XIII Economische Zaken	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	2 210,4	2 432,3	2 637,3	2 541,1	2 452,0	2 344,4
totaal niet-belastingontvangsten	5 787,0	7 688,5	8 920,3	8 181,4	7 726,0	7 074,7
1 Goed functionerende economie en markten Nederland en Europa						
Uitgaven	80,3	79,6	78,5	76,1	75,3	74,8
Ontvangsten	51,9	56,5	48,5	28,5	7,5	5,3
2 Bevorderen van innovatiekracht						
Uitgaven	610,2	694,5	670,1	603,0	547,8	547,0
Ontvangsten	230,4	236,0	199,3	106,1	57,8	57,3
3 Een concurrerend ondernemingsklimaat						
Uitgaven	285,6	334,2	340,0	309,3	297,3	282,4
Ontvangsten	53,9	66,8	65,1	66,6	61,3	65,0
4 Doelmatige en duurzame energiehuishouding						
Uitgaven	844,0	956,9	1 202,7	1 230,5	1 254,6	1 132,1
Ontvangsten	5 417,9	7 295,1	8 552,6	7 875,0	7 469,3	6 819,4
5 Internationale economische betrekkingen						
Uitgaven	9,4	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5
8 Economische analyses en prognoses						
Uitgaven	11,6	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5
Ontvangsten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9 Voorzien in maatschappelijke behoefte aan statistieken						
Uitgaven	176,5	174,5	174,3	174,0	174,0	173,9
10 Elektronische communicatie en post						
Uitgaven	92,3	69,5	58,4	57,4	58,0	61,0
Ontvangsten	27,5	4,4	0,4	26,4	26,4	24,1
21 Algemeen						
Uitgaven	118,3	124,4	118,7	109,0	102,0	104,2
Ontvangsten	3,7	3,5	3,5	3,2	3,2	3,2
22 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	- 21,7	- 25,8	- 29,4	- 41,6	- 80,4	- 54,0
Ontvangsten		25,0	50,0	75,0	100,0	100,0
23 Afwikkeling oude verplichtingen						
Uitgaven	3,9	3,5	3,0	2,5	2,5	2,0
Ontvangsten	1,6	1,2	0,9	0,6	0,4	0,3

De ontvangsten op het artikel *Goed functionerende economie en markten* vloeien voornamelijk voort uit opgelegde boetes van de NMa. Naarmate de tijdshorizon groter wordt, is de raming van ontvangsten uit nu reeds bekende boetes lager.

De hogere uitgaven op het artikel *Bevorderen van innovatiekracht* in 2008 ten opzichte van 2007 worden voornamelijk verklaard, doordat er meer middelen beschikbaar zijn voor innovatieprogramma's. Deze middelen volgen deels uit in het verleden aangegane verplichtingen. De middelen nemen vanaf 2009 af door het beëindigen van sommige projecten, zoals het project Holstcentrum. Het betreft voornamelijk projecten die met FES-gelden zijn gefinancierd.

De ontvangsten op dit artikel bestaan grotendeels uit de ontvangsten van

FES-gelden. Naarmate de tijdshorizon groter is, is de omvang van de nu reeds bekende ontvangsten uit het FES kleiner.

In 2006 is besloten om middelen op het artikel *Een concurrerend ondernemingsklimaat* die oorspronkelijk begroot waren in 2007 in 2006 in te zetten voor gebiedsgerichte regionale ondersteuning. Deze intertemporele compensatie verklaart waarom de kasuitgaven in 2007 relatief lager liggen dan in 2008. Vanaf 2009 nemen de begrote middelen af door het beëindigen van enkele projecten. Het betreft voornamelijk projecten die met FES-gelden zijn gefinancierd.

Er zijn extra middelen aan de EZ-begroting in het kader van het project Schoon en Zuinig toegevoegd. Vanaf 2009 lopen MEP-beschikkingen af. Per saldo levert dit een stijging van de uitgaven tot 2010 op en een daling van uitgaven vanaf 2011. De ontvangsten op dit artikel bestaan voornamelijk uit aardgasbaten, de variatie in de ontvangsten wordt veroorzaakt door variaties in de geraamde gasproductie.

De hogere uitgaven op het artikel *Elektronische communicatie en post* in 2007 ten opzichte van de jaren daarna worden voor een belangrijk deel verklaard door de eenmalige betaling van een schadeclaim aan RTL-FM in 2007. Vanaf 2008 nemen de voorts begrote middelen af door het beëindigen van enkele projecten, zoals het actieprogramma cybercrime. Het betreft voornamelijk projecten die met FES-gelden zijn gefinancierd. In 2006 zijn er eenmalig terugontvangsten uit hoofde van radiofrequentieverveilingen uit het verleden. Doordat de periode waarin KPN en Vodafone gebruik mogen maken van hun GSM-frequenties wordt verlengd tot 2013, vallen de ontvangsten voor de Staat hoger uit.

Het artikel *Nominaal en onvoorzien* is het verdeelartikel van EZ. De uitgavenstanden hier zijn negatief, aangezien geparkeerde taakstellingen nog verdeeld moeten worden over de overige begrotingsartikelen. De ontvangsten op dit artikel worden verklaard door de in het Coalitieakkoord opgenomen boetetaakstelling high trust. Over de invulling en verdeling van deze boetetaakstelling over de desbetreffende departementen wordt inhoudelijk verder gesproken in een interdepartementale werkgroep onder leiding van Economische Zaken.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	2 345,2	2 295,0	2 275,1	2 222,9	2 067,2	2 048,4
totaal niet-belastingontvangsten	578,8	630,9	558,7	596,7	570,2	574,2
21 Duurzaam ondernemen						
Uitgaven	274,4	302,0	290,5	252,0	209,8	199,3
Ontvangsten	21,1	9,9	9,1	8,5	6,8	6,8
22 Agrarische ruimte						
Uitgaven	35,2	42,9	45,2	39,9	34,9	35,0
Ontvangsten	45,9	42,8	43,2	44,2	44,2	44,2
23 Natuur						
Uitgaven	508,0	516,9	511,2	508,2	480,8	474,9
Ontvangsten	12,0	85,8	18,5	25,5	21,1	21,1
24 Landschap en Recreatie						
Uitgaven	187,5	177,7	181,6	177,9	142,6	142,9
Ontvangsten	28,4	28,5	28,6	28,6	5,7	5,7
25 Voedselkwaliteit en Diergezondheid						
Uitgaven	104,4	90,7	83,5	62,6	59,1	59,1
Ontvangsten	11,9	13,4	1,2	1,2	1,2	1,2
26 Kennis en Innovatie						
Uitgaven	938,7	918,2	915,6	907,4	895,6	890,9
Ontvangsten	39,0	24,4	23,6	19,4	13,6	8,9
27 Reconstructie						
Uitgaven	82,6	64,6	62,9	95,6	78,8	84,9
Ontvangsten		0,3	0,5	26,7	26,7	26,7
28 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven		- 0,5	- 2,8	- 5,6	- 11,4	- 11,4
29 Algemeen						
Uitgaven	214,3	182,7	187,4	184,9	177,2	172,9
Ontvangsten	420,6	425,7	434,0	442,7	450,9	459,7

Op het artikel *Duurzaam ondernemen* zijn voor de jaren 2007 tot en met 2009 extra middelen beschikbaar gesteld voor de energietransitieopgave. Vanwege de openstelling, planning en uitfinanciering van de maatregelen heeft voor de middelen die aanvankelijk bedoeld waren voor 2007 een intertemporele verschuiving plaatsgevonden. Dit leidt tot hogere uitgaven in 2008 en 2009. Omdat middelen die bestemd zijn voor structuurverbetering van de melkveehouderij en vermindering van de milieubelasting door de melkveehouderij tot 2010 lopen, dalen de uitgaven opnieuw vanaf 2011.

Na 2008 dalen de uitgaven voor *natuur* voorsnog geleidelijk. Dit komt doordat de aanvullende investeringen in natuur en landschap uit het beleidsprogramma nog niet aan de begroting van LNV toegevoegd zijn en het kabinet uitgaat van efficiencywinst bij de subsidies voor het beheer van natuur. Na 2010 is er sprake van een extra dalend verloop doordat de gereserveerde middelen voor de natuurontwikkeling van de Westerschelde vanaf dat jaar nog niet overgeheveld zijn van de FES begroting naar de LNV begroting. Ten slotte nemen ook de investeringen in natte natuur na dat jaar af.

De middelen voor *Landschap en Recreatie* kennen na 2010 eveneens een dalend verloop omdat de aanvullende middelen voor groen in en om de stad die vrijgemaakt zijn door de verkoop van ruilgronden in dat jaar voor het laatst beschikbaar zijn.

Op artikel *Voedselkwaliteit en Diergezondheid* zijn de uitgaven in 2007 en 2008 hoger vanwege een generale bijstelling van de bijdrage aan de VWA (Voedsel en Warenautoriteit) in verband met een inzakkende marktvraag, een kostprijsstijging en uitstel van de invoering van een kostendekkend tariefstelsel. Daarnaast is tot en met 2009 de overheidsbijdrage voor destructie van dierlijke kadavers verhoogd.

De beschikbare middelen op het *Reconstructie* artikel nemen vanaf 2010 structureel toe door de geraamde ILG-bijdrage van VROM en V&W ten behoeve van de (water)bodemsanering.

De daling van de uitgaven op de artikelen *Nominaal en onvoorzien* en *Algemeen* worden veroorzaakt door de subsidietaakstelling en de taakstelling rijksdienst.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	26 969,1	24 303,2	25 492,9	24 566,2	24 690,5	25 063,3
totaal niet-belastingontvangsten	653,4	501,4	478,1	478,1	478,1	478,1
41 Inkomensbeleid						
Uitgaven	0,7	1,5	0,8	0,8	0,8	0,8
42 Arbeidsparticipatie						
Uitgaven	32,1	47,5	19,6	20,0	22,0	17,0
Ontvangsten	21,1	15,5	14,8	14,9	14,9	14,9
43 Arbeidsverhoudingen						
Uitgaven	14,5	23,3	5,7	6,7	10,7	11,7
Ontvangsten	0,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
44 Arbeisomstandigheden en verzuim						
Uitgaven	87,5	72,7	24,1	24,4	24,1	24,1
Ontvangsten	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
45 Pensioenbeleid						
Uitgaven	29,6	2,4	0,4	0,4	0,4	0,4
46 Inkomensbescherming met activering						
Uitgaven	6 237,8	6 111,4	6 026,6	5 994,5	6 132,9	6 183,6
47 Re-integratie						
Uitgaven	2 056,9	2 067,1	1 964,9	1 637,2	1 524,7	1 532,9
Ontvangsten	78,7	23,0	0,5	0,5	0,5	0,5
48 Sociale werkvoorziening						
Uitgaven	2 334,5	2 349,1	2 344,8	2 350,7	2 350,3	2 351,5
Ontvangsten	450,9	450,9	450,9	450,9	450,9	450,9
49 Overige inkomensbescherming						
Uitgaven	356,8	344,0	336,3	331,9	329,8	319,2
50 Tegemoetkoming specifieke kosten						
Uitgaven	137,4	139,1	133,7	125,4	119,9	123,5
Ontvangsten	0,3					
51 Rijksbijdragen sociale fondsen						
Uitgaven	12 022,2	12 914,0	14 306,2	13 757,0	13 868,7	14 193,1
97 Aflopende regelingen						
Uitgaven	1,5	0,4	0,3	0,2	0,3	0,2
98 Algemeen						
Uitgaven	211,9	186,4	281,9	269,9	260,3	260,3
Ontvangsten	8,9	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
99 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	37,1	44,4	47,6	47,3	45,7	45,0

De begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bevat zowel middelen die tot het SZA-kader worden gerekend als middelen die onder het kader Rijksbegroting-eng vallen.

Vanaf 2008 maakt SZW gebruik van een nieuwe begrotingsindeling. De bedragen van 2007 staan nog op de oude begrotingsindeling.

Het budget voor *arbeidsparticipatie* is stabiel, met een uitschieter in 2008. De reden hiervoor is dat het personeel en materieel budget voor dit jaar

reeds aan dit artikel is toegedeeld. Ditzelfde gebeurt bij de artikelen *arbeidsverhoudingen* en *arbeidsomstandigheden en verzuim*.

Het artikel *Inkomensbescherming met activering* is stabiel. Hier liggen echter wel verschillende effecten aan ten grondslag. Enerzijds is er een oploop als gevolg van het feit dat de instroom in de Wajong elk jaar hoger is dan de uitstroom. Daarnaast is de instroom de afgelopen jaren gestegen. Anderzijds is er een daling van het aantal bijstandsuitkeringen en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW). Per saldo resulteert een relatief stabiele reeks.

Het *Re-integratie* budget daalt, dit wordt veroorzaakt doordat twee afspraken uit het Coalitie Akkoord, te weten: de korting flexibel re-integratiebudget en de besparing door prestatieafspraken met CWI, UWV en gemeenten, op dit artikel neerslaan. De ontvangsten zijn in 2007 hoger dan in de overige jaren. Dit komt omdat in 2006 gemeenten iets te ruim zijn bevoorschot naar nu blijkt op basis van het huidige gebruik van de regelingen. Dit teveel bevoorschotte bedrag komt in 2007 als ontvangst terug naar de begroting.

Op het artikel *Algemeen* worden de apparaatuitgaven en subsidie-, voorlichtings-, onderzoeks- en handhavingsbudgetten verantwoord die niet direct kunnen worden toegerekend aan één van de beleidsartikelen. De bedragen voor de jaren 2007 en 2008 wijken af van de latere jaren. Reden hiervoor is dat de apparaatskosten in deze jaren zoveel mogelijk zijn toegerekend aan de beleidsartikelen.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	13 762,6	13 837,4	14 146,4	14 432,3	14 889,4	15 343,4
totaal niet-belastingontvangsten	51,1	62,9	54,4	61,6	41,5	26,7
41 Volksgezondheid						
Uitgaven	775,8	570,7	555,2	587,7	578,2	578,2
Ontvangsten	13,1	12,3	16,7	20,2	15,6	15,6
42 Gezondheidszorg						
Uitgaven	5 623,1	6 914,1	7 137,7	7 334,3	7 746,2	8 189,6
Ontvangsten	24,5	46,3	33,5	37,1	21,6	6,8
43 Langdurige Zorg						
Uitgaven	4 878,2	5 068,9	5 174,0	5 252,0	5 342,2	5 339,8
Ontvangsten	0,1					
44 Maatschappelijke Ondersteuning						
Uitgaven	565,1	535,5	536,8	535,4	531,9	530,5
Ontvangsten	0,1					
45 Jeugdbeleid						
Uitgaven	1 154,3					
Ontvangsten	8,0					
46 Sport						
Uitgaven	102,3	117,4	121,3	121,6	115,0	115,0
Ontvangsten	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
47 Oorlogsgetroffenen en herinnering WO II						
Uitgaven	414,8	388,4	376,6	357,4	341,7	328,5
98 Algemeen						
Uitgaven	286,3	284,5	283,5	276,5	270,1	270,4
Ontvangsten	4,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
99 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	- 37,4	- 42,1	- 38,5	- 32,7	- 36,0	- 8,5

De totale uitgaven op de begroting vertonen een stijgende lijn, met name veroorzaakt door het artikel *Gezondheidszorg*, waar de uitgaven voor de Zorgtoeslag en de Rijksbijdrage 18-ZVW (ZorgVerzekeringsWet) stijgen.

Op het artikel *Volksgezondheid* is het budget op termijn vrijwel gelijk aan het huidige budget. Daarbinnen vertonen de uitgaven voor bescherming tegen infectie- en chronische ziekten een toename en de overige operationele doelstellingen een daling.

Op het artikel *Gezondheidszorg* is een oploep te zien die met name zit in de stijging van de Zorgtoeslag en Rijksbijdrage 18-Zvw. De hoogte van de zorgtoeslag is gekoppeld aan de hoogte van de zorgpremie. De zorgpremies stijgen, waardoor ook de zorgtoeslag zal toenemen. De stijging van de zorguitgaven zorgt er ook voor dat de Rijksbijdrage 18- een stijgende lijn vertoont.

De stijging van de uitgaven die op het artikel *Langdurige Zorg* worden verantwoord, is vrijwel geheel toe te schrijven aan de stijging van de dekking uitgaven AWBZ (oftewel de bijdrage in de kosten van kortingen (BIKK)).

Op termijn zijn de uitgaven op het artikel *Maatschappelijke ondersteuning* nagenoeg constant. Dat 2007 hoger ligt dan de daaropvolgende jaren heeft te maken met extra uitvoeringskosten voor de WMO en een impuls in de omscholing van werknemers in de huishoudelijke hulp naar zorgwerkers in verpleging en verzorging (amendement Joldersma/ Bussemaker).

Het budget van het artikel *Jeugdbeleid* wordt per 2008 volledig overgeheveld naar de begroting voor Jeugd en Gezin. Daar zullen ook de gelden uit de enveloppe Jeugd en Gezin terecht komen.

De lichte afloop van de uitgaven bij *Sport* na 2010 ontstaat door het aflopen van projectuitgaven voor breedtesportimpuls en de BOS-regeling.

Op het artikel *Oorlogsgetroffenen en herinnering aan WO II* is een structurele daling te zien ten gevolge van een afname van de populatie uitkeringsgerechtigden.

De daling op het artikel *Algemeen* is te verklaren door minder personeel en materieel en een afnemend budget voor beheer en toezicht van het stelsel.

De oploep op het artikel *Nominaal en onvoorzien* wordt verklaard doordat daar momenteel nog de enveloppengelden voor Jeugd en Gezin staan. Die zullen naar de begroting van Jeugd en Gezin worden overgeheveld.

Jeugd en Gezin

XVII Jeugd en Gezin	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven		5 836,8	5 914,7	5 941,0	6 076,0	6 046,1
totaal niet-belastingontvangsten		21,5	21,5	21,5	21,5	21,5
1 Gezin en inkomen						
Uitgaven		4 114,1	4 233,2	4 244,6	4 360,1	4 330,5
Ontvangsten		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
2 Gezond opgroeien						
Uitgaven		279,4	315,1	336,9	359,6	359,6
Ontvangsten		1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
3 Zorg en bescherming						
Uitgaven		1 443,3	1 368,1	1 362,9	1 363,0	1 362,8
Ontvangsten		19,7	19,7	19,7	19,7	19,7
99 Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven			- 1,7	- 3,4	- 6,8	- 6,8

De totale uitgaven op de begroting vertonen een stijgende lijn, met name veroorzaakt door het artikel *Gezin en inkomen* waar onder andere de uitgaven voor het kindgebonden budget staan.

Op het artikel *Gezin en inkomen* stijgen de uitgaven voor het kindgebonden budget. Die regeling wordt gedurende de kabinetsperiode opgebouwd met extra middelen, conform afspraken in het Coalitieakkoord.

De oploep op het artikel *Gezond opgroeien* wordt voornamelijk veroorzaakt door de oplopende bijdrage die vanaf 2008 beschikbaar worden gesteld voor de realisatie van een landelijke uitrol van de Centra voor Jeugd en Gezin.

In 2008 zijn de uitgaven op het artikel *Zorg en bescherming* hoger, omdat voor dat jaar extra geld beschikbaar is gesteld voor het oplossen van de wachtlijsten in de jeugdzorg.

Op het artikel *Nominaal en onvoorzien* is een subsdietaakstelling opgenomen, die nog aan de artikelen moet worden toegewegen.

Homogene Groep Internationale Samenwerking

Homogene Groep Internationale Samenwerking	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal uitgaven	5 686,4	5 847,7	6 252,7	6 423,1	6 585,5	6 593,7
Totaal niet-belastingontvangsten	222,9	169,1	135,7	114,1	113,0	112,4
2B. Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten						
Uitgaven	0,1	0,3	0,3	0,1		
5. Buitenlandse Zaken						
Totaal uitgaven Buitenlandse Zaken	4 924,3	5 196,1	5 365,4	5 527,5	5 671,4	5 794,6
Totaal Ontvangsten Buitenlandse Zaken	160,4	148,9	121,5	100,9	100,9	100,9
Artikel 1: Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten						
Uitgaven	100,6	101,7	87,7	84,8	80,3	80,3
Artikel 2: Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur						
Uitgaven	851,9	760,0	744,1	725,7	725,9	723,7
Ontvangsten	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Artikel 3: Versterkte Europese samenwerking						
Uitgaven	174,1	213,2	209,3	214,5	214,5	214,5
Artikel 4: Meer welvaart en minder armoede						
Uitgaven	799,3	937,1	1 079,3	1 231,3	1 289,2	1 602,9
Ontvangsten	79,5	38,1	40,6	20,0	20,0	20,0
Artikel 5: Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling						
Uitgaven	1 621,9	1 742,2	1 820,6	1 821,4	1 820,4	1 804,0
Artikel 6: Beter beschermd en verbeterd milieu						
Uitgaven	398,4	418,5	426,4	478,3	577,2	376,3
Artikel 7 Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personenverkeer						
Uitgaven	89,0	87,4	87,8	87,9	87,3	85,5
Ontvangsten	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1	28,1
Artikel 8: Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland						
Uitgaven	95,1	92,4	85,2	86,1	86,1	86,1
Ontvangsten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Artikel 10: Nominaal en onvoorzien						
Uitgaven	3,0	127,1	135,4	128,8	141,1	169,6
Artikel 11: Algemeen						
Uitgaven	791,0	716,8	690,8	670,7	653,6	655,8
Ontvangsten	50,8	80,8	50,8	50,8	50,8	50,8
6. Justitie						
Uitgaven	12,3	16,5	21,8	35,2	26,3	18,8
Ontvangsten	0,4					
7. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties						
Uitgaven	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
8. Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen						
Uitgaven	62,0	61,9	62,1	62,0	62,0	62,0
9B. Financiën						
Uitgaven	113,9	49,0	258,6	227,6	236,6	223,0
Ontvangsten	58,8	16,9	11,0	10,1	8,9	8,3

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
10. Defensie						
Uitgaven	301,2	241,2	266,2	291,2	316,2	216,2
Ontvangsten	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
11. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer						
Uitgaven	54,9	66,2	69,3	70,6	68,4	71,8
12. Verkeer en Waterstaat						
Uitgaven	16,4	15,9	17,0	15,0	14,4	14,4
13. Economische Zaken						
Uitgaven	151,8	160,2	153,8	160,2	160,3	163,3
Ontvangsten	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
14. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit						
Uitgaven	36,3	25,2	28,2	28,2	28,2	28,2
15. Sociale Zaken en Werkgelegenheid						
Uitgaven	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
16. Volksgezondheid, Welzijn en Sport						
Uitgaven	12,0	12,0	12,0	9,3	6,8	6,8
62. Nader te verdelen IS (Internationale Samenwerking)						
Uitgaven						

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een aparte budgettaire constructie, waarin de uitgaven aan Internationale Samenwerking van de verschillende departementen worden gebundeld. Het uitgavenniveau van de HGIS wordt aangepast voor macro-economische ontwikkelingen. Het ODA-deel van het HGIS budget is gekoppeld aan het bruto nationaal product (BNP). Het non-ODA deel van de HGIS kent een vaste omvang, die wordt gecorrigeerd voor prijsveranderingen.

Het merendeel van de HGIS-uitgaven wordt via de begroting van Buitenlandse Zaken verantwoord. Daarom wordt het verloop van de HGIS-uitgaven van die begroting, per artikel toegelicht. Voor de overige begrotingen wordt de toelichting per departement gepresenteerd.

Het hogere uitgavenniveau in de jaren 2007, 2008 en 2009 bij *Versterkte internationale rechtsorde* wordt veroorzaakt door uitbreidingsinvesteringen voor de tijdelijke huisvesting van het Internationaal Strafhof, verbouwing van het Vredespaleis en hogere uitgaven voor mensenrechtenprogramma's.

Het budget op het artikel *Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur* laat tussen 2007, 2008 en 2009 een afloop in de tijd zien. Deze afloop betreft een saldo. Zo is er meerjarig een verhoging voor programma's in fragiele landen. Daarnaast zijn er enkele verlagingen. Zo werd in 2007 40 mln. extra uitgegeven aan humanitaire hulp. Deze middelen worden aangewend voor extra humanitaire hulp in Sudan (Darfur), de Centraal Afrikaanse Republiek en Indonesië. De verdere afloop is het gevolg van het feit dat de extra middelen voor wederopbouw in met name Sudan en de door Tsunami getroffen gebieden meerjarig een geleidelijke afloop kennen.

De trendmatige stijging op *Meer welvaart en minder armoede* komt onder andere doordat op dit artikel de verandering van het ODA-budget als gevolg van wijzigingen in het BNP wordt verwerkt. Vervolgens worden

deze middelen uitgedeeld naar de andere artikelen. Bovendien worden deze uitgaven beïnvloed door kapitaalafdrachten aan de Wereldbank en aan de fondsen van de regionale ontwikkelingsbanken. Dit laatste wordt hieronder toelicht bij de HGIS-middelen op de Financiën-begroting. Daarnaast zijn er op dit artikel meerjarig extra middelen beschikbaar gesteld voor verbetering van het ondernemingsklimaat.

In het Coalitieakkoord is een intensivering voor duurzame energie in ontwikkelingslanden voorzien. Die intensivering loopt van 2008 t/m 2011 en loopt op in die jaren. Dit is te zien op het artikel *Beter beschermd en verbeterd milieu*.

De HGIS kent een eigen systematiek voor loon- en prijsbijstellingen, de HGIS-indexering. De post *Nominaal en onvoorzien* wordt gebruikt als reservering om toekomstige stijgingen van lonen en prijzen op te vangen. Aangezien lonen en prijzen jaar op jaar stijgen, kent de reeks een oploop. In 2007 zijn nagenoeg alle middelen toebedeeld aan HGIS-artikelen op de diverse begrotingen.

Op basis van de huidige inzichten vindt het grootste deel van de kosten voor de nieuwbouw van Europol plaats in de jaren 2009 en 2010. Met het HGIS-budget op de begroting van *Justitie* is geschoven, zodat in die jaren het meeste geld beschikbaar is.

Op de *Financiën*-begroting staan de betalingen aan multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen. Deze kapitaalafdrachten zijn niet elk jaar gelijk, maar afhankelijk van jaarlijks te maken afspraken over de hoogte en het kaspatroon van de afdracht. Daardoor laten de HGIS-uitgaven van Financiën een ongelijkmatig beeld zien.

In 2007 is het budget op de begroting van *Defensie* opgehoogd voor de inzet in Afghanistan in het kader van de misse ISAF III. Daarnaast zijn over de jaren 2008 t/m 2011 intensiveringsmiddelen uit het Coalitieakkoord toegevoegd aan de voorziening crisisbeheersingsoperaties (cumulatief 250 mln.); deze middelen laten een oploop zien over de jaren. Doordat deze middelen eindigen in 2011, is het budget in 2012 lager.

Gemeentefonds

B Gemeentefonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	15 095,6	16 040,2	16 072,4	16 062,4	16 051,4	16 051,6
totaal niet-belastingontvangsten						
1 Gemeentefonds Uitgaven	15 095,6	16 040,2	16 072,4	16 062,4	16 051,4	16 051,6

Het *gemeentefonds* is een belangrijke inkomstenbron voor gemeenten. De beschikbare financiële middelen worden zodanig over de gemeenten verdeeld, dat zij een gelijkwaardig voorzieningenpakket tegen globaal gelijke lasten kunnen leveren. De ontwikkeling van het gemeentefonds wordt bepaald door de normeringssystematiek en de toevoegingen en/of onttrekkingen vanwege specifieke taakmutaties. De omvang van het GF neemt in 2008 toe, mede als gevolg van het accres. In de jaren 2010 en 2011 neemt de omvang van het GF licht af. Dat hangt samen met het

aflopen van de tijdelijk toegevoegde reeksen voor «armoede en schuld-hulpverlening» en het «programma handhaven».

Provinciefonds

C Provinciefonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	1 124,3	1 210,4	1 010,1	1 010,1	1 010,1	1 210,1
totaal niet-belastingontvangsten						
1 Provinciefonds Uitgaven	1 124,3	1 210,4	1 010,1	1 010,1	1 010,1	1 210,1

Het *provinciefonds* is een belangrijke inkomstenbron voor provincies. De beschikbare financiële middelen worden zodanig over de provincies verdeeld, dat zij een gelijkwaardig voorzieningenpakket tegen globaal gelijke lasten kunnen leveren. De ontwikkeling van het provinciefonds wordt bepaald door de normeringssystematiek en de toevoegingen en/of onttrekkingen vanwege specifieke taakmutaties.

Het lagere niveau van het provinciefonds in 2008 tot en met 2011 wordt veroorzaakt door een uitname uit het provinciefonds die samenhangt hangt met het inlopen van de vermogensoverschotten bij provincies. In het bestuursakkoord tussen het Rijk met de provincies is daarom overeengekomen dat de provincies in 2008 een bijdrage leveren van in totaal 130 mln. voor medefinanciering van rijksinfrastructuurprojecten en een bijdrage leveren van 70 mln. aan het ILG. Een commissie onderzoekt op welke wijze de provincies ook in de periode 2009–2011 een bijdrage kunnen leveren.

Infrastructuurfonds

A Infrastructuurfonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	7 103,4	7 193,7	7 562,6	8 088,7	7 250,3	7 299,7
totaal niet-belastingontvangsten	7 106,8	7 191,1	7 562,6	8 088,7	7 250,3	7 299,7
11 Hoofdwatersystemen						
Uitgaven	577,5	724,6	772,7	852,5	733,1	629,3
Ontvangsten	6,2	5,0	1,0	0,9		
12 Hoofdwegennet						
Uitgaven	2 580,3	2 877,9	2 938,7	3 090,3	1 860,4	1 969,8
Ontvangsten	39,5	179,4	18,0	30,8	12,0	45,0
13 Railwegen						
Uitgaven	2 238,5	2 417,1	2 483,2	2 584,9	2 259,8	2 182,4
Ontvangsten	36,1	33,0	86,3	96,5	120,7	144,8
14 Regionaal, lokale infra						
Uitgaven	306,2	254,4	234,9	219,9	255,0	192,7
Ontvangsten		29,0				
15 Hoofdvaarwegennet						
Uitgaven	611,8	555,3	647,3	668,6	723,4	706,0
Ontvangsten	9,1	17,5	25,4	39,7	22,8	8,8
16 Megaprojecten niet-Verkeer en Vervoer						
Uitgaven	148,9	177,8	278,8	313,3	762,8	756,2
Ontvangsten	0,3	7,0			20,0	20,0
17 Megaprojecten Verkeer en Vervoer						
Uitgaven	587,6	133,0	153,9	305,1	122,7	620,5
Ontvangsten	22,3					
18 Overige uitgaven en ontvangsten						
Uitgaven	52,6	53,6	53,0	54,1	533,1	242,8
Ontvangsten	504,7	35,0	35,1	35,0	518,0	237,1
19 Bijdrage andere begrotingen Rijk						
Ontvangsten	6 488,6	6 885,1	7 396,7	7 885,8	6 556,8	6 843,9

Op het Infrastructuurfonds worden de producten op het gebied van infrastructuur verantwoord. Het Infrastructuurfonds wordt gevoed vanuit de begroting van Verkeer en Waterstaat en vanuit het Fonds Economische Structuurversterking.

De oploep van 2008 tot 2010 op het artikel *Hoofdwatersystemen* wordt verklaard door de investeringen in het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWB) waaronder zwakke schakels in de kustverdediging.

Diverse planstudies, met name bij wegenprojecten, zijn door de uitspraak van de Raad van State ten aanzien van het besluit Luchtkwaliteit vertraagd. Het lagere bedrag aan uitgaven voor *Hoofdwegennet* in 2011 en 2012 heeft te maken met reeds gereserveerde middelen in het Fonds Economische Structuurversterking (FES) die nog niet zijn toegevoegd aan de Infrastructuurfondsbegroting. Het toevoegen aan de Infrastructuurfondsbegroting vindt plaats als de onderliggende projecten voldoende zijn uitgewerkt en/of er besluitvorming over heeft plaatsgevonden.

Op het artikel *Railwegen* zijn zowel aanleg- als onderhoud- en vervangingsbudgetten opgenomen. Voor de Tweede fase Herstelplan spoor zijn middelen beschikbaar gesteld tot en met 2012. De hiervoor aan

de begroting toegevoegde reeks is sterk oplopend, met de piek in de jaren 2009 en 2010. Ná 2010 (t/m 2012) zijn de beschikbaar gestelde middelen voor het herstelplan sterk aflopend, om na 2012 geheel te stoppen.

Het budget voor *Regionale en lokale infrastructuur* fluctueert omdat het uitgaven (subsidies) betreft voor grote infrastructuurprojecten die door andere overheden worden aangelegd. Momenteel zijn dit vooral projecten voor openbaar vervoer, met name over rails zoals de Noord-Zuidlijn, Beneluxmetro en Randstadrail.

Bij de *Megaprojecten niet-Verkeer en Vervoer* bepaalt het project Ruimte voor de Rivier voornamelijk het verloop door de jaren heen. De piek in 2011 en 2012 wordt bepaald door de overboeking vanuit het FES van middelen ten behoeve van het Project Mainport Rotterdam.

De daling van uitgaven na 2007 van de *Megaprojecten Verkeer en Vervoer* weerspiegelt het aflopen van de uitgaven voor de Betuweroute en de HSL-Zuid. De fluctuaties in de jaren 2010–2012 worden veroorzaakt door de geraamde uitgaven voor de Zuiderzeelijn.

Bij de *Overige uitgaven en ontvangsten* zijn de forse ontvangsten in 2007 het gevolg van de overheveling van het voordelig saldo (niet-gebruikte middelen) uit 2006 naar 2007. De sterke stijging van de uitgaven en ontvangsten in 2011 en 2012 worden veroorzaakt doordat leningen aan ProRail die via VenW/IF lopen in deze jaren aflopen. Dat betekent dat ProRail deze aan VenW moet terugbetalen (ontvangst) en dat VenW deze vervolgens aan Financiën terugbetaalt (uitgaven).

Het artikel *Ontvangsten andere begrotingen Rijk* betreft de voeding van het Infrastructuurfonds. Deze voeding stijgt jaarlijks, onder meer als gevolg van het jaarlijkse groeipercentage van 2,8%. De lagere voeding in 2011 en 2012 is het gevolg van nog niet vrijgegeven FES-middelen voor het artikel *hoofdwegennet* (zie boven).

FES

D Fonds Economische Structuurversterking	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	3 063,7	2 710,0	2 701,2	2 659,6	2 118,7	2 267,0
totaal niet-belastingontvangsten	2 498,0	2 710,0	2 701,2	2 659,6	2 118,7	2 267,0
11 Verkeer en Vervoer Uitgaven	1 507,4	1 231,6	1 274,9	1 398,1	425,3	478,9
12 Milieu en Duurzaamheid Uitgaven	256,4	256,9	208,4	224,5	243,5	212,5
13 Kennis en Innovatie Uitgaven	816,6	590,9	524,5	303,2	131,2	78,4
14 Ruimtelijke Ordening Uitgaven	321,5	165,1	35,0	16,2	20,1	0,5
15 Projecten in Voorbereiding Uitgaven	161,8	465,4	658,5	717,5	1 298,6	1 496,7
21 Ontvangsten uit Aardgasbaten Ontvangsten	1 924,0	2 120,2	2 095,1	2 024,6	1 567,8	1 716,1
22 Voeding uit incidentele baten Ontvangsten	574,0	589,7	606,1	634,9	550,8	550,8

Het Fonds Economische Structuurversterking (FES) is een verdeelfonds en heeft als doel het financieren van investeringsprojecten van nationaal belang waarmee beoogd wordt de economische structuur te versterken. De feitelijke projectuitgaven worden onderbouwd, geraamd en verantwoord op de andere begrotingshoofdstukken. Het kasritme van de FES-uitgaven wordt bepaald door de financieringsbehoefte van de goedgekeurde FES-projecten, passend binnen de budgettaire randvoorwaarden van de FES-wet.

Op de terreinen *Verkeer en Vervoer, Milieu en Duurzaamheid, Kennis en Innovatie en Ruimtelijke Ordening* worden bijdragen geleverd aan verschillende departementale begrotingen vanuit het FES. Voorbeelden van deze bijdragen zijn projecten in het kader van infrastructuur, luchtkwaliteit, kennis en het budget investeringen in ruimtelijke kwaliteit (Birk). De afloop na 2007 wordt veroorzaakt doordat na die tijd in mindere mate concrete invulling aan projecten is gegeven. De middelen voor een eventuele doorloop van deze projecten zijn gereserveerd op het artikel *Projecten in voorbereiding*, het artikel waarop alle middelen binnen het FES worden gereserveerd, alvorens deze na voldoende uitwerking aan de verschillende departementale begrotingen toegevoegd worden. Ook een deel van de enveloppen uit het Coalitieakkoord zijn op dit artikel geboekt. Naast deze reserveringen en die voor eventueel doorlopende projecten in 2007, wordt de toename veroorzaakt door enkele grote reserveringen voor onder andere de Noordvleugel, de enveloppe luchtkwaliteit, de Nota Ruimte en reserveringen voor projecten op het gebied van kennis, innovatie en onderwijs.

De voedingssystematiek van het FES is gewijzigd. In het Coalitieakkoord is afgesproken dat het FES een vaste voeding krijgt die niet meer fluctueert als gevolg van mutaties in de gasbaten. Met ingang van de begroting 2008 wordt het FES niet langer gevoed door een vast percentage van de aardgasbaten. De FES-uitgaven zijn voor de periode 2009 tot en met 2011 vastgelegd. De omvang van de voeding zal in deze jaren op de geraamde uitgaven worden afgestemd. In deze kabinetsperiode wordt ook een nieuwe, toekomstbestendige voedingssystematiek voor het FES ontwikkeld. Het kabinet komt voor de zomer van 2008 met een voorstel.

Naast ontvangsten uit aardgasbaten wordt het FES gevoed uit genoemde vrijvallende rentelasten en annuïteiten, die het gevolg zijn van het verlagen van de staatsschuld met de opbrengst van verkoop staatsdeelnemingen (gecorrigeerd voor dividendderving) respectievelijk van veilingen van rechten. Dit zijn de zogenaamde *incidentele baten*. De verwachte verkoop van enkele grote staatsdeelnemingen zorgt voor een hogere voeding uit vrijvallende rentelasten vanaf 2008. De afloop na 2010 komt door de annuïteit uit de opbrengsten van radioveilingen. De verleende vergunning loopt in 2010 af en daarmee ook de voeding van het FES.

AOW-spaarfonds

E AOW-spaarfonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven						
totaal niet-belastingontvangsten	4 196,4	4 488,2	4 803,6	5 125,6	5 447,4	5 794,1
1 Rijksbijdrage AOW-spaarfonds Ontvangsten	2 972,3	3 085,7	3 199,2	3 312,6	3 426,0	3 539,5
2 Rentebijdrage over AOW-spaarfonds Ontvangsten	1 224,1	1 402,5	1 604,4	1 813,0	2 021,3	2 254,6

Het AOW-spaarfonds is ingesteld in 1998 om de financierbaarheid van de AOW op langere termijn zeker te stellen. Het fonds wordt gevoed door bijdragen vanuit de begroting van SZW. De *Rijksbijdragen* dienen conform de wet Premiemaximering AOW en introductie spaarfonds AOW jaarlijks met minimaal 113,4 mln. te stijgen. Het fonds ontvangt daarnaast *Rente* over het totaal opgebouwde vermogen. De rente wordt aan het fondsvermogen toegevoegd.

Diergezondheidsfonds

F Diergezondheidsfonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	24,5	25,2	13,0	9,2	9,2	9,2
totaal niet-belastingontvangsten	9,2	9,2	13,0	9,2	9,2	9,2
1 Bewaking en bestrijding van dierziekten Uitgaven	24,5	25,2	13,0	9,2	9,2	9,2
Ontvangsten	9,2	9,2	13,0	9,2	9,2	9,2

Op de begroting van het Diergezondheidsfonds worden meerjarig de reguliere uitgaven voor *bewaking en bestrijding van dierziekten* opgenomen. Dekking vindt plaats door bijdragen van de sector, de EU en het Rijk. De ontvangsten lopen in 2009 eenmalig op ter dekking van de uitgaven aan de crisiscapaciteit voor destructie.

BTW-Compensatiefonds

G BTW-Compensatiefonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	2 078,9	2 236,8	2 445,0	2 516,4	2 575,7	2 628,6
totaal niet-belastingontvangsten						
1 BTW-Compensatiefonds Uitgaven	2 078,9	2 236,8	2 445,0	2 516,4	2 575,7	2 628,6

Gemeenten, provincies en kaderwetgebieden kunnen de betaalde BTW voor hun niet-ondernemersactiviteiten in beginsel gecompenseerd krijgen

uit het BTW-Compensatiefonds. De oplopende reeks van 2007 tot en met 2012 betreft een ramingsbijstelling als gevolg van hogere declaraties, die is meegenomen bij de meerjarenraming. Daarnaast is het hoge BTW-percentage vanaf 2009 verhoogd.

Waddenfonds

H Waddenfonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
totaal niet-belastingontvangsten	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
1 Waddenfonds						
Uitgaven	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
Ontvangsten	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9

Het *Waddenfonds* is ingesteld per 2007 en vanaf dat jaar worden middelen aan dit fonds toegevoegd vanuit de VROM begroting. Deze middelen worden ingezet voor verbetering van de economische structuur en het milieu in het Waddengebied.

Prijsbijstelling/indexering WSF

2 Prijsbijstelling/Indexering WSF	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	1,0	465,1	904,3	1 408,6	1 869,2	2 448,9
80 Prijsbijstelling	0,0	406,0	770,0	1 201,1	1 602,7	2 127,6
84 Indexering WSF	1,0	59,0	134,3	207,6	266,5	321,3

Op de aanvullende post *prijsbijstelling* en *indexering studiefinanciering* is de meest actuele raming van de prijsstijgingen opgenomen die zich voordoen op de rijksbegroting en bij de normbedragen in de studiefinanciering. Als gevolg van de tranchegewijze opbouw ontstaat in de tijd een oplopend uitgavenniveau.

Accressen GF/PF

1 Accres Gemeentefonds/Provinciefonds	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	0,0	0,0	710,9	1 199,5	1 545,8	1 969,8
60 Accres Gemeentefonds	0,0	0,0	653,6	1 110,9	1 434,6	1 830,4
61 Accres Provinciefonds	0,0	0,0	57,3	88,6	111,3	139,4

Het accres van het gemeentefonds en provinciefonds wordt berekend door de mutatie van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven als groeivoet te nemen over de grondslag, gevormd door gemeente-/provinciefonds.

De stijging van de accessen wordt veroorzaakt door een stijging van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven.

Arbeidsvoorwaarden

Arbeidsvoorwaarden	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven		1 955,2	4 151,5	6 036,7	8 024,7	9 934,5
totaal niet-belastingontvangsten						
1 arbeidsvoorwaardenruimte ijklijn RB-eng Uitgaven		1 747,6	3 750,5	5 433,3	7 205,3	8 897,6
2 arbeidsvoorwaardenruimte ijklijn SZ Uitgaven		183,5	354,1	532,3	718,3	907,5
3 arbeidsvoorwaardenruimte ijklijn Z Uitgaven		22,1	42,0	63,6	85,7	108,1
4 indexering rijksbijdragen Uitgaven		2,0	4,9	7,5	15,4	21,2

Op de aanvullende post arbeidsvoorwaarden worden de middelen gereserveerd die nodig zijn om de loongevoelige uitgaven op de *Rijksbegroting, Sociale Zekerheid en Zorg* op het uitgavenpeil van het desbetreffende jaar te brengen. De oploop in de cijfers ontstaat doordat jaarlijks een structurele reservering wordt opgenomen teneinde de begrotingsuitgaven (zoals deze op de afzonderlijke begrotingen zijn opgenomen) van constante naar lopende prijzen te brengen.

Koppeling Uitkeringen

Koppeling Uitkeringen	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven		198,2	397,7	598,9	826,9	1 060,3
totaal niet-belastingontvangsten		12,8	28,1	43,8	60,2	77,1
46 Inkomensbescherming met activering Uitgaven		186,7	372,7	560,5	774,4	994,6
47 Re-integratie Uitgaven		1,2	2,2	3,4	4,7	5,9
48 Sociale werkvoorziening Ontvangsten		12,8	28,1	43,8	60,2	77,1
49 Overige inkomensbescherming Uitgaven		9,7	20,9	32,3	44,0	55,1
50 Tegemoetkoming specifieke kosten Uitgaven		0,7	1,8	2,7	3,8	4,8

Op de aanvullende post koppeling uitkeringen worden de uitgaven voor de indexering van de begrotingsgefinancierde sociale zekerheidsuitgaven geraamd. De mutaties in uitgaven op dit artikel komen tot stand door aanpassingen van de WKA (Wet koppeling met afwijkingsmogelijkheid)

index en door grondslageffecten bij de uitkeringen. Aanpassing van de WKA index vindt plaats op basis van CPB cijfers over respectievelijk contractloon- en prijsontwikkeling.

Nominale Bijstelling AKW

Nominale Bijstelling AKW	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven		56,1	137,3	199,5	266,0	325,4
totaal niet-belastingontvangsten						
1 Gezin en inkomen Uitgaven		56,1	137,3	199,5	266,0	325,4

De nominale ontwikkeling van de kinderbijslag en het kindgebonden budget vertoont een stijgende lijn, gezien de ontwikkelingen van het prijsniveau.

PM

Algemeen

Algemeen	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	435,7	1 108,9	3 444,9	4 323,6	4 510,2	4 499,5
totaal niet-belastingontvangsten	- 13,6	- 48,2	- 48,2	- 48,2	- 48,2	- 52,2
2 Uitvoeringskosten fisc. wetsvoorstellen Uitgaven	15,2	8,2	10,7	11,6	12,6	12,6
3 Verkoop staatsdeelnemingen Ontvangsten	34,5					
4 Eindejaarsmarge Uitgaven	- 622,9	- 113,0	- 38,7			
7 Dividend Ontvangsten	- 52,2	- 52,2	- 52,2	- 52,2	- 52,2	- 52,2
11 Overig Ontvangsten	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	
17 Behoedzaamheidsreserve GF/PF Uitgaven		52,6	120,0	120,0	120,0	120,0
35 BTW Openbaar Vervoer Uitgaven	72,2	31,0				
43 reservering SZA Uitgaven						
44 Waddenfonds Uitgaven			33,9	33,9	33,9	33,9
55 Diversen Uitgaven	897,5	837,0	1 133,5	1 061,5	449,5	354,5
61 CA 1: Rol Nederland in Europa / wereld Uitgaven						
62 CA 2: Innovatieve, ondernemende economie Uitgaven		37,0	114,5	212,4	326,3	340,8
63 CA 3: Duurzame leefomgeving Uitgaven		- 2,0	60,0	134,5	261,0	376,0
64 CA 4: Sociale samenhang Uitgaven	48,6	12,2	538,4	1 154,0	1 575,2	1 613,4
65 CA 5: Veiligheid, stabiliteit en respect Uitgaven		0,9	50,0	93,3	153,2	152,2
66 CA 6: Overheid en dienstbare publieke sector Uitgaven			24,0	47,0	120,0	120,0
67 CA: Diversen Uitgaven	25,0	244,9	1 398,6	1 455,4	1 458,5	1 376,2

Op de aanvullende post *Algemeen* staan middelen waarvan op het moment van reservering de definitieve aanwending nog niet expliciet kan worden aangegeven. Daarnaast staan op de aanvullende post taakstellingen geparkeerd die uiteindelijk door de diverse begrotingen ingevuld worden (bijvoorbeeld de ramingstechnische veronderstelling in=uit bij de eindejaarsmarge).

De negatieve raming op het artikel *Eindejaarsmarge* wordt bepaald door de ramingstechnische veronderstelling in=uit.

Er wordt verondersteld dat er aan het einde van het jaar voldoende onderuitputting is, om de uitdeling van de eindejaarsmarge in een jaar te compenseren.

Daarnaast zijn middelen gereserveerd voor *Uitvoeringskosten fiscale wetsvoorstellen, behoedzaamheidsreserve GF/PF, BTW Openbaar vervoer* en het *Waddenfonds*. De uitgaven op de post *diversen* betreffen voor het grootste deel twee posten. Voor de woningcorporaties is een reservering opgenomen voor het mogelijk niet doorgaan van de Wet Betaalbaarheidsheffing. Daarnaast is door het vorige kabinet een start gemaakt met een traject dat moet leiden tot herziening van de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk, verbetering van het financiële beheer en oplossing van de schuldenproblematiek. Daarbij zal een groot deel van de schulden van de Antillen worden gesaneerd.

Op de artikelen 62 tot en met 67 staan middelen uit de enveloppen uit het Coalitieakkoord geparkeerd, die nog niet zijn overgeboekt naar de verschillende begrotingen. De tranches 2008 zijn al wel uitgekeerd, over de resterende tranches zal in komende jaren nog besluitvorming plaatsvinden. Op basis van die besluitvorming zullen dan ook de resterende middelen worden overgeheveld naar de verschillende begrotingen. De uitgaven op het artikel *CA: Diversen* worden grotendeels verklaard door de overheveling van de Buitengewonde Uitgaven(BU)-aftrek voor bijzondere ziektekosten naar de WMO, conform de afspraak uit het Coalitieakkoord. Dit is voorlopig op de aanvullende post verwerkt.

Consolidatie

Consolidatie	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
totaal uitgaven	- 8 994,2	- 9 042,2	- 9 315,4	- 9 280,0	- 7 727,2	- 7 909,1
totaal niet-belastingontvangsten	- 8 994,2	- 9 042,2	- 9 315,4	- 9 280,0	- 7 727,2	- 7 909,1
1 Nog niet toegerekend						
Uitgaven	- 8 994,2	- 9 042,2	- 9 315,4	- 9 280,0	- 7 727,2	- 7 909,1
Ontvangsten	- 8 994,2	- 9 042,2	- 9 315,4	- 9 280,0	- 7 727,2	- 7 909,1

De post Consolidatie wordt gebruikt voor het corrigeren van de rijksbegroting voor dubbeltellingen door het «bruto-boeken» van bijdragen. Het bruto-boeken houdt in dat zowel het departement dat bijdraagt als het ontvangende departement, de uitgaven in de begroting opneemt. Het ontvangende departement raamt de te ontvangen bijdragen ook aan de ontvangstenkant van de begroting. Hierdoor wordt het rekenkundig niveau van de totale rijksuitgaven en de rijksontvangsten hoger dan het feitelijk niveau. Door de post Consolidatie wordt hiervoor gecorrigeerd. De hoogte van de post wordt in belangrijke mate bepaald door de bijdragen via de begrotingen van Verkeer en Waterstaat en het FES aan het Infrastructuurfonds.

2 Verticale Toelichting

De verticale toelichting bevat een cijfermatig overzicht voor alle begrotingen van budgettaire veranderingen die zich hebben voorgedaan sinds de Ontwerpbegroting 2007. Er wordt per begroting een cijfermatig overzicht gepresenteerd, gevolgd door een toelichting op de voornaamste veranderingen. Voor een meer gedetailleerde toelichting op de veranderingen wordt verwezen naar de afzonderlijke begrotingen.

De verticale toelichting onderscheidt drie categorieën mutaties:

1. mee- en tegenvallers;
2. beleidsmatige mutaties;
3. technische mutaties.

Alle overboekingen, desalderingen, statistische correcties en mutaties die niet tot een ijklijn behoren, zijn in de laatste categorie «technische mutaties» geclusterd. Overigens hebben vrijwel alle overboekingen en desalderingen wél een beleidsmatig karakter. Dit komt tot uitdrukking in de toelichtingen. Ingeval samenhangende mutaties in meerdere categorieën voorkomen, worden deze eenmaal toegelicht.

De totalen per begroting worden in eerste instantie gepresenteerd exclusief de bedragen die onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) vallen. Door middel van een aansluitregel wordt het deel van de begroting dat onder HGIS valt, zichtbaar gemaakt. De laatste regel geeft per begroting de totaalstand inclusief HGIS aan. De veranderingen die optreden binnen het HGIS-deel van de begroting worden gepresenteerd en toegelicht in de verticale toelichting van alle HGIS-uitgaven.

De ondergrens is afhankelijk van de omvang van de begroting en verschilt voor de verschillende categorieën mutaties. De post diversen bevat de mutaties die onder de ondergrens vallen en wordt in principe alleen toegelicht, indien zich bijzonderheden voordoen.

Huis der Koningin

I HUIS DER KONINGIN: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	
Extrapolatie	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	6,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	5,9	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	5,9	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1

Staten-Generaal

IIA STATEN-GENERAAL: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	123,0	118,1	116,1	115,5	116,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Meerjarig budget voor ICT	0,8	6,0	6,0	6,4	0,0	
Diversen	2,5	0,0	- 0,2	- 0,6	- 1,4	
Technische mutaties	3,3	6,0	5,8	5,8	- 1,4	
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	4,1	3,2	3,2	3,2	3,2	
Extrapolatie	4,1	3,2	3,2	3,2	3,2	118,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	7,4	9,2	9,0	9,0	1,8	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	130,4	127,3	125,1	124,5	118,1	118,1
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	130,4	127,3	125,1	124,5	118,1	118,1

IIA STATEN-GENERAAL: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	2,1	1,9	1,9	1,9	1,9	
Beleidsmatige mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Meerjarig budget voor ICT

De middelen uit het meerjarig ICT-budget worden ingezet voor reguliere ICT-uitgaven en diverse projecten zoals themasites, een jongerensite, een digitale knipselkrant, het verbeteren van de telecommunicatie-infrastructuur, Staten-Generaal digitaal, de doorontwikkeling van e-parlement en het project Alta Vista.

Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT EN KABINETTEN: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	95,4	89,4	88,9	93,4	88,9	
Beleidsmatige mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	4,5	2,4	2,3	1,1	- 1,6	
Technische mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	4,0	3,5	3,5	3,5	3,5	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	8,4	5,9	5,7	4,6	1,8	90,6
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	103,8 0,1	95,3 0,3	94,6 0,3	98,0 0,1	90,8 0,0	90,6 0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	104,0	95,6	94,9	98,1	90,8	90,6

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT EN KABINETTEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN				bedragen in miljoenen euro's		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	3,3	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	3,3	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8

Algemene Zaken

III ALGEMENE ZAKEN: UITGAVEN				bedragen in miljoenen euro's		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	55,2	55,0	54,8	54,8	54,8	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Coördinatie algemeen regeringsbeleid (CA)	5,0	10,0	10,0	10,0	10,0	
Taakstelling rijksdienst	0,4	-0,6	-1,2	-2,5	-4,9	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,9	0,2	0,5	1,0	1,8	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	6,3	9,5	9,2	8,5	6,8	56,6
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	61,5	64,5	64,1	63,3	61,7	56,6
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	61,5	64,5	64,1	63,3	61,7	56,6

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007(excl. IS)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	
Beleidsmatige mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	1,9
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9

Coördinatie algemeen regeringsbeleid

Conform Coalitieakkoord worden meerjarig middelen toegevoegd aan de begroting van het ministerie van Algemene Zaken voor de versterking van het algemene regeringsbeleid.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Koninkrijksrelaties

IV KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	156,2	164,9	162,6	146,1	144,1	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Inhaalslag onderwijs	0,0	5,0	5,0	5,0	0,0	
Quick wins	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Rechtshandhaving (incidenteel)	0,0	6,5	6,5	0,0	0,0	
Schuldsanering Aruba (Aruba-deal)	17,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Sociaal Economisch Initiatief (SEI)	8,0	20,0	5,0	0,0	0,0	
Solidariteitsfonds	0,0	3,5	7,5	7,5	7,5	
Diversen	6,7	5,8	4,5	- 1,0	- 1,2	
	39,6	40,8	28,5	11,5	6,3	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	8,7	4,6	4,5	4,3	4,0	
Extrapolatie	8,7	4,6	4,5	4,3	4,0	154,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	48,3	45,4	33,0	15,8	10,3	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	204,6	210,3	195,6	161,9	154,4	154,4
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	204,6	210,3	195,6	161,9	154,4	154,4

IV KONINKRIJKSRELATIES: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	13,0	15,3	16,3	16,1	15,5	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	15,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	17,1	15,3	16,3	16,1	15,5	15,5
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	17,1	15,3	16,3	16,1	15,5	15,5

Inhaalslag onderwijs

Binnen het programma onderwijs wordt met ingang van 2008 driemaal 5 mln. extra uitgetrokken voor achterstallig onderhoud van scholen en voor de verbetering van de aansluiting tussen het beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt.

Quick wins

Als aanvulling op het Sociaal Economisch Initiatief zijn in het Overgangsakkoord van 12 februari 2007 afspraken gemaakt over zogenaamde *quick wins*. Het betreft eenmalige begrotingssteun op korte termijn voor 2007 aan het land Nederlandse Antillen respectievelijk aan Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dit stelt de eilanden in staat om een aantal urgente problemen op te lossen.

Rechtshandhaving (incidenteel)

Voor de uitvoering van het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen wordt nogmaals tweemaal 6,5 mln. uitgetrokken teneinde de beoogde duurzame versterking van de rechtshandhavingketen te bereiken. Vooral de politieorganisatie zal sterk verbeterd moeten worden.

Schuldsanering Aruba (Aruba-deal)

Omdat Aruba niet aan de voorwaarde voor begrotingsevenwicht heeft voldaan, zijn de voor schuldsanering beschikbare middelen overgeheveld van 2006 naar 2007.

Sociaal Economisch Initiatief (SEI)

Het Sociaal Economisch Initiatief beoogt met publieke investeringen de economische structuur van de eilanden te versterken. In het Overgangsakkoord van 12 februari 2007 is door Nederland in totaal 33 mln. toegezegd aan Sint-Maarten, Bonaire, Saba en Sint-Eustatius voor deze investeringsimpuls.

Solidariteitsfonds

Om aan de geactualiseerde norm van de commissie-Havermans voor het voorzieningenniveau te voldoen, wordt de Nederlandse bijdrage aan het Solidariteitsfonds voor de eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius structureel verhoogd.

Buitenlandse Zaken

V BUITENLANDSE ZAKEN: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	7 014,2	7 639,4	5 017,9	6 625,6	6 589,6	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Afdrachten aan de EU	- 344,7	- 162,4	69,0	- 251,0	67,0	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	- 344,7	- 162,4	69,0	- 251,0	67,0	
Extrapolatie						6 839,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 344,7	- 162,4	69,0	- 251,0	67,0	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	6 669,5	7 477,1	5 086,9	6 374,5	6 656,6	6 839,0
Totaal Internationale samenwerking	4 924,3	5 196,1	5 365,4	5 527,5	5 671,4	5 794,6
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	11 593,8	12 673,2	10 452,3	11 902,0	12 328,0	12 633,6

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	611,4	623,6	636,1	648,8	661,8	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	675,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	611,4	623,6	636,1	648,8	661,8	675,0
Totaal Internationale samenwerking	160,4	148,9	121,5	100,9	100,9	100,9
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	771,8	772,6	757,6	749,7	762,7	775,9

Afdrachten aan de EU

Een terugbetaling aan Nederland door de EU die voorzien was voor 2006, vindt plaats in 2007. Nederland ontvangt geld terug door meevallende uitgaven van de EU in 2006. De vertraging naar 2007 wordt veroorzaakt door latere behandeling van de aanvullende Europese begroting in het Europees Parlement. De wijzigingen in latere jaren worden verklaard door nieuwe meerjarencijfers voor de BNP- en BTW-grondslagen van alle EU-lidstaten. Deze cijfers zijn in mei 2007 vastgesteld.

Justitie

VI JUSTITIE: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	5 881,0	5 760,2	5 744,5	5 756,3	5 735,2		
Mee- en tegenvallers							
Rijksbegroting in enge zin							
COA	122,0	40,2	1,8	1,7	1,7		
Rechtsbijstand en schuldsanering	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0		
Verhoging gemiddelde trajectkosten	0,0	32,9	32,9	32,9	32,9		
Diversen	28,3	15,7	14,8	11,8	11,0		
	165,3	103,8	64,5	61,4	60,6		
Beleidsmatige mutaties							
Rijksbegroting in enge zin							
Besparing modern migratiebeleid	0,0	0,0	- 5,0	- 15,0	- 10,0		
Brandveiligheidsmaatregelen COA	32,0	32,0	17,0	17,0	17,0		
Brandveiligheidsmaatregelen DJI	108,7	82,0	82,0	55,0	62,0		
COA: afwikkeling nalatenschap oude vreemdelingenwet	0,0	95,0	42,7	0,0	0,0		
Effectieve veiligheidsorganisatie	0,0	12,2	27,4	38,4	49,4		
Eindejaarsmarge 2006	37,2	0,0	0,0	0,0	0,0		
Extra instroom / JJI-plaatsen	0,0	32,6	26,0	45,0	43,8		
Georganiseerde criminaliteit	0,0	9,7	21,1	30,0	32,3		
Gevangeniswezen vrijval	- 75,4	- 90,5	- 71,0	- 59,2	- 45,0		
Hogere instroom OTS en voorgedij bij BJZ	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Impuls inburgering	0,0	28,0	28,0	0,0	0,0		
Jeugd en recidivisten	0,0	34,6	41,1	52,3	79,8		
Meerpersoonsceelgebruik	0,0	- 25,0	- 50,0	- 50,0	- 50,0		
Modern migratiebeleid	5,0	15,0	15,0	10,0	0,0		
Overgangsrecht Wet Inburgering	45,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Rente op rijkshuisvestingsprojecten	0,0	- 22,4	- 22,4	- 22,4	- 22,4		
Subsidietaakstelling	0,0	- 1,5	- 15,5	- 41,0	- 45,6		
Taakstelling rechtsbijstand	0,0	- 25,0	- 50,0	- 50,0	- 50,0		
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 8,8	- 18,0	- 47,0	- 97,9		
VNG: eenmalige regeling	0,0	27,5	27,5	0,0	0,0		
Diversen	37,1	51,9	48,2	49,9	50,6		
	204,6	247,3	144,1	13,0	14,0		
Technische mutaties							
Rijksbegroting in enge zin							
Loonbijstelling tranche 2007	98,6	98,2	98,4	98,8	98,8		
Overgang DI&I voor programmabegroting WWI	- 438,7	- 411,8	- 406,4	- 372,0	- 369,6		
Programmageden JJI voor programmabegroting J&G	0,0	- 53,0	- 50,2	- 49,6	- 49,6		
Programmageden voor programmabegroting J&G	0,0	- 280,0	- 268,0	- 260,8	- 260,8		
Diversen	26,7	27,5	26,5	26,0	25,0		
	- 340,5	- 646,2	- 626,8	- 584,7	- 583,3		
Niet tot een ijklijn behorend							
Diversen	- 27,1	- 27,1	- 27,1	- 27,1	- 27,1		
	- 340,5	- 646,2	- 626,8	- 584,7	- 583,3		
Extrapolatie							
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	29,4	- 295,2	- 418,2	- 510,3	- 508,5	5 227,0	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	5 910,4	5 465,0	5 326,4	5 246,0	5 226,7	5 227,0	
Totaal Internationale samenwerking	12,3	16,5	21,8	35,2	26,3	18,8	
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	5 922,7	5 481,5	5 348,2	5 281,3	5 253,0	5 245,8	

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	1 028,5	1 049,3	1 055,3	1 053,8	1 052,6	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Asiel: toerekening ODA	- 19,4	- 13,9	- 11,5	- 11,1	- 11,7	
Diversen	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige mutaties	- 12,4	- 13,9	- 11,5	- 11,1	- 11,7	
Rijksbegroting in enge zin						
Afroom en verrekening resultaat DJI	43,8	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige verhoging B & T	0,0	90,0	90,0	90,0	90,0	
Diversen	9,1	4,2	9,2	15,1	23,1	
Technische mutaties	52,9	94,2	99,2	105,1	113,1	
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,5	- 8,0	- 8,7	- 9,2	- 9,8	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	- 9,9	- 21,0	- 27,1	- 27,1	- 27,1	
Extrapolatie	- 9,4	- 29,0	- 35,8	- 36,3	- 36,9	1 116,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	31,1	51,3	51,9	57,7	64,6	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	1 059,6	1 100,6	1 107,2	1 111,5	1 117,2	1 116,8
Totaal Internationale samenwerking	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	1 060,0	1 100,6	1 107,2	1 111,5	1 117,2	1 116,8

Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

De uitstroom uit het COA van vreemdelingen onder de oude vreemdelingenwet blijft achter bij de ramingen. Dit leidt tot een hogere bezetting en lagere krimpkosten bij het COA. Daarnaast wordt er voor de duur van twee jaar gestart met een pilot besloten opvang voor alleenstaande minderjarige asielzoekers. Het aantal plaatsen in de Tijdelijke Noodvoorziening (TNV) is uitgebreid tot 600 in 2007.

Rechtsbijstand en schuldsanering

Het aantal civiele toevoegingen en reguliere straf toevoegingen en het aantal zaken schuldsanering stijgen boven de meerjarenramingen uit. Met het beschikbaar gestelde geld wordt de groei opgevangen.

Verhoging gemiddelde trajectkosten

Tijdens de behandeling eind 2006 is de Wet Inburgering (WI) door de Tweede Kamer op een aantal punten geamendeerd. Het gaat onder meer om de verplichting voor gemeenten om asielgerechtigde oud- en nieuwkomers een inburgeringsvoorziening aan te bieden, inclusief maatschappelijke begeleiding. De verwachting is dat dit met het huidige ambitieniveau tot jaarlijkse meerkosten van 32,9 mln. zal leiden.

Besparing modern migratiebeleid

In het kader van modern migratiebeleid leidt extra inzet van ICT bij de IND tot besparingen op personeelskosten. Deze reeks betreft het deel van de besparingen dat zal worden ingezet voor alternatieven voor gezinnen met kinderen in vreemdelingenbewaring.

Brandveiligheidsmaatregelen COA

Naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid voert het COA vanaf 2007 de nodige aanpassingen uit aan de locaties om te voldoen aan de brandveiligheidsvereisten.

Brandveiligheidsmaatregelen Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

Naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid is aangegeven dat de nodige maatregelen worden getroffen om de aanbevelingen van het rapport te implementeren en de brandveiligheid bij DJI te verbeteren. Het huidige brandveiligheidsniveau voor DJI wordt verhoogd naar het niveau Bouwbesluit 2003 nieuwbouw.

COA: afwikkeling nalatenschap oude Vreemdelingenwet

Vanwege de regeling ter afwikkeling van de nalatenschap oude Vreemdelingenwet verloopt de afbouw van de asielopvangcapaciteit door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) in een trager tempo dan thans voorzien. Als gevolg daarvan zijn de opvangkosten hoger dan geraamd.

Effectieve veiligheidsorganisatie

Conform het Coalitieakkoord worden middelen beschikbaar gesteld om te komen tot een effectievere veiligheidsorganisatie. Het geld wordt onder meer geïnvesteerd in nauwere samenwerkingsverbanden met lokale overheden, een nieuw identificatiesysteem voor een eenduidige vaststelling van de identiteit van personen in de gehele veiligheidsketen en voor de kwaliteit van de rechtspraak.

Eindejaarsmarge 2006

De eindejaarsmarge 2006 is bij Voorjaarsnota 2007 toegevoegd. Inmiddels is deze verdeeld over meerdere posten binnen de Justitie-begroting. Het wordt ingezet voor met name verplichtingen die in 2006 zijn aangegaan maar waarvan de uiteindelijke kasuitgave in 2007 zal plaatsvinden.

Extra instroom/Justitiële Jeugdinrichtingen (JJI) plaatsen

Er wordt geld vrijgemaakt voor de extra instroom bij de JJI's. Hiertoe worden extra plaatsen gecreëerd in de jeugdgevangenissen.

Georganiseerde criminaliteit

Vanuit pijler 5 van het Coalitieakkoord is een bedrag oplopend tot 32,3 mln. in 2011 beschikbaar om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken. Investeringsvinden vinden met name plaats op de aanpak van cybercrime en financieel-economische fraude.

Gevangeniswezen vrijval

Om tekorten aan celplaatsen voor jeugdigen en vreemdelingen te realiseren en een deel van de kosten van de noodzakelijke brandveiligheidsmaatregelen te dekken, worden middelen ingezet, die vrijvallen vanwege het (geprognosticeerde) overschot aan celplaatsen voor volwassenen.

Hogere instroom ondertoezichtstelling (OTS) en voogdij bij Bureaus Jeugdzorg (BJZ)

De instroom bij de Bureaus Jeugdzorg voor OTS en voogdij is in 2007 hoger dan voorzien. Dit komt onder andere doordat er ingelopen wordt op bestaande wachtlijsten. Om deze hogere instroom op te vangen worden extra middelen ter beschikking gesteld.

Impuls inburgering

Vanuit de regeling ter afwikkeling van de nalatenschap oude Vreemdelingenwet worden er extra middelen ingezet voor inburgeringcursussen.

Jeugd en recidivisten

Er zijn in pijler 5 van het Coalitieakkoord extra middelen uitgetrokken ten behoeve van de jeugd en het terugdringen van het recidivepercentage. Het gaat hier onder andere om het intensiveren van de nazorg aan ex-gedetineerden, de aanpak van veelplegers en het toezicht op TBS'ers. Daarnaast gaat het om extra capaciteit voor gedragsbeïnvloeding en om een kwaliteitsverbetering in de jeugdsector.

Meerpersoonscelgebruik

Dit betreft een taakstelling uit het Coalitieakkoord. Het intensiveren van de toepassing van meerpersoonscelgebruik moet leiden tot deze besparingen.

Modern migratiebeleid

Deze middelen worden hoofdzakelijk aangewend voor de vernieuwing van de ICT bij de IND. Het oude systeem (INDIS) zal worden vervangen door een nieuw systeem dat meteen kan aansluiten bij de wensen van het moderne migratiebeleid zoals dit thans wordt ontwikkeld.

Overgangsrecht Wet Inburgering

Inburgeraars die in 2006 zijn gestart met een inburgeringscursus onder de Wet Educatie en Beroeponderwijs (WEB), mogen deze in 2007 nog afmaken. Voor de extra kosten die hiermee gemoeid zijn, worden in 2007 extra middelen uitgetrokken.

Rente op rijkshuisvestingsprojecten

Uit het Coalitieakkoord vloeit een taakstelling voort met betrekking tot de rente op rijkshuisvestingsprojecten. De reden voor deze taakstelling is dat sinds de stelselwijziging Rijkshuisvesting 1999 de budgetten voor huisvesting zijn gebaseerd op een rente die hoger bleek te zijn dan de rente die daadwerkelijk betaald moest worden. Met deze taakstelling wordt het voordeel vanaf 2008 afgeroomd. De taakstelling is verdeeld over de betreffende Justitie-onderdelen.

Subsidietaakstelling

Het kabinet heeft besloten tot een subsidietaakstelling. De taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Taakstelling rechtsbijstand

Uit het Coalitieakkoord vloeit een taakstelling op de rechtsbijstand voort. De Kamer wordt op een later tijdstip geïnformeerd over de maatregelen die genomen zullen worden.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG): eenmalige regeling

Conform de afspraak uit het bestuursakkoord tussen de Justitie en de VNG stelt het Rijk 55 mln. beschikbaar voor de kosten die de gemeenten maken in het kader van de regeling ter afwikkeling van de nalatenschap oude Vreemdelingenwet.

Asiel: Toerekening Official Development Assistance (ODA)

De kosten van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit ontwikkelingslanden worden, volgens internationale afspraken, toegerekend aan ODA. Door lagere gemiddelde opvangkosten en lagere krimpkosten als gevolg van de hogere bezetting in het COA, vallen kosten die aan ODA kunnen worden toegerekend, lager uit.

Afroom en verrekening resultaat DJI

Het exploitatieresultaat van DJI over 2006, alsmede de verrekening op grond van outputfinanciering en projectgelden worden teruggestort naar de Justitie-begroting en vervolgens ingezet voor brandveiligheidsmaatregelen bij DJI.

Beleidsmatige verhoging Boeten & Transacties (B&T)

In het Coalitieakkoord is een taakstelling opgenomen op de ontvangsten uit boeten en transacties. Invulling vindt plaats door middel van een tariefsverhoging.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJSRELATIES: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN						bedragen in miljoenen euro's
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	6 411,2	5 764,4	6 359,1	5 229,1	5 217,5	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	- 11,2	- 1,6	- 1,6	- 1,6	- 1,6	
	- 11,2	- 1,6	- 1,6	- 1,6	- 1,6	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Biometrie	32,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Buurtagenten	0,0	6,0	12,0	18,1	24,1	
Forensische opsporing	0,0	6,2	12,5	21,2	30,0	
GBO	26,3	0,0	0,0	0,0	0,0	
Huisvesting	- 2,4	- 25,0	- 1,9	1,6	13,7	
Kwantiteit politie (vergrijzing)	0,0	14,0	19,6	25,1	33,9	
Samenwerking bedrijfsvoering politie	0,0	- 25,0	- 50,0	- 75,0	- 100,0	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 3,4	- 6,9	- 17,4	- 34,7	
Verlaging bestuurskosten					- 90,0	
Versterking veiligheidsregio's	0,0	4,7	19,0	25,0	36,0	
Ziektekostenvoorziening rijkspersoneel (ZVR)	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	34,3	40,6	37,6	44,6	54,0	
	115,2	18,1	41,9	43,2	- 33,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Loonbijstelling tranche 2007	109,2	108,9	109,6	110,3	110,0	
Nieuwe wet inburgering	168,2	140,7	140,7	0,0	0,0	
Onderwijsachterstanden	50,6	121,4	121,4	0,0	0,0	
Openbare geestelijke gezondheidszorg	51,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Overgang GSB	- 642,8	- 568,1	- 565,5	- 3,6	- 3,4	
Overhevelen budget GSB van BZK naar WWI	- 88,6	- 66,2	- 61,2	- 61,4	- 33,6	
Volwasseneneducatie	72,3	72,3	72,3	0,0	0,0	
Vut prepensioen levensloop/functioneel						
leeftijdsonslag (VPL/FLO)	69,5	69,4	62,8	62,5	47,1	
Diversen	26,9	29,5	23,8	22,6	21,7	
	- 183,5	- 92,1	- 96,1	130,4	141,8	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 79,5	- 75,4	- 55,9	171,9	107,1	5 329,4
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	6 331,6	5 689,0	6 303,3	5 401,1	5 324,6	5 329,4
Totaal Internationale samenwerking	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	6 332,1	5 689,4	6 303,7	5 401,4	5 324,9	5 329,6

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN				bedragen in miljoenen euro's		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	314,1	267,9	274,4	81,3	80,5	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	1,5	- 5,1	0,2	0,2	0,2	
	1,5	- 5,1	0,2	0,2	0,2	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Nieuwe wet inburgering	168,2	140,7	140,7	0,0	0,0	
Onderwijs achterstanden	50,6	121,4	121,4	0,0	0,0	
Openbare geestelijke gezondheidszorg	51,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Overgang GSB	- 642,8	- 568,1	- 565,5	- 3,6	- 3,4	
Volwasseneneducatie	72,3	72,3	72,3	0,0	0,0	
Diversen	16,1	2,7	2,7	1,3	1,3	
	- 284,4	- 231,0	- 228,4	- 2,3	- 2,1	
Extrapolatie						75,6
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 283,0	- 236,1	- 228,3	- 2,1	- 1,9	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	31,2	31,9	46,1	79,2	78,6	75,6
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	31,2	31,9	46,1	79,2	78,6	75,6

Mee- en tegenvallers/Diversen

De meevaller in 2007 wordt voor 11,3 mln. verklaard door vertraging bij de invoering van de vingerscan op de Nederlandse identiteitskaart (NIK).

Biometrie

In 2006 was 25,5 mln. geraamd voor investeringen in apparatuur die de biometrische chip op het paspoort kan lezen. De aanbesteding voor deze investeringen heeft in 2006 niet plaatsgevonden. In 2007 wordt het aanbestedingstraject voortgezet. Daarnaast zijn de technische specificaties voor de invoering van een vingerscan op het paspoort laat door Europa bekend gemaakt. Hierdoor heeft het project vingerscan vertraging opgelopen. Een Europees aanbestedingstraject is in 2006 gestart, maar de geraamde middelen (6,5 mln.) komen op zijn vroegst pas in 2007 tot besteding.

Buurtagenten

De politie zal worden uitgebreid opdat zij 500 extra buurtagenten kan inzetten in buurten en wijken met veel overlast. Hierbij zal specifieke aandacht worden besteed aan de 40 door de minister van WWI aangewezen wijken.

Forensische opsporing

In de komende jaren zal de politie 500 forensische assistenten aantrekken, die vooral bij inbraken in woningen en bedrijven sporenonderzoek zullen doen.

GBO

De gemeenschappelijke beheerorganisatie (GBO) beheert rijksbrede ICT-voorzieningen. Voor 2007 wordt de begroting verhoogd met 26,3 mln.

ten behoeve van de GBO. Deze middelen zijn nodig om de kosten die samenhangen met de explosieve groei in het gebruik van DigiD en de overheidstoegangsportaal (OTP) te dekken.

Huisvesting

Voor de investeringen in de nieuwbouw voor het ministerie van BZK zijn in het verleden middelen gereserveerd. Nu gerechtelijke uitspraken de nieuwbouw in 2011/2012 mogelijk maken, worden de geraamde middelen naar 2011/2012 doorgeschoven.

Kwantiteit politie (vergrijzing)

In de komende jaren wordt een forse uitstroom bij de politie verwacht als gevolg van vergrijzing. Er wordt gestreefd naar het zoveel mogelijk op peil houden van de sterkte. Hiertoe zal vanaf 2008 extra politiepersoneel worden geworven en opgeleid.

Samenwerking bedrijfsvoering politie

De samenwerking tussen de politiekorpsen zal worden verbeterd. Zo zal er één landelijke informatiehuishouding tot stand worden gebracht en komt er meer eenheid in het personeelsbeleid. Verder wordt gestreefd naar zoveel mogelijk gezamenlijke inkoop van goederen en diensten.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Verlaging bestuurskosten

Met ingang van de volgende landelijke gemeenteraadsverkiezingen worden de lokale bestuurskosten verlaagd. Hierbij wordt ook gekeken naar het verlagen van de omvang van het aantal bestuurders.

Versterking veiligheidsregio's

Om te komen tot een slagvaardige organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing zal de doeluitkering voor de bestrijding van rampen en zware ongevallen substantieel worden verhoogd. Ook worden deze gelden ingezet voor het treffen van noodzakelijke voorzieningen indien gemeenten of provincies niet over de beschikbare middelen daarvoor beschikken.

Ziektekostenvoorziening rijkspersoneel (ZVR)

In 2006 is de ZVR-regeling afgeschaft. Voor de eenmalige slotuitkering zijn middelen vanuit de jaren 2007 tot en met 2010 naar 2006 gehaald. In 2006 is dit budget echter niet volledig uitgeput. De resterende middelen zijn via de eindejaarsmarge overgeheveld naar 2007 en ingezet voor de financiering van de nieuwe arbeidsvoorwaardenovereenkomst.

Beleidsmatige mutaties/Diversen

In verband met de invoering van het nieuwe zorgstelsel wordt de Dienst Geneeskundige Verzorging Politie (DGVP) geliquideerd. In 2007 wordt 14,7 mln. aangewend voor de afwikkeling en liquidatie van de DGVP en voor bekostiging van afspraken in de arbeidsvoorwaardensfeer.

Nieuwe Wet Inburgering

De begroting van de brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid (BDU-SIV) wordt verhoogd voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering. De steden ontvangen in 2007 incidenteel meer middelen voor de inburgering van allochtone vrouwen. Dit betreft een bijdrage van Justitie ten behoeve van het grotestedenbeleid.

Onderwijsachterstanden

De begroting van de BDU-SIV wordt verhoogd voor het onderwijsachterstandenbeleid. Dit betreft een bijdrage van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ten behoeve van het grotestedenbeleid.

Openbare geestelijke gezondheidszorg

Met de inwerkingtreding van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) gaan de AWBZ middelen voor openbare geestelijke gezondheidszorg activiteiten over naar de specifieke uitkering maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid. Hiertoe wordt de begroting van de BDU-SIV verhoogd. Dit betreft een bijdrage van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ten behoeve van het grotestedenbeleid.

Overhevelen budget GSB van BZK naar WWI

De minister voor WWI is met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2007 verantwoordelijk voor het grotestedenbeleid. Daarom wordt dit budget toegevoegd aan de begroting voor WWI.

Volwasseneneducatie

De begroting van de BDU-SIV wordt verhoogd voor de uitvoering van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs. Dit betreft een bijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ten behoeve van het grotestedenbeleid.

VUT prepensioen levensloop/ functioneel leeftijdsontslag (VPL/FLO)

Per 2006 is de regelgeving betreffende VUT en prepensioen gewijzigd. De gewijzigde regelgeving leidde ertoe dat de vroegpensioenregeling Afup van de sector Politie niet paste in het nieuwe fiscale regime. In reactie hierop zijn in de sector Politie nieuwe voorzieningen getroffen, die hebben geleid tot een fiscaal zuivere regeling. Ter dekking van de extra lasten die hieruit volgen, is een overboeking gedaan vanuit de gereserveerde arbeidsvoorwaardenruimte. Structureel leidt de nieuwe regeling tot besparingen.

Technische mutaties/Diversen

De post diversen wordt voor grootste deel verklaard door de prijsbijstelling.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	28 851,6	29 167,0	29 332,9	29 425,6	29 535,7	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Leerlingen- en studentenaantallen	40,3	28,8	- 4,8	- 45,8	- 87,0	
Bijstelling autonome raming studie-financieringsbeleid	- 52,3	- 38,8	- 11,8	32,8	63,7	
Gem. personeelslasten afromen reserves VF	- 30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	17,6	5,5	8,7	10,1	6,9	
	- 24,4	- 4,5	- 7,9	- 2,9	- 16,4	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Eindejaarsmarge	73,4	0,0	0,0	0,0	0,0	
Reeds toebedeelde eindejaarsmarge	- 73,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Enveloppe Cultuur en monumenten	0,0	25,0	26,0	28,0	35,0	
Enveloppe Innovatie, kennis en onderzoek	0,0	30,0	30,0	30,0	30,0	
Enveloppe Kinderopvang	0,0	286,5	159,5	158,5	158,5	
Enveloppe Onderwijs overig kwaliteit	0,0	144,5	144,5	144,5	144,5	
Enveloppe Publieke omroep	0,0	50,0	50,0	50,0	50,0	
Fusieprikkels voortgezet onderwijs	0,0	- 28,0	- 84,0	- 84,0	- 84,0	
Geleidelijke invoering gratis schoolboeken	0,0	90,0	295,0	265,0	220,0	
Intertemporele compensatie	49,8	37,3	11,6	- 33,7	- 65,0	
Profijtbeginsel cultuur	0,0	- 15,0	- 20,0	- 35,0	- 50,0	
Ramingsbijstelling Wet Kinderopvang via onderwijsbegroting	0,0	189,0	199,0	212,0	221,0	
Ramingsbijstelling Wet Kinderopvang via Rijk	295,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ramingsbijstelling Wet Kinderopvang via werkgever	0,0	116,0	118,0	121,0	125,0	
Subsidietaakstelling	0,0	- 15,8	- 39,9	- 79,5	- 95,7	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 6,1	- 12,2	- 24,4	- 48,9	
Tegenvaller kinderopvang beleidsmaatregelen	0,0	0,0	- 125,0	- 128,0	- 132,0	
Tegenvaller kinderopvang dekking uit enveloppe	0,0	- 189,0	- 74,0	- 84,0	- 89,0	
Teldatum MBO	0,0	0,0	- 148,0	- 148,0	- 148,0	
Transitietraject inburgering	40,0	20,0	0,0	0,0	0,0	
WTOS	0,0	0,0	30,0	0,0	0,0	
Zorgmiddelen	84,5	135,5	146,2	141,8	113,0	
Diversen	89,4	22,2	15,5	13,2	3,7	
	558,9	892,1	722,2	547,4	388,1	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Kinderopvang (van begroting SZW)	1 567,9	1 602,3	1 640,2	1 679,7	1 719,3	
Loonbijstelling tranche 2007	560,4	557,9	557,7	556,3	556,1	
Overboeking kindgebondenbudget naar Jeugd & Gezin	0,0	0,0	0,0	- 88,0	- 88,0	
Prijsbijstelling tranche 2007	74,9	75,6	76,5	77,0	77,5	
Diversen	193,0	97,3	101,2	112,2	117,2	
Niet tot een ijklijn behorend Bijstelling autonome raming studie-financieringsbeleid	133,8	96,0	83,6	35,7	10,0	
Diversen	31,0	31,4	16,6	10,1	8,6	
Extrapolatie	2 561,0	2 460,5	2 475,8	2 383,0	2 400,7	32 476,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	3 095,6	3 348,0	3 190,2	2 927,5	2 772,3	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	31 947,2	32 515,0	32 523,1	32 353,1	32 308,0	32 476,8
Totaal Internationale samenwerking	62,0	61,9	62,1	62,0	62,0	62,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	32 009,2	32 576,9	32 585,2	32 415,2	32 370,0	32 538,9

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	1 344,7	1 138,6	1 159,0	1 155,5	1 037,1	
Mee- en tegenvallers Rijksbegroting in enge zin Diversen	- 2,2	- 7,7	- 7,7	- 9,7	- 11,3	
	- 2,2	- 7,7	- 7,7	- 9,7	- 11,3	
Beleidsmatige mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	15,2	3,0	2,0	1,0	1,0	
	15,2	3,0	2,0	1,0	1,0	
Technische mutaties Rijksbegroting in enge zin Diversen	153,0	77,1	75,4	87,5	92,4	
	153,0	77,1	75,4	87,5	92,4	
Niet tot een ijklijn behorend Diversen	9,7	- 3,2	- 3,2	- 23,2	- 0,3	
	162,7	73,9	72,2	64,3	92,1	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	175,7	69,2	66,5	55,6	81,7	1 137,0
	175,7	69,2	66,5	55,6	81,7	1 137,0
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	1 520,4	1 207,8	1 225,4	1 211,1	1 118,9	1 137,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	1 520,4	1 207,8	1 225,4	1 211,1	1 118,9	1 137,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	1 520,4	1 207,8	1 225,4	1 211,1	1 118,9	1 137,0

Leerlingen- en studentenaantallen

Als gevolg van demografische ontwikkelingen zijn de ramingen met betrekking tot de deelname aan het regulier onderwijs bijgesteld. De ramingen laten ten opzichte van de Miljoenennota 2007 een hogere deelname in het Voortgezet Onderwijs (VO), Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) en Hoger Beroepsonderwijs (HBO) zien en een lagere deelname in het Primair Onderwijs (PO) en Wetenschappelijk Onderwijs (WO). Vanaf 2010 is de daling in het PO en WO en inmiddels ook in het VO zo sterk, dat het de stijging in de andere onderwijssectoren teniet doet.

Bijstelling autonome raming studiefinancieringsbeleid

Op de artikelen die betrekking hebben op studiefinancieringsbeleid, waaronder studiefinanciering, tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten en lesgeld, heeft een bijstelling van de raming plaatsgevonden als gevolg van realisaties over 2006 en de eerste inzichten over januari 2007. Tevens heeft een bijstelling plaatsgevonden als gevolg van meer exacte berekeningen inzake de invoering van de prestatiebeurs in het MBO.

Gemiddelde personeelslasten (GPL) afkomen reserves Vervangingsfonds (VF)

Bij het vaststellen van de GPL voor 2007 is ten aanzien van de opslag VF rekening gehouden met de reservepositie van dat fonds. De opslag is daarbij zodanig vastgesteld dat eenmalig 30 mln. aan VF-middelen binnen de begroting vrijvalt. Deze ingreep brengt de reserves van het VF binnen de bandbreedte zoals afgesproken in de beheersovereenkomst tussen VF en OCW.

Eindejaarsmarge en reeds toebedeelde eindejaarsmarge

De eindejaarsmarge 2006 is bij Voorjaarsnota aan de begroting toegevoegd en toebedeeld aan de verschillende artikelen

Enveloppe Cultuur en monumenten

Middelen uit deze enveloppe worden onder meer ingezet voor het bevorderen van cultuurparticipatie (onder andere via een fonds voor cultuurparticipatie en amateurkunst), meer ruimte voor innovatie en excellentie en voor de komst van een nationaal historisch museum dat bijdraagt aan een beter historisch besef van de Nederlandse geschiedenis. Tevens wordt een deel van de enveloppe ingezet voor een deel van de taakstelling profijitbeginsel cultuur.

Enveloppe Innovatie, kennis en onderzoek

Het kabinet reserveert middelen voor meer ruimte voor wetenschappelijk onderzoek, onder meer voor het versterken van de internationale reputatie van Nederlandse wetenschappelijke instellingen en onderzoeksinstellingen.

Enveloppe Kinderopvang

De middelen uit de enveloppe kinderopvang worden onder meer (deels via het Gemeentefonds) ingezet voor de harmonisatie van de regelgeving van kinderopvang en peuterspeelzalen, voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en taalachterstanden en voor het ramingsrisico.

Enveloppe Onderwijs: overig kwaliteit onderwijs

Er zal in belangrijke mate geïnvesteerd worden in onder andere de kwaliteit van het (hoger) onderwijs, het lerarentekort, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, voorkomen van voortijdig schoolverlaten en maatschappelijke stages.

Enveloppe Publieke omroep

Middelen uit deze enveloppe worden ingezet voor onder meer herstel reguliere programmering, nieuwe media en verbetering en vernieuwing van de programmering.

Fusieprikkels voortgezet onderwijs

Het kleinschalig organiseren van scholen, eventueel binnen bestaande grootschalige verbanden, zal worden bevorderd. Tegen die achtergrond worden prikkels tot schaalvergroting (fusieprikkels) in het VO weggenomen.

Geleidelijke invoering gratis schoolboeken

De maatregel gratis schoolboeken zal in het schooljaar 2008/2009 geleidelijk worden ingevoerd, en volledig per schooljaar 2009/2010. Hiervoor zal financiering vanaf 2008 uit de onderwijsenveloppe en vanaf 2009 deels uit de onderwijsenveloppe en deels uit de lastenenveloppen plaatsvinden.

Intertemporele compensatie

Om de begroting sluitend te krijgen, worden de meevallers op de begroting studiefinanciering in de jaren 2007 en 2008 ingezet voor de voorziene tegenvallers op de begroting in de jaren 2009 en verder.

Profijtbeginsel cultuur

De taakstelling profijtbeginsel cultuur wordt ingevuld door een combinatie van maatregelen op terreinen waar privaat profijt is van kunst: cultuurproducerende instellingen, aankoop beeldende kunst en enkele overige subsidies. Ook wordt voor een deel van de taakstelling de enveloppe ingezet; de taakstelling 2008 wordt hieruit volledig gedekt.

Ramingsbijstelling Wet Kinderopvang via Rijk, via werkgever en via onderwijsbegroting

Er is sprake van overschrijdingen bij de uitgaven kinderopvangtoeslag ten opzichte van de ramingen. De nu geraamde overschrijding wordt in 2007 opgevangen door het Rijk, en vanaf 2008 deels door eenmalig de bijdrage van de werkgevers te verhogen en deels door beleidsmatig in te grijpen in de voorziening zelf.

Subsidietaakstelling

Het kabinet heeft besloten tot een subsidietaakstelling. De taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Tegenvaller kinderopvang beleidsmaatregelen

Vanaf 2009 zullen er beleidsmatige maatregelen worden genomen in de kinderopvangtoeslag om de tegenvaller op te kunnen vangen

Tegenvaller kinderopvang dekking uit enveloppe

Voor een deel wordt de tegenvaller gedekt uit de enveloppe kinderopvang.

Teldatum MBO

De introductie van een tweede teldatum voor de bekostiging van regionale opleidingcentra (ROC's) omdat de verwachting is dat uitstroom na 1 oktober groter is dan de instroom. Instellingen worden door een extra teldatum gestimuleerd deelnemers binnen het onderwijs te houden.

Transitietraject inburgering

Op de aanvullende post Algemeen is in 2006 budget gereserveerd voor het transitiebudget voor ROC's in verband met de afschaffing van de gedwongen winkelnering bij het inkopen van inburgeringscursussen. Het budget is overgeheveld naar OCW.

WTOS

De WTOS kent een schooljaarsystematiek, terwijl het Kindgebondenbudget (KGB) een kalenderjaarsystematiek heeft. In januari 2009 krijgen gezinnen die WTOS ontvangen nog de tweede helft van het WTOS-bedrag voor het schooljaar 2008/2009. De Belastingdienst/Toeslagen begint in december 2009 met het uitkeren van het kindgebonden budget inclusief de WTOS toeslag. Dit betekent dat gezinnen van augustus tot december 2009 (4 maanden) geen WTOS en geen KGB ontvangen. Om gezinnen voor deze maanden te compenseren wordt in 2009 30 mln. vanuit de eerder voor integratie van de WTOS gereserveerde middelen toegevoegd aan de OCW-begroting.

Zorgmiddelen

Het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs en met ambulante begeleiding in het reguliere onderwijs (rugzakken) laat een forse groei zien ten opzichte van de Miljoenennota 2007. Het kabinet heeft extra middelen beschikbaar gesteld om de komende jaren de ontwikkeling van het aantal zorgleerlingen op te vangen en om de beheersing van het zorgstelsel op een verantwoorde wijze vorm te geven.

Beleidsmatige mutaties/Diversen

Onder deze post vallen onder andere de niet ontvangen cursusgelden beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (BVE), waarvoor de instellingen gecompenseerd worden. Daarnaast valt onder deze post een tweetal projecten: Genomics (onderzoek naar genen) en Brede School. Tevens zitten in deze post een tweetal kasschuiven met betrekking tot compensatie herverdeeffecten nieuwe gewichtenregeling en voor bestuur en management.

Kinderopvang (van begroting SZW)

Het beleid ten aanzien van kinderopvang is overgegaan van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De bijbehorende programma-uitgaven zijn bij Voorjaarsnota overgeheveld naar het ministerie van OCW.

Overboeking kindgebondenbudget naar Jeugd & gezin

Ten behoeve van de integratie van de WTOS in het kindgebonden budget zal OCW voor de jaren 2010 en 2011 88 mln. overboeken naar de begroting Jeugd en Gezin.

Technische mutaties/Diversen

Onder deze post vallen voornamelijk een aantal reeds toegekende FES-projecten uit 2006, waarvan de uitgaven niet volledig in 2006 zijn besteed en zijn doorgeschoven naar 2007 (49 mln.). Deze mutatie doet zich zowel aan de uitgaven als de ontvangstenkant voor. Daarnaast blijken de reclame-ontvangsten hoger uit te vallen dan geraamd (structureel 22 mln.). Die mogen worden toegevoegd aan de uitgavenkant. Het participatiefonds heeft 32 mln. teruggestort aan OCW, in verband met lagere uitgaven aan wachtgelden. Onder deze post vallen tevens een aantal overboekingen van diverse begrotingen, zoals de overboeking van emancipatie van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (structureel 11

mln.) en de overboeking van de loon- en prijsbijstelling van de begroting van SZW voor kinderopvang en emancipatie naar OCW (structureel 33 mln.).

Niet tot een ijklijn behorend/Bijstelling autonome raming studie-financieringsbeleid

De raming voor de niet relevante uitgaven aan rentedragende leningen is bijgesteld naar aanleiding van de realisatie 2006 en de eerste resultaten van de uitgaven in januari 2007.

Technische mutaties/Diversen (ontvangsten)

Aan de ontvangstenkant doet zich bij de technische mutaties een aantal mutaties voor, die reeds aan de uitgavenkant zijn toegelicht bij de post «technische mutaties diversen». Daarnaast is ook de overboeking van de ontvangsten voor kinderopvang van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid overgeboekt naar de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (41 mln. in 2007, 23 mln. in 2008 en 17 mln. structureel).

Nationale Schuld

IXA NATIONALE SCHULD (TRANSACTIEBASIS): UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	13 820,4	15 173,4	15 862,7	14 964,2	15 163,7	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Aanpassen rente nationale schuld	- 10 999,8	- 11 668,3	- 12 211,4	- 12 879,4	- 13 326,8	
Rentelasten kasbeheer	27,4	32,7	20,6	10,8	10,0	
Diversen	0,0	- 0,1	0,1	- 0,1	0,1	
	- 10 972,4	- 11 635,7	- 12 190,7	- 12 868,7	- 13 316,7	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,5	0,5	0,6	0,3	0,0	
Niet tot een ijklijn behorend						
Aanpassen rente nationale schuld	10 999,8	11 668,3	12 211,4	12 879,4	13 326,8	
Leningen kasbeheer	0,0	315,0	0,0	0,0	0,0	
Mutaties rekening courant	954,9	- 1 929,3	1 056,2	2 098,3	1 964,3	
Rente sociale fondsen	25,7	124,9	54,3	- 36,3	- 199,9	
Wijziging geldmarktberoep en rente	303,5	321,0	230,5	230,5	230,5	
Wijziging kapitaalmarktberoep en rente	- 124,6	- 194,5	- 442,7	- 734,0	- 1 022,3	
Rente aow-spaarfonds	1,2	1,3	- 21,1	- 75,4	- 117,1	
Diversen	9,9	- 25,1	- 29,3	- 29,2	- 32,3	
	12 170,9	10 282,1	13 059,9	14 333,6	14 150,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	1 198,5	- 1 353,7	869,1	1 464,9	833,2	13 977,8
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	15 018,9	13 819,8	16 731,8	16 429,2	15 996,9	13 977,8
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	15 088,9	13 898,8	16 731,8	16 429,2	15 996,9	13 977,8

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	1 239,50	1 147,40	1 412,40	1 550,60	3 728,60	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Aanpassen rente nationale schuld	- 154,2	- 124,6	- 153,3	- 152,7	- 107,4	
Rentebaten kasbeheer	18,8	26,2	22,2	20,0	23,7	
	- 135,4	- 98,4	- 131,1	- 132,7	- 83,7	
Technische mutaties						
Niet tot een ijklijn behorend						
Aanpassen rente nationale schuld	154,2	124,6	153,3	152,7	107,4	
Leningen kasbeheer	0	138,7	0	0	0	
Mutaties rekening-courant	800,0	5 397,0	0,0	0,0	- 2 003,1	
Diversen	11,3	- 28,3	- 3,7	0,6	- 4,4	
	965,5	765,7	149,6	153,3	- 1 900,1	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	830,1	667,3	18,5	20,6	- 1 983,7	1 694,3
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	2 069,6	1 814,7	1 430,8	1 571,1	1 744,8	1 694,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	2 069,6	1 814,7	1 430,8	1 571,1	1 744,8	1 694,3

Aanpassen rente nationale schuld

Conform het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte (overgenomen in het Coalitieakkoord) wordt de rente die samenhangt met de Nationale Schuld, buiten de budgetdisciplinesector Rijksbegroting gebracht.

Rentebaten en -lasten kasbeheer

De rentelasten (uitgaven) en -baten (ontvangst) kasbeheer worden bijgesteld naar aanleiding van de gewijzigde korte en lange rente.

Leningen kasbeheer

Gewijzigde inzichten in het leengedrag van RWT's (Rechtspersonen met een Wettelijke Taak) leiden tot een aanpassing van de voorziene uitgaven en ontvangsten leningen kasbeheer.

Mutaties rekening courant / Rente sociale fondsen

De inleg van de sociale fondsen is gewijzigd als gevolg van (onder meer) mutaties in de premieontvangsten en de premiegefinancierde uitgaven. Hierdoor verandert ook de rentevergoeding over de inleg.

Wijziging geldmarktberoep en rente

De geraamde rentelasten over de vlottende schuld worden opwaarts bijgesteld als gevolg van de verhoging van de korte rekenrente en wijzigingen in het geldmarktberoep.

Wijziging kapitaalmarktberoep en rente

De geraamde rentelasten worden neerwaarts bijgesteld. Dit is voornamelijk het gevolg van de bijstelling van de lange rekenrente en de verbetering van het feitelijk saldo.

De rente-uitgaven voor het AOW spaarfonds worden bijgesteld naar aanleiding van de gewijzigde rekenrente.

Financiën

IXB FINANCIËN: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	3 840,3	3 875,8	3 828,3	3 810,7	3 808,5	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Douane boete	26,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
Schade-uitkering EKV	- 35,0	- 10,0	- 5,0	0,0	0,0	
Diversen	39,6	15,0	7,7	3,8	3,4	
	31,3	5,0	2,7	3,8	3,4	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Aanpassen heffings- en invorderingsrente	730,0	730,0	715,0	715,0	715,0	
Anticiperende aankopen	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	
Heffings- en invorderingsrente	- 270,0	- 230,0	- 215,0	- 215,0	- 215,0	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 3,1	- 6,2	- 30,0	- 60,0	
Vliegveld Twente	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	10,6	- 6,9	4,0	0,6	- 1,8	
	515,6	515,0	522,8	495,6	463,2	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Loonbijstelling tranche 2007	50,3	50,3	50,0	49,4	49,4	
Diversen	26,9	17,9	16,4	14,0	14,5	
Niet tot een ijklijn behorend						
Aanpassen heffings- en invorderingsrente	- 730,0	- 730,0	- 715,0	- 715,0	- 715,0	
Anticiperende aankopen	- 25,0	- 25,0	- 25,0	- 25,0	- 25,0	
Verwerving eerste tranche havenbedrijf Rotterdam	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,0	7,5	7,5	7,5	7,5	
	- 627,8	- 679,3	- 666,1	- 669,1	- 668,6	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 80,9	- 159,4	- 140,5	- 169,7	- 202,0	3 602,3
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	3 759,4	3 716,4	3 687,9	3 641,0	3 606,5	3 602,3
Totaal Internationale samenwerking	113,9	49,0	258,6	227,6	236,6	223,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	3 873,2	3 765,4	3 946,4	3 868,6	3 843,1	3 825,4

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	3 675,0	3 369,9	3 346,8	3 251,9	3 210,9	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Dividend staatsdeelnemingen	14,9	- 108,7	- 108,7	- 108,7	- 108,7	
EKV provenu's	112,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Holland Casino			- 80,0	- 80,0	- 80,0	
Opbrengst schikkingen en boetes	- 16,9	- 16,9	- 16,9	- 16,9	- 16,9	
Winstafdracht DNB	76,0	291,0	345,0	293,0	295,0	
Diversen	18,9	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	
	204,9	165,3	139,3	87,3	89,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Aanpassen heffings- en invorderingsrente	1 030,0	1 035,0	1 020,0	1 020,0	1 020,0	
Heffings- en invorderingsrente	- 310,0	- 315,0	- 300,0	- 300,0	- 300,0	
Opbrengst schikkingen en boetes	166,9	166,9	166,9	166,9	166,9	
Verkoop gronden Domeinen (CA)	0,0	20,0	20,0	50,0	50,0	
Diversen	19,0	3,4	3,5	3,5	3,6	
	905,9	910,3	910,4	940,4	940,5	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	2,2	1,4	1,7	1,7	1,7	
Niet tot een ijklijn behorend						
Aanpassen heffings- en invorderingsrente	- 1 030,0	- 1 035,0	- 1 020,0	- 1 020,0	- 1 020,0	
Opbrengst schikkingen en boetes	- 166,9	- 166,9	- 166,9	- 166,9	- 166,9	
Verkoop staatsdeelneming	465,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	- 729,2	- 1 200,5	- 1 185,2	- 1 185,2	- 1 185,2	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	381,6	- 124,9	- 135,6	- 157,5	- 155,4	2 942,5
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	4 056,6	3 245,0	3 211,2	3 094,4	3 055,5	2 942,5
Totaal Internationale samenwerking	58,8	16,9	11,0	10,1	8,9	8,3
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	4 115,4	3 261,9	3 222,2	3 104,5	3 064,4	2 950,8

Douane boete

De Europese Commissie heeft Nederland een financiële correctie (boete) opgelegd voor onvolkomenheden in de controlewerkzaamheden van de Nederlandse Douane.

Schade-uitkering exportkredietverzekeringen

De ramingen van de schade-uitkeringen voor exportkredietverzekeringen (EKV) zijn gebaseerd op verwachtingen omtrent de verzekeringsportefeuille. Op basis van de actuele situatie zijn de verwachte schades voor 2007 neerwaarts bijgesteld.

Aanpassing Anticiperende aankopen/Heffings- en invorderingsrente/Opbrengst schikkingen en boetes

Conform het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte worden de anticiperende aankopen, de heffings- en invorderingsrente en de opbrengst schikkingen en boetes overgeheveld naar de budgetdiscipline-sector Rijksbegroting.

Heffings- en invorderingsrente

Voor de verdeling van de heffings- en invorderingsrente over de inkomstenbelasting en premies volksverzekering wordt een verdeelsleutel gehanteerd. Naar aanleiding van verschillen in ramingen en realisaties wordt deze (theoretische) verdeelsleutel aangepast en treedt een verschuiving op van begroting IXB naar de fondsen. Het deel dat de fondsen betreft wordt groter. Dit heeft een neerwaartse bijstelling van zowel de uitgaven als de ontvangsten tot gevolg.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Vliegveld Twente

Het ministerie van Financiën neemt het voormalig Vliegveld Twente over van het ministerie van Defensie.

Verwerving eerste tranche havenbedrijf Rotterdam

Met het oog op de voor de financiering van de Tweede Maasvlakte benodigde vermogenspositie, wordt de Staat mede-aandeelhouder van het Havenbedrijf Rotterdam. Deze uitgave vormt de eerste tranche waarmee de Staat (cumulatief preferente) aandelen verwerft.

Dividend staatsdeelnemingen

In 2007 is sprake van meevallende dividendontvangsten. Meerjarig worden deze ontvangsten neerwaarts bijgesteld voornamelijk als gevolg van de verkoop van KPN en TNT in 2006.

Exportkredietverzekeringen provenu's

De ontvangsten voor EKV-provenu's vallen in 2007 hoger uit. Dit voornamelijk als gevolg van onverwachte terugbetalingen van Peru en Angola.

Holland Casino

De kansspelautomaten worden onder de heffing van de kansspelbelasting (40,85 procent) gebracht. Holland Casino gaat hierdoor over haar omzet meer belasting betalen. Als gevolg hiervan wordt de winst lager dan geraamd, waardoor de verwachte afdrachten vanaf 2009 naar beneden worden bijgesteld.

Winstafdracht DNB

Een hogere rente vertaalt zich in hogere verwachte renteopbrengsten en een hogere winstverwachting voor De Nederlandsche Bank.

Verkoop gronden Domeinen

In het Coalitieakkoord is besloten tot een taakstelling ten aanzien van verkopen van gronden door Domeinen.

De Staat heeft recentelijk de staatsdeelnemingen SDU en NOVEC verkocht. Verder heeft restitutie van dividendbelasting plaatsgevonden in verband met de verkoop van aandelen TNT in 2006.

Defensie

X DEFENSIE: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	7 695,5	7 546,1	7 495,6	7 446,9	7 432,1	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Aanvulling eigen vermogen batenlasten- diensten	40,3	0,0	0,0	0,0	0,0	
Afstotingskosten	24,6	41,0	16,4	0,0	0,0	
Brandstoffen en energie	12,6	29,4	0,0	0,0	0,0	
Civiel-militaire samenwerking	20,5	0,9	1,0	1,0	1,0	
Diverse herschikkingen	56,5	61,6	51,1	38,1	41,4	
Diverse projecten	43,2	36,7	37,6	38,2	37,3	
Eindejaarsmarge 2006	- 21,3	0,0	0,0	0,0	0,0	
Enveloppen	0,0	26,0	52,0	81,0	107,0	
Herfasering diverse projecten	- 174,6	- 116,4	- 86,5	- 70,3	- 69,2	
Personele en materiële exploitatie	26,7	2,6	5,1	2,2	4,3	
Taakstellingen	0,0	- 5,0	- 10,0	- 20,0	- 41,2	
Verkoopopbrengsten	180,0	87,0	87,0	39,0	39,0	
Diversen	6,6	- 1,6	- 0,2	- 0,2	- 6,7	
	215,1	162,2	153,5	109,0	112,9	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Loonbijstelling tranche 2007	130,9	118,5	116,2	114,9	114,5	
Prijsbijstelling tranche 2007	30,6	28,1	29,1	28,3	28,3	
Diversen	- 2,3	- 0,3	- 0,3	- 1,0	- 0,8	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	- 4,4	- 1,0	0,4	0,5	1,5	
Extrapolatie	154,8	145,3	145,4	142,7	143,5	7 579,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	369,9	307,4	299,0	251,7	256,4	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	8 065,3	7 853,6	7 794,6	7 698,6	7 688,5	7 579,2
Totaal Internationale samenwerking	301,2	241,2	266,2	291,2	316,2	216,2
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	8 366,6	8 094,7	8 060,8	7 989,7	8 004,6	7 795,4

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	384,5	456,5	365,5	298,2	284,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Afstotingskosten	30,0	50,0	20,0	0,0	0,0	
Bijstelling ontvangsten	26,2	12,0	9,4	11,8	13,7	
Verkoopopbrengsten	180,0	187,0	187,0	189,0	189,0	
Wijziging verkoopopbrengsten	0,0	- 80,0	- 80,0	- 5,0	0,0	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	236,2	169,0	136,4	195,8	202,7	299,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	236,2	169,0	136,4	195,8	202,7	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	620,7	625,5	501,9	494,0	486,7	299,5
Totaal Internationale samenwerking	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	622,1	626,9	503,3	495,4	488,1	300,9

Aanvulling eigen vermogen batenlastendiensten

Pareto en Defensie Telematica Organisatie (DTO) hebben in 2005 een negatief resultaat behaald. Daarnaast wordt de DTO gecompenseerd voor in 2006 daadwerkelijk gemaakte kosten die niet op een andere wijze in rekening kunnen worden gebracht. De eigen vermogens van deze batenlastendiensten worden conform Regeling Vermogensvoorschriften Batenlastendiensten aangevuld.

Afstotingskosten

Met de verkoop van materieel gaan onderhouds- en gereedstellingskosten gepaard. Deze kosten worden gefinancierd uit verkoopopbrengsten (zie ontvangsten). De uitgaven worden verantwoord bij de Defensie Materieel-organisatie (DMO).

Brandstoffen en energie

De DMO heeft hogere uitgaven aan brandstoffen en energie als gevolg van gestegen energieprijzen en de stijging van het brandstofverbruik. Verder worden de geraamde uitgaven voor brandstof en energie voor de komende jaren geactualiseerd.

Civiel-militaire samenwerking

Dit betreft investeringsuitgaven ten behoeve van civiel-militaire samenwerking, waaronder aanschaf van extra Unmanned Aerial Vehicles (UAV's), grondgebonden sensoren, vouwbruggen, materieel voor de oprichting van een NBC-eenheid (nucleair, biologisch en chemisch) en havenbescherming.

Diverse herschikkingen

Bij de herziening van de begrotingsindeling zijn niet alle budgetten juist aan defensieonderdelen toebedeeld; dit wordt nu hersteld. Daarnaast zijn budgetten herschikt als gevolg van een ramingsbijstelling van de tarieven van de Dienst Vastgoed Defensie (DVD) en bijstelling van de budgetten voor materiële exploitatie. Eveneens hebben herschikkingen plaatsgevonden voor de samenvoeging van de verschillende facilitaire diensten in de

Haagse regio, wat heeft geleid tot de oprichting van een Dienst Beveiliging bij de Dienst Vastgoed Defensie en de oprichting van het Haags Facilitair bedrijf.

Diverse projecten

Hieronder vallen investeringen in Informatie Voorziening (IV) (Mulan en Speer), betaling van oude facturen op het gebied van IV en onderhoud aan het Nieuwe generatie Mariniers Communicatie en Informatie Systeem (NIMCIS).

Eindejaarsmarge 2006

De overschrijding van de defensiebegroting in 2006 wordt in 2007 gecompenseerd door de budgetten voor investeringen en exploitatie neerwaarts bij te stellen.

Enveloppen

Dit betreft de besteding van de gelden uit het Coalitieakkoord. Uit pijler 1 worden middelen toegevoegd om knelpunten bij Defensie op te lossen. Het gaat onder meer om versterking van de inlichtingenketen, verbetering van het voortzettingsvermogen van de Apache-helikopters en verbetering van de veiligheid en bescherming van uitgezonden personeel. Uit pijler 5 ontvangt Defensie middelen voor een effectiever toezicht op vreemdelingen door informatie-gestuurd optreden mogelijk te maken via camera-registratie van motorvoertuigen (project MIGO).

Herfasering diverse projecten

Er worden bij de Defensie Materieelorganisatie en het Commando Dienstencentra een aantal projecten uitgesteld om prioritaire herschikkingen mogelijk te maken en budgettaire knelpunten op te lossen. Het betreft onder andere uitstel van de projecten Battlefield Management System, F-16 Zelfbescherming en diverse kleinere projecten. Tevens hebben de levering van de eerste NH-90 helikopter en het project Infanterie Gevechtsvoertuig (IGV) vertraging opgelopen. Daarnaast is besloten af te zien van de aanschaf van Tactical Tomahawk-raketten.

Personele en materiële exploitatie

De budgetten voor materiële exploitatie staan momenteel onder druk en zijn daarom bijgesteld. In de personele exploitatie zijn ramingen van de salarissen bijgesteld.

Taakstellingen

Het kabinet heeft besloten tot een subsidietaakstelling en een taakstelling op de rijksdienst. Deze taakstellingen zijn toegedeeld naar de verschillende departementen.

Verkoopopbrengsten

Het betreft verkoopopbrengsten die geen onderdeel uitmaken van taakstelling van 500 mln. uit het Coalitieakkoord. In 2007 gaat het onder meer om opbrengsten uit de verkoop van de legerbasis Seedorf, de luchthaven Twente, Leopard tanks aan Portugal en fregatten aan Chili en Griekenland. De opbrengsten worden grotendeels aangewend voor de kosten van aanschaf van Chinook helikopters in 2007. De meerjarige

ontvangsten vloeien voort uit de verkoop van vier Multipurpose-fregatten, die worden aangewend voor uitvoering van de voorgenomen maatregelen uit de marinestudie.

Bijstelling ontvangsten

Het betreft met name ontvangsten van de Verenigde Staten voor een afkoopsom voor de door Defensie geleverde diensten als gevolg van sluiting van de Amerikaanse materieelopslagplaats Eyselshoven.

Wijziging verkoopopbrengsten

Op de raming verkoopopbrengsten van 500 mln. (2008–2011) wordt een totaal bedrag van 165 mln. in mindering gebracht als gevolg van de afkoop van toekomstige opbrengsten (na 2011) van de vliegbasis Valkenburg en afkoop van conversieleningen.

Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

XI VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	3 910,8	3 756,8	3 784,2	3 653,9	3 532,2	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Schoon en Zuinig	0,0	21,0	33,5	33,0	25,5	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 5,7	- 11,4	- 22,8	- 45,5	
Voeding Waddenfonds	0,0	33,9	33,9	33,9	33,9	
Zwerfafval	0,0	115,0	115,0	115,0	115,0	
Diversen	17,0	11,0	13,7	- 0,1	- 3,8	
	17,0	175,2	184,7	159,0	125,1	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Fes birk	25,2	42,9	0,2	0,3	- 0,5	
Fes luchtkwaliteit	35,2	99,9	52,0	19,1	30,0	
Fes nsp	64,1	9,5	6,8	- 9,1	0,0	
Diversen	66,7	10,4	9,2	7,4	15,4	
	191,2	162,7	68,2	17,7	44,9	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Conversie	- 2 731,0	- 3 987,5	- 4 048,7	- 3 368,9	- 3 365,8	
	- 2 731,0	- 3 987,5	- 4 048,7	- 3 368,9	- 3 365,8	
Extrapolatie						907,8
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 2 522,8	- 2 520,8	- 2 735,1	- 2 686,5	- 2 585,0	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	1 385,1	1 236,0	1 049,1	967,4	947,3	907,8
Totaal Internationale samenwerking	54,9	66,2	69,3	70,6	68,4	71,8
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	1 440,1	1 302,1	1 118,4	1 038,0	1 015,6	979,6

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	1 070,0	813,7	722,5	696,7	680,2	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Fes birk	24,1	42,9	0,2	0,3	- 0,5,0	
Fes luchtkwaliteit	35,2	99,9	52,0	19,1	30,0	
Fes nsp	64,1	9,5	6,8	- 9,1	0,0	
Diversen	45,9	22,9	23,5	18,0	18,0	
	169,3	175,2	82,5	28,3	47,5	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Conversie	- 665,3	- 1 064,7	- 1 056,4	- 567,9	- 563,8	
	- 665,3	- 1 064,7	- 1 056,4	- 567,9	- 563,8	
Extrapolatie						50,5
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	174,2	- 441,1	- 532,5	- 594,7	- 580,7	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	578,9	372,6	190,0	101,9	99,5	50,5
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	578,9	372,6	190,0	101,9	99,5	50,5

Schoon & Zuinig

Met het werkprogramma Schoon en Zuinig beoogt Nederland in 2020 een van de meest efficiënte energievoorziening van Europa te worden. Het werkprogramma Schoon en Zuinig heeft betrekking op de begrotingen van EZ, V&W, LNV en VROM. Met de begroting 2008 zijn alleen de middelen toegevoegd voor de onderdelen van Schoon en Zuinig die daadwerkelijk in 2008 van start gaan. Voor VROM heeft dit betrekking op: de voorzetting van het bestuursakkoord nieuwe stijl (BANS), het programma «Meer met Minder» dat zich richt op energiebesparing in de gebouwde omgeving, energiebesparing in rijksgebouwen en het communicatieprogramma HIER.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Voeding Waddenfonds

De Raad van State heeft op 29 augustus 2007 bepaald dat gaswinning onder de Waddenzee definitief is toegestaan. Daarom is de voeding van het waddenfonds nu structureel doorgevoerd. Uit het Waddenfonds worden ecologische en economische investeringen in het waddengebied gefinancierd.

Zwerfafval

Op 27 juli 2007 is er een akkoord gesloten met de gemeenten (VNG) en het verpakkingenbedrijfsleven. Onderdeel van dit akkoord is de totstand-

koming van een afvalfonds waaruit de vergoedingen aan gemeenten worden uitgekeerd. Jaarlijks wordt er vanuit de begroting van VROM 115 mln. gestort in dit afvalfonds.

Beleidsmatige mutaties/Diversen

De post diversen bestaat voornamelijk uit intertemporele compensatie van de investeringen van de Hoge Colleges van Staat als gevolg van herziening van het investeringsprogramma.

FES Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)

Als gevolg van vertragingen in verscheidene BIRK projecten wordt er budget uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) uit 2006 toegevoegd aan het budget in 2007 en later.

FES Luchtkwaliteit

Het betreft diverse uitgaven in het kader van de luchtkwaliteit uit het FES. In 2007 worden de middelen toegevoegd die in 2006 niet zijn besteed als gevolg van aanloopproblemen bij de subsidieregelingen voor roetfilters. In de latere jaren zijn de middelen voor de tweede tranche van deze regeling toegevoegd. De regeling is bovendien uitgebreid met subsidies voor euro-5 brandstoffen. De piek in 2008 wordt veroorzaakt door een kasschuif uit de jaren 2009 en 2010.

FES Nationale sleutelprojecten (NSP)

In 2006 zijn enkele nationale sleutelprojecten vertraagd. De niet bestede middelen uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) 2006 worden weer toegevoegd aan de budgetten in 2007 en volgende jaren.

Technische mutaties/Diversen

De post diversen bestaat uit verscheidene mutaties, waarvan de belangrijkste hier worden genoemd. Er zit een herverdeling in van de budgetten voor industrielaawaai. Dit hangt samen met een aanpassing van de verdeelsleutel, waarbij eerst de middelen zijn teruggeboekt naar VROM en vervolgens opnieuw aan derden zijn uitgekeerd volgens de nieuwe verdeelsleutel. Ook is er een mutatie omtrent FES Bodemsanering, deze geeft de uitfinanciering aan van het niet benutte deel van het budget 2006. Daarnaast zitten er mutaties in de post diversen als de loonbijstelling 2007, de prijsbijstelling 2007 en de afdracht eigen vermogen van de Rijksgebouwendienst (hierover is afgesproken dat VROM dit geld mag gebruiken voor het oplossen van bestaande problematiek).

Wonen, Wijken en Integratie

XVIII WONEN, WIJKEN EN INTEGRATIE: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Huurtoeslag	96,4	66,1	26,3	17,0	16,1	
Terugdraaien normhuurbesluit (motie-Depla)	0,0	20,0	13,0	13,0	13,0	
Uitvoeringskosten huursubsidie	22,2	2,3	1,8	1,3	1,0	
	118,6	88,4	41,1	31,3	30,1	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Enveloppe Integratie	0,0	50,0	50,0	50,0	50,0	
Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing	0,0	0,0	0,0	0,0	125,0	
	0,0	50,0	50,0	50,0	175,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Correctie dubbeling budget I&I in GSB	- 208,1	- 164,1	- 164,1	0,0	0,0	
Overheveling budget GSB naar WWI	808,7	746,0	738,3	67,9	39,3	
Overheveling budget integratie Justitie naar WWI	438,7	412,0	406,7	372,7	370,8	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	27,1	27,1	27,1	27,1	27,1	
	1 066,4	1 021,0	1 008,0	467,7	437,2	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Conversie	2 731,0	3 987,5	4 048,7	3 368,9	3 365,8	
	2 731,0	3 987,5	4 048,7	3 368,9	3 365,8	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	3 916,0	4 014,5	4 075,7	3 396,0	3 392,9	3 302,3
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	3 916,0	4 014,5	4 075,7	3 396,0	3 392,9	3 302,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0	0	0	0	0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	3 916,0	4 014,5	4 075,7	3 396,0	3 392,9	3 302,3

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	0	0	0	0	0	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Huurtoeslag	- 28,2	- 65,2	- 69,8	- 59,8	- 68,9	
Uitstel wet betaalbaarheidsheffing 2006	- 154,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	- 182,2	- 65,2	- 69,8	- 59,8	- 68,9	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Correctie dubbeling budget I&I naar GSB	- 208,1	- 164,1	- 164,1	0,0	0,0	
Overheveling budget GSB naar WWI	717,2	677,8	675,4	4,8	4,6	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	1,9	6,2	10,6	15,2	19,3	
	511,0	519,9	521,9	20,0	23,9	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Conversie	665,3	1 064,7	1 056,4	567,9	563,8	
	665,3	1 064,7	1 056,4	567,9	563,8	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	994,1	1 070,9	1 067,0	583,1	583,1	587,3
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	994,1	1 070,9	1 067,0	583,1	583,1	587,3
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	994,1	1 070,9	1 067,0	583,1	583,1	587,3

Huurtoeslag (uitgaven en ontvangsten)

De ramingen van de uitgaven huurtoeslag zijn naar boven bijgesteld op basis van de inzichten in de uitvoering van de huurtoeslag 2006. De ontvangsten van de huurtoeslag zijn op basis van de laatste inzichten van de terug te vorderen toekenningen huurtoeslag 2006 naar beneden bijgesteld.

Terugdraaien normhuurbesluit (motie-Depla)

Er wordt gevolg gegeven aan de motie-Depla (TK 2006–2007, 31 061, nr. 1) betreffende het terugdraaien van het normhuurbesluit. Hiermee wordt de ophoging van de normhuur per 1 juli 2007 met € 1,05 in 2008 met terugwerkende kracht voor het jaar 2007 en verder ongedaan gemaakt.

Uitvoeringskosten huursubsidie

Het betreft apparaatsuitgaven voor de afwikkeling van de oude code-regelingen Huursubsidie (bezwaarschriften, invordering en nabetaling) in 2007. De uitgaven in de jaren daarna betreffen de kosten van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), dat zal worden belast met de terugvordering van onterecht uitgekeerde huursubsidie.

Enveloppe Integratie

Het betreft de toevoeging van de middelen uit het Coalitieakkoord (tranche 2008) voor het Deltaplan Inburgering en het programma integratie.

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

Er is in 2011 125 mln. toegevoegd om het stedelijke vernieuwingsbudget in deze kabinetsperiode op het (voor kasschuiven gecorrigeerde) peil van voorgaande jaren te houden.

Overheveling budget grote steden beleid van BZK naar WWI (uitgaven en ontvangsten)

De minister voor WWI is met terugwerkende kracht met in gang van 1 januari 2007 verantwoordelijk voor het grotestedenbeleid. Daarom wordt dit budget toegevoegd aan de begroting voor WWI. Het budget is bovendien aangepast aan de laatste beschikkingen die door de verschillende departementen zijn uitgeschreven.

Correctie dubbeling budget I&I in GSB

Het GSB-budget betreft een verzameling van verschillende regelingen van verschillende departementen. De regelingen die betrekking hebben op inburgering Oudkomers en Nieuwkomers wordt al verantwoord op de WWI-begroting. Om dubbele verantwoording van deze middelen op de begroting te voorkomen is het GSB-budget hiervoor gecorrigeerd.

Overheveling budget integratie en inburgering van Justitie naar WWI

De minister voor WWI is met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2007 verantwoordelijk voor het integratiebeleid. Daarom wordt dit budget toegevoegd aan de begroting voor WWI.

Niet tot een ijklijn behorend/Diversen

Deze post betreft het gedeelte van het budget dat van Justitie naar de WWI-begroting is overgeheveld. Het gaat om leningen die zijn verstrekt ten behoeve van de inburgering. Deze uitgaven vallen om deze reden buiten de ijklijn.

Uitstel Wet Betaalbaarheidshheffing

Doordat het interim wetsvoorstel Betaalbaarheidshheffing door de Eerste Kamer is aangehouden, kan de heffing op verhuurders van 154 mln. over het jaar 2006 ook niet in 2007 worden gerealiseerd.

Verkeer en Waterstaat

XII VERKEER EN WATERSTAAT: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	7 442,2	7 750,4	7 887,5	8 068,7	7 822,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Afname groeipercentage van 2,1 naar 1,1%	0,0	- 80,0	- 80,0	- 80,0	- 80,0	
Agentschapsvorming Inspectie V&W	- 25,5	- 21,8	- 20,9	- 26,3	- 26,3	
Correctie agentschapsbijdragen RWS 2006-2011	35,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Taakstelling rijkdienst	0,0	- 10,8	- 21,6	- 43,2	- 86,3	
FES schuif	678,3	615,3	564,2	571,5	720,7	
FES-brug	- 61,4	- 8,9	- 8,9	- 8,9	- 8,9	
Geluidsisolatie Schiphol	- 6,7	15,5	15,7	- 14,6	- 10,6	
Intertemporele verschuiving	- 693,6	- 99,3	157,9	407,6	4,6	
IPO-akkoord	0,0	- 130,0	0,0	0,0	0,0	
Veren Noordzeekanaal	190,4	- 4,6	- 4,6	- 4,6	- 4,6	
Diversen	28,0	8,5	7,8	- 11,0	5,7	
	144,6	283,9	609,6	790,5	514,3	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Loonbijstelling tranche 2007	56,2	54,9	54,9	57,2	54,0	
Prijsbijstelling tranche 2007	30,7	31,9	32,3	33,4	27,0	
Diversen	22,3	20,9	17,6	15,9	19,4	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen						
	13,2	25,2	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	122,4	132,9	104,8	106,5	100,4	8 641,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	267,1	416,9	714,3	897,0	614,7	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	7 709,4	8 167,3	8 601,8	8 965,7	8 437,0	8 641,9
Totaal Internationale samenwerking	16,3	15,9	16,9	15,0	14,4	14,4
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	7 725,7	8 183,2	8 618,8	8 980,7	8 451,4	8 656,3

XII VERKEER EN WATERSTAAT: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	116,1	107,0	105,3	81,7	82,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Agentschapsvorming Inspectie V&W	- 25,5	- 21,8	- 20,9	- 26,3	- 26,3	
Diversen	8,3	5,7	0,4	0,4	0,4	
	- 17,2	- 16,1	- 20,5	- 25,9	- 25,9	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	4,6	3,2	4,0	2,0	1,0	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen						
	- 3,3	- 3,5	- 3,6	- 3,4	- 1,7	
Extrapolatie	1,3	- 0,3	0,4	- 1,4	- 0,7	58,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 15,9	- 16,3	- 20,1	- 27,3	- 26,6	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	100,2	90,6	85,2	54,4	55,4	58,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	100,2	90,6	85,2	54,4	55,4	58,0

Afname groeipercentage Brede Doel Uitkering (BDU) van 2,1 naar 1,1%

In het Coalitieakkoord is afgesproken om de indexering van de Brede Doeluitkering (BDU) voor provincies en kaderwetgebieden te verlagen van 2,1 naar 1,1 procent. Dit heeft lagere uitgaven tot gevolg.

Agentschapsvorming Inspectie V&W

Deze mutatie is het gevolg van de omvorming van de Inspectie Verkeer & Waterstaat naar een Baten-lastendienst. Deze uitgaven worden niet langer op deze plaats verantwoord.

Correctie agentschapsbijdrage Rijkswaterstaat 2006–2011

Het beroep op de leenfaciliteit door Rijkswaterstaat valt niet langer onder het uitgavenkader van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Als gevolg hiervan vindt een technische correctie plaats.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

FES-schuif

Een deel van de voeding van het Infrastructuurfonds wordt niet langer uit FES-middelen verricht, maar uit de algemene middelen. Dit leidt tot toegenomen uitgaven op de begroting van V&W, waar overigens lagere uitgaven in het FES tegenover staan.

FES-brug

Door middel van een Nota van Wijziging op de V&W-begroting (TK 2006–2007, 30 800 XII, nr. 37) is de FES-brug aangepast ter financiering van de Kostenvergoedingsregeling en de Overgangsfaciliteit Milieu-kwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP) op de begroting van EZ. Naar aanleiding van het sluiten van de MEP-subsidieregeling in augustus 2006 heeft het Kabinet overgangsregeling voor vergistingsinstallaties ingevoerd. Daarnaast is een kostenvergoedingsregeling in het leven geroepen.

Geluidsisolatie Schiphol

De uitgaven voor geluidsisolatie Schiphol worden overeenkomstig de actuele ramingen aangepast.

Intertemporele verschuiving Infrastructuurfonds

De kasbehoefte bij diverse infrastructurele projecten wordt aangepast naar actuele inzichten.

IPO-Akkoord

In het bestuursakkoord tussen het Rijk met de Provincies is overeengekomen dat de Provincies in 2008 een bijdrage leveren van in totaal 130 mln. voor medefinanciering van rijksinfrastructuurprojecten. Tegenover de ontvangsten staat een lagere bijdrage via de begroting van Verkeer en Waterstaat. Een commissie onderzoekt op welke wijze de provincies ook in de periode 2009–2011 een bijdrage kunnen leveren aan rijksinfrastructuurprojecten.

De verantwoordelijkheid voor de veren over het Noordzeekanaal wordt middels een afkoop overgedragen aan de gemeente Amsterdam. Door deze afkoop zal de jaarlijkse exploitatiebijdrage generaal vrijvallen. Per saldo loopt vanaf 2020 voor het Rijk de overdracht weer glad.

Economische Zaken

XIII ECONOMISCHE ZAKEN: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	2 135,0	2 305,4	2 349,8	2 189,8	2 095,2	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Gebiedsgerichte regionale ondersteuning	23,1	0,1	- 9,7	- 7,4	- 0,4	
Diversen	- 16,8	- 5,9	- 9,7	- 17,3	- 10,9	
	6,3	- 5,8	- 19,4	- 24,7	- 11,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Invulling MEP-kastaakstelling	33,8	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kapitaalmarktpakket	0,0	8,0	13,0	18,0	19,8	
MEP-problematiek	0,0	0,0	128,0	155,0	147,0	
Overgangsregeling MEP	0,0	27,0	27,0	27,0	27,0	
Pakket Schoon en Zuinig	0,0	24,0	76,5	133,5	198,5	
Renovatie hoofdgebouw	0,0	15,1	12,0	5,5	0,5	
Subsidietaakstelling	0,0	- 13,3	- 32,5	- 65,0	- 76,2	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 5,4	- 10,9	- 21,7	- 43,7	
Diversen	- 6,7	33,4	69,1	92,2	63,9	
	27,1	88,8	282,2	344,5	336,8	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	41,8	43,7	24,4	31,4	31,1	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	
Extrapolatie	42,0	43,9	24,6	31,7	31,4	2 344,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	75,5	126,9	287,5	351,4	356,8	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	2 210,4	2 432,3	2 637,3	2 541,1	2 452,0	2 344,4
Totaal Internationale samenwerking	151,8	159,2	150,7	155,2	154,2	156,9
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	2 362,2	2 591,5	2 788,1	2 696,4	2 606,2	2 501,3

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	7 430,9	6 149,6	3 169,1	2 571,8	2 491,3	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	- 11,2	- 12,0	- 11,0	- 11,0	- 1,0	
	- 11,2	- 12,0	- 11,0	- 11,0	- 1,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Lagere veilingopbrengsten CO ₂ -rechten	0,0	- 35,0	- 35,0	- 35,0	- 35,0	
Ontvangsten hightrust volgens CA	0,0	25,0	50,0	75,0	100,0	
Opbrengst GSM-frequenties	0,0	0,0	0,0	26,2	26,2	
Opbrengst stadsverwarmingsleningen	64,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Terugontvangsten veiling radiofrequenties	21,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	5,1	11,4	11,8	12,4	12,4	
	91,2	1,4	26,8	78,6	103,6	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	27,4	29,1	9,8	14,1	17,3	
Niet tot een ijklijn behorend						
Bijstelling aardgasbaten	- 2 950,0	1 500,0	5 919,0	6 019,0	5 590,0	
Bijstelling FES-afdrachten	1 207,0	28,8	- 185,1	- 482,6	- 466,8	
Diversen	- 8,3	- 8,3	- 8,3	- 8,3	- 8,3	
	- 1 723,9	1 549,6	5 735,4	5 542,2	5 132,2	
Extrapolatie						7 074,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 1 643,9	1 538,9	5 751,1	5 609,7	5 234,7	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	5 787,0	7 688,5	8 920,3	8 181,4	7 726,0	7 074,7
Totaal Internationale samenwerking	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	5 788,8	7 690,3	8 922,1	8 183,3	7 727,8	7 076,5

Gebiedsgerichte regionale ondersteuning

In het verleden aangegane verplichtingen voor projecten met regionaal-economische kansen van nationaal belang komen sneller tot uitbetaling dan aanvankelijk verwacht. Dit leidt tot hogere uitgaven in 2007 en lagere uitgaven in de jaren daarna.

Invulling MEP-kastaakstelling

Een deel van de terugontvangsten van de stadsverwarmingsprojecten wordt aangewend ter dekking van hogere uitgaven voor de Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie-regeling (MEP).

Kapitaalmarktpakket

In het Coalitieakkoord zijn middelen gereserveerd om de toegang tot kapitaal voor startende MKB'ers en snelgroeiende ondernemingen te vergemakkelijken. Dit gebeurt onder meer door verschaffing van microkredieten. Verder zijn deze middelen bedoeld voor generieke stimulering van ondernemerschap (onder andere Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, *centres of entrepreneurship*).

MEP-problematiek

Als gevolg van een actualisatie van de meerjarenraming MEP en de daaruit voortvloeiende ophoging van de uitgaven voor de MEP met

ingang van 2007, dient de Rijksbijdrage aan EnerQ vanaf 2009 te worden verhoogd. Voor 2007 en 2008 worden de hogere uitgaven voor de MEP gefinancierd uit de daarvoor bestemde egaliseringsreserve bij EnerQ.

Overgangsregeling MEP

Naar aanleiding van het sluiten van de MEP-subsidieregeling in augustus 2006 heeft het Kabinet een geplafonneerde overgangsregeling voor vergistingsinstallaties ingevoerd.

Pakket Schoon en Zuinig

Er zijn extra middelen aan de EZ-begroting toegevoegd in het kader van het project Schoon en Zuinig. Met dit project wordt gestreefd naar een meer duurzame en efficiëntere energievoorziening in Nederland.

Renovatie hoofdgebouw

Dit betreft de reservering voor de renovatie van het hoofdgebouw van Economische Zaken aan de Bezuidenhoutseweg 30 in Den Haag. Deze renovatie betreft niet alleen het verbeteren van technische aspecten zoals brandveiligheid, maar ook om een doelmatiger huisvesting te bereiken. Dit laatste blijkt onder meer uit het feit dat op termijn het aantal panden van EZ wordt teruggebracht van zeven naar vier.

Subsidietaakstelling

Het kabinet heeft besloten tot een subsidietaakstelling. De taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Beleidsmatige mutaties/Diversen

Diverse bedrijventerreinenprojecten hebben, door veelvuldig overleg met de gemeenten, een langere aanlooptijd dan verwacht. Hierdoor zullen de uitgaven in 2007 lager uitvallen dan verwacht. De hogere uitgaven voor 2008 en latere jaren worden voornamelijk verklaard door de toevoeging van extra middelen aan de EZ-begroting voor innovatievouchers, SBIR (*Small Business Innovation Research*) en innovatieprestatiecontracten.

Aanpassing CO₂-rechten

Gelet op onder andere lagere marktprijzen, vindt een ramingsbijstelling plaats voor de opbrengst uit het veilen van de CO₂-emissierechten.

Ontvangsten high trust (CA)

In het Coalitieakkoord is een boetetaakstelling *high trust* opgenomen. Uitgangspunt is dat toezichthouders minder middelen inzetten om overtredingen op te sporen in gevallen waarin de risico's beperkt zijn, maar harder optreden als de wet toch wordt overtreden. Over de invulling en verdeling van de boetetaakstelling over de desbetreffende departementen wordt inhoudelijk verder gesproken in een interdepartementale werkgroep onder leiding van Economische Zaken.

Opbrengsten GSM-frequenties

Dit betreffen de middelen die Vodafone en KPN dienen te betalen voor de verlenging van hun GSM-vergunningen.

Opbrengst stadsverwarmingsleningen

In het verleden heeft Novem BV leningen verstrekt ten behoeve van energiebesparingsprojecten (stadsverwarming). Verwacht wordt dat deze leningen in 2007 worden terugbetaald.

Terugontvangsten veiling radiofrequenties

Het College van Beroep van het Bedrijfsleven heeft geoordeeld dat radiostations het «eenmalige bedrag» definitief verschuldigd zijn aan de Staat. Met deze uitspraak komt een eind aan een dispuut dat ontstond naar aanleiding van de verdeling van de radiofrequenties in 2003. Uit hoofde hiervan is reeds voor 21 mln. betaald aan de Staat.

Bijstelling aardgasbaten

De verwachte aardgasbaten zijn neerwaarts bijgesteld voor 2007. Dit komt met name door een neerwaartse bijstelling van de olieprijsraming voor 2007 en door een lagere gasproductie als gevolg van de relatief warme winter en het warme voorjaar. Op de langere termijn stijgen de aardgasbaten als gevolg van een opwaartse bijstelling van de verwachte olieprijs.

Bijstelling FES-afdrachten

Als gevolg van het neerwaarts bijstellen van de aardgasbaten voor 2007, wordt ook de afdracht aan het FES voor dat jaar bijgesteld. Voor de periode 2008 tot en met 2011 zijn de FES-uitgaven vastgelegd. De omvang van de voeding zal in deze jaren op de geraamde uitgaven worden afgestemd. In deze kabinetsperiode wordt ook een nieuwe, toekomstbestendige voedingssystematiek voor het FES ontwikkeld. Het kabinet komt voor de zomer van 2008 met een voorstel.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

XIV LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit: UITGAVEN						bedragen in miljoenen euro's
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	2 221,5	2 180,7	2 169,9	2 124,4	2 051,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Destructie	0,0	0,0	16,0	0,0	0,0	
Eindejaarsmarge en gegevensautoriteit	36,8	0,0	0,0	0,0	0,0	
Glastuinbouw	- 34,0	3,0	11,5	15,0	2,5	
Stijging leerlingenaantallen	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	
Subsidietaakstelling	0,0	- 4,3	- 8,7	- 17,5	- 17,5	
Subsidietaakstelling	0,0	0,0	- 1,8	- 3,6	- 7,3	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 7,2	- 14,4	- 28,8	- 57,8	
Teldatum MBO	0,0	0,0	- 7,0	- 7,0	- 7,0	
Verlaging ILG-budget	0,0	- 70,0	0,0	0,0	0,0	
Verrekening MIA glastuinbouw	0,0	12,0	12,0	12,0	0,0	
Vitaal platteland	0,0	12,0	12,0	12,0	12,0	
Voedsel en Warenautoriteit	20,0	10,0	0,0	0,0	0,0	
Werkprogramma Schoon en Zuinig	0,0	10,0	10,0	10,0	10,0	
Diversen	8,5	1,8	3,9	3,8	- 0,7	
	36,7	- 27,3	38,9	1,3	- 60,4	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Bijdrage provincies ILG	0,0	70,0	0,0	0,0	0,0	
Compensatiefonds ILG	0,0	- 17,3	- 17,4	- 18,1	- 16,7	
Destructie	1,1	12,2	0,0	0,0	0,0	
ILG	10,1	12,4	13,2	37,5	37,5	
Loonbijstelling 2007	35,3	34,8	34,9	34,9	34,9	
Ruilgronden voor recreatie om de stad	22,9	22,9	22,9	22,9	0,0	
Diversen	17,8	6,7	12,8	19,9	20,5	
Extrapolatie	87,2	141,7	66,4	97,1	76,2	2 048,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	123,8	114,3	105,2	98,5	15,9	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	2 345,2	2 295,0	2 275,1	2 222,9	2 067,2	2 048,4
Totaal Internationale samenwerking	36,3	28,2	28,2	28,2	28,2	28,2
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	2 381,6	2 323,3	2 303,3	2 251,1	2 095,4	2 076,7

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	395,9	375,0	373,5	372,3	354,9	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	8,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Bijdrage provincies ILG	0,0	70,0	0,0	0,0	0,0	
Bureau Beheer Landbouwgronden	22,9	22,9	22,9	22,9	0,0	
Destructie	1,1	12,2	0,0	0,0	0,0	
ILG	10,1	12,4	13,2	37,5	37,5	
Diversen	5,3	- 5,0	- 2,6	3,9	9,0	
Niet tot een ijklijn behorend Landbouwheffingen	135,3	143,4	151,7	160,1	168,7	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	174,7	255,9	185,2	224,4	215,2	574,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	183,0	255,9	185,2	224,5	215,3	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	578,8	630,9	558,7	596,7	570,2	574,2
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	578,8	630,9	558,7	596,7	570,2	574,2

Destructie

De overheidsbijdrage voor de uitvoeringskosten van destructie van dierlijke kadavers is verhoogd. Voor de jaren 2007 en 2008 zijn de middelen afkomstig uit het Diergezondheidsfonds. Met het huidige dierziekteconvenant, dat t/m 2009 geldt, is het niet mogelijk om voor 2010 de kosten bij de sector in rekening te brengen. Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan de motie-Atsma (TK 2006–2007, 27 495, nr. 34).

Eindejaarsmarge en Gegevensautoriteit

De eindejaarsmarge betreft onder meer de reguliere overheidsbijdrage voor het ophalen en verwerken van kadavers. Naast de eindejaarsmarge is 20 mln. overgeheveld van 2006 naar 2007 voor de oprichting van een Gegevensautoriteit Natuur.

Glastuinbouw

Bij de begrotingsvoorbereiding 2007 is voor de periode 2007–2009 jaarlijks 35 mln. beschikbaar gesteld voor het versneld doorvoeren van innovatieve, energiebesparende maatregelen in de glastuinbouw. Rekening houdend met de openstelling, planning en uitfinanciering van de maatregelen is een intertemporele verschuiving van de middelen noodzakelijk.

Stijging leerlingenaantallen

Dit betreft een structurele ramingbijstelling van de bekostiging van extra geleverde prestaties door de Wageningen Universiteit en van de

bekostiging van Voorbereidende en Ondersteunende Activiteiten (VOA) in het MBO «groen», vanwege een stijging in het leerlingenaantal.

Subsidietaakstelling

Het kabinet heeft besloten tot een subsidietaakstelling. De taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Teldatum MBO

Dit behelst de introductie van een tweede teldatum voor de bekostiging van ROC's omdat de verwachting is dat uitstroom na 1 oktober groter is dan de instroom. Instellingen worden door een extra teldatum gestimuleerd deelnemers binnen het onderwijs te houden.

Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

Dit betreft de bijdrage van het ministerie van VROM ten behoeve van de ILG-doelen duurzaam ondernemen, bodemsanering, duurzaam bodemgebruik en de aankoop van bufferzones in natuurgebieden en rond de steden. Daarnaast is in het bestuursakkoord tussen het Rijk en de provincies is overeengekomen dat de provincies in 2008 een bijdrage leveren van in totaal 70 mln. voor medefinanciering van het ILG.

Verrekening MIA glastuinbouw

In het kader van het wetsvoorstel «Werken aan Winst» is in 2006 de milieu-investeringsaftrek (MIA) verhoogd ten behoeve van specifieke compensatie van de landbouwsector (kassen en stallen). Ter bevordering van de effectiviteit is het voor de MIA bestemde deel van de kassen omgezet naar directe steun in de vorm van subsidie-uitgaven.

Vitaal Platteland, dierenwelzijn en multifunctionele landbouw

Voor het versterken van het vitaal platteland zijn in het Coalitieakkoord middelen uitgetrokken ter stimulering van de samenwerking met partijen in stedelijke gebieden, versterking van het netwerk voor een veelzijdig platteland en het beheren van Groen in en om de Stad. Daarnaast zijn middelen uitgetrokken ter stimulering van de multifunctionele landbouw en voor het stimuleren en ontwikkelen van dierenwelzijn.

Voedsel en Warenautoriteit

Er doet zich een aantal ontwikkelingen voor, die bij de recent gereorganiseerde Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) cumuleren en leiden tot tekorten: de (veterinaire) markt voor VWA diensten krimpt, het nieuwe retributiestelsel om kostendekkende tarieven door te berekenen is door de Tweede Kamer aangehouden en de nieuwe EU-regels in 2006 hebben tot gevolg dat het bedrijfsleven een toegenomen eigen controleverantwoordelijkheid heeft gekregen, waardoor de noodzaak tot keuringen en controles door de VWA is afgenomen. Om te zorgen dat de inkomsten en uitgaven weer in de toekomst in evenwicht komen voert de VWA ingrijpende maatregelen door.

Werkprogramma Schoon en Zuinig

Ter reductie van het gebruik van fossiele brandstoffen zijn middelen toegevoegd voor de Marktintroductie Energie Innovatieregeling (MEI-regeling). Hiermee wordt de introductie van semi-gesloten kassen in de glastuinbouw gestimuleerd.

Technische mutaties/Diversen

Dit betreft onder andere de prijsbijstelling tranche 2007.

BTW-compensatiefonds en ILG

In de bestuursovereenkomsten over het ILG is een bepaling opgenomen over de BTW-compensatie uit het BTW-compensatiefonds (BCF). Provincies hebben op basis van de Wet op het BCF het recht om compensabele BTW te declareren bij het BCF. Gegeven dit recht op declaratie van compensabele BTW en het feit dat het ILG-budget inclusief BTW aan de provincies zou worden toegekend, is op basis van een aantal aannames in de bestuursovereenkomst vastgelegd dat 3,7 procent van het ILG-budget vooraf wordt afgeroomd ter voeding van het BCF. In overleg tussen het IPO, Financiën en LNV wordt dit jaar bezien of deze aannames vanwege fundamentele onjuistheden aanpassing behoeven.

Ruilgronden voor recreatie om de stad/Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL)

De verkoopopbrengsten van ruilgronden worden door BBL ingezet voor de aankoop van recreatiegronden om de stad. Deze aankopen en de financiering daarvan maken deel uit van het ILG.

Maatschappelijk geaccepteerde productievoorwaarden.

In voorgaande jaren heeft LNV het provinciale gedeelte voor sloop van de Regeling Beëindiging Veehouderij voorgefinancierd. Deze middelen zijn nu van de provincies terugontvangen.

Landbouwheffingen

Vanwege hogere importvolumes vallen de ontvangsten landbouwheffingen hoger uit dan verwacht.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	26 963,2	28 068,1	28 278,6	28 505,3	29 182,7	
Mee- en tegenvallers						
Sociale zekerheid						
AKW	- 3,8	35,6	37,8	31,8	29,6	
IOAW volume	- 54,3	- 66,4	- 69,4	- 80,9	- 106,2	
Kinderopvang uitvoeringsinformatie	- 19,3	8,3	9,3	6,8	13,9	
Toeslagenwet uitkeringslasten	35,2	42,5	33,1	29,4	23,9	
TRI	- 30,0	15,0	15,0	0,0	0,0	
Uitdeling nominale bijstelling	193,0	216,5	214,7	215,1	219,4	
Uitvoeringskosten UWV	14,6	25,2	27,6	28,9	30,1	
Wajong prijs	20,5	20,9	21,3	21,7	22,1	
Wajong volume	15,4	46,8	74,0	101,6	127,0	
WWB volume	- 157,1	- 231,3	- 231,5	- 169,4	- 76,0	
Diversen	- 1,8	0,2	3,3	7,7	8,0	
	12,4	113,3	135,2	192,7	291,8	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 4,9	- 9,8	- 20,0	- 40,0	
Diversen	7,4	- 2,0	- 3,8	- 6,1	- 7,8	
Sociale zekerheid						
Actieprogramma iedereen doet mee: arbeidsparticipatie	0,0	11,0	11,0	13,0	15,0	
Actieprogramma iedereen doet mee: re-integratie Wajong	0,0	11,0	11,0	12,0	20,0	
Bijstand vanaf 27 jaar	0,0	0,0	- 110,1	- 282,6	- 378,5	
Correctie Wajong naar ZW	- 20,0	- 20,0	- 20,0	- 20,0	- 20,0	
Doorwerking flexibel re-integratiebudget	0,0	12,5	25,0	50,0	75,0	
Doorwerking uitkeringsverhoging WAO WAZ						
Wajong	- 22,5	- 90,0	- 79,0	- 72,0	- 64,0	
Eindejaarsmarge	154,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Eindejaarsmarge vrijval	- 105,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
ESF middelen	0,0	120,0	120,0	0,0	0,0	
Korting flexibel re-integratiebudget	0,0	- 62,5	- 125,0	- 250,0	- 375,0	
Maatregel alimentatie ca	0,0	- 20,0	- 40,0	- 40,0	- 40,0	
Ontheffen sollicitatieplicht alleenstaande ouders	0,0	7,0	20,0	15,0	15,0	
Prestatieplannen CWI/UWV/gemeenten	0,0	- 115,0	- 149,0	- 181,0	- 200,0	
Taakstelling rijksdienst SvB	0,0	- 2,2	- 4,5	- 9,0	- 17,9	
Taakstelling rijksdienst UWV	0,0	0,0	0,0	- 10,2	- 20,4	
Uitkeringsverhoging 75% Wajong	64,0	131,0	134,0	138,0	141,0	
Vazalo	0,0	1,3	- 2,3	- 10,0	18,0	
Verlenging TRI	35,0	10,0	5,0	0,0	0,0	
WSW	0,0	25,0	25,0	25,0	25,0	
Diversen	- 13,6	15,3	- 1,3	- 16,4	- 12,9	
	99,3	27,5	- 193,8	- 664,3	- 867,5	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	- 10,8	- 11,0	- 10,1	- 10,1	- 9,8	
Sociale zekerheid						
Loonbijstelling tranche 2007	118,4	117,5	118,0	118,6	119,2	
Naar Gemeentefonds armoede & schuldhulpverlening	- 31,7	- 18,1	- 15,1	0,0	0,0	
Overhevelen AKW en Wet kindertoeslag naar J&G	0,0	- 4 188,5	- 4 151,9	- 4 108,9	- 4 076,1	
Overheveling kinderopvang naar OCW	- 1 600,2	- 1 635,1	- 1 673,8	- 1 714,2	- 1 754,4	
Diversen	3,4	1,8	- 0,2	1,0	19,8	
Niet tot een ijklijn behorend						
Bikk AOW	- 115,7	- 117,6	- 98,7	- 88,3	3,0	
Rijksbijdrage ouderdomsfonds	1 540,9	1 505,4	3 581,1	2 624,8	1 919,9	
Diversen	- 8,8	- 5,1	0,7	3,4	14,6	
	- 104,5	- 4 350,7	- 2 250,0	- 3 173,7	- 3 763,8	

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	7,2	- 4 209,8	- 2 308,4	- 3 645,2	- 4 339,7	25 109,9
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	26 970,4 0,7	23 858,3 0,7	25 970,2 0,7	24 860,1 0,7	24 843,0 0,7	25 109,9 0,7
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	26 971,1	23 859,0	25 970,9	24 860,8	24 843,7	25 110,7

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN						bedragen in miljoenen euro's
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	508,5	508,9	478,9	478,9	478,9	
Mee- en tegenvallers						
Sociale zekerheid						
Restituties IOAW, IOAZ, BBZ en WIK	88,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Restituties W-deel	42,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	39,5	21,7	16,1	16,1	16,1	
	169,6	21,7	16,1	16,1	16,1	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	3,0	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	
Sociale zekerheid						
Diversen	14,1	- 5,5	1,2	1,3	1,3	
	17,1	- 5,6	1,1	1,2	1,2	
Technische mutaties						
Sociale zekerheid						
Overheveling kinderopvang naar OCW	- 41,8	- 23,3	- 17,7	- 17,7	- 17,7	
Diversen	0,0	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3	
	- 41,8	- 23,6	- 18,0	- 18,0	- 18,0	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	144,9	- 7,5	- 0,8	- 0,8	- 0,8	478,1
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	653,4 0,0	501,4 0,0	478,1 0,0	478,1 0,0	478,1 0,0	478,1 0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	653,4	501,4	478,1	478,1	478,1	478,1

AKW (kinderbijslagwet)

De AKW-raming is op basis van gegevens van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) opwaarts bijgesteld. Het grootste gedeelte valt te verklaren uit een positieve volumeontwikkeling. Daarnaast is de nominale bijstelling aangepast aan de feitelijke indexatie.

IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) volume

Als gevolg van een lager dan geraamd volume door macro-economische bijstellingen zijn de uitgaven neerwaarts bijgesteld.

Kinderopvang Uitvoeringsinformatie

Op basis van uitvoeringsgegevens van de Belastingdienst is de raming voor de uitgaven aan kinderopvang bijgesteld. Dit budget is reeds overgeheveld naar de begroting van het ministerie van OCW.

Toeslagenwet uitkeringslasten (TW)

Op basis van uitvoeringsinformatie in de Oktobernota 2006 van het UWV zijn de uitkeringslasten van de TW opwaarts bijgesteld. De hogere realisatiegegevens over 2006 werken meerjarig door.

TRI (Tijdelijke Regeling Inkomensgevolgen herbeoordeelde arbeidsongeschikten)

Dit betreft een aanpassing van het uitgavenpatroon op basis van de Juninota van het UWV (onder andere als gevolg van het moment van herbeoordelingen).

Uitdeling nominale bijstelling

Dit is een overboeking van de post «nominale bijstelling» naar de begroting van SZW. Hiermee worden de prijzen van de begroting van SZW op peil 2007 gebracht.

Uitvoeringskosten UWV

Met het UWV zijn afspraken gemaakt over de omvang van het meerjarig budgettair kader voor uitvoeringskosten, op basis van een model dat rekening houdt met de werklast als gevolg van aanvragen en continueringen. Het model rekent uitvoeringskosten toe aan verschillende door het UWV uit te voeren wetten. Technisch wordt een groter deel van de uitvoeringskosten toegerekend aan het begrotingsgefinancierde deel van de sociale zekerheid (Wajong).

Wajong prijs en volume

Op grond van nieuwe uitvoeringsinformatie van het UWV is de raming van de gemiddelde uitkering en – door een hogere instroom – ook het volume van de Wajong aangepast.

Wwb volume

Het WWB volume is neerwaarts aangepast. Dit is vooral het gevolg van de onverwacht sterke daling van het aantal bijstandsuitkeringen in de tweede helft van 2006, terwijl de daling van de werkloosheid in die periode juist stagneerde. Deze uitvoeringsmutatie werkt door naar 2007 en latere jaren.

Taakstelling rijksdienst Rijk

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen. Dit is het deel dat het kerndepartement SZW beslaat.

Actieprogramma iedereen doet mee: arbeidsparticipatie

Ter bevordering van de arbeidsparticipatie is binnen het actieprogramma «iedereen doet mee» een bedrag gereserveerd waarmee de komende tijd een aantal concrete maatregelen wordt uitgewerkt.

Actieprogramma iedereen doet mee: re-integratie Wajong

Een deel van de middelen uit het actieprogramma «iedereen doet mee» zullen worden ingezet voor het verbeteren van de re-integratie van Wajong-gerechtigden en gedeeltelijk arbeidsongeschikten. In 2008 zal vooral worden geïnvesteerd in pilots, onderzoek en experimenten zodat

op basis van de uitkomsten kan worden besloten over de meest effectieve inzet. Ook zal worden ingezet op het verbeteren van de beeldvorming van mensen met een handicap en worden middelen beschikbaar gesteld voor scholingsinstellingen.

Bijstand vanaf 27 jaar

Conform het CA wordt vanaf 2009 voor jongeren onder de 27 jaar een leer-/werkplicht geïntroduceerd. Als gevolg hiervan komen deze jongeren niet meer in aanmerking voor een reguliere bijstandsuitkering. Structureel leidt dit tot een besparing op de bijstandsuitkeringen.

Correctie Wajong naar ZW

Er vindt een correctie plaats van structureel 20 mln. van Wajong (op de begroting van SZW) naar de ziektewet (ZW) (premiegefinancierde deel van de begroting SZW). Hierdoor wordt aangesloten bij de realisaties.

Doorwerking flexibel re-integratiebudget

In samenhang met afspraken in het Bestuurlijk Akkoord met betrekking tot de doorwerking van de CA ombuiging op het flexibel re-integratiebudget van gemeenten, is nader overleg met VNG gestart over de wijze van budgettaire verwerking, mede ook in relatie tot de ketensamenwerking en andere beleidsdossiers die gemeenten raken.

Doorwerking uitkeringsverhoging WAO/WAZ/Wajong

Door de uitkeringsverhoging naar 75 procent van de WAO, WAZ en Wajong is de raming van uitkeringen uit hoofde van de toeslagenwet aangepast.

Eindejaarsmarge en vrijval

De eindejaarsmarge is deels ingezet voor het oplossen van problematiek, voornamelijk de verhoogde AOW-uitkeringslasten ten gevolge van een hogere raming van de levensverwachting.

ESF (Europees Sociaal Fonds) middelen

Na uitspraak van de rechtbank is duidelijk geworden dat dit het benodigde bedrag is voor de problematiek rondom de ESF-loketluiting. Eerder is dit bedrag gereserveerd op de aanvullende post bij financiën. Na deze uitspraak is afgesproken dit bedrag op de begroting van SZW te zetten.

Korting flexibel re-integratiebudget

Conform het CA wordt het flexibel re-integratiebudget van gemeenten verlaagd met 62,5 mln. in 2008, olopend naar 375 mln. in 2011.

Maatregel alimentatie CA

Als gevolg van de alimentatie-maatregel in het Coalitieakkoord wordt de WWB-raming neerwaarts bijgesteld. Door verbeterde inning van alimentatie zal het beroep op de bijstand dalen.

Ontheffen sollicitatieplicht alleenstaande ouders

In de Wet Werk & Bijstand wordt een ontheffingsmogelijkheid geïntroduceerd voor alleenstaande ouders met kinderen onder de 5 jaar. Ouders die

van de ontheffingsmogelijkheid gebruik willen maken, krijgen een plicht tot scholing. Dit maakt onderdeel uit van het programma «Iedereen doet mee».

Prestatieplannen CWI/UWV/gemeenten

Dit is de efficiency die behaald wordt, omdat CWI, UWV en gemeente via prestatieafspraken aangespoord worden om, conform het Coalitieakkoord, werkzaamheden op elkaar af te stemmen.

Taakstelling rijksdienst Svb

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen. Dit is het deel dat de Sociale Verzekeringsbank (SVB) betreft.

Taakstelling rijksdienst UWV

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen. Dit is het deel dat het UWV treft.

Uitkeringsverhoging 75% Wajong

Met de verhoging van de Wajong-uitkering voor volledig arbeidsongeschikten van 70 naar 75 procent met ingang van 1 juli 2007, wordt invulling gegeven aan het Coalitieakkoord.

Vazalo (voorzieningen arbeid en zorg alleenstaande ouders)

Dit betreft middelen, waardoor alleenstaande ouders in de gelegenheid worden gesteld met werk in deeltijd voldoende inkomen te verwerven om voor zichzelf en hun kinderen te zorgen.

Verlenging TRI

In het Coalitieakkoord is afgesproken dat de TRI-uitkering (Tijdelijke Regeling Inkomensgevolgen herbeoordeelde arbeidsongeschikten) wordt verlengd van maximaal zes naar maximaal 12 maanden. Deze verlenging is per 23 maart 2007 ingegaan. Zo krijgen mensen die herbeoordeeld zijn meer tijd voor re-integratie en wordt de mogelijkheid voor maatwerk bij re-integratie versterkt.

WSW

Zoals in het Coalitieakkoord is aangekondigd, heeft het kabinet besloten de Wet Sociale werkvoorziening te moderniseren door middel van een structurele intensivering.

Overheveling kinderbijslag (AKW) en Wet Kindertoeslag naar Jeugd en Gezin

Conform het Coalitieakkoord vallen de kinderbijslag AKW en het kindgebondenbudget onder de begrotingsverantwoordelijkheid van de minister van Jeugd en Gezin. Deze bedragen worden overgeheveld.

Naar Gemeentefonds: armoede & schuldhulpverlening

Tijdens de top met de gemeenten heeft het kabinet afgesproken dat, naast de intensivering van het budget voor armoede en schuldhulpverlening, ook het bestaande budget wordt overgeheveld naar het gemeentefonds.

Overhevelen kinderopvang naar OCW

Bij het Coalitieakkoord is afgesproken dat het budget voor kinderopvang naar het ministerie van OCW zal worden overgeheveld.

Bikk (Bijdrage in de kosten van kortingen) AOW

De BIKK AOW is afhankelijk van de raming van de kosten van heffingskortingen. Door verandering in de raming van het CPB is de BIKK AOW bijgesteld.

Rijksbijdrage Ouderdomsfonds

De Rijksbijdrage Ouderdomsfonds is afhankelijk van de hoogte van de premie-inkomsten en de uitkeringslasten AOW. De rijksbijdrage is ten opzichte van de begroting bijgesteld op basis van de sindsdien opgetreden macro-economische ontwikkeling die resulteert in een neerwaartse bijstelling van de premieontvangsten en een opwaartse bijstelling van de AOW-uitgaven. Bij dat laatste speelt ook de hogere levensverwachting een rol.

Restituties IAOW, IOAZ, BBZ, WIK

Gemeenten worden bevoorschot op basis van een inschatting van het gebruik van regelingen. Voor een aantal regelingen (onder andere de WWIK) blijkt dat het gebruik lager uitvalt. De te veel bevoorschotte bedragen komen in 2007 in de vorm van ontvangsten weer terug naar de begroting.

Restituties w-deel

In 2006 hebben gemeenten niet alle middelen voor het W-deel van de WWB aangewend. In principe mogen gemeenten de overschotten tot een bepaalde grens meenemen naar het volgende jaar. De totale onderuitputting was echter groter dan het bedrag dat gemeenten mochten meenemen. Dat deel (ad 20 mln.) wordt teruggevorderd in 2007.

Sociale Zekerheid

SOCIALE ZEKERHEID: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	59 458,0	61 186,5	62 128,9	63 038,3	64 610,3	
Mee- en tegenvallers						
Sociale zekerheid						
Akw	- 3,8	35,6	37,8	31,8	29,6	
Anw volume	- 24,5	- 59,8	- 95,0	- 124,8	- 172,4	
Aow: hogere levensverwachting cbs	78,4	148,7	216,0	279,3	366,7	
Bevriezen algemene heffingskorting	0,0	- 0,7	- 87,0	- 182,0	- 289,0	
loaw volume	- 54,3	- 66,4	- 69,4	- 80,9	- 106,2	
IVA prijs	20,0	30,0	50,0	70,0	90,0	
Iva volume	- 128,5	- 166,9	- 175,8	- 183,2	- 195,5	
Nominale ontwikkeling	50,4	757,1	1 704,2	2 512,0	3 339,8	
Toeslagenwet uitkeringslasten	35,2	42,5	33,1	29,4	23,9	
Tri	- 30,0	15,5	16,2	0,0	0,0	
Uitvoeringskosten uww	63,4	3,9	- 52,9	- 93,9	- 99,4	
Vangnet zw prijs	0,0	- 25,5	- 27,1	- 38,4	- 30,2	
Vangnet zw volume	117,1	51,4	29,7	- 0,1	- 16,4	
Wajong volume	15,4	46,8	74,0	101,6	127,0	
Wao	- 298,5	- 268,2	- 266,5	- 263,2	- 242,7	
Wazo volume	54,3	54,3	54,3	54,3	54,3	
Wga prijs	- 61,5	- 82,1	- 89,2	- 82,6	- 46,5	
Ww prijs	- 88,9	- 258,2	- 240,7	- 227,5	- 220,0	
Ww volume	- 37,6	- 428,9	- 462,8	- 414,1	- 348,5	
Wwb volume	- 157,1	- 231,3	- 231,5	- 169,4	- 76,0	
Diversen	- 26,9	20,7	14,8	29,1	14,6	
	- 477,4	- 381,5	432,2	1 247,4	2 203,1	
Beleidsmatige mutaties						
Sociale zekerheid						
Bijstand vanaf 27 jaar	0,0	0,0	- 110,1	- 282,6	- 378,5	
Doorwerking flexibel re-integratiebudget	0,0	12,5	25,0	50,0	75,0	
Eindejaarsmarge	154,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Eindejaarsmarge vrijval	- 105,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Esf middelen	0,0	120,0	120,0	0,0	0,0	
Herbeoordeling 45-50 jarigen	43,1	48,3	70,0	86,3	87,6	
Koopkrachtpakket augustus: verhoging uitkering aow en anw	0,0	28,2	84,5	86,4	89,3	
Korting flexibel re-integratiebudget	0,0	- 62,5	- 125,0	- 250,0	- 375,0	
Loonkostensubsidies	0,0	127,0	222,0	221,0	102,0	
Maatregel alimentatie ca	0,0	- 20,0	- 40,0	- 40,0	- 40,0	
Premiedifferentiatie ww	0,0	- 100,0	- 100,0	- 100,0	- 100,0	
Prestatieplannen cwi/uwv/gemeenten	0,0	- 115,0	- 149,0	- 181,0	- 200,0	
Ramingstechnische veronderstelling in=uit	- 154,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Uitkeringsverhoging 75% wajong	64,0	131,0	134,0	138,0	141,0	
Urenomvang maatman	46,0	35,0	36,0	36,0	36,0	
Verhoging uitkering 75% wao/waz	223,0	409,0	369,0	331,0	293,0	
Verlenging tri	35,0	10,0	5,0	0,0	0,0	
Vernieuwingsprogramma UWV	0,0	68,0	87,0	20,2	- 74,7	
Wsw	0,0	25,0	25,0	25,0	25,0	
Ww work first	0,0	0,0	- 30,0	- 65,0	- 85,0	
Zwangere zelfstandige ondernemers	0,0	13,0	25,0	25,0	25,0	
Diversen	- 95,6	- 34,7	- 97,4	122,0	114,0	
	210,3	694,8	551,0	186,3	- 265,3	
Technische mutaties						
Sociale zekerheid						
Overhevelen akw en wet kindertoeslag naar jeugd en gezin	0,0	- 4 247,4	- 4 291,5	- 4 307,5	- 4 331,1	
Overheveling kinderopvang naar ocw	- 1 600,2	- 1 635,1	- 1 673,8	- 1 714,2	- 1 754,4	
Diversen	- 56,1	- 39,8	- 40,9	- 28,2	- 13,1	
	- 1 656,3	- 5 922,3	- 6 006,2	- 6 049,9	- 6 098,6	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 1 923,6	- 5 609,1	- 5 022,9	- 4 616,2	- 4 160,7	62 978,1
Stand Miljoenennota 2008	57 534,4	55 577,4	57 106,0	58 422,1	60 449,6	

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	1 029,1	1 057,7	1 055,3	1 079,9	1 109,1	
Mee- en tegenvallers						
Sociale zekerheid						
Nominale ontwikkeling	0,1	- 3,1	6,3	15,7	28,2	
Restituties ioaw, ioaz, bbz en wik	88,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Restituties w-deel	42,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ufo	13,1	23,4	25,4	28,4	35,0	
Diversen	29,1	11,2	5,7	5,7	5,7	
Beleidsmatige mutaties	172,4	31,5	37,4	49,8	68,9	
Sociale zekerheid						
Overboeking premiebatens	- 311,0	- 314,0	- 317,0	- 320,0	- 323,0	
Diversen	14,1	- 8,2	- 4,1	- 4,0	- 1,3	
Technische mutaties	- 296,9	- 322,2	- 321,1	- 324,0	- 324,3	
Sociale zekerheid						
Diversen	- 41,8	- 23,6	- 18,0	- 18,0	- 18,0	
Extrapolatie	- 41,8	- 23,6	- 18,0	- 18,0	- 18,0	864,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 166,3	- 314,3	- 301,8	- 292,3	- 273,5	
Stand Miljoenennota 2008	862,9	743,4	753,5	787,6	835,7	

AKW (kinderbijslag)

De AKW-raming is op basis van gegevens van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) opwaarts bijgesteld. Het grootste gedeelte valt te verklaren uit een positieve volumeontwikkeling.

ANW volume

Op basis van uitvoeringsinformatie van de SVB is de raming voor het ANW-volume neerwaarts bijgesteld.

AOW: hogere levensverwachting CBS

Door een hogere raming van de levensverwachting is de AOW raming opwaarts bijgesteld.

Bevriezen algemene heffingskorting

In het Coalitieakkoord is de algemene heffingskorting bevroren. Bevriezing leidt tot zowel hogere belastinginkomsten (lastenkant) als lagere (bruto) uitkeringen (uitgavenkant) door de koppeling van de netto AOW-uitkering aan het netto wettelijk minimumloon.

IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) volume

Op basis van uitvoeringsgegevens zijn de ramingen voor de uitgaven neerwaarts bijgesteld.

IVA prijs

De IVA-raming is opwaarts bijgesteld naar aanleiding van inzichten uit de Juninota van het UWV. De hogere IVA-uitkering hangt waarschijnlijk ook samen met een andere dan verwachte samenstelling van de populatie, waardoor de gemiddelde uitkering hoger uitvalt.

Iva volume

De instroom van volledig en duurzaam arbeidsongeschikten in de IVA is in 2006 lager uitgekomen dan eerder geraamd bij de invoering van WIA (CPB, CEP, 2007). Daarnaast is het aandeel dat in de IVA terecht komt lager dan eerder geraamd. Dit heeft een structurele doorwerking.

Nominale ontwikkeling

Sinds de vorige Miljoenennota wordt de loon- en prijsontwikkeling hoger geraamd door het CPB. Dit leidt (onder andere via de netto-koppeling) tot een hogere nominale ontwikkeling van de sociale zekerheidsuitgaven.

Toeslagenwet uitkeringslasten (TW)

Op basis van uitvoeringsinformatie in de Oktobernota 2006 van het UWV zijn de uitkeringslasten van de TW opwaarts bijgesteld. De hogere realisatiegegevens over 2006 werken meerjarig door.

Tri (Tijdelijke Regeling Inkomensgevolgen herbeoordeelde arbeidsongeschikten)

Dit betreft een aanpassing van het uitgavenpatroon op basis van de Juninota van het UWV (onder andere als gevolg van het moment van herbeoordelingen).

Uitvoeringskosten UWV

Met UWV zijn afspraken gemaakt over de omvang van het meerjarig budgettair kader voor uitvoeringskosten op basis van een model dat rekening houdt met werklast als gevolg van aanvragen en continueringen. Het model rekent uitvoeringskosten toe aan verschillende door UWV uit te voeren wetten. Deze afspraken alsmede volume-ontwikkelingen leiden tot een neerwaartse aanpassing van de uitvoeringskosten.

Vangnet ZW prijs

Op basis van uitvoeringsinformatie van het UWV is de gemiddelde uitkering van het vangnet neerwaarts bijgesteld.

Vangnet ZW volume

De opwaartse bijstelling komt voort uit de doorwerking van de hogere realisaties over 2006. Het aantal flexwerkers is toegenomen, hetgeen zich (onvermijdelijk) ook vertaalt in meer zieke flexwerkers. De bijstelling heeft voor 2007 deels een incidenteel karakter, vanwege het wegwerken van administratieve achterstanden bij het UWV.

Wajong volume

Op grond van nieuwe uitvoeringsinformatie van het UWV is de raming van de gemiddelde uitkering en – door een hogere instroom – ook het volume van de Wajong aangepast.

WAO

Uit de realisatiecijfers van 2006 kwam naar voren dat de WAO-uitgaven lager waren dan eerder geraamd. Dit komt omdat de gemiddelde WAO-uitkering te hoog was ingeschat. Dit is in de WAO-raming verwerkt, waarbij de meevaller in de tijd afneemt omdat de totale WAO-uitgaven (de grondslag) dalen.

Daarnaast zijn de WAO-uitkeringslasten n.a.v. nieuwe inzichten op basis van de Juninota van UWV neerwaarts bijgesteld en in 2007 geijkt op de Juninota. De meerjarige doorwerking heeft zowel volume als prijseffecten. Dit laatste ook als gevolg van samenstellingseffecten.

WAZO volume

De opwaartse bijstelling komt voort uit de doorwerking van hogere realisaties over 2006. Omdat de volumeontwikkeling Wazo vooral demografisch wordt bepaald en derhalve in principe een redelijk stabiele ontwikkeling kent, is de opwaartse aanpassing van 2006 meerjarig doorgetrokken.

WGA prijs

De WGA-raming is neerwaarts bijgesteld n.a.v. inzichten uit de Juninota van UWV. Dit hangt o.a. samen met samenstellingseffecten van de instroom, hetgeen bij de IVA tot een gemiddelde hogere prijs leidt.

WW prijs

Uit de realisatiecijfers over 2006 is gebleken dat de gemiddelde uitkering WW minder is gestegen dan ten tijde van het opstellen van de Miljoenennota 2007 werd verondersteld. Met name het afschaffen van de vervolgutkering voor de (ontwikkeling van de) gemiddelde uitkering WW pakt anders uit.

WW volume

Sinds het uitkomen van de MEV behorende bij de Miljoenennota 2007 heeft het CPB de werkloosheid neerwaarts bijgesteld. Dit vertaalt zich in een neerwaartse bijstelling van het volume WW.

Wwb volume

Het WWB volume is neerwaarts aangepast. Dit is vooral het gevolg van de onverwacht sterke daling van het aantal bijstandsuitkeringen in de tweede helft van 2006, terwijl de daling van de werkloosheid in die periode juist wat stagneerde. Deze uitvoeringsmutatie werkt door naar 2007 en latere jaren. Daarbovenop is op basis van de CPB raming van de werkloosheid het WWB volume neerwaarts bijgesteld.

Bijstand vanaf 27 jaar

Conform het CA wordt vanaf 2009 voor jongeren onder de 27 jaar een leer-/werkplicht geïntroduceerd. Als gevolg hiervan komen deze jongeren niet meer in aanmerking voor een reguliere bijstandsuitkering. Structureel leidt dit tot een besparing op de bijstandsuitkeringen.

Doorwerking flexibel re-integratiebudget

In samenhang met afspraken in het Bestuurlijk Akkoord met betrekking tot de Coalitieakkoord-korting op het flexibel re-integratiebudget van gemeenten, en is nader overleg met de VNG gestart over de wijze van budgettaire verwerking, mede ook in relatie tot de ketensamenwerking en andere beleidsdossiers die gemeenten raken.

Eindejaarsmarge en vrijval

De eindejaarsmarge is deels ingezet voor het oplossen van problematiek, voornamelijk de verhoogde AOW-uitkeringslasten ten gevolge van een hogere raming van de levensverwachting.

ESF (Europees Sociaal Fonds) middelen

Na uitspraak van de rechtbank is duidelijk geworden dat het benodigde bedrag voor de problematiek rondom de ESF-loketsluiting twee maal 120 mln. is. De problematiek betreft de hausse aan aanvragen rond het moment van sluiting van het subsidieloket, waarvoor het Rijk financieel verantwoordelijk bleek. Eerder is dit bedrag gereserveerd op de aanvullende post bij financiën, na deze uitspraak, is afgesproken dit bedrag op de begroting van SZW te zetten.

Herbeoordeling 45–50 jarigen

In het Coalitieakkoord is vastgelegd dat WAO-ers die op de peildatum 45–50 jaar waren, niet volgens de regels van het nieuwe Schattingsbesluit zouden moeten worden herbeoordeeld. Voor hen zal het oude Schattingsbesluit van toepassing zijn. Van personen van wie de uitkering is beëindigd of verlaagd, wordt de situatie opnieuw bezien aan de hand van de gegevens uit hun dossier getoetst op basis van de oude soepelere keuringseisen.

Koopkrachtpakket augustus: verhoging uitkering AOW en ANW

Met het oog op koopkrachtverbetering zijn de AOW- en de ANW-tegemoetkoming met 10 euro verhoogd in 2008 en met 20 euro vanaf 2009.

Korting flexibel re-integratiebudget

Conform het CA wordt het flexibel re-integratiebudget van gemeenten verlaagd met 62,5 mln in 2008, olopend naar 375 mln in 2011.

Loonkostensubsidies

Voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zal het UWV de mogelijkheid krijgen om in de periode 2008–2010 loonkostensubsidies te geven, als dat noodzakelijk is om mensen aan de slag te helpen.

Maatregel alimentatie CA

Als gevolg van de alimentatie-maatregel in het Coalitieakkoord wordt de WWB-raming neerwaarts bijgesteld. Door verbeterde inning van alimentatie zal het beroep op de bijstand dalen.

Premiedifferentiatie WW

Conform het CA wordt premiedifferentiatie in de WW ingevoerd. Dit leidt tot een besparing op het aantal WW uitkeringen.

Prestatieplannen CWI/UWV/gemeenten

Omdat CWI, UWV en gemeente via prestatieafspraken aangespoord worden om, conform het Coalitieakkoord, werkzaamheden op elkaar af te stemmen, wordt efficiencywinst behaald.

Ramingstechnische veronderstelling in=uit

De in=uit taakstelling voor sector Sociale Zekerheid en Arbeidsmarkt is ingeboekt als tegenhanger van de eindejaarsmarge.

Uitkeringsverhoging 75% Wajong

Met de verhoging van de Wajong-uitkering voor volledig arbeidsongeschikten van 70 naar 75 procent met ingang van 1 juli 2007, wordt invulling gegeven aan het Coalitieakkoord.

Urenomvang Maatman

In hoger beroep heeft de Centrale Raad voor Beroep (CRvB) geoordeeld dat de maximering van de urenomvang (maatman) op 38 uur voor de berekening van het arbeidsongeschiktheidspercentage aangepast moet worden. Verzekerden die als gevolg van de maximering een geringere uitkering hebben gekregen kunnen UWV opnieuw verzoeken hun verlies aan verdiencapaciteit vast te stellen met inachtneming van de uitspraak van de CRvB. Van degenen die nog een bezwaar- of beroep hebben lopen, vervalt de oorspronkelijke beschikking en wordt de uitkering met terugwerkende kracht gecorrigeerd tot het moment van neerwaartse bijstelling.

Verhoging uitkering 75% WAO/WAZ

Met de verhoging van de WAO- en WAZ uitkering voor volledig arbeidsongeschikten van 70% naar 75% met ingang van 1 juli 2007 wordt invulling gegeven aan het Coalitieakkoord.

Verlenging TRI

In het Coalitieakkoord is afgesproken dat de TRI-uitkering (Tijdelijke Regeling Inkomensgevolgen herbeoordeelde arbeidsongeschikten) wordt verlengd van maximaal zes naar maximaal 12 maanden. Deze verlenging is per 23 maart 2007 ingegaan. Zo krijgen mensen die herbeoordeeld zijn meer tijd voor re-integratie en wordt de mogelijkheid voor maatwerk bij re-integratie versterkt.

Vernieuwingsprogramma UWV

UWV werkt in het kader van «de Vernieuwing» aan het verbeteren van de organisatie. Op basis van de Vernieuwingsoperatie kunnen bij UWV, aanvullend op de taakstelling uit het Coalitieakkoord, structurele besparingen gerealiseerd worden van 75 mln in 2011 en structureel 100 mln vanaf 2012. Daarnaast worden via de Vernieuwingsoperatie de klantgerichtheid verbeterd en doorlooptijden aangepakt. Om besparingen te realiseren zijn in de eerste jaren investeringen, in met name ICT, noodzakelijk om werkprocessen meer te standaardiseren en stroomlijnen.

Zoals in het Coalitieakkoord is aangekondigd, heeft het kabinet besloten de Wet Sociale werkvoorziening te moderniseren door middel van een structurele intensivering.

WW work first

Bij reïntegratie van WW-ers wordt voor de work first benadering gekozen (een aanscherping van het arbeidsbegrip te realiseren door een aanscherping van de Richtlijn passende arbeid). Dit levert een besparing op van 85 mln.

Zwangere zelfstandige ondernemers

Voor het specifieke risico van inkomensderving als gevolg van zwangerschap en bevalling wordt een publieke voorziening getroffen. De consequentie hiervan is dat elke zwangere zelfstandige verzekerd is van een inkomen gedurende het zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Overheveling kinderbijslag (AKW) en Wet Kindertoeslag naar Jeugd en Gezin

Conform het Coalitie akkoord vallen de kinderbijslag AKW en het kindgebondenbudget onder de begrotingsverantwoordelijkheid van de minister van Jeugd en Gezin. Deze bedragen worden overgeheveld.

Overhevelen kinderopvang naar OCW

Bij het Coalitieakkoord is afgesproken dat het budget voor kinderopvang naar het ministerie van OCW zal worden overgeheveld.

Nominale ontwikkeling

Sinds de vorige Miljoenennota wordt de loon- en prijsontwikkeling hoger geraamd door het CPB. Dit leidt (onder andere via de netto-koppeling) tot een hogere nominale ontwikkeling van de sociale zekerheidsuitgaven.

Restituties IAOW, IOAZ, BBZ, WIK

Gemeenten worden bevoorschot op basis van een inschatting van het gebruik van regelingen. Voor een aantal regelingen zijn de gemeenten in 2006 op basis de ramingen van destijds iets te ruim bevoorschot (onder andere de WIK). Deze te veel bevoorschotte bedragen komen in 2007 in de vorm van ontvangsten weer terug naar de begroting.

Restituties W-deel

In 2006 hebben gemeenten niet alle middelen voor het W-deel van de WWB aangewend. In principe mogen gemeenten de overschotten tot een bepaalde grens meenemen naar het volgende jaar. De totale onderuitputting was echter groter dan het bedrag dat gemeenten mochten meenemen. Dat deel (ad 42 mln) wordt teruggevorderd in 2007.

Overboeking premiebatens/UFO

De premieontvangsten van het UFO worden niet meer als uitgaven geadministreerd, maar voortaan meegenomen via de inkomsteramingen.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

XVI VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT: UITGAVEN						bedragen in miljoenen euro's
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	13 577,5	13 720,5	13 971,4	14 389,7	14 740,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Arbeidsmarktbeleid	0,0	59,7	68,4	81,7	78,7	
Arbeidsmarktbeleid – dekking	0,0	- 24,7	- 24,7	- 24,7	- 24,7	
Co financiering innovatie	0,0	10,0	15,0	20,0	25,0	
Dekking claims enveloppe zorg	0,0	- 207,1	- 233,0	- 237,7	- 232,8	
Dekking onvermijdelijke uitgaven	0,0	- 62,2	- 61,7	- 61,4	- 56,2	
Eerwraak, genitale verminking, huiselijk geweld en vrouwenopvang	0,0	11,3	15,7	15,7	15,7	
Elektronisch kinddossier 2007	15,1	0,0	0,0	0,0	0,0	
Indexering wetten oorlogsgetroffenen	21,2	8,6	8,3	7,8	7,5	
Invoeren elektronische dossiers bij huisartsen(posten) en apothekers	0,0	15,0	30,0	0,0	0,0	
Ketenzorg: richtlijnenontwikkeling en programma kwetsbare ouderen	0,0	10,0	20,0	30,0	30,0	
Kleinschalig wonen, domotica	0,0	15,0	20,0	30,0	30,0	
Ondersteuning cliënten	0,0	15,0	10,0	0,0	0,0	
Taakstellende onderuitputting	- 15,0	- 15,0	- 15,0	- 15,0	- 15,0	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 7,6	- 15,2	- 30,5	- 60,9	
Subsidietaakstelling	0,0	- 5,4	- 13,0	- 26,2	- 30,3	
Tegemoetkoming buitengewone uitgaven	36,9	50,2	52,1	27,8	- 49,7	
Valys bovenregionaal vervoer wvg	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	
Volumebijstelling raming wetten oorlogsgetroffenen	- 14,3	- 16,0	- 14,6	- 14,5	- 13,5	
Voorfinanciering verdeelsleutel mo	22,0	18,0	13,0	9,0	4,0	
Wachtlijsten jeugdzorg	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	48,1	186,2	169,0	174,0	162,9	
	164,0	81,0	64,3	6,0	- 109,3	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Aangepaste raming TI Pharma (FES)	0,2	34,4	30,4	30,1	19,5	
Dekking claims enveloppe zorg	0,0	210,0	230,0	250,0	240,0	
Loonbijstelling tranche 2007	58,3	57,1	57,2	57,3	57,5	
Pneumokokkenvaccin	- 39,5	- 39,5	- 39,5	- 39,5	- 39,5	
Diversen	50,6	42,0	53,8	66,4	61,5	
Zorg						
Opleidingsfonds toedeling groeiruitmte	0,0	23,9	30,4	39,5	41,5	
Opleidingsfonds ZVW	0,0	711,5	711,5	711,5	711,5	
Diversen	12,5	37,6	37,6	37,6	37,6	
Niet tot een ijklijn behorend						
Bijstelling dekking uitgaven AWBZ (BIKK)	- 17,9	- 30,3	- 10,8	- 4,6	101,3	
Bijstelling rijksbijdrage 18-	0,0	57,5	89,5	80,3	119,1	
Bijstelling zorgtoeslag	- 43,2	187,9	188,1	74,7	175,5	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	21,0	1 292,1	1 378,2	1 303,3	1 525,5	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Conversie	0,0	- 1 256,4	- 1 267,4	- 1 267,1	- 1 267,2	
	0,0	- 1 256,4	- 1 267,4	- 1 267,1	- 1 267,2	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	185,1	116,9	175,1	42,6	149,1	15 343,4
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	13 762,6	13 837,4	14 146,5	14 432,3	14 889,4	15 343,4
Totaal Internationale samenwerking	12,0	12,0	12,0	9,3	6,8	6,8
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	13 774,5	13 849,4	14 158,5	14 441,6	14 896,2	15 350,2

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	35,1	34,3	33,2	34,1	31,2	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Aangepaste raming TI Pharma (FES)	0,2	34,4	30,4	30,1	19,5	
Diversen	14,9	1,7	- 1,6	4,9	- 1,7	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	- 7,5	- 7,5	- 7,5	- 7,5	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	15,9	28,6	21,2	27,5	10,3	26,7
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	51,1	62,9	54,4	61,6	41,5	26,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	51,1	62,9	54,4	61,6	41,5	26,7

Arbeidsmarktbeleid

Deze middelen zullen onder andere worden ingezet voor meer arbeidsplaatsen in de curatieve en langdurige zorg, het creëren van stageplaatsen, wervingscampagnes en onderzoek.

Arbeidsmarktbeleid – dekking

Deze dekking van een deel van de intensiveringen bij arbeidsmarktbeleid ontstaat door beperkt gebruik en dientengevolge beëindiging van de «Regeling stimuleringsubsidie doorstroom zorg».

Cofinanciering innovatie

Via onder meer de introductie van het elektronische patiëntendossier bij ziekenhuizen worden de kwaliteit en de doelmatigheid van de zorg verbeterd. Daarnaast worden via diverse innovatieve producten en werkwijzen de knelpunten in de arbeidsmarkt tegengegaan. Dit bedrag komt bovenop het innovatiegeld uit het Coalitieakkoord (uit pijler 2; enveloppe Kennis en innovatie en Ondernemerschap).

Dekking claims enveloppe Zorg

Via deze mutatie wordt het voor de begroting beschikbare deel van de zorgenvolpe uit het Coalitieakkoord verdeeld. Hier worden meerdere zaken uit gefinancierd, die ook apart worden toegelicht in deze Verticale Toelichting: arbeidsmarktbeleid, cofinanciering innovatie, invoeren elektronische dossiers bij huisartsen(posten) en apothekers, ketenzorg, kleinschalig wonen/domotica en ondersteuning cliënten.

Dekking onvermijdelijke uitgaven

Via deze mutatie worden diverse onvermijdelijke uitgaven en intensiveringen gedekt, waaronder stimuleren van sport binnen en buiten schooluren, het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen, het uitvoeren van de Preventienota, voorbereidingen op een mogelijke griep пандemie, het stimuleren van het aantal potentiële orgaandonoren, de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de verbetering van de AWBZ-brede Zorgregistratie.

Elektronisch Kinddossier 2007

Vorig jaar is vertraging bij het elektronisch kinddossier in de jeugdgezondheidszorg ontstaan door wijziging van de invoeringsstrategie. Het daardoor ontstane financiële knelpunt in 2007 wordt gedekt via de eindejaarsmarge.

Enveloppe jeugd en gezin

De middelen uit de enveloppe Jeugd en Gezin worden onder andere aangewend voor de Centra voor Jeugd en Gezin, financiering van de jeugdzorg en het tegengaan van kindermishandeling.

Eerwraak, genitale verminking, huiselijk geweld en vrouwenopvang

Het aantal opvangplaatsen voor slachtoffers (mannen, vrouwen en kinderen) van eergereleerd en huiselijk geweld en van mensenhandel wordt uitgebreid.

Indexering wetten oorlogsgetroffenen

In de wetgeving voor oorlogsgetroffenen is bepaald dat de aanpassing van de buitengewone pensioenen en uitkeringen de ontwikkelingen volgen van de ambtenarensalarissen.

Invoeren elektronische dossiers bij huisartsen(posten) en apothekers

Met deze middelen wordt de huisartsen(posten) en apothekers een tegemoetkoming geboden voor de initiële investering in de landelijke uitrol van het elektronische medicatiedossier (EMD) en het waarneemdossier huisartsen (WDH).

Ketenzorg: richtlijnenontwikkeling en Programma kwetsbare ouderen

Via richtlijnenontwikkeling en het «Programma kwetsbare ouderen», wordt de samenhang tussen de langdurige zorg en de eerste- en tweedelijnszorg verstevigd (ketenzorg).

Kleinschalig wonen, domotica

Door meer variatie woon-zorg-arrangementen en domotica (elektronische toepassingen in de woning), worden ouderen en mensen met beperkingen in de gelegenheid gesteld om langer thuis te blijven wonen en langer te blijven participeren in de maatschappij.

Ondersteuning cliënten

Om de kwaliteit van de zorgverlening in de verpleeg- en verzorgingshuizen te verbeteren, worden middelen uitgetrokken voor de ondersteuning van cliënten en meer daadwerkelijk contact tussen de cliënt en de professional.

Taakstellende onderuitputting

In verband met de jaarlijks terugkerende onderuitputting, wordt een deel hiervan taakstellend in mindering gebracht op de begroting.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Subsidietaakstelling

Het kabinet heeft besloten tot een subsidietaakstelling. De taakstelling is toegedeeld naar de verschillende departementen.

Tegemoetkoming buitengewone uitgaven

Tot 2010 zijn de ramingen van de tegemoetkoming buitengewone uitgaven (TBU) opgehoogd. Daarna zullen de middelen vrijvallen in verband met de overheveling van de buitengewone uitgaven (BU) naar de gemeenten.

Valys bovenregionaal vervoer WVG

Mensen die zijn geïndiceerd voor het verkrijgen van bovenregionaal vervoer, hebben daar volgens de Wet Voorziening Gehandicapten (Wvg) recht op. Steeds meer mensen maken van de regeling gebruik. Het aantal te bereizen kilometers waar mensen met beperkingen recht op hebben, is gelijk gebleven.

Volumebijstelling raming wetten oorlogsgetroffenen

De ramingen voor de wetten voor oorlogsgetroffenen zijn meerjarig naar beneden bijgesteld. Dat heeft te maken met een lagere reguliere instroom en een lagere instroom bij het project Gerichte benadering. Voorts zijn er lagere uitgaven voor de compensatieregeling ziektekostentoeslag en de bijzondere voorzieningen.

Voorfinanciering verdeelsleutel MO

Om te komen tot een volledig objectieve verdeling van de specifieke uitkering maatschappelijke opvang wordt de verdeelsleutel aangepast. De meerjarige overgangstermijn van de aanpassing van de verdeelsleutel wordt voorgefinancierd.

Wachlijsten jeugdzorg

Er zijn extra middelen uitgetrokken om de toegenomen wachtlijsten in de jeugdzorg terug te dringen.

Beleidsmatige mutaties/Diversen

De diversenpost bestaat uit kleinere mutaties, waaronder uitgaven voor het onderhoud van de infrastructuur van het nieuwe zorgstelsel (14 mln. in 2007 aflopend naar 5 mln. in 2011), het verbeteren van palliatieve zorg (10 mln. vanaf 2008), behandeling van heroïneverslaafden (10 mln. vanaf 2008) en het uitbreiden de groep die in aanmerking komt voor griepvaccinatie (10 mln. vanaf 2008).

Aangepaste raming TI Pharma

Met deze mutatie is het resterende op het FES gereserveerde geld voor Technologisch Topinstituut Pharma vrijgekomen.

Loonbijstelling tranche 2007

Door middel van deze mutatie wordt gecompenseerd voor de ontwikkelingen in de lonen.

Pneumokokkenvaccin

Vanaf 1 april 2006 is de vaccinatie tegen pneumokokken binnen het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) ingevoerd. Het RVP is premiegefinancierd. Daarom zijn de middelen overgeboekt vanuit de VWS begroting naar de premiesector.

Opleidingsfonds Zvw

Het opleidingsfonds is structureel overgeheveld van de premiegefinancierde zorg naar de begroting van VWS.

Bijstelling dekking uitgaven AWBZ (BIKK)

Bijstelling van de dekking uitgaven AWBZ (BIKK) naar aanleiding van nieuwe ramingen van het Centraal Planbureau.

Bijstelling rijksbijdrage 18-

Bijstelling van de Rijksbijdrage 18- naar aanleiding van nieuwe ramingen van het Centraal Planbureau.

Bijstelling zorgtoeslag

Bijstelling van de Zorgtoeslag naar aanleiding van nieuwe ramingen van het Centraal Planbureau.

Technische mutaties/ diversen

De diversenpost bestaat voor het belangrijkste deel uit een aantal overboekingen vanuit de premiegefinancierde zorg, zoals extra uitgaven voor Stichting Koppeling die medische zorg aan onverzekerde vreemdelingen bekostigt (18 mln.) en de subsidieregeling voor palliatieve zorg (11,4 mln.).

Jeugd en Gezin

XVII JEUGD EN GEZIN: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Enveloppe Jeugd en Gezin	0,0	70,0	95,0	120,0	145,0	
Deel kinderbijslag naar kindgebonden budget		0,0	0,0	- 100,0	- 100,0	
Dekking onvermijdelijke uitgaven	0,0	- 19,4	- 18,6	- 17,2	- 11,4	
Integratie wtos	0,0	10,0	15,0	45,0	45,0	
Kindgebonden budget	0,0	44,0	227,0	286,0	460,0	
Wachlijsten	0,0	60,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,0	21,3	18,8	15,7	4,6	
	0,0	184,0	335,3	347,6	543,2	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Overheveling budget van Justitie	0,0	333,0	318,2	310,4	310,4	
Overheveling budget van OCW	0,0	0,0	0,0	88,0	88,0	
Overheveling budget van SZW	0,0	4 061,5	3 991,9	3 925,9	3 867,1	
Diversen	0,0	1,9	1,9	1,9	0,0	
	0,0	4 396,4	4 312,0	4 326,2	4 265,5	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Conversie	0,0	1 256,4	1 267,4	1 267,1	1 267,2	
	0,0	1 256,4	1 267,4	1 267,1	1 267,2	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	5 836,8	5 913,9	5 941,0	6 076,0	6 046,1
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	0,0	5 836,8	5 913,9	5 941,0	6 076,0	6 046,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	0,0	5 836,8	5 913,9	5 941,0	6 076,0	6 046,1

XVII JEUGD EN GEZIN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	14,0	14,0	14,0	14,0	
	0,0	14,0	14,0	14,0	14,0	
Niet van toepassing						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	7,5	7,5	7,5	7,5	
	0,0	7,5	7,5	7,5	7,5	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	0,0	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	0,0	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5

Enveloppe Jeugd en Gezin

Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) zijn laagdrempelige en herkenbare centra in de wijk waar ouders, kinderen en jongeren terecht kunnen met vragen over gezondheid, opgroeien en opvoeden. Voor de realisatie van een landelijke dekkend netwerk van de CJG's zijn extra middelen beschikbaar. Met de gemeenten is afgesproken dat zij eenzelfde bijdrage leveren aan de centra. Vanaf 2008 zijn daarnaast middelen beschikbaar voor onder andere de aanpak van kindermishandeling en de volumeontwikkeling in de jeugdzorg.

Deel Kinderbijslag naar Kindgebonden budget

Vanaf 2010 wordt een deel van de kinderbijslag overgeheveld naar het kindgebonden budget om een evenwichtiger inkomensbeeld te bereiken. Dat levert vanaf 2010 een besparing op van 100 miljoen euro zonder negatieve gevolgen voor huishoudens met een gemiddeld en laag inkomen.

Dekking onvermijdelijke uitgaven

Met deze mutatie wordt voorzien in de dekking van diverse onvermijdelijke uitgaven, onder andere voor Campussen voor onwillige jongeren (3 mln. uit het Coalitieakkoord), voor het Actieplan aanpak kindermishandeling (4,5 mln. aflopend naar 1,1 mln. in 2011) en de Inspectie jeugdzorg (2 mln.).

Integratie WTOS

Onderdeel van de vormgeving van het kindgebonden budget is de integratie van het zogeheten niet-boekendeel van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS).

Kindgebonden budget

Het kindgebonden budget, waarin de huidige kinderkorting opgaat, biedt inkomensondersteuning specifiek gericht op huishoudens met lagere inkomenssegmenten. In 2008 is er een bedrag per huishouden beschikbaar, ongeacht het aantal kinderen. Vanaf 2009 komt er een tegemoetkoming per kind en wordt er gefaseerd extra budget toegevoegd.

Wachlijsten

Om de doorwerking van de wachtlijsten 2007 in de jeugdzorg op te vangen zijn extra middelen toegekend.

Beleidsmatige mutaties/diversen

Deze diversenpost bestaat onder andere uit extra middelen voor campussen voor onwillige jongeren (3 mln. uit het Coalitieakkoord), voor het Actieplan aanpak kindermishandeling (4,5 mln. aflopend naar 1,1 mln. in 2011) en de Inspectie jeugdzorg (2 mln.).

Overheveling budget van Justitie

Dit betreft het budget dat van het ministerie van Justitie naar de begroting van Jeugd en Gezin is overgegaan voor onder andere de Bureaus Jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming en de Justitiële Jeugdinstellingen.

Overheveling budget van OCW

Dit betreft het budget dat van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen naar de begroting van Jeugd en Gezin is overgegaan voor de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS), in verband met de integratie van de WTOS in het kindgebonden budget.

Overheveling budget van SZW

Dit betreft het budget dat van het ministerie van Sociale Zaken naar de begroting van Jeugd en Gezin is overgegaan voor de Kinderbijslag (AKW) en het Kindgebonden Budget.

Conversie

Dit betreft het budget van artikel 45 Jeugdbeleid van de begroting van Volksgezondheid, Welzijn en Sport dat is overgeheveld naar de begroting Jeugd en Gezin.

Zorg

Zorg: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	50 086,9	52 948,8	55 588,7	58 290,8	61 184,7	
Mee- en tegenvallers						
Doorwerking afrekening 2006	1 135,1	1 139,7	1 139,7	1 139,7	1 139,7	
Ziekenhuizen	145,5	145,5	145,5	145,5	145,5	
Persoonsgebonden budgetten	138,0	138,0	138,0	138,0	138,0	
Overige mutaties	52,2	53,6	59,7	59,7	59,7	
Incidentenmeevaller	- 81,0					
	1 389,8	1 476,8	1 482,9	1 482,9	1 482,9	
Beleidsmatige mutaties						
Enveloppe Zorg		230,0	210,0	237,0	268,0	
Pakketuitbreiding		204,0	204,0	204,0	204,0	
Maatregel uurtarief medisch specialisten		- 175,0	- 175,0	- 175,0	- 175,0	
Uitgavenbeperking ziekenhuizen		- 160,0	- 160,0	- 160,0	- 160,0	
Maatstafconcurrentie ziekenhuizen			- 15,0	- 90,0	- 240,0	
Geneesmiddelen		- 340,0	- 340,0	- 340,0	- 340,0	
Maatregelen care		- 350,0	- 630,0	- 700,0	- 795,0	
<i>wv schrappen grondslag somatisch/</i>						
<i>prijzmaatregel</i>		- 120,0	- 330,0	- 330,0	- 330,0	
<i>wv efficiencykorting/best practices</i>		- 115,0	- 190,0	- 265,0	- 360,0	
<i>wv klassemiddenmaatregel</i>		- 115,0	- 110,0	- 105,0	- 105,0	
Maatregel eigen betalingen AWBZ			- 80,0	- 80,0	- 80,0	
Maatregelen huisartsen	- 23,8	- 57,4	- 133,5	- 133,5	- 133,5	
Invoering eigen risico		761,4	778,7	731,2	785,7	
Diversen			38,9	38,9	38,9	
	- 23,8	- 274,0	- 1 009,7	- 1 245,2	- 1 999,7	
Technische en macro-economische mutaties						
Macro loon- en prijsbijstelling	- 88,9	444,9	1 168,6	1 845,4	2 542,1	
Financieringsmutaties	173,8					
Ijklijnmutaties	- 15,0	- 16,0	- 16,0	- 19,4	- 19,4	
BKZ bijstelling volumeraming		- 45,6	- 7,3	132,3	273,1	
Diversen	108,5	185,1	1 520,2	1 570,7	1 734,9	
Stand Miljoenennota 2008	178,4	192,2	2 665,5	3 529,0	4 530,7	
	51 631,3	54 349,8	58 727,4	62 057,5	65 698,6	69 543,2

Als gevolg van de structurele doorwerking van de afrekening 2006 is er sprake van een tegenvaller van ca 1,1 miljard euro. Het saldo van mee- en tegenvallers bij de curatieve gezondheidszorg wordt vooral veroorzaakt door tegenvallers bij de ziekenhuizen, medisch specialistische zorg en huisartsenzorg. Bij de langdurige zorg komt de tegenvaller voort uit tegenvallers bij de AWBZ-convenantsectoren en bij de PGB's.

Ziekenhuizen

Naar aanleiding van de overschrijding van de beschikbare budgettaire ruimte die met de ziekenhuizen en zorgverzekeraars overeengekomen was in het prestatiecontract/convenant, heeft VWS een korting aan de ziekenhuizen opgelegd. Deze korting is aangekondigd in de begroting 2007. Hierop heeft de NVZ een kort geding tegen het ministerie van VWS aangespannen. De rechter bepaalde in het vonnis dat de schade evenwichtig tussen de partijen verdeeld moest worden. De overschrijding ziekenhuizen van 291 miljoen euro in 2007 is vervolgens voor de helft opgelost door een structurele korting bij de ziekenhuizen. De andere helft van de overschrijding leidt tot hogere uitgaven onder het BKZ (145,5 miljoen euro vanaf 2007).

Persoonsgebonden budgetten

Voor 2007 wordt een verdere groei van het aantal houders van een persoonsgebonden budget verwacht. Dit leidt tot 138 mln. euro hogere uitgaven.

Incidentele meevaller kapitaallasten

Een recente actualisatie van de kapitaallastenraming leidt tot een incidentele meevaller in 2007 van 81 mln.

Overige mutaties

Deze post is het saldo van verschillende mutaties.

Enveloppe Zorg

In het coalitieakkoord is afgesproken 500 miljoen euro extra te investeren in de zorg. Een klein deel (60 miljoen euro) is ingezet om de effecten van de pakketuitbreidingen op de zorgtoeslag te dekken. Van de resterende 440 miljoen euro is 340 miljoen euro bestemd voor de care en 100 miljoen euro voor de cure. De extra middelen voor de care komen voor 230 miljoen euro (2008) tot besteding binnen de premie (AWBZ) en voor 110 miljoen euro binnen de begroting.

Pakketuitbreiding

Deze post is het saldo van de mutaties die samenhangen met de uitbreiding van het verzekerde pakket per 1 januari 2008. In het coalitieakkoord is afgesproken het aantal uren kraamzorg uit te breiden (34 miljoen euro) en de anticonceptiepil (70 miljoen euro) weer in het verplichte pakket van de Zvw op te nemen. Daarnaast heeft het kabinet besloten om de aanspraak op mondzorg voor de jeugd uit te breiden van 18 tot 22 jaar. Daarbij is tevens besloten dat deze aanspraak buiten het eigen risico wordt gehouden.

Maatregel uurtarief medisch specialisten

Begin 2007 is overeenstemming bereikt met de Orde van Medisch Specialisten over de hoogte van het per 2008 in te voeren uurtarief voor medisch specialisten.

Uitgavenbeperking ziekenhuizen

In 2008 zal een taakstellende efficiencybesparing van 160 miljoen euro worden opgelegd. Deze taakstelling zal worden verwerkt in de vorm van een structurele budgetkorting.

Maatstafconcurrentie ziekenhuizen

Met de afschaffing van de functionele bekostiging (FB) per 2009 zal voor een deel van de zorg maatstafconcurrentie worden ingevoerd. Maatstafconcurrentie is een vorm van prijsregulering die zorgt voor een beheerste prijsontwikkeling door relatief ondoelmatige zorgaanbieders te stimuleren hun zorg efficiënter te leveren. Voor de jaren 2009 tot en met 2011 zal de maatstaf worden vastgesteld op basis van een taakstellende efficiencybesparing.

Geneesmiddelen

In vervolg op het eind 2007 aflopende convenant geneesmiddelen zal een langetermijnvisie worden ontwikkeld met een stappenplan om die visie te kunnen verwezenlijken. Hiermee wordt een besparing van 340 miljoen euro gerealiseerd.

Maatregelen care

Als gevolg van de snel oplopende AWBZ-uitgaven, met name bij de persoonsgebonden budgetten en ondersteunende begeleiding (OB), wordt een aantal maatregelen doorgevoerd die een besparing genereren van 350 miljoen euro in 2008, oplopend tot 795 miljoen euro in 2011. Het betreft het schrappen van de somatische grondslag bij OB (120 miljoen euro in 2008), vaste tarieven bij extramurale zorg (115 miljoen euro in 2008) en een efficiencykorting (per saldo 115 miljoen euro in 2008).

Maatregel eigen betalingen AWBZ

In 2009 zullen de eigen bijdragen worden herzien in de AWBZ. Met gebruik van inkomens- en vermogenstoetsen zullen van meer draagkrachtige cliënten hogere eigen bijdragen voor de AWBZ worden gevraagd. Waar mogelijk zullen prikkels worden ingebouwd om onbedoeld gebruik te verminderen.

Maatregelen huisartsen

Om overschrijdingen op onderdelen van de huisartsenzorg te compenseren, worden maatregelen getroffen. Het kabinet wenst vast te houden aan de uitgangspunten die zijn afgesproken in het Vogelaar-akkoord. De geraamde uitgaven op het terrein van de huisartsenzorg voor 2008 zijn gebaseerd op deze afspraken.

Invoering eigen risico

Met ingang van 2008 vervalt de no-claimteruggaveregeling. In die regeling betalen verzekerden 255 no-claimpremie als onderdeel van de nominale premie. Afhankelijk van hun zorgkosten krijgen verzekerden dit

bedrag geheel of gedeeltelijk na afloop van het jaar terug. Het bedrag dat verzekerden niet terug ontvangen kan beschouwd worden als een eigen betaling. Door de afschaffing van de no-claimteruggaveregeling vervalt in totaal een bedrag van 2065 miljoen euro aan eigen betalingen.

Tegenover het afschaffen van de no-claimregeling staat dat met ingang van 2008 een eigen risico wordt ingevoerd. Het eigen risico leidt tot eigen betalingen van 1380 miljoen euro. Bepaalde groepen met meerjarig onvermijdbare kosten ontvangen vanaf 2008 een specifieke compensatie. Deze compensatie vermindert de opbrengst van de eigen betalingen met 77 miljoen euro. De totale bijstelling van de eigen betalingen komt daarmee voor 2008 uit op 761 miljoen euro.

Vanaf 2009 zal het bedrag van het eigen risico geïndexeerd worden met de zorgkostenstijging.

Macro loon- en prijsbijstelling

De raming van de loon- en prijsbijstelling is aangepast op basis van de meest recente raming van het Centraal Planbureau (CPB).

Financieringsmutaties

De afrekening 2006 leidt voor 2007 tot een (incidentele) financieringsmutatie van 174 miljoen euro. De financieringsmutaties hebben betrekking op de nacalculatie van de voorsprongen en achterstanden in 2007.

IJKlijnmutaties

Deze post is het saldo van diverse mutaties tussen de verschillende uitgavenkaders en het BKZ. Het betreft een overheveling naar de VWS-begroting van middelen voor het koppelingsfonds, overheveling van de AIV-preventiemiddelen voor het kennisprogramma Jeugd Zon/Mw (5,5 miljoen euro), de subsidieregeling diensten bij wonen met zorg (11,4 miljoen euro) en de toevoeging van het pneumokokkenbudget (39,5 miljoen euro) aan het Budgettaire Kader Zorg.

BKZ bijstelling volumeraming

Het BKZ voor deze kabinetsperiode is gebaseerd op de CPB-analyses over de budgettaire ontwikkelingen van de collectieve sector. Hiervoor heeft het CPB een scenario voor de zorguitgaven gemaakt voor de middellange termijn bij ongewijzigd beleid. Dit leidt tot een aanpassing van de ontwikkeling die op basis van technische veronderstellingen voor de periode 2008–2011 in vorige begrotingen was toegevoegd.

Diversen

Deze post is het saldo van verschillende mutaties. De meest omvangrijke daarvan betreft bedragen die gereserveerd zijn voor de regeling en/of algemene koopkrachtrepatriatie die in de plaats zal komen van de huidige fiscale regeling voor compensatie van buitengewone uitgaven zorg (1,2 miljard).

Gemeentefonds

B GEMEENTEFONDS: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	14 704,1	14 672,1	14 721,7	14 721,7	14 723,7	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Wijziging betalingsverloop 2006	24,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	24,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Dekking Dijkstal II	0,0	18,7	18,7	18,7	18,7	
Extra uitkering behoedzaamheidsreserve 2006	75,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Halvering behoedzaamheidsreserve	0,0	98,7	98,7	98,7	98,7	
Nettering specifieke uitkeringen generaal	0,0	13,7	11,3	15,6	20,9	
Uitkering behoedzaamheidsreserve / nacalculatie 2006	26,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
Uitname BCF van 2006 naar 2007	- 75,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	6,0	- 4,6	- 4,6	- 4,6	- 4,6	
Zorg						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	32,7	126,5	124,1	128,4	133,7	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Accres 2008 incl. regeerakkoord intensiveringen/extensiveringen	0,0	827,6	827,6	827,6	827,6	
Armoede en schuldhulpverlening	31,5	19,1	15,1	0,0	0,0	
Structurele doorwerking nacalculatie accres 2006	- 182,0	- 182,0	- 182,0	- 182,0	- 182,0	
Uitdeling accres 2007	354,9	354,9	354,9	354,9	354,9	
Diversen	34,9	62,8	64,6	65,3	47,0	
Zorg						
Bijstelling budget WMO (AWBZ)	76,4	76,4	76,4	76,4	76,4	
Bijstelling budget WMO volledig pakket thuis	0,0	- 22,3	- 35,1	- 35,1	- 35,1	
WMO indexatie nom. 2008	0,0	50,2	50,2	50,2	50,2	
Diversen	19,2	54,9	54,9	54,9	54,9	
Extrapolatie	334,9	1 241,6	1 226,6	1 212,2	1 193,9	15 669,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	391,4	1 368,1	1 350,7	1 340,6	1 327,7	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	15 095,6	16 040,2	16 072,4	16 062,4	16 051,4	16 051,6
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	15 095,6	16 040,2	16 072,4	16 062,4	16 052,4	16 051,6

Wijziging betalingsverloop 2006

Omdat de gegevens op basis waarvan het Gemeentefonds wordt verdeeld in 2006 nog niet allemaal definitief waren, is de algemene uitkering in 2006 niet helemaal uitgeput. Deze middelen worden toegevoegd aan de algemene uitkering voor 2007.

Dekking Dijkstal II

Bij het wetsvoorstel Dualiseringscorrectie gemeenteraadsleden is in relatie tot Dijkstal II de afspraak gemaakt dat de besparing als gevolg van een lager aantal gemeenteraadsleden zou worden ingezet als financiële dekking voor het wetsvoorstel. In het Coalitieakkoord is dit wetsvoorstel ingetrokken, waarmee deze dekking komt te vervallen. Voor de kosten

verbonden aan de nieuwe beloningsstructuur voor politieke ambtsdragers wordt 18,7 mln. structureel aan het Gemeentefonds toegevoegd.

Extra uitkering behoedzaamheidsreserve 2006

De uitname ten gunste van het BTW-compensatiefonds van 75 mln. in 2006 uit het Gemeentefonds is doorgeschoven naar 2007. Hiermee wordt voorkomen dat gemeenten over het jaar 2006 achteraf met een tekort worden geconfronteerd als gevolg van een uitname in 2006. Dit is kasmatig verwerkt bij Voorjaarsnota 2007 door de uitkering van de behoedzaamheidsreserve over 2006 met hetzelfde bedrag te verhogen. Het verplichtingenbedrag voor 2006 van het Gemeentefonds is bij Slotwet 2006 verhoogd met 75 mln.

Halvering behoedzaamheidsreserve

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen van mei 2007 is afgesproken met ingang van 2008 de behoedzaamheidsreserve te halveren. Met deze mutatie is de halve behoedzaamheidsreserve die gereserveerd staat op de aanvullende post overgeboekt naar het Gemeentefonds. Het overige gedeelte van de behoedzaamheidsreserve zal volgens de bestaande systematiek worden verwerkt.

Nettering specifieke uitkeringen

Het kabinet heeft besloten om bestaande specifieke uitkeringen (die zijn ingevoerd voor uitkeringsjaar 2004) netto te gaan verstrekken. De nettering van de specifieke uitkeringen wordt volledig gecompenseerd, deels door bijdragen van departementen en voor het andere deel uit de algemene middelen.

Uitkering behoedzaamheidsreserve/nacalculatie 2006

De nacalculatie van het accres 2006 op basis van de Voorlopige Rekening bedraagt 351 mln. Bij Voorjaarsnota 2006 is op grond van de toen beschikbare gegevens een accres geraamd van 533 mln. Het verschil van 182 mln. wordt verrekend met de behoedzaamheidsreserve van 208,7 mln. Het saldo van 26,7 mln. wordt aan het Gemeentefonds toegevoegd.

Uitname BCF

De uitname uit het Gemeentefonds die samenhangt met het BTW-Compensatiefonds (BCF), is van 2006 doorgeschoven naar 2007.

Accres 2008

Het betreft hier de reguliere bijstelling van het accres 2008. De bijstelling is op basis van de ontwikkeling in de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven stand Voorjaarsnota 2007. Daarin is meegenomen het saldo van intensiveringen en extensiveringen zoals vastgesteld in het Coalitieakkoord.

Armoede en schuldhulpverlening

Zoals in het bestuursakkoord met de gemeenten is afgesproken, wordt een extra impuls gegeven aan het bestrijden van armoede en het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden. Hiertoe stelt het ministerie van SZW middelen ter beschikking. Met deze mutatie worden deze middelen aan de algemene uitkering van het Gemeentefonds toegevoegd.

Structurele doorwerking nacalculatie accres 2006

Het verschil van 182 mln. tussen het geraamde accres bij Voorjaarsnota 2006 en de nacalculatie op basis van Voorlopige Rekening wordt structureel op de begroting van het Gemeentefonds verwerkt.

Uitdeling accres 2007

Als gevolg van mutaties in de netto gecorrigeerde rijksuitgaven wordt het accres 2007 verrekend met het Gemeentefonds.

Bijstelling budget WMO

Met ingang van 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in werking getreden. Daarvoor is eerder ruim 1 mld. vanuit de AWBZ toegevoegd aan het Gemeentefonds. Nu wordt 82 mln. aan het Gemeentefonds toegevoegd voor de indexatie over de jaren 2006 en 2007. Daarnaast wordt het budget voor huishoudelijke hulp met 5,6 mln. neerwaarts bijgesteld.

Bijstelling budget WMO volledig pakket thuis

Het betreft hier een uitname uit het Gemeentefonds voor het Volledig Pakket Thuis. Met deze mutatie worden de middelen uit het Gemeentefonds gehaald en naar VWS (AWBZ) overgeboekt.

WMO indexatie nominaal 2008

Het budget voor de WMO wordt aangepast voor volume- en prijscompensatie. Definitieve vaststelling vindt plaats bij Voorjaarsnota 2008 op basis van CEP-2008.

Provinciefonds

C PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	1 110,2	1 110,2	1 110,2	1 110,2	1 110,2	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	- 1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Halvering behoedszaamheidsreserve	0,0	8,2	8,2	8,2	8,2	
Inlopen vermogensoverschotten provincies	0,0	0,0	- 200,0	- 200,0	- 200,0	
Diversen	2,9	0,0	- 0,1	- 1,1	- 2,3	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Accres 2007/2008	28,0	96,4	96,4	96,4	96,4	
Structurele doorwerking nacalculatie accres 2006	- 15,3	- 15,3	- 15,3	- 15,3	- 15,3	
Diversen	0,0	10,9	10,7	11,7	12,9	
Extrapolatie	12,7	92,0	91,8	92,8	94,0	1 210,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	14,1	100,2	- 100,2	- 100,1	- 100,1	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	1 124,3	1 210,4	1 010,1	1 010,1	1 010,1	1 210,1
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	1 124,3	1 210,4	1 010,1	1 010,1	1 010,1	1 210,1

Inlopen vermogensoverschotten pprovincies

In het Coalitieakkoord is de doelstelling opgenomen dat de vermogensoverschotten bij de provincies geleidelijk worden ingelopen. In het bestuursakkoord tussen het Rijk met de provincies is daarom overeengekomen dat de provincies in 2008 een bijdrage leveren van in totaal 130 mln. voor medefinanciering van rijksinfrastructuurprojecten en een bijdrage leveren van 70 mln. aan het ILG. Een commissie onderzoekt op welke wijze de provincies ook in de periode 2009–2011 een bijdrage kunnen leveren.

Accres 2007/2008

Het betreft hier de reguliere bijstelling met het accres 2007 en 2008. De bijstelling is op basis van de ontwikkeling in de netto-gecorrigeerde rijksuitgaven, stand Voorjaarsnota 2007. Voor de berekening van het accres van 2008 is meegenomen het saldo van intensiveringen en extensiveringen zoals vastgesteld in het Coalitieakkoord.

Infrastructuurfonds

A INFRASTRUCTUURFONDS: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	7 044,4	7 330,8	7 446,6	7 686,3	6 777,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Correctie agentschapsbijdrage RWS 2006-2011	34,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
FES-brug netwerkanalyses	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Intertemporele verschuiving PMR	- 302,4	- 225,0	64,4	337,4	- 37,2	
Prijsbijstelling 2007	30,7	31,9	32,3	33,4	27,0	
Veren Noordzeekanaal	195,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Zuidas/WTC en station (NSP)	0,0	- 15,0	- 25,0	- 45,0	25,0	
Diversen	37,9	45,8	44,3	76,6	58,2	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	13,2	25,2	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	58,9	- 137,1	116,0	402,4	473,3	7 299,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	58,9	- 137,1	116,0	402,4	473,2	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	7 103,4	7 193,7	7 562,6	8 088,7	7 250,3	7 299,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	7 103,4	7 193,7	7 562,6	8 088,7	7 250,3	7 299,7

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	6 988,3	7 328,2	7 446,6	7 686,3	6 777,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Voordelig saldo	59,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	59,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Correctie agentschapsbijdrage RWS						
2006–2011	34,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
FES-brug netwerkanalyses	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Intertemporele verschuiving	– 302,4	– 225,0	64,4	337,4	– 37,2	
PMR	0,0	0,0	0,0	0,0	384,7	
Prijsbijstelling	30,7	31,9	32,3	33,4	27,0	
Veren Noordzeekanaal	195,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Zuidas/WTC en station (NSP)	0,0	– 15,0	– 25,0	– 45,0	25,0	
Diversen	37,9	45,8	44,3	76,6	73,7	
	13,2	25,2	0,0	0,0	0,0	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	58,9	– 137,1	116,0	402,4	473,2	
Extrapolatie						7 299,7
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	118,5	– 137,1	116,0	402,4	473,2	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	7 106,8	7 191,1	7 562,6	8 088,7	7 250,3	7 299,7
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	7 106,8	7 191,1	7 562,6	8 088,7	7 250,3	7 299,7

Correctie agentschapsbijdrage RWS 2006–2011

Het beroep op de leenfaciliteit door Rijkswaterstaat valt niet langer onder het uitgavenkader van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Als gevolg hiervan vindt een technische correctie plaats.

FES-brug netwerkanalyses

De FES-brug is verhoogd voor de dekking van het amendement van de kamerleden Van Hijum en Hofstra op de IF-begroting (TK 2006–2007, 30 800A, nr. 43) ten behoeve van de financiering van extra middelen voor de netwerkanalyses.

Intertemporele verschuiving

De kasbehoefte bij diverse infrastructurele projecten wordt aangepast naar actuele inzichten.

Project Mainport Rotterdam (PMR)

Het betreft hier een toevoeging uit het FES voor het Project Mainport Rotterdam voor de onderdelen landaanwinning, BTW buitencontouren en natuurcompensatie.

Veren Noordzeekanaal

De verantwoordelijkheid voor de veren over het Noordzeekanaal wordt middels een afkoop overgedragen aan de gemeente Amsterdam. Door

deze afkoop zal de jaarlijkse exploitatiebijdrage generaal vrijvallen. Per saldo loopt vanaf 2020 voor het Rijk de overdracht weer glad.

Zuidas/WTC en station

Het project Zuidas/WTC en station NSP (nationaal sleutelproject) is met 2 jaar vertraagd, omdat het tracébesluit pas in 2010 genomen zal worden en de start van de bouw pas daarna kan plaatsvinden. Hiertegenover staat een aanpassing van de FES ontvangsten.

Voordelig saldo

De resterende middelen van 2006 worden grotendeels toegevoegd aan het jaar 2007. Via een intertemporele schuif wordt de kasbehoefte bij diverse projecten aangepast naar actuele inzichten.

Fonds Economische Structuurversterking

D FONDS ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	3 420,7	3 100,0	2 982,2	3 371,0	3 111,7	
Technische mutaties						
Niet tot een ijklijn behorend						
Beheer en onderhoud	0,0	0,0	0,0	0,0	- 107,0	
BIRK	39,7	67,0	- 8,9	- 12,4	- 0,5	
Enveloppe mobiliteit	- 246,0	- 246,0	- 246,0	- 246,0	- 246,0	
Enveloppe Nota Ruimte	0,0	0,0	75,0	75,0	- 149,0	
FES-brug	- 294,8	- 284,6	- 226,4	- 193,9	- 200,0	
Genomics	0,0	12,0	33,0	37,0	41,0	
Impuls spoorambitie	0,0	10,0	30,0	40,0	60,0	
Innovatieve energie	- 10,0	- 20,0	- 60,0	- 60,0	0,0	
Investeren in vaarwegen	0,0	5,0	20,0	45,0	55,0	
Investeren in wegen (incl. veiligheid)	0,0	14,0	24,0	24,0	38,0	
Luchtkwaliteit	35,6	50,2	20,6	- 4,5	18,1	
MEP	0,0	0,0	0,0	- 410,0	0,0	
Nader te verdelen	0,0	0,0	7,0	33,5	56,5	
Pakket project Schoon en Zuinig: innovatie	0,0	19,0	50,0	81,0	112,0	
Prijscompensatie	- 17,2	- 26,8	- 44,9	- 129,7	- 41,0	
Sleutelprojecten	64,1	9,5	6,8	- 9,1	0,0	
Sterke regio's	0,0	10,0	25,0	35,0	55,0	
Topinstituut Pharma	- 34,1	2,2	- 1,8	14,1	19,5	
Versnelling hoofdwegen	- 29,6	- 20,4	0,0	0,0	- 102,3	
Vrije ruimte kennis, innovatie en onderwijs	0,0	0,0	56,0	56,0	- 140,0	
Waddenfonds	0,0	- 33,9	- 33,9	- 33,9	- 542,1	
Waterkwaliteit: KRW/WB21, nutriëntenpilots	0,0	43,0	58,0	68,0	53,0	
Waterveiligheid	0,0	- 28,0	- 23,0	- 58,2	0,0	
Zuidas	0,0	- 15,0	- 25,0	- 45,0	25,0	
Zwakke schakels	0,0	- 20,0	- 50,0	- 52,0	- 55,0	
Diversen	135,1	62,7	33,5	34,7	56,7	
Extrapolatie	- 357,2	- 390,1	- 281,0	- 711,4	- 993,1	2 267,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 357,0	- 390,0	- 281,0	- 711,4	- 993,1	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	3 063,7	2 710,0	2 701,2	2 659,6	2 118,7	2 267,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	3 063,7	2 710,0	2 701,2	2 659,6	2 118,7	2 267,0

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	3 695,1	2 764,0	2 414,3	2 075,1	1 975,1	
Technische mutaties Niet tot een ijklijn behorend						
Aardgasbaten	- 1 207,0	- 28,8	185,1	482,6	466,8	
Rentebaten	9,9	- 25,2	- 29,2	- 29,2	- 32,2	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	- 1,0	
Extrapolatie	- 1 197,1	- 54,0	155,9	453,4	433,6	2 239,0
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 1 197,1	- 54,0	155,9	453,4	433,6	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	2 498,0	2 710,0	2 570,2	2 528,6	2 408,7	2 239,0
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	2 498,0	2 710,0	2 570,2	2 528,6	2 408,7	2 239,0

Beheer en Onderhoud

Tezamen met de wijzigingen die in het Coalitieakkoord zijn afgesproken op het punt van de voeding uit gasbaten en de domeinen van het FES, heeft er een administratieve opschoning van het FES plaatsgevonden. Dit leidt tot het afboeken van diverse voorfinancieringsconstructies uit de FES-impuls 2006. Deze middelen voor beheer en onderhoud worden voortaan rechtstreeks in de begroting van het Infrastructuurfonds opgenomen.

Birk

In 2006 is een gedeelte van de in het FES gereserveerde middelen ten behoeve van BIRK (Budget Investerings in Ruimtelijke Kwaliteit) niet opgevraagd. Volgens de regels van het FES schuiven deze middelen door naar 2007 en/of latere jaren.

Enveloppe Mobiliteit

De reeks Fileplan ZSM wordt als FES-bijdrage afgeschaft. Dit aangezien het FES niet is bedoeld voor structurele financiering. Deze middelen vloeien nu rechtstreeks naar het Infrastructuurfonds.

Enveloppe Nota Ruimte

Middelen voor de financiering van Nota Ruimte projecten komen eerder beschikbaar

FES-brug

De FES-brug is een constructie om FES-middelen over te hevelen naar de reguliere rijksbegroting en in te zetten voor niet-FES-waardige uitgaven. Door de nieuwe voedingssystematiek is de FES-brug overbodig en komt deze feitelijk te vervallen. De voeding zal immers nodig zijn om de begrote uitgaven te dekken. Daarom kan de FES-brug budgettair neutraal worden afgeboekt. Dit leidt tot een lagere bijdrage vanuit het FES aan het IF welke wordt gecorrigeerd door een hogere bijdrage vanuit de begroting van V&W.

Genomics

Voor het project Genomics van het ministerie van OCW wordt in de periode 2008 t/m 2012 in totaal 164 mln. beschikbaar gesteld uit pijler 2 van het Coalitieakkoord. Het project richt zich op onderzoek naar de samenstelling van erfelijk materiaal en biedt hiermee kansen voor de verbetering van de kwaliteit van leven en voor versterking van de economische structuur. Het – naar aanleiding van aangedragen verbeterpunten van de Commissie van Wijzen (CvW) en het Centraal Planbureau – aangepaste voorstel is positief beoordeeld door de CvW.

Impuls spoorambitie

Voor het realiseren van de ambitie van 5 procent groei per jaar van het openbaar vervoer worden direct uitvoerbare maatregelen genomen als perronverlenging en seinverdichting op drukke routes.

Investeren in vaarwegen

Er komen maatregelen om de infrastructuur van vaarwegen op korte termijn beter te benutten en het bedieningsniveau voor sluizen/bruggen te verbeteren.

Investeren in wegen (incl veiligheid)

Er worden middelen gereserveerd voor kleinschalige maatregelen (*quick wins*), aanpak van knooppunten en vergroting van de verkeersveiligheid.

Luchtkwaliteit

Investeringen in luchtwassers in stallen zullen via het FES gestimuleerd worden. Luchtwassers hebben als doel het verminderen van de uitstoot van zowel fijnstof als ammoniak, wat de natuurcondities verbetert. Verder worden middelen aangewend voor verbetering van de luchtkwaliteit waardoor infrastructuurprojecten weer doorgang kunnen vinden en voor dynamisch verkeersmanagement (om de bestaande capaciteit van het wegennet beter te gebruiken). Ook maken lokale maatregelen het mogelijk om grote lokale projecten doorgang te laten vinden, wat bijdraagt aan de regionale economie.

MEP

De mutatie betreft een aanpassing van het kasritme op basis van de begrote uitgaven voor de MEP. Uitgaven worden verschoven naar 2012 (opgenomen in extrapolatie) en later.

Pakket project Schoon en Zuinig: innovatie

Een deel van de middelen voor het project Schoon en Zuinig zal via het FES aangewend worden voor innovatie. Voor de honorering van projectvoorstellen wordt een aparte procedure vormgegeven.

Sleutelprojecten

Bij Slotwet 2006 is gemeld dat voor een aantal projecten het in 2006 gereserveerde geld niet uitgegeven kon worden. De onderuitputting werd deels veroorzaakt door vertraging in de realisatie van projecten en deels doordat de planvorming bij diverse projecten meer tijd kost dan verwacht.

Ook duren de onderhandelingen tussen de gemeentes, Rijk en NS langer dan voorzien. De middelen komen nu weer beschikbaar in 2007 en latere jaren.

Sterke regio's

Regionale knelpunten van nationaal belang zullen door het Rijk financieel worden ondersteund. De toegang van grootstedelijke regio's wordt verbeterd door effectieve en kleinschalige maatregelen te nemen. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan afstemming reisinformatie en verbetering aansluitingen hoofdwegennet en onderliggend wegennet.

Topinstituut Pharma

VWS heeft middelen opgevraagd die binnen het FES gereserveerd waren voor «topinstituut Pharma». Pharma is recentelijk opgericht om industrie, ziekenhuizen en universiteiten samen te laten werken bij de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen tegen ziektes met een hoge maatschappelijke relevantie.

Versnelling hoofdwegen

Tezamen met de wijzigingen die in het Coalitieakkoord zijn afgesproken op het punt van de voeding uit gasbaten en de domeinen van het FES, heeft er een administratieve opschoning van het FES plaatsgevonden. Dit leidt tot het afboekingen van diverse voorfinancieringsconstructies uit de FES-impuls 2006. Deze middelen voor «versnelling hoofdwegen» worden voortaan rechtstreeks in de begroting van het IF opgenomen.

Vrije ruimte Kennis, innovatie en onderwijs

Middelen voor de financiering van projecten op het gebied van kennis, innovatie en onderwijs komen eerder beschikbaar.

Waddenfonds

Omdat de binnen het FES gereserveerde middelen voor het Waddenfonds via de FES-brug naar het Waddenfonds overgeboekt worden, wordt deze reservering net als de FES-brug zelf uit het FES gehaald. Deze middelen vloeien nu via de Aanvullende post van het Rijk naar het Waddenfonds. Het betreft een budgettair neutrale verschuiving.

Waterkwaliteit: KRW/WB21, nutriëntenpilots

De middelen zullen ondermeer worden ingezet voor te ontwikkelen kosteneffectieve maatregelen voor waterkwaliteit zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW). Hierbij zullen ook de door V&W, VROM en LNV genoemde nutriëntenpilots worden betrokken.

Waterveiligheid

Tezamen met de wijzigingen die in het Coalitieakkoord zijn afgesproken op het punt van de voeding uit gasbaten en de domeinen van het FES, heeft er een administratieve opschoning van het FES plaatsgevonden. Dit leidt tot het afboekingen van diverse voorfinancieringsconstructies uit de FES-impuls 2006. Deze middelen voor investeringen in waterveiligheid worden voortaan rechtstreeks in de begroting van het IF opgenomen.

Zuidas

Met deze mutatie wordt de raming ten behoeve van het project Zuidas op het Infrastructuurfonds in overeenstemming gebracht met de uitgavenplanning van het project.

Zwakke schakels

Tezamen met de wijzigingen die in het Coalitieakkoord zijn afgesproken op het punt van de voeding uit gasbaten en de domeinen van het FES, heeft er een administratieve opschoning van het FES plaatsgevonden. Dit leidt tot het afboeken van diverse voorfinancieringsconstructies uit de FES-impuls 2006. Deze middelen voor het aanpakken van zwakke schakels in de kustverdediging worden voortaan rechtstreeks in de begroting van het IF opgenomen.

Diversen

De post diversen bestaat uit verschillende enveloppen en projecten waarvan de middelen in 2006 niet zijn opgevraagd en derhalve zijn doorgeschoven naar 2007, zoals «Bijdrage systeemkosten tolheffing», «Maatschappelijke sectoren en ICT» en «Milieutechnologie». Verder bestaat deze post uit middelen die weliswaar zijn opgevraagd door departementen, maar niet tot besteding zijn gekomen. Het betreft hierbij onder andere «Topinstituut Pharma» en «Besluit Subsidies Investerings Kennisinfrastructuur» (BSIK). Alle niet opgevraagde of niet bestede middelen zijn doorgeschoven naar 2007. Tot slot is in deze reeks eveneens verwerkt de herbestemming voor de kostenvergoedingsregeling en de overgangsregeling voor vergistingsinstallaties van de middelen die oorspronkelijk gereserveerd waren voor duurzame innovatieve energieprojecten. Deze herbestemming is reeds vastgesteld via Nota's van Wijziging bij de begrotingen 2007 van EZ en het FES.

Aardgasbaten

De bepalende factoren voor de geraamde aardgasbaten zijn de aardgasprijs, die gerelateerd is aan de prijs van olie in dollars, de euro/dollar koers en het volume van de verkopen. De raming voor 2007 is naar beneden bijgesteld vanwege de olieprijs die lager uitviel dan geraamd en vanwege de lagere productie als gevolg van de warme winter en het warme voorjaar. Conform de afspraken in het Coalitieakkoord heeft het FES vanaf 2008 een vaste voeding. De mutatie betreft de benodigde gasbaten ter dekking van de geraamde uitgaven.

Rentebaten

De mutatie wordt veroorzaakt door twee factoren. Ten eerste heeft het College van Beroep van het Bedrijfsleven geoordeeld dat radiostations het «eenmalige bedrag», dat naast het financiële instrument onderdeel was van de vergelijkende toets van 2003, definitief verschuldigd zijn aan de staat. Er is reeds voor 21 mln. terugbetaald. Nog enkele terugbetalingen zullen volgen. Het FES wordt met een annuïteit over bovenstaand bedrag gevoed. Ten tweede is in 2003 ten onrechte een vergunning voor het gebruik van frequenties voor landelijke commerciële radio voor Nederlandstalige muziek (kavel A9) uitgegeven aan RTL FM. Als gevolg van deze onjuiste vergunningverlening heeft RTL FM schade geleden. Met RTL FM is overeenstemming bereikt over een minnelijke schikking ter vergoeding van de schade. Deze kosten worden via dezelfde annuïteitenbenadering in mindering gebracht op de FES-voeding. Per saldo leiden deze twee mutaties tot een extra voeding van het FES van in totaal circa 11 mln.

AOW-spaarfonds

E AOW-SPAARFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	4 195,2	4 486,9	4 824,7	5 201,0	5 564,5	
Technische mutaties						
Niet tot een ijklijn behorend						
Rentebijdrage AOW-spaarfonds	1,2	1,3	- 21,1	- 75,5	- 117,1	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie	1,2	1,3	- 21,1	- 75,5	- 117,1	5 794,1
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	1,2	1,3	- 21,1	- 75,5	- 117,1	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	4 196,4	4 488,2	4 803,6	5 125,6	5 447,4	5 794,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	4 196,4	4 488,2	4 803,6	5 125,6	5 447,4	5 794,1

Rentebijdrage AOW-spaarfonds

Door een renteverandering bij macro-economische ramingen (CEP en MEV) is de rentebijdrage over het AOW-spaarfonds aangepast.

Diergezondheidsfonds

F DIERGEZONDHEIDSFONDS: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	
Technische mutaties						
Niet tot een ijklijn behorend						
Destructiebudget	- 16,0	16,0	0,0	0,0	0,0	
Eindsaldo 2006	31,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,2	0,2	4,0	0,2	0,2	
Extrapolatie	15,4	16,2	4,0	0,2	0,2	9,2
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	15,5	16,2	4,0	0,2	0,2	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	24,5	25,2	13,0	9,2	9,2	9,2
Totaal Internationale samenwerking						
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	24,5	25,2	13,0	9,2	9,2	9,2

F DIERGEZONDHEIDSFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0		
Technische mutaties Niet tot een ijklijn behorend Diversen	0,2	0,2	4,0	0,2	0,2		
Extrapolatie	0,2	0,2	4,0	0,2	0,2	9,2	
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,2	0,2	4,0	0,2	0,2		
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	9,2	9,2	13,0	9,2	9,2	9,2	
Totaal Internationale samenwerking							
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	9,2	9,2	13,0	9,2	9,2	9,2	

Destructiebudget

In 2008 is 3,8 mln. beschikbaar op de begroting van het Diergezondheidsfonds voor destructie-uitgaven ten behoeve van crisiscapaciteit bij Rendac. Tevens wordt op de LNV-begroting in 2008 12,2 mln. beschikbaar gemaakt voor destructie, niet gerelateerd aan dierziekten. Deze intertemporele compensatie maakt dat mogelijk.

Eindsaldo 2006

In 2006 konden nog niet alle uitgaven verband houdende met Klassieke Varkenspest (KVP), Aviaire Influenza, Blue Tongue afgehandeld worden. Bovendien zijn aan het DGF voor de jaren 2007/2008 middelen voor de destructiecapaciteit in geval van diercrisis toegevoegd.

BTW-Compensatiefonds

G BTW-COMPENSATIEFONDS: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	2005,6	2 094,2	2 168,3	2 226,3	2 291,5		
Technische mutaties Niet tot een ijklijn behorend							
Accrescijfers	0,0	52,1	83,4	94,2	87,5		
Stand miljoenennota	73,3	73,3	73,3	73,3	73,3		
Verhoging BTW-percentage	0,0	0,0	102,7	105,5	108,5		
Diversen	0,0	17,2	17,4	17,2	14,9		
Extrapolatie	73,3	142,6	276,8	290,2	284,2	2 628,6	
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	73,3	142,6	276,7	290,1	284,2		
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	2 078,9	2 236,8	2 445,0	2 516,4	2 575,7	2 628,6	
Totaal Internationale samenwerking							
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	2 078,9	2 236,8	2 445,0	2 516,4	2 575,7	2 628,6	

De groei van het BTW-Compensatiefonds betreft het saldo van opwaartse aanpassingen door hogere declaraties van gemeenten en provincies, aanpassingen van de accrespercentages op basis van de Junicirculaire 2007 Gemeente- en Provinciefonds en toevoegingen van de BTW-

component van de investeringen in landelijke gebieden. Daarnaast is het hoge BTW-percentages verhoogd vanaf 2009.

Waddenfonds

H WADDENFONDS: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	33,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties Niet tot een ijklijn behorend Begroting 2008	0,0	33,9	33,9	33,9	33,9	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9

H WADDENFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	33,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties Niet tot een ijklijn behorend Begroting 2008	0,0	33,9	33,9	33,9	33,9	
Extrapolatie Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS) Totaal Internationale samenwerking	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9

Het Waddenfonds is ingesteld per 1 januari 2007 en wordt gevoed vanuit de VROM-begroting. Het fonds wordt gedurende een investeringsperiode van 20 jaar jaarlijks met 33,9 mln. gevoed. De onbestede gelden in enig jaar zullen worden doorgeschoven naar volgende jaren.

Homogene Groep Internationale Samenwerking

HOMOGENE GROEP INTERNATIONALE SAMENWERKING: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	5 338,2	5 740,2	5 926,8	6 113,3	6 308,5	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
BNP-aanpassing	30,7	52,8	44,1	5,1	- 30,0	
Diversen	- 6,7	0,1	0,1	0,1	0,1	
	24,0	52,9	44,2	5,2	- 29,9	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Apparaatsuitgaven	21,6	3,3	4,1	2,2	2,2	
Armoedebestrijding	- 82,4	- 108,6	- 438,7	- 253,4	- 396,5	
Asielzoekers	- 19,4	- 13,9	- 11,5	- 11,1	- 11,7	
Defensie en vredesoperaties	0,0	25,0	50,0	75,0	100,0	
Duurzame energie in ontwikkelingslanden	0,0	25,0	50,0	100,0	200,0	
Taakstelling rijksdienst	0,0	- 3,0	- 6,1	- 12,2	- 24,3	
Eindejaarsmarge HGIS	111,2	38,3	38,7	0,0	0,0	
EU-nacalculatie	- 24,4	0,0	0,0	0,0	0,0	
Europees Ontwikkelingsfonds (EOF)	- 25,3	- 2,7	- 6,3	- 1,1	- 1,1	
Europese Investeringsbank (EIB)	58,8	16,9	11,0	10,1	8,9	
EU-toerekenig	- 57,0	- 57,0	- 57,0	- 57,0	- 57,0	
Gender	0,3	21,2	29,6	34,6	34,6	
Handels- en financieel systeem	- 15,2	- 15,4	- 15,4	- 15,4	- 15,4	
HIV/Aids	25,4	38,1	30,3	26,8	26,8	
Humanitaire hulpverlening	44,1	3,4	0,0	0,0	0,0	
Milieu en water	22,6	- 36,3	- 19,6	- 18,9	- 10,4	
Multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen	38,6	- 121,1	60,1	- 19,7	- 0,3	
Ondernemingsklimaat ontwikkelingslanden	1,6	149,7	188,1	93,1	99,9	
Onderwijs	5,7	- 49,2	29,2	28,2	28,2	
Participatie civil society	- 87,1	- 21,6	- 41,1	- 73,6	35,4	
Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	7,5	43,7	67,4	80,1	80,1	
Reproductieve gezondheid	43,6	51,1	66,2	69,2	69,2	
Schuldkwijtschelding	189,0	- 19,0	200,0	200,0	100,0	
Diversen	64,7	56,7	52,6	47,6	38,3	
	323,9	24,6	281,6	304,5	306,9	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diverse ontvangsten	0,0	30,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
	0,5	30,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	348,2	107,5	325,9	309,7	277,0	6 593,7
Stand Miljoenennota 2008	5 686,4	5 847,7	6 252,7	6 423,1	6 585,5	6 593,7

HOMOGENE GROEP INTERNATIONALE SAMENWERKING: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN				bedragen in miljoenen euro's		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	116,4	119,1	121,9	102,4	102,4	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Europese Investeringsbank (EIB)	58,8	16,9	11,0	10,1	8,9	
Ontvangsten	44,8	0,5	0,3	- 0,8	- 0,8	
Diversen	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	
	106,1	19,9	13,8	11,8	10,6	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Diverse ontvangsten	0,0	30,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	
	0,4	30,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie						112,4
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	106,5	49,9	13,8	11,7	10,6	
Stand Miljoenennota 2008	222,9	169,1	135,7	114,1	113,0	112,4

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een aparte budgettaire constructie waarin de uitgaven aan Internationale Samenwerking van de verschillende departementen worden gebundeld. Het uitgavenniveau van de HGIS wordt aangepast voor macro-economische ontwikkelingen. Het ODA-deel van het HGIS-budget is gekoppeld aan het bruto nationaal product (BNP) en wordt gecorrigeerd voor veranderingen van het BNP. Het non-ODA deel van de HGIS kent een vaste omvang, die wordt gecorrigeerd voor prijsveranderingen. Het merendeel van de HGIS-uitgaven wordt via de begroting van Buitenlandse Zaken verantwoord.

BNP-aanpassing

Als gevolg van macro-economische ontwikkelingen wordt de omvang van de HGIS bijgesteld.

Apparaatsuitgaven

Deze bijstelling dient ter dekking van een aantal investeringen in ICT en beveiliging en van de stijging van huisvestingskosten.

Armoedebestrijding

De mutatie op dit artikel betreft een saldo. De ramingen voor schuldverlichting worden meerjarig bijgesteld. Verder worden er meerjarig middelen beschikbaar gesteld voor diverse multilaterale activiteiten, zoals kiesgroepondersteuning en schuldenmanagement. De bestuurssituatie in de partnerlanden is strenger beoordeeld. In een aantal landen (Armenië, Georgië, Uganda en Vietnam) heeft dit geleid tot een korting op de algemene begrotingssteun. Ten slotte wordt de mutatie beïnvloed door het parkeer karakter van dit artikel.

Asielzoekers

De kosten van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit ontwikkelingslanden worden volgens internationale afspraken toegerekend aan ODA. Door voorziene lagere kosten voor eerstejaarsopvang van asielzoekers, wijzigt de ODA-toerekening

Defensie en vredesoperaties

Conform het Coalitieakkoord zijn middelen toegevoegd aan de HGIS ten behoeve van de voorziening crisisbeheersingsoperaties op de Defensiebegroting. Dit betreft de helft van de enveloppe «Defensie en vredesoperaties».

Duurzame energie in ontwikkelingslanden

Conform het Coalitieakkoord zijn middelen toegevoegd aan de HGIS ten behoeve van duurzame energie in ontwikkelingslanden. Cumulatief is dit 375 mln. In het Coalitieakkoord stond dat 500 mln. voor duurzame energie zou worden uitgetrokken. Dat is nog steeds het geval; 375 mln. uit de enveloppe, 125 mln. uit de middelen die reeds bij Voorjaarsnota aan de Buza-begroting zijn toegevoegd uit hoofde van lagere schuldkwijtschelding.

Taakstelling rijksdienst

Het kabinet heeft besloten tot een taakstelling op het apparaat van de rijksdienst. Deze taakstelling is toegeedeeld naar de verschillende departementen.

Eindejaarsmarge HGIS

Middels de HGIS-eindejaarsmarge is budget uit 2006 verdeeld over de jaren 2007–2009. Hieruit is onder meer een deel van de tegenvaller bij de missie in Uruzgan in 2007 betaald (85 mln.).

EU-nacalculatie

Dit betreft een nacalculatie van de EU-toerekening uit 2005. Gebleken is dat de EU meer heeft uitgegeven aan buitenlandbeleid. De HGIS wordt daarom naar beneden bijgesteld.

Europees Ontwikkelingsfonds (EOF)

De meerjarige bijstelling betreft een aanpassing naar aanleiding van herziene ramingen voor het Europees Ontwikkelingsfonds. Deze bijstelling vindt plaats op basis van de verwachtingen over uitgaven van het EOF.

Europese Investeringsbank (EIB)

Nederland heeft in 2007 57,8 mln. teruggekregen van de Europese Investeringsbank (EIB). Dit geld, dat eerder als ODA-uitgave is aangemerkt, is binnengekomen op de Financiën-begroting aan de ontvangstenzijde en is vervolgens toegevoegd aan het ODA-budget. Daarom komt de mutatie terug bij de ontvangsten en bij de uitgaven. Meerjarig heeft Nederland ook geld teruggekregen van de EIB.

EU-toerekening

De EU gaat meer uitgeven aan buitenlandbeleid. Die uitgaven worden toegerekend aan de eigen ODA-prestaties van de lidstaten, omdat Brussel die uitgaven mede namens de lidstaten doet. Als gevolg hiervan geeft Nederland nationaal minder uit.

Gender

Nederland investeert fors in het bevorderen van gender-gelijkheid, het versterken van de positie van vrouwen en het bevorderen van de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). Deze intensivering hangt samen met de constatering dat de realisatie van dit Millennium Ontwikkelingsdoel achterblijft en hiervoor op internationaal niveau minder middelen ter beschikking voor worden gesteld.

Handels- en financieel systeem

De verlaging is het gevolg van verwachte lagere rentesubsidies op leningen.

HIV/Aids

De verhoging op dit artikel wordt met name veroorzaakt door de hogere toekenning van subsidies voor productontwikkeling op het gebied van medicijnen. Ook is de bijdrage aan het *Global Fund for AIDS, Tuberculosis and Malaria* (GFATM) meerjarig verhoogd. Verder worden de budgetten van de ambassades voor dit doel in 2007 neerwaarts bijgesteld door ofwel verwachte lagere uitgaven, ofwel verschuiving van middelen naar programma's op het gebied van (algemene) gezondheidszorg.

Humanitaire hulpverlening

De middelen voor humanitaire hulp worden verhoogd op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren. Deze worden aangewend voor extra humanitaire hulp in Sudan (Darfur), de Centraal Afrikaanse Republiek en Indonesië. Verder wordt in 2007 en 2008 in totaal 6,5 mln. beschikbaar gesteld voor het *Quick Response Fund* in Sri Lanka, waarmee humanitaire hulp wordt geboden.

Milieu en water

De stijging in 2007 betreft een saldo. Zo is er een verlaging door overhevelingen van dit artikel naar andere artikelen, met name naar het artikel «Grotere veiligheid door strijd tegen milieudegradatie» en naar «overige armoedebestrijding». Er zijn echter ook verhogingen, waaronder voor enkele landenprogramma's en voor programma's binnen het Medefinancieringsstelsel.

Multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen

De mutatie is een gevolg van aanpassingen in betalingsschema's aan multilaterale instellingen.

Ondernemingsklimaat ontwikkelingslanden

Deze reeks betreft een saldo van enkele ontwikkelingen. Zo wordt het MOL-fonds (minst ontwikkelde landen) bij de FMO neerwaarts bijgesteld in 2007 als gevolg van bevoorschotting in 2006. Daarnaast wordt het budget meerjarig verhoogd door intensivering van landenprogramma's onder andere op het gebied van *Aid for Trade*, vanwege een meerjarige stijging van middelen voor Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) en hogere uitgaven aan het partnershipprogramma met de *International Finance Corporation* (IFC). Door de verruiming van het verplichtingenplafond bij ORET in de jaren 2005 en 2006 vinden extra uitgaven plaats, met name in de jaren 2008, 2009 en 2010.

Onderwijs

In 2007 worden nog enkele vertragingen in landenprogramma's voorzien in onder andere Pakistan en Indonesië. Daarentegen wordt meer geld uitgetrokken voor met name postconflict-landen en Early Childhood Development. In 2008 zijn er ontwikkelingen waardoor het budget voor onderwijs naar beneden wordt bijgesteld: de Nederlandse bijdrage aan het Fast Track Initiative wordt voor dit jaar neerwaarts bijgesteld om meer donoren te prikkelen substantieel bij te dragen. Verder vindt er een verlaging plaats op het budget voor onderwijs van 32 mln. in 2008, omdat deze middelen nog niet zijn gecommiteerd.

Participate civil society

Dit betreft een saldo van enkele mutaties. Het budget op dit artikel wordt neerwaarts bijgesteld als gevolg van de thematische verspreiding over de begroting van de op dit artikel toegekende middelen voor het Medefinancieringsstelsel. Tevens wordt het budget op dit artikel opgehoogd met de middelen voor het Schoklandfonds (50 mln., verspreid over de jaren 2007 – 2011).

Regionale stabiliteit en crisisbeheersing

Onder het Medefinancieringsstelsel zijn meerjarig meer middelen toegekend voor vrede en veiligheid (15 mln. per jaar). Verder worden er in 2007 extra middelen beschikbaar gesteld voor (regionale) activiteiten op het gebied van vredesopbouw in de Hoorn van Afrika en in Colombia. Vanaf 2008 wordt meer budget beschikbaar gesteld voor veiligheid en stabiliteit in fragiele staten: 15 mln. in 2008, 25 mln. in 2009 en 35 mln. vanaf 2010.

Reproductieve gezondheid

De verhoging wordt met name veroorzaakt door verwerking van de meerjarige bijdrage aan de *Global Alliance for Vaccines and Immunization* (GAVI) en door verhoging voor landenprogramma's op dit terrein via de ambassades.

Schuldkwijtschelding

De raming voor de schuldkwijtschelding wordt bijgesteld: er zullen de komende jaren minder schulden worden kwijtgescholden. Om die reden worden middelen aan de begroting toegevoegd, zodat de doelstelling om jaarlijks 0,8 procent van het BNP aan ontwikkelings samenwerking uit te geven, wordt gerealiseerd.

Diverse ontvangsten

Aan FMO is voorgesteld om de NIMF-portefeuille af te kopen. NIMF staat voor Nederlands InvesteringsMatchingsFonds. Hoewel dit nog verder onderwerp van overleg is, wordt op dit moment 30 mln. aan ontvangsten verwacht in 2008. Deze ontvangsten worden via een desaldering toegevoegd aan de uitgavenzijde.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten hangen overwegend samen met de gedeeltelijke afbetaling van Angola van achterstanden op aflossingen en rente van in het verleden door Nederland verstrekte leningen.

Accres Gemeentefonds/Provinciefonds

ACCRES GEMEENTEFONDS/PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	22,1	597,5	1 039,0	1 379,7	1 682,6	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Enveloppen Coalitieakkoord GF		206,0	385,0	610,0	831,0	
Enveloppen Coalitieakkoord PF		31,0	63,0	84,0	124,0	
Normeringssystematiek GF	- 83,6	- 758,0	- 691,1	- 773,4	- 950,5	
Normeringssystematiek PF	- 5,9	- 76,4	- 85,0	- 100,8	- 141,3	
Technische mutaties	- 89,5	- 597,5	- 328,1	- 180,2	- 136,8	
Extrapolatie						1 969,8
Mutatie behoedzaamheidsreserve	67,4					
Stand Miljoenennota 2008	0,0	0,0	710,9	1 199,5	1 545,8	1 969,8

Toelichting

Het accres van het gemeentefonds en provinciefonds wordt berekend door de mutatie van de netto gecorrigeerde Rijksuitgaven als groeivoet te nemen over de grondslag, gevormd door het gemeente-/provinciefonds. De stijging van de accresen wordt veroorzaakt door een stijging van de netto gecorrigeerde Rijksuitgaven. Enveloppen uit het Coalitieakkoord dienen als voeding van het accres, waarvan het totaal is becijferd conform normeringssystematiek.

Prijsbijstelling/Indexering Wet Studiefinanciering (WSF)

PRIJSBIJSTELLING/INDEXERING WSF: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007	537,5	1 142,5	1 780,0	2 477,5	3 117,7	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Nominale ontwikkeling	- 228,1	- 196,8	- 416,4	- 615,6	- 814,6	
Sociale zekerheid						
Nominale ontwikkeling	- 19,5	- 4,4	- 9,7	- 13,9	- 18,9	
Zorg						
Nominale ontwikkeling	2,0	5,5	8,4	11,9	15,4	
	- 245,6	- 195,7	- 417,7	- 617,6	- 818,1	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Inhouden prijsbijstelling tranche 2008	0,0	- 220,0	- 226,0	- 241,0	- 250,0	
Stand indexering les gelden	3,3	6,5	9,6	13,0	17,5	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	3,3	- 213,5	- 216,4	- 228,0	- 232,5	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Uitdeling tranche 2007	- 249,5	- 245,7	- 247,7	- 250,7	- 244,4	
Diversen	- 2,3	- 2,2	- 2,2	- 2,3	- 2,3	
Sociale zekerheid						
Diversen	- 18,3	- 18,0	- 18,0	- 18,1	- 18,3	
Zorg						
Diversen	- 2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Niet tot een ijklijn behorend						
Nominale ontwikkeling	4,8	24,8	52,6	74,4	94,3	
Diversen	- 26,7	- 27,1	- 26,3	- 26,4	- 27,2	
Extrapolatie	- 294,0	- 268,2	- 241,6	- 223,1	- 197,9	2 448,9
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 536,4	- 677,5	- 875,7	- 1 068,8	- 1 248,5	
Stand Miljoenennota 2008	1,0	465,1	904,3	1 408,6	1 869,2	2 448,9

Op de aanvullende post Prijsbijstelling/Indexering Wet Studiefinanciering worden de middelen gereserveerd die worden gebruikt om de prijsgevoelige uitgaven op de diverse begrotingen te indexeren. Dit gebeurt door middel van prijsbijstelling die jaarlijks uit deze aanvullende post wordt overgeboekt naar de departementale begrotingen. De prijsbijstelling is in 2007 geheel uitgekeerd. De prijsbijstelling voor de tranche 2008 wordt niet uitgekeerd met uitzondering van de begrotingen Onderwijs, Defensie en het Infrastructuurfonds. Daarnaast krijgen Justitie en BZK volgend jaar respectievelijk 15 mln. en 10 mln. uitgekeerd.

Tevens worden de ramingen van de indexatie van les gelden op deze aanvullende post bijgehouden. Hiervan is de tranche 2007 overgeheveld naar de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Arbeidsvoorwaarden

ARBEIDSVoorwaarden: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	1 128,1	1 891,3	2 797,6	3 744,1	4 705,4	
Mee- en tegenvallers						
Rijksbegroting in enge zin						
Nominale ontwikkeling	199,2	1 227,1	2 421,3	3 265,6	4 168,5	
Sociale zekerheid						
Nominale ontwikkeling	22,6	140,4	233,4	333,0	435,7	
Zorg						
Nominale ontwikkeling	10,5	22,1	42,0	63,6	85,7	
	232,3	1 389,6	2 696,7	3 662,2	4 689,9	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Nominale ontwikkeling	0,0	- 19,3	- 43,3	- 67,1	- 90,5	
Diversen	- 0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Sociale zekerheid						
Diversen	0,0	- 2,7	- 5,5	- 8,7	- 12,0	
	- 0,9	- 22,0	- 48,8	- 75,8	- 102,5	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Loonbijstelling tranche 2007	- 1 157,6	- 1 113,4	- 1 111,0	- 1 111,4	- 1 106,7	
Vut prepensioen levensloop/ functioneel						
leeftijdsontslag (vpl/flo)	- 69,5	- 69,4	- 62,8	- 62,5	- 47,1	
Diversen	- 2,1	- 3,1	- 3,1	- 3,1	- 3,1	
Sociale zekerheid						
Loonbijstelling tranche 2007	- 118,4	- 117,5	- 118,0	- 118,6	- 119,2	
Zorg						
Diversen	- 10,5	0,0	0,0	0,0	0,0	
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	- 1,4	- 0,4	0,9	1,8	8,2	
	- 1 359,5	- 1 303,8	- 1 294,0	- 1 293,8	- 1 267,9	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 1 128,1	63,9	1 353,8	2 292,6	3 319,4	9 934,5
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	0,0	1 955,2	4 151,5	6 036,7	8 024,7	9 934,5
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	0,0	1 955,2	4 151,5	6 036,7	8 024,7	9 934,5

Nominale ontwikkeling

Als gevolg van nieuwe inzichten in de ontwikkeling van de lonen en de sociale werkgeverslasten is de uitgavenraming voor de loonbijstelling bijgesteld.

Loonbijstelling tranche 2007

Op basis van het Centraal Economisch Plan 2007, is de loonbijstellings-tranche 2007 overgeboekt naar de departementale begrotingen. Alle loongerelateerde uitgaven zijn hiermee op het loonniveau 2007 gebracht.

Vut prepensioen levensloop / functioneel leeftijdsontslag (VPL/FLO)

De gewijzigde regelgeving betreffende VUT en prepensioen leidde ertoe dat de vroegpensioenregeling Afup van de sector Politie niet paste in het nieuwe fiscale regime. In reactie hierop zijn in de sector Politie nieuwe voorzieningen getroffen, die hebben geleid tot een fiscaal zuivere regeling. Om de extra lasten van deze afspraken in te dekken zijn de

hiervoor gereserveerde middelen overgeboekt naar de begroting van BZK. Structureel leidt de nieuwe regeling tot besparingen.

Koppeling Uitkeringen

KOPPELING UITKERINGEN: UITGAVEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	188,7	378,1	545,8	724,0	908,8	
Mee- en tegenvallers						
Sociale zekerheid						
Nominale ontwikkeling	4,3	105,6	230,8	322,5	428,2	
Uitdeling nominale bijstelling	- 193,0	- 216,5	- 214,7	- 215,1	- 219,4	
Diversen	0,0	- 2,2	- 3,4	- 5,5	- 4,6	
	- 188,7	- 113,1	- 12,7	101,9	204,2	
Beleidsmatige mutaties						
Sociale zekerheid						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Technische mutaties						
Sociale zekerheid						
Overhevelen AKW en Wet kinderbijslag naar J&G	0,0	- 58,9	- 139,6	- 198,6	- 254,9	
Diversen	0,0	0,0	- 2,2	- 5,5	- 9,1	
	0,0	- 58,9	- 141,8	- 204,1	- 264,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 188,7	- 172,0	- 129,0	- 102,3	- 59,9	1 080,8
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	0,0	206,1	416,8	621,7	848,9	1 080,8
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	0,0	206,1	416,8	621,7	848,9	1 080,8

KOPPELING UITKERINGEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	9,3	17,1	23,6	30,3	37,0	
Mee- en tegenvallers						
Sociale zekerheid						
Nominale ontwikkeling	1,1	6,1	15,6	25,1	34,7	
Diversen	- 10,4	- 10,4	- 10,4	- 10,4	- 10,4	
	- 9,3	- 4,3	5,2	14,7	24,3	
Beleidsmatige mutaties						
Sociale zekerheid						
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 9,3	- 4,3	5,2	14,6	24,2	78,1
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	0,0	12,8	28,8	44,9	61,2	78,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	0,0	12,8	28,8	44,9	61,2	78,1

Nominale ontwikkeling (uitgaven)

Deze post omvat de aanpassing van de uitgaven aan de loon- en prijsontwikkeling.

Uitdeling nominale bijstelling

Dit is een overboeking naar de begroting van SZW. Hiermee worden de prijzen van de begroting van SZW op peil 2007 gebracht.

Nominale ontwikkeling (ontvangsten)

Dit is de nominale ontwikkeling die hoort bij de anticumulatiebaten van de WSW.

Overheveling kinderbijslag (AKW) en Wet Kindertoeslag naar Jeugd en Gezin

Conform het Coalitie akkoord vallen de kinderbijslag AKW en het kindgebondenbudget onder de begrotingsverantwoordelijkheid van de minister van Jeugd en Gezin. Deze bedragen worden overgeheveld.

Nominale Bijstelling AKW

NOMINALE BIJSTELLING AKW: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Bijstelling extra geld kindgebonden budget	0,0	- 1,1	2,9	18,8	33,9	
Diversen	0,0	- 1,8	- 5,2	- 18,0	- 22,9	
	0,0	- 2,9	- 2,3	0,8	11,0	
Technische mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Nominale bijstelling kinderbijslag	0,0	46,8	112,7	155,9	201,1	
Nominale bijstelling kindgebonden budget	0,0	12,1	26,9	42,7	53,8	
	0,0	58,9	139,6	198,6	254,9	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	0,0	56,1	137,3	199,5	266,0	325,4
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	0,0	56,1	137,3	199,5	266,0	325,4
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	0,0	56,1	137,3	199,5	266,0	325,4

Bijstelling extra geld kindgebonden budget

Door middel van deze mutatie worden de in augustus toegekende extra middelen voor het kindgebonden budget bijgesteld aan de meest recente ramingen van het CPB.

Beleidsmatige mutatie/Diversen

In deze diversenpost zit onder andere de bijstelling van de kinderbijslag aan de meest recente ramingen van het CPB.

Nominale bijstelling kinderbijslag

Dit betreft de van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid overeengekomen nominale bijstelling van de kinderbijslag (voorheen begroting 83).

Nominale bijstelling kindgebonden budget

Dit betreft de van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid overeengekomen nominale bijstelling van de kindgebondenbudget (voorheen begroting 83).

Aanvullende post/Algemeen

ALGEMEEN: UITGAVEN	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	316,0	457,1	487,0	317,9	312,9	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Behoedzaamheidsreserve GF/PF	- 135,3	- 174,3	- 106,9	- 106,9	- 106,9	
Flankerend beleid	25,0	79,9	114,9	167,7	150,0	
Pijler 1: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	0,0	25,0	50,0	75,0	100,0	
Pijler 1: uitdeling enveloppen	0,0	- 25,0	- 50,0	- 75,0	- 100,0	
Pijler 2: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	0,0	200,0	412,5	594,4	827,1	
Pijler 2: uitdeling enveloppen	0,0	- 165,0	- 299,0	- 383,0	- 501,8	
Pijler 3: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	0,0	215,0	395,0	585,0	800,0	
Pijler 3: uitdeling enveloppen	0,0	- 217,0	- 335,0	- 450,5	- 539,0	
Pijler 4: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	18,0	803,0	1 280,0	1 856,0	2 311,0	
Pijler 4: uitdeling enveloppen	- 18,0	- 797,5	- 777,6	- 813,7	- 874,8	
Pijler 5: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	0,0	200,0	350,0	500,0	700,0	
Pijler 5: uitdeling enveloppen	0,0	- 200,1	- 301,0	- 405,7	- 547,8	
Pijler 6: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	0,0	175,0	300,0	425,0	605,0	
Pijler 6: uitdeling enveloppen	0,0	- 175,0	- 276,0	- 378,0	- 485,0	
Ramingstechnische veronderstelling in=uit	- 368,2	- 38,3	- 38,7	0,0	0,0	
Reservering bijstand rechtmatige kinderen	- 25,0	- 25,0	- 25,0	- 25,0	- 25,0	
Reservering e-overheid	25,0	25,0	0,0	0,0	0,0	
Reservering omgevingsvergunning	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Reservering schuldsanering Antillen	430,0	300,0	700,0	700,0	100,0	
Reservering Wet Betaalbaarheidsheffing	350,0	350,0	350,0	350,0	350,0	
Reservering i.v.m. korting prijsbijstelling	0,0	50,0	25,0	0,0	0,0	
Transietraject inburgering	- 40,0	- 20,0	0,0	0,0	0,0	
Waddenfonds	0,0	0,0	33,9	33,9	33,9	
WTOS	0,0	0,0	- 45,0	- 45,0	- 45,0	
Diversen	57,0	97,6	59,9	44,8	86,6	
Sociale zekerheid						
Pijler 4: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	680,0	675,0	715,0	760,0	770,0	
Pijler 4: uitdeling enveloppen	- 631,4	- 668,3	- 679,0	- 648,3	- 631,0	
Ramingstechnische veronderstelling in=uit	- 154,2	0,0	0,0	0,0	0,0	
Diversen	- 100,0	- 13,0	- 95,0	45,0	20,0	
Zorg						
Overhevelen BU naar WMO	0,0	0,0	1 200,0	1 200,0	1 200,0	
Pijler 4: intensiveringsenveloppen Coalitie-akkoord	0,0	500,0	500,0	500,0	500,0	
Pijler 4: uitdeling enveloppen	0,0	- 500,0	- 500,0	- 500,0	- 500,0	
	132,9	677,0	2 958,0	4 005,7	4 197,3	
Technische mutaties						
Niet tot een ijklijn behorend						
Diversen	- 13,2	- 25,2	0,0	0,0	0,0	
	- 13,2	- 25,2	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	119,7	651,8	2 957,9	4 005,7	4 197,3	4 499,5
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	435,7	1 108,9	3 444,9	4 323,6	4 510,2	4 499,5
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	435,7	1 108,9	3 444,9	4 323,6	4 510,2	4 499,5

ALGEMEEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN		bedragen in miljoenen euro's				
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	2 671,6	1 472,3	151,3	151,3	151,3	
Beleidsmatige mutaties						
Rijksbegroting in enge zin						
Dividendderving	- 20,4	29,0	50,0	50,0	50,0	
NBO-taakstelling	- 249,4	- 249,4	- 249,4	- 249,4	- 249,4	
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	- 269,8	- 220,4	- 199,4	- 199,4	- 199,4	
Technische mutaties						
Niet tot een ijklijn behorend						
Verkoop staatsdeelnemingen	- 2 415,5	- 1 300,0	0,0	0,0	0,0	
	- 2 415,5	- 1 300,0	0,0	0,0	0,0	
Extrapolatie						
Totaal mutaties sinds Miljoenennota 2007	- 2 685,3	- 1 520,4	- 199,4	- 199,4	- 199,4	- 52,2
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	- 13,6	- 48,2	- 48,2	- 48,2	- 48,2	- 52,2
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	- 13,6	- 48,2	- 48,2	- 48,2	- 48,2	- 52,2

Behoedzaamheidsreserve GF/PF

Jaarlijks wordt ten behoeve van de behoedzaamheidsreserve een bedrag ingehouden op het Gemeente- en Provinciefonds. Deze reserve wordt tijdelijk geparkeerd op de aanvullende post Algemeen. Op grond van de nacalculatie wordt een deel van de behoedzaamheidsreserve over het jaar 2006 niet uitgekeerd aan het gemeenten en provincies; het resterende (overgrote) deel wordt in 2007 uitgekeerd. Daarnaast is in het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen van mei 2007 afgesproken om de behoedzaamheidsreserve met ingang van 2008 te halveren.

Flankerend beleid

Voor de vernieuwing van de rijksdienst zijn in het Coalitieakkoord voor de periode 2007–2011 middelen gereserveerd. Deze middelen zijn bedoeld voor de benodigde investeringen (bijvoorbeeld in ICT) en de gevolgen voor sociaal flankerend beleid.

Intensiveringsenveloppen Coalitieakkoord en uitdeling

De intensiveringsenveloppen uit het Coalitieakkoord zijn in eerste instantie geplaatst op de aanvullende post Algemeen. Overeenkomstig de afspraken in het Coalitieakkoord is de eerste tranche bij Miljoenennota aan de departementale begrotingen toegevoegd.

Ramingstechnische veronderstelling in=uit

Bij Voorjaarsnota wordt de eindejaarsmarge uitgekeerd naar de departementale begrotingen. Als tegenhanger hiervan is de ramingstechnische veronderstelling in=uit op de aanvullende post verwerkt. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de onderuitputting die zich in 2006 heeft voorgedaan ook in 2007 zal optreden

Reservering bijstand rechtmatige kinderen

De gereserveerde middelen voor onder andere bijstand aan rechtmatig in Nederland verblijvende kinderen, waarvan de ouders geen recht op bijstand hebben, worden overgeheveld naar de begroting van Justitie.

Reservering e-overheid

Als startimpuls voor investering in de e-overheid worden nu middelen voor 2007 en 2008 op de aanvullende post gereserveerd.

Reservering omgevingsvergunning

De middelen die in 2006 gereserveerd zijn voor omgevingsvergunning van VROM komen niet in 2006 tot besteding, maar in 2007.

Reservering schuldsanering Antillen

Door het vorige kabinet is een start gemaakt met een traject dat moet leiden tot herziening van de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk, verbetering van het financiële beheer en oplossing van de schuldenproblematiek. Daarbij zal een groot deel van de schulden van de Antillen worden gesaneerd. Hiervoor zijn middelen op de aanvullende post gereserveerd.

Reservering Wet Betaalbaarheidshewing

Op de aanvullende post is een reservering opgenomen voor het mogelijk niet doorgaan van de Wet Betaalbaarheidshewing.

Reservering in verband met korting prijsbijstelling

Op de aanvullende post is een reservering opgenomen voor problematiek, die mogelijk ontstaat door het niet (volledig) uitkeren van de prijsbijstelling tranche 2008.

Transitietraject inburgering

Op de aanvullende post is in 2006 budget gereserveerd voor het transitie-budget voor ROC's in verband met de afschaffing van de gedwongen winkelnering bij het inkopen van inburgeringcursussen. Deze middelen zijn overgeheveld naar de begroting van OCW.

Waddenfonds

Omdat de binnen het FES gereserveerde middelen voor het Waddenfonds via de FES-brug naar het Waddenfonds overgeboekt worden, wordt deze reservering – net als de FES-brug zelf – uit het FES gehaald. Deze middelen vloeien nu via de aanvullende post Algemeen naar het Waddenfonds. Het betreft een budgettair neutrale verschuiving. De voor 2008 beschikbare middelen zijn toegevoegd aan de Waddenfonds.

WTOS

De op de aanvullende post gereserveerde middelen voor de WTOS (tegemoetkoming studiekosten) in verband met de integratie in de kindertoeslag zijn overgeheveld naar de begroting van J&G.

De diversenpost bestaat onder andere uit het afboeken van een reservering voor frictiekosten voor het UWV, het afboeken van de reservering voor de extra ESF-middelen door de latere sluiting van het loket, en het maken van een reservering voor kosten sociaal plan voor de prestatieplannen CWI/UWV/gemeenten uit het Coalitieakkoord.

Overhevelen BU naar WMO

Conform de afspraak uit het Coalitieakkoord wordt de Buitengewone Uitgaven (BU)-aftrek voor bijzondere ziektekosten overgeheveld naar de WMO. Dit is voorlopig op de aanvullende post verwerkt.

Dividendderving

Met de aanpassing van de raming verkoop staatsdeelnemingen wordt ook de raming dividendderving aangepast.

NBO-taakstelling

De taakstelling niet-belastingontvangsten (NBO-taakstelling) maakt geen deel uit van de begrotingsregels van dit kabinet. De op de aanvullende post voor de NBO-taakstelling ingeboekte reeks komt daarmee te vervallen.

Verkoop staatsdeelnemingen

De raming van de taakstelling verkoop staatsdeelnemingen is voor 2007 en 2008 neerwaarts bijgesteld als gevolg van de doorwerking van de verkoop van TNT en KPN in 2006. Hiermee is de taakstelling voor 2008 gerealiseerd. Daarnaast wordt de taakstelling in 2007 verder neerwaarts bijgesteld door de verkoop van de aandelen van SDU en NOVEC. Tot slot heeft er nog restitutie van dividendbelasting in 2007 plaatsgevonden in verband met de verkoop van aandelen TNT uit 2006.

Consolidatie

CONSOLIDATIE	bedragen in miljoenen euro's					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stand Miljoenennota 2007 (excl. IS)	- 9 254,5	- 9 071,2	- 9 214,9	- 9 844,8	- 8 683,3	
Stand Miljoenennota 2008 (excl. IS)	- 8 994,2	- 9 042,2	- 9 315,4	- 9 280,0	- 7 727,2	- 7 909,1
Totaal Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stand Miljoenennota 2008 (incl. IS)	- 8 994,2	- 9 042,2	- 9 315,4	- 9 280,0	- 7 727,2	- 7 909,1

De post Consolidatie wordt gebruikt voor het corrigeren van de Rijksbegroting voor dubbelstellingen die ontstaan door het «bruto-boeken» van bijdragen. Het bruto-boeken houdt in dat zowel het departement dat bijdraagt, als het departement dat ontvangt de uitgaven op zijn begroting opneemt. Het ontvangende departement raamt daarnaast de te ontvangen bijdragen ook aan de ontvangstenkant van de begroting. Hierdoor wordt het rekenkundig niveau van de totale rijksuitgaven en de rijksontvangsten hoger dan het feitelijk niveau. Door de post Consolidatie wordt hiervoor

gecorrigeerd. De hoogte van de post wordt in belangrijke mate bepaald door de bijdragen via de begrotingen van Verkeer en Waterstaat en het FES aan het Infrastructuurfonds.

3 Toelichting op de belastingontvangsten

3 TOELICHTING OP DE BELASTINGONTVANGSTEN

3.1 Inleiding

Deze internetbijlage behorende bij de Miljoenennota 2008 geeft een toelichting op de raming van de belastingontvangsten voor 2007 en 2008 en gaat vervolgens dieper in op de ontwikkeling van enkele grote belastingsoorten. Dit zijn achtereenvolgens de vennootschapsbelasting, de loon- en inkomstenbelasting en de omzetbelasting.

Zoals bepaald in de Comptabiliteitswet worden de belastingontvangsten op kasbasis gepresenteerd. De raming komt overeen met bijlage 3 van de Miljoenennota.

Voorheen was deze bijdrage opgenomen in de Rijksbegroting Financiën (Begroting IX B). Op verzoek van de Tweede Kamer is de toelichting op de belastingontvangsten sinds de Rijksbegroting 2005 gecentraliseerd in de Miljoenennota.

3.2 De belastingramingen voor 2007 en 2008

De volgende twee tabellen geven de opbouw weer van de belastingramingen. Tabel 1 toont de ontwikkeling van de realisaties in 2006 naar de Vermoedelijke Uitkomsten in 2007. Tabel 2 toont vervolgens de ontwikkeling van de Vermoedelijke Uitkomsten in 2007 naar de Ontwerpbegroting 2008. Per belastingsoort is hierbij een opsplitsing gemaakt van de verandering van de ontvangsten naar autonome mutatie en endogene mutatie. **Autonome mutaties** zijn mutaties van de belastingopbrengsten als gevolg van fiscale maatregelen of van overige maatregelen. **Endogene mutaties** zijn mutaties van de belastingopbrengsten als gevolg van de economische ontwikkeling.

Tabel 3.2.1 Belastingopbrengsten, autonome en endogene mutaties 2007 per belastingsoort op kasbasis (x € miljoen)

	2006	Autonome mutaties	Endogene mutaties	Endogene mutatie in %	2007
Kostprijsverhogende belastingen	67 667	94	2 747	4,1%	70 508
Invoerrechten	1 917	0	147	7,7%	2 064
Omzetbelasting	39 918	36	1 684	4,2%	41 637
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	3 436	- 4	- 43	- 1,3%	3 389
Accijnzen	9 717	- 44	215	2,2%	9 888
- Accijnzen van lichte olie	3 884	56	57	1,5%	3 997
- Accijnzen van minerale oliën, anders dan lichte olie	2 770	0	135	4,9%	2 905
- Tabaksaccijnzen	2 175	- 100	24	1,1%	2 099
- Alcoholaccijnzen	326	0	- 10	- 3,1%	316
- Bieraccijnzen	319	0	1	0,4%	320
- Wijnaccijnzen	243	0	9	3,6%	252
Belastingen van rechtsverkeer	5 341	- 22	497	9,3%	5 816
- Overdrachtsbelasting	4 424	- 2	569	12,9%	4 990
- Assurantiebelasting	793	0	33	4,2%	826
- Kapitaalsbelasting	124	- 20	- 104	- 84,0%	0
Motorrijtuigenbelasting	2 635	50	155	5,9%	2 840
Belastingen op een milieugrondslag	4 439	79	84	1,9%	4 602
- Grondwaterbelasting	169	0	3	1,9%	172
- Afvalstoffenbelasting	177	0	3	1,9%	180
- Energiebelasting	3 975	79	76	1,9%	4 130
- Waterbelasting	112	0	2	1,9%	114
- Brandstoffenheffingen	6	0	0	1,9%	6
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	153	0	3	1,9%	156
Belasting op zware motorrijtuigen	111	0	5	4,5%	116
Belastingen op inkomen, winst en vermogen	59 215	33	5 012	8,5%	64 095
Inkomstenbelasting kas	3 517	- 924	750	21,3%	3 352
Loonbelasting kas	31 536	1 887	3 574	11,3%	36 825
Dividendbelasting	4 226	- 1 080	24	0,6%	3 170
Kansspelbelasting	225	4	9	4,2%	238
Vennootschapsbelasting	17 907	167	573	3,2%	18 647
- Gassector kas	1 950	0	- 300	- 15,4%	1 650
- Niet-gassector kas	15 957	167	873	5,5%	16 997
Vermogensbelasting	- 6	0	6	- 100%	0
Successierechten	1 810	- 21	75	4,2%	1 864
Niet nader toe te rekenen belastingontvangsten	- 38	0	0	0,0%	- 38
Totaal belastingen op kasbasis	126 844	126	7 759	6,1%	134 566

Tabel 3.2.2 Belastingopbrengsten, autonome en endogene mutaties 2008 per belastingsoort op kasbasis (x € miljoen)

Belastingopbrengsten op kasbasis	2007	Autonome mutaties	Endogene mutaties	Endogene mutatie in %	2008
Kostprijsverhogende belastingen	70 508	1 007	3 089	4,4%	74 604
Invoerrechten	2 064	0	131	6,4%	2 195
Omzetbelasting	41 637	- 150	1 881	4,5%	43 368
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	3 389	33	193	5,7%	3 615
Accijnzen	9 888	347	334	3,4%	10 569
- Accijns van lichte olie	3 997	7	163	4,1%	4 167
- Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	2 905	250	118	4,1%	3 273
- Tabaksaccijns	2 099	90	49	2,4%	2 238
- Alcoholaccijns	316	0	- 8	- 2,5%	308
- Bieraccijns	320	0	2	0,5%	322
- Wijnaccijns	252	0	9	3,6%	261
Belastingen van rechtsverkeer	5 816	175	232	4,0%	6 224
- Overdrachtsbelasting	4 990	175	197	4,0%	5 363
- Assurantiebelasting	826	0	35	4,3%	861
Motorrijtuigenbelasting	2 840	201	138	4,9%	3 179
Belastingen op een milieugrondslag	4 602	44	171	3,7%	4 817
- Grondwaterbelasting	172	0	3	2,0%	176
- Afvalstoffenbelasting	180	1	4	2,0%	185
- Energiebelasting	4 130	43	161	3,9%	4 334
- Waterbelasting	114	0	2	2,0%	116
- Brandstoffenheffingen	6	0	0	2,0%	6
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	156	0	3	2,0%	159
Belasting op zware motorrijtuigen	116	0	5	4,7%	121
Vliegbelasting	0	152	0	0,0%	152
Verpakkingenbelasting	0	204	0	0,0%	204
Belastingen op inkomen, winst en vermogen	64 095	1 057	3 744	5,8%	68 896
Inkomstenbelasting kas	3 352	1 604	227	6,8%	5 182
Loonbelasting kas	36 825	- 62	2 733	7,4%	39 496
Dividendbelasting	3 170	- 125	146	4,6%	3 191
Kansspelbelasting	238	- 1	10	4,3%	247
Vennootschapsbelasting	18 647	- 357	518	2,8%	18 809
- Gassector kas	1 650	0	100	6,1%	1 750
- Niet-gassector kas	16 997	- 357	418	2,5%	17 059
Successierechten	1 864	- 3	110	5,9%	1 971
Niet nader toe te rekenen belastingontvangsten	- 38	0	0	0,0%	- 38
Totaal belastingen	134 566	2 064	6 833	5,1%	143 362

3.3 Nadere toelichting

De raming voor de totale belastingontvangsten in 2007 komt 7,9 miljard euro hoger uit dan de realisatie van de totale belastingontvangsten in 2006. Deze stijging is de resultante van de autonome mutatie van 0,1 miljard euro en de endogene toename van 7,8 miljard euro. Voor 2008 bedraagt de geraamde toename van de totale belastingontvangsten 8,9 miljard euro ten opzichte van 2007. Dit is het saldo van een autonome mutatie van 2,1 miljard euro en een endogene stijging van 6,8 miljard euro.

De hierna volgende paragrafen geven een nadere toelichting op deze autonome en endogene mutaties.

3.3.2 Autonome mutaties

De belastingontvangsten in 2007 nemen met 0,1 miljard euro toe als gevolg van fiscale en overige maatregelen. De internetbijlage behorende bij de Miljoenennota 2007 geeft een gedetailleerd overzicht van de verschillende maatregelen die de opbrengst van 2007 beïnvloeden. In tabel 3 staat aangegeven welke wijzigingen sinds de Miljoenennota 2007 hebben plaatsgevonden.

Tabel 3.3.1 Effecten autonome maatregelen op belastingontvangsten in 2007 op kasbasis in mln euro

	Kas 2007
Totaal maatregelen, zoals gemeld in Miljoenennota 2007	- 419
NvW Werken aan Winst (vennootschapsbelasting)	- 33
Overig beleid	- 7
Overig nabetalings	585
Totaal maatregelen	126

De belangrijkste beleidsmatige wijzigingen hebben plaatsgevonden bij de behandeling van het wetsvoorstel Werken aan Winst, waarbij de aanpassingen per saldo leiden tot een kleine afname van de vennootschapsbelasting. Dit is het saldo van een aantal onderliggende posten waarbij met name aanpassing van de deelnemingsvrijstelling voor 0,1 miljard euro lagere opbrengsten zorgt, terwijl de aanpassing van het voorlopige aanslagpercentage (AVAR) voor 0,1 miljard euro hogere opbrengsten in 2007 zorgt.

Daarnaast hebben er autonome mutaties plaatsgevonden als gevolg van nabetalings tussen het Rijk en de sociale fondsen. Deze nabetalings vinden plaats, omdat via de inkomensheffing en de loonheffing de belastingen en premies volksverzekeringen geïntegreerd worden geheven. De verdeling van deze ontvangsten tussen het Rijk en de sociale fondsen gebeurt op basis van voorlopige verdeelsleutels. Wanneer de Belastingdienst de gegevens over de feitelijke inkomens van mensen binnen heeft, kan nauwkeurig worden bepaald welk deel van de heffingen naar het Rijk had gemoeten en welk deel naar de sociale fondsen. Bij de loonheffing gebeurt dit na twee jaar, omdat dan het grootste deel van de aanslagen en aangiften is afgehandeld. Bij de inkomensheffing gebeurt dit om dezelfde reden pas na vier jaar. Hierdoor vinden er in de jaren nadat een transactiejaar is afgesloten nog nabetalings plaats tussen het Rijk en de sociale fondsen. Tabel 3 laat zien dat dit in 2007 nog tot 0,6 miljard euro aan extra ontvangsten voor het Rijk heeft geleid ten opzichte van wat in Miljoenennota 2006 werd verwacht. Omdat het hier onderlinge nabetalings betreft tussen premieontvangsten en belastingontvangsten, zijn deze verschuivingen niet relevant voor het EMU-saldo of het lastenbeeld.

Voor 2008 bedraagt de geraamde autonome mutatie van de belastingontvangsten 2,1 miljard euro. Paragraaf 3.4 toont per belastingsoort een overzicht van de verschillende maatregelen die deze mutatie veroorzaken. De beleidsmatige clustering en toelichting zijn te vinden in bijlage 3 van de Miljoenennota.

3.3.2 Endogene mutaties

De belastingontvangsten nemen in 2008 met 6,8 miljard euro toe als gevolg van de endogene ontwikkeling. Dit betekent een groei van 5,1 procent. Bijlage 3 van de Miljoenennota bevat een toelichting van de endogene ontwikkeling voor het totaal van de belastingontvangsten. Deze paragraaf geeft voor enkele specifieke belastingsoorten een nadere toelichting op de endogene ontwikkeling. De aandacht gaat hierbij uit naar de vennootschapsbelasting, de loon- en inkomstenbelasting en de omzetbelasting, die bij elkaar meer dan 70 procent van de totale belastingontvangsten vormen.

3.3.2.1 Vennootschapsbelasting

Bij de vennootschapsbelasting wordt onderscheid gemaakt in een deel dat afkomstig is van bedrijven uit de gasector en een deel dat afkomstig is van bedrijven uit de niet-gasector. Voor de vennootschapsbelasting afkomstig uit de gasector wordt een aparte raming opgesteld op basis van de winstontwikkeling in die sector, die in belangrijke mate afhangt van de olieprijs en de ontwikkeling van de dollarkoers. Voor een toelichting op de aardgasbatenraming, inclusief de VPB-afdracht uit de gasector, wordt verwezen naar de begroting van Economische Zaken (Begroting XIII). Deze internetbijlage bespreekt alleen de ontwikkeling van de VPB-opbrengst in de niet-gasector.

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de kasontvangsten volgt een korte toelichting op het proces van aanslagoplegging. De heffing van de vennootschapsbelasting vindt in eerste instantie plaats via voorlopige aanslagen. In januari wordt een inschatting gemaakt van de winst voor dat jaar op basis van winsten uit de afgelopen twee jaren, eventueel gecorrigeerd voor verwachtingen betreffende de winsten van dat jaar zelf. Op basis hiervan worden voorlopige aanslagen verstuurd. Vervolgens geven bedrijven in juli of augustus van datzelfde jaar T een eerste voorlopige inschatting van de winstontwikkeling. Op basis van deze voorlopige schatting kan een bijstelling van de voorlopige aanslag plaatsvinden. In juli/augustus van het daaropvolgende jaar (T+1) vindt vervolgens de voorlopige aangifte plaats en dit kan wederom leiden tot een nadere voorlopige aanslag. Afhankelijk van de omvang van het bedrijf en de aard van de aangifte vindt in een van de daaropvolgende jaren de definitieve vaststelling van de winst plaats. Meestal wordt circa driekwart van de uiteindelijke aanslagopleggingen reeds in het eerste jaar via voorlopige aanslagen ontvangen, maar dit percentage fluctueert wel.

Voor het opstellen van de begroting zijn de kasontvangsten van de vennootschapsbelasting relevant. Daarom is het van belang hoe het verloop van aanslagoplegging zich vertaalt in kasontvangsten. Tabel 4 toont de ontwikkeling van de totale kasopbrengst per jaar met een opsplitsing naar transactiejaar. Hieruit blijkt duidelijk dat het grootste deel van de opbrengst in een bepaald jaar voortkomt uit de voorlopige aanslagen over dat jaar zelf. Deze opbrengst stijgt nog door bijstellingen in de voorlopige aanslagen over voorgaande jaren, maar als gevolg van verliesverrekening is de bijdrage van jaar T-3 en ouder over het algemeen negatief. In de raming is zichtbaar dat de totale ontvangsten in 2005 sterk zijn vertekend door de aankoop van het gasgebouw, waardoor de opbrengst dat jaar 2,3 miljard euro hoger is uitgevallen.

Tabel 3.3.2 Opbrengst en ontwikkeling van de vennootschapsbelasting (exclusief gas) op kasbasis naar transactiejaar (x € miljoen)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Jaar T	10 305	10 776	13 840	12 827	13 318	12 990
Jaar T-1	1 943	3 070	4 184	3 990	3 906	4 956
Jaar T-2	616	635	715	557	1 226	948
Jaar T-3	- 200	- 47	- 24	- 187	99	139
Jaar T-4 en ouder	- 823	- 1 189	- 1 126	- 1 230	- 1 552	- 1 974
Totaal kasopbrengst VPB niet-gas	11 842	13 244	17 588	15 957	16 997	17 059

Per saldo is de verwachte endogene mutatie van 2006 naar 2007 0,6 miljard euro voor de vennootschapsbelasting als geheel, uitgesplitst naar +0,9 miljard bij de niet-gasector en een negatieve ontwikkeling bij de

gassector van 0,3 miljard euro. In 2008 is de endogene toename van de vpb-ontvangsten naar verwachting 0,5 miljard euro, waarvan 0,4 miljard euro bij de niet-gassector.

3.3.2.2 Loon- en inkomstenbelasting

De loonbelasting is een voorheffing van de inkomstenbelasting. In de eerste instantie dragen particulieren maandelijks loonbelasting af op basis van hun inkomen uit arbeid. Na het verstrijken van het kalenderjaar moet vervolgens voor 1 april van het volgende jaar belastingaangifte worden gedaan. Op basis hiervan wordt bepaald hoeveel belasting in totaal verschuldigd is (met inachtneming van andere bronnen van inkomen, belastingkortingen en aftrekposten). Wanneer dit bedrag hoger is dan de reeds betaalde loonbelasting, moet men het resterende bedrag aan inkomstenbelasting voldoen. Wanneer de verschuldigde belasting lager is, krijgt men geld terug van de Belastingdienst. Hierdoor zijn per saldo de opbrengsten van de inkomstenbelasting relatief gering in vergelijking met de ontvangsten bij de loonbelasting. In onderstaande analyse wordt gekeken naar de ontwikkeling van de loon- en inkomensheffing. Dit betreft naast de belasting tevens de ontvangsten premies volksverzekeringen welke geïntegreerd worden geheven. Voor analysedoeleinden zijn de ontvangsten op heffingsniveau beter bruikbaar, omdat deze eenvoudiger kunnen worden waargenomen. De premieontvangsten worden echter niet in deze internetbijlage verantwoord.

Loonheffing

De raming van de loonheffing vindt net als bij de vennootschapsbelasting op transactiebasis plaats. Het ontvangstpatroon van de transactieopbrengst in de kas is bij de loonheffing echter veel stabielier dan bij de VPB. Daarnaast geldt dat de transactieopbrengst ook aanzienlijk sneller wordt ontvangen en binnen drie maanden na afloop van het jaar bijna volledig gerealiseerd is. Hierdoor treden minder grote verschillen op tussen de ontwikkeling van de transactieopbrengst en de kasopbrengst dan bij de VPB.

Tabel 3.3.3 Ontwikkeling loonheffing op transactiebasis (x € miljoen)

	2006	2007	2008
Opbrengst op transactiebasis	74 247	78 262	81 091
Mutatie		4 014	2 829
vv endogeen		4 727	3 960
vv autonoom		- 712	- 1 131
Endogene groei (in %)		6,4%	5,1%

In tabel 3.3.3 is de (geraamde) endogene groei van de loonheffing in 2006, 2007 en 2008 te zien. De verwachte endogene groei is in 2007 en 2008 aanzienlijk. Deze groei is afhankelijk van de ontwikkeling van het totale belastbare inkomen. Dat wordt bepaald door de groei van de werkgelegenheid, de stijging van de contractlonen, de hoogte van verschillende premies en de ontwikkeling van uitkeringen en pensioenen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van enkele gegevens uit de Macro Economische Verkenning van het CPB.

Tabel 3.3.4 Relevante economische indicatoren voor de loonheffing

	2007	2008
Arbeidsvolume in arbeidsjaren	1,6%	0,9%
Contractloonstijging bedrijven	1,9%	3,3%
Incidentele loonstijging	0,2%	0,5%
Tabelcorrectiefactor	1,6%	1,5%
Arbeidsinkomensquote marktsector	78,95	80,30

Uit de economische indicatoren kan de relatief hoge groei van de loonheffing worden verklaard. In 2007 speelt met name de grote toename van het arbeidsvolume een rol, deze zwakt in 2008 echter af. Daar staat tegenover dat in 2008 de geraamde contractloonstijging voor een sterke toename van de ontvangsten bij de loonheffing zorgt. De tabelcorrectiefactor is voor beide jaren vergelijkbaar. Deze factor drukt uit met welke factor de belastingschijven bij de loonheffing worden aangepast en is gebaseerd op de ontwikkeling van de inflatie. De tabelcorrectiefactor corrigeert het effect van de inflatie, zodat mensen niet als gevolg daarvan in een hogere schijf terechtkomen.

Verder is bij de autonomen sprake van een grote verschuiving van de loonheffing naar de inkomensheffing, doordat de Directeur-Grootaandeelhouders verschuiven naar de inkomensheffing. Dit leidt tot een schuif van 1,7 miljard in 2008 die wegvalt bij de loonheffing, maar erbij komt bij de inkomensheffing. Hierbij treedt wel een kas-transeffect op. Doordat de inkomensheffing met grotere vertraging wordt geheven dan de loonheffing, zal in 2008 er wel sprake zijn van per saldo lagere kasontvangsten van 0,4 miljard. Op transactiebasis en structureel is het effect echter neutraal.

Inkomensheffing

De inkomsten bij de inkomensheffing zijn het saldo van de belastingontvangsten van particulieren en zelfstandige ondernemers. Voor de particulieren geldt de loonheffing als voorheffing. Bij de inkomensheffing voor particulieren hebben de ontvangsten dan ook betrekking op bijtel- en aftrekposten en heffingskortingen die niet via de loonheffing zijn verrekend. Bij de zelfstandigen wordt de ontwikkeling daarnaast ook bepaald door de winstontwikkeling.

De raming van de ontvangsten van de inkomensheffing is opgesteld op basis van de autonome maatregelen, de geraamde endogene ontwikkeling en de kasrealisaties tot en met juli.

Tabel 3.3.5 Ontwikkeling inkomensheffing op transactiebasis (x € miljoen)

	2006	2007	2008
Inkomensheffing op transactiebasis	- 6 220	- 5 255	- 3 125
mutatie		965	2 130
wv endogeen		137	- 533
wv autonoom		828	2 663

Voor 2007 zorgt met name de verlaging van de dividendbelasting voor een toename van de opbrengst inkomensheffing op transactiebasis. De dividendbelasting is in 2007 verlaagd van 25% naar 15%, wat voor particulieren een lagere afdracht van 1,0 miljard betekent in de dividendbelasting. De dividendbelasting is voor particulieren echter een voorhef-

fing op de inkomstenbelasting. De verlaging zorgt er voor dat particulieren weliswaar uit hoofde van de dividendbelasting minder voorheffing hoeven af te dragen, maar dit later wel nog in de inkomensheffing moeten verrekenen. Daardoor neemt de inkomensheffing toe met 1,0 miljard. Vanwege de systematiek van de inkomensheffing, waarbij het jaar 2007 pas in 2008 wordt verrekend, leidt dit pas vanaf 2008 tot extra kasontvangsten.

Voor 2008 is de belangrijkste maatregel de verschuiving van DGA's (directeur-grotaandeelhouders) van de loonheffing naar de inkomensheffing, waardoor de opbrengst op transactiebasis met 1,7 miljard toeneemt. Ook hiervan komt een deel pas in 2009 in de kasontvangsten als gevolg van dezelfde systematiek als bovenstaand uitgelegd met betrekking tot de dividendbelasting.

3.3.2.3 Omzetbelasting

De omzetbelasting is de grootste belastingsoort en verantwoordelijk voor circa 30 procent van de totale belastingontvangsten. De endogene groei van de omzetbelasting wordt vooral bepaald door de waardeontwikkeling van de bestedingen waarop BTW rust, te weten de particuliere consumptie, de overheidsinvesteringen en de investeringen in woningen. De ramingen van het CPB voor deze bestedingscategorieën zijn samengevat in onderstaande tabel.

Tabel 3.3.6 Relevante economische indicatoren voor de raming van de omzetbelasting

	2007	2008
particuliere consumptie, waardemutatie	4,2%	4,3%
investeringen in woningen, waardemutatie	7,3%	5,2%
overheidsinvesteringen, waardemutatie	4,3%	3,4%

Bij de particuliere consumptie speelt ook de samenstelling van de consumptie een rol, omdat er verschillende bestedingscategorieën zijn waarvoor een verschillend BTW-tarief geldt. Bij hoogconjunctuur is het bijvoorbeeld geen ongebruikelijk verschijnsel dat er een verschuiving plaatsvindt van consumptie waarvoor een lager tarief geldt naar consumptie waarvoor een hoog BTW-tarief geldt («luxe goederen»). Hierdoor stijgt het gemiddelde BTW-tarief over de totale particuliere consumptie.

De raming van de endogene groei van de BTW-opbrengst op transactiebasis bedraagt 1,7 miljard euro in 2007 en 1,9 miljard euro in 2008.

Tabel 3.3.7 Raming van de omzetbelasting op transactiebasis (x € miljoen)

	2006	2007	2008
Omzetbelasting op transactiebasis	40 028	41 798	43 525
Mutatie		1 770	1 727
wv endogeen		1 740	1 872
wv autonoom		30	- 145
Endogene mutatie in procent		4,3%	4,5%

Verreweg de belangrijkste factor is de ontwikkeling van de particuliere consumptie, en deze loopt nominaal licht op tussen 2007 en 2008. De investeringen in woningen en de overheidsinvesteringen lopen terug, maar hebben een veel kleiner gewicht in de ontwikkeling van de omzetbelasting.

3.4 Overzichtstabellen autonome mutaties per belastingsoort

De onderstaande tabellen geven een overzicht van de effecten van de beleidsmaatregelen en de overige maatregelen op de ontvangsten per belastingsoort. Daarbij is aangegeven welk deel van de maatregelen al in de internetbijlage behorende bij de Miljoenennota 2007 is verantwoord. Er wordt onderscheid gemaakt tussen fiscale en overige maatregelen, omdat alleen de fiscale maatregelen relevant zijn voor de microlastenontwikkeling. Voorbeelden van overige maatregelen zijn maatregelen in de uitvoeringssfeer van de Belastingdienst en nabetalingen van belastingen en premies tussen Rijk en sociale fondsen. Alleen de belastingsoorten waarbij sinds de Miljoenennota 2007 nog maatregelen zijn genomen of waar eerder verantwoorde maatregelen nog doorwerken in 2008 zijn opgenomen in de tabellen.

Tabel 3.4.1 Effecten autonome maatregelen op de omzetbelasting in 2007 en 2008 op kas- en transactiebasis (x € miljoen)

	2007 kas	2007 trans	2008 kas	2008 trans
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	2	- 3		
Niet doorgaan richtlijnconforme aanpassing BTW levende dieren	- 2	- 2	- 0,2	0
BTW vrijstelling detacheren wetenschappelijk personeel			- 0,5	0
Richtlijnconforme aanpassing BTW levende dieren			0,2	0
Aanpassing vrijstelling medische diensten			9	10
Aanpassing BTW Paramedisch overig			33,3	37
Totaal Fiscaal	0	- 5	41,8	47
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	35	35		
Correctie BTW infra (compensatiefonds) - 8			- 192	- 192
Totaal Overig	35	35	- 192	- 192

Tabel 3.4.2 Effecten autonome maatregelen op de BPM in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	0	
Milieudifferentiatie schoon en zuinig: BPM		243
Schuif BPM naar MRB «vluchtheuvel» Effect BPM		- 207
Totaal Fiscaal	0	36
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	0	0
Aanpassing agv Europese jurisprudentie	- 5	- 2
Totaal overig	- 5	- 2

Tabel 3.4.3 Effecten autonome maatregelen op de Accijnzen in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Accijnzen op lichte oliën		
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	56	
Stimulering biobrandstoffen		7
Totaal Fiscaal	56	7
Accijnzen op overige minerale oliën		
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	0	0
Verhoging accijnzen rode diesel en LPG		239
Afschaffen teruggaveregeling rode diesel		11
Indexatie brandstofaccijnzen		1
Totaal Fiscaal	0	250
Tabaksaccijnzen		
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	0	
Verhoging tabaksaccijnzen		90
Totaal Fiscaal	0	90

Tabel 3.4.4 Effecten autonome maatregelen op de Belastingen van Rechtsverkeer in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Overdrachtsbelasting		
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	- 2	
Bestrijding constructies onroerende zaak lichamen		180
Uitbreiding vrijstelling natuur		- 5
Totaal Fiscaal	- 2	175

Tabel 3.4.5 Effecten autonome maatregelen op de motorrijtuigenbelasting in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	50	
vereenvoudiging MRB voor motoren		- 1
Schuif BPM naar MRB «vluchtheuvel» Effect MRB		207
Milieudifferentiatie schoon en zuinig: MRB		- 5
Totaal Fiscaal	50	201

Tabel 3.4.6 Effecten autonome maatregelen op de Milieubelastingen 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Afvalstoffenbelasting		
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	0	
Aanpassing tarief voor shredderafval		1
Totaal Fiscaal	0	1
Energiebelasting		
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	79	
BP05: Verhoging Energiebelasting		8
Verhogen energiebelasting kleinverbruik		65
Afbouwen teruggaveregeling energiebelasting grootverbruikers rode diesel en LPG		3
Afschaffen verlaagd tarief glastuinbouw		145
Vertraging taakst verhoging milieuonvr energie		- 177
Totaal Fiscaal		43

Tabel 3.4.7 Effecten autonome maatregelen op de inkomstenbelasting in 2007 en 2008 op kas- en transactiebasis (x € miljoen)

	2007 kas	2007 trans	2008 kas	2008 trans
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	- 838	500		
Nabetaling rijk aan fondsen over 2003 in 2007			- 108	0
nabetaling over 2004 in 2008			775	0
Correctie nabetaling over 2003 in 2007			101	0
Correctie nabetaling over 2004 in 2008			- 779	0
Nabetalingen correctie			7	0
Nabetalingen bij cCEP 2007	- 60	- 2 649	127	1 891
Nabetalingen bij kMEV 2008		- 1 141		1 134
nabetalingen CMEV		594		- 576
Totaal Overig	- 898	- 2 696	123	2 449
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	- 26	846		
Uitbreiding regeling groen beleggen en VAMIL (structureel - 60 mln) #593			- 2	2
overwaarderegeling eigen woning			6	0
BP05: Verhoging zelfstandigenaftrek			- 4	0
BP05: Verruiming milieu-investeringsaftrek			- 1	0
BP05: Vervallen Farbo-regeling			- 4	- 4
Tegenboeking Financiële enveloppe Najaarsakkoord			- 6	0
Vertraging wetsvoorstel fiscale rechtshandhaving			32	35
Mantelzorgkorting van € 250			- 1	0
Niet doorgaan mantelzorgkorting van € 250			1	0
Werken aan Winst in IH			- 12	- 14
Werken aan Winst, effect dividendbelasting op Inkomstenbelasting			864	0
tijdelijke verlaging Box II compensatie DGA's			- 72	90
Motie Verhagen: Terugboeken compensatie via verlagen zelfstandigenaftrek			3	0
startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid			- 5	0
aanpassing terbeschikingsregeling			1	0
Omzetting kinderkorting in kindertoeslag			221	246
Inperking Buitengewone Uitgavenregeling			0	160
Verschuiving DGAs van LH naar IH Effect IH			440	660
Aanvullende combinatiekorting			- 12	- 12
Combikorting			34	34
Totaal Fiscaal	- 26	846	1 481	1 191

Tabel 3.4.8 Effecten autonome maatregelen op de loonbelasting in 2007 en 2008 op kas- en transactiebasis (x € miljoen)

	2007 kas	2007 trans	2008 kas	2008 trans
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	557	- 260		
Correctie nabetaling over 2005 in 2007			- 244	0
Nabetalingen correctie			557	0
Nabetalingen correctie 2			260	0
Nabetalingen bij cCEP 2007	646	- 693	- 325	372
Nabetalingen bij kMEV 2008		59	- 39	- 20
Totaal Overig	1 203	- 894	209	352
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	684	576		
afschaffen fiscale facilitiëring prépensioen			6	0
afschaffen fiscale facilitiëring vut			3	0
aanpassing overgangsregeling VUT/prepensioen			21	0
Ramingsbijstelling levensloop cf MR stuk			2	- 3
Lastenschuif 2004-2007: tarief 1e schijf (fasering)			- 81	0
NvW BP 2004: Uitstellen afschaffen fiscale facilitiëring VUT/prepensioen			- 29	0
NvW BP 2004: Uitstellen afschaffen fiscale facilitiëring VUT/prepensioen			29	0
NvW BP 2004: Uitstellen invoeren levensloopregeling			2	3
NvW BP 2004: Uitstellen afschaffen afdrachtverm. betaald ouderschapsverlof			4	0
NvW BP 2004: Nieuwe fiscale facilitiëring VPL (financiële enveloppe)			6	0
Niet doorgaan verlagen maximum opbouw OP naar 70%			- 13	- 13
Vervallen deeltijdeis bij levensloop			- 15	- 15
Gefaseerde Bos-heffing			2	2
Overgangsrecht VUT en PP			- 16	- 13
kosten extra storting levensloop			- 2	- 2
Motie Verhagen: Overgangsmaatregel VUT en PP			- 20	- 19
BP05: Verhogen belastingtarief tweede schijf met 0,6%			1	0
BP05: Afschaffen keuzeregime aandelenoptierechten			36	40
SpaarVUT en deeltijdpensioen verplicht voor overgangsregelingen			3	2
Overgangsrecht VUT en prepensioenregelingen			2	2
Aanpassing heffingssystematiek omslaggefinancierde regelingen			- 2	- 2
Heffingskorting			- 117	- 128
40 dienstjaren 63 jaar			10	11
levensloop 210%			14	17
Verlaging alg. heffingskorting met € 5			0,5	0
Envelop Augustusbesluitvorming in 2006			- 48	0
Envelop Augustusbesluitvorming in 2006 tegenboeking			48	0
verlaging tarief 1e schijf met 0,45%			- 64	0
Verhoging TES/TTS met 0,05% vanwege overheveling GGZ			10	0
verhoging TES met 0,3%			44	0
verhoging TTS met 0,3%			17	0
arbeidskorting +€ 10			- 2	0
algemene heffingskorting +€ 27			- 12	0
volledige afdrachtsvermindering zeevaart voor buitenl. Opvarenden			- 1	0
vereenvoudiging artiesten en beroepsregeling			- 1	0
Verhoging TES/TTS met 0,55% ivm AWBZ schuif			118	0
Correctie uiteindelijke effecten VPL			163	181
VJN2007 Mutatie LH als gevolg van grondslageffect mutatie IAB			199	221
Verschuiving financiering opleidingsfonds			- 41	- 46
Pakketuitbreiding zorg			16	17
Ombuiging zorg BVM			- 24	- 27
Bevriezing Algemene Heffingskorting			120	120
Verschuiving DGAs van LH naar IH; Effect LH			- 594	- 660
Verhoging TES/TTS ivm opleidingsfonds uit alg middelen			129	144
kMEV2007grondslageffect mutatie IAB agv lagere nominale premie 2007			9	10
kMEV2007grondslageffect mutatie IAB agv lager fondstekort 2006			- 11	- 12
Milieudifferentiatie schoon en zuinig: LB			- 3	- 3
Verlaging TES 0,2%			- 120	- 133
Vertraging bevriezing algemene heffingskorting			- 120	- 120
Verhoging ouderenkorting			- 55	- 62
Aanvullende ouderenkorting			8	8
Arbeidskorting			- 65	- 72
Verhoging TTS +0,3%			79	88
Correctiereeks IAB			27	30
Verhogen autokostenfictie			57	64
Totaal Fiscaal	684	576	- 271	- 370

Tabel 3.4.9 Effecten autonome maatregelen op de dividendbelasting in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2007 trans	2008 kas	2008 trans
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	- 1 080	- 1 200		
Omzetten teruggaafregeling in afdrachtsvermindering			- 5	- 5
Werken aan winst in dividendbelasting			- 120	0
Totaal Fiscaal	- 1 080	- 1 200	- 125	- 5

Tabel 3.4.10 Effecten autonome maatregelen op de kansspelbelasting in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	4	
Uitbreiding vrijstelling prijsvragen		- 1
Totaal Fiscaal	4	- 1

Tabel 3.4.11 Effecten autonome maatregelen op de vennootschaps in 2007 en 2008 op kas- en transactiebasis (x € miljoen)

	2007 kas	2007 trans	2008 kas	2008 trans
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	- 174	- 197		
AVAR schuif	100	0	- 100	0
gerechtelijke uitspraak pensioen in eigen beheer			- 100	
derving gerechtelijke uitspraak Bosal			- 110	- 90
vervallen CFA regime			- 47	- 50
Totaal Overig	- 74	- 197	- 357	- 140
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	374	951		
BP 2003 – ramingsbijstelling afschaffen faciliteiten vervroegde afschrijving			10	- 10
BP05: Verlaging algemene tarief en tariefopstapje Vpb			- 66	0
BP05: Wijziging moeder-dochterrichtlijn			3	0
Evenwichtiger gemengde kostenafrek			1	0
Werken aan Winst in VPB			- 214	- 727
Werken aan Winst, effect dividendbelasting op VPB			140	0
NvW Afschrijving onroerende zaken tot economische waarde	- 20	- 22	- 2	0
NvW Aanpassing deelnemingsvrijstelling	- 119	- 170	- 45	8
NvW Octrooiabox	- 17	- 24	- 4	4
NvW Tariefffect	23	33	8	- 3
VPB Plicht Woningbouwcorporaties			350	500
Bevordering ondernemerschap			- 160	- 200
Totaal Fiscaal	241	768	0	- 428

Tabel 3.4.12 Effecten autonome maatregelen op de successierechten in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	- 20	
Uitstelfaciliteit betaling belasting over stakingswinst bij bedrijfsoverdracht		1
Verruiming bedrijfsopvolging succ.recht (2005 en 2006 60%, v.a. 2007 75%)		- 2
Verlaging tarief successie en schenkingsrecht BP 2007		- 1
Verlaging tarief successie en schenkingsrecht NvW BP2007		- 1
Totaal Fiscaal	- 21	- 3

Tabel 3.4.13 Effecten autonome maatregelen op de verpakkingenbelasting in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007	nvt	
Invoering verpakkingenbelasting		204
Totaal Fiscaal	nvt	204

Tabel 3.4.14 Effecten autonome maatregelen op de vliegbelasting in 2007 en 2008 op kasbasis (x € miljoen)

	2007 kas	2008 kas
Verantwoord in internetbijlage behorend bij MN2007 Invoering vliegbelasting	nvt	152
Totaal Fiscaal	nvt	152

4 Toelichting op de belastinguitgaven

Deze bijlage bevat een toelichting op de verschillende belastinguitgaven. Deze toelichting bevat een korte beschrijving van de regeling, de doelstelling van de regeling en informatie over uitgevoerde of geplande beleidsevaluaties. Tevens is aangegeven welk ministerie in VBTB-termen verantwoordelijk is voor de desbetreffende belastinguitgave. Hoewel het ministerie van Financiën per definitie bij alle belastinguitgaven betrokken is, is uitgegaan van de systematiek dat dit departement alleen wordt vermeld bij belastinguitgaven die niet aan een ander beleidsdepartement kunnen worden toegerekend. Tenzij anders vermeld, hebben bedragen en tarieven betrekking op het belastingjaar 2007. Met ingang van de Miljoenennota 2005 is de paragraaf met toelichting op de belastinguitgaven alleen nog in de digitale versie van de Miljoenennota opgenomen.

Belastingen op inkomen, winst en vermogen

Verlaging lastendruk op ondernemingen

a) Algemeen

<i>Regeling:</i>	<i>Zelfstandigenaftrek</i>
<i>Beschrijving:</i>	De zelfstandigenaftrek geldt voor een ondernemer die voldoet aan het urencriterium (1225 uur per kalenderjaar) en die aan het begin van het kalenderjaar nog geen 65 jaar is. De zelfstandigenaftrek bedraagt per 1 januari 2007 maximaal 9 028 euro bij een winst minder dan 13 360 euro en neemt geleidelijk af tot 4 379 euro bij een winst groter dan 56 930 euro.
<i>Doelstelling:</i>	Het stimuleren van ondernemerschap.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap, EIM, 2005.</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Extra zelfstandigenaftrek starters</i>
<i>Inhoud</i>	Startende ondernemers die in één of meer van de vijf voorgaande jaren geen ondernemer waren en bij wie in die periode niet meer dan tweemaal de zelfstandigenaftrek is toegepast, hebben recht op een extra zelfstandigenaftrek van 2 019 euro.
<i>Beschrijving:</i>	
<i>Doelstelling:</i>	Het stimuleren van ondernemerschap en het bevorderen van de bereidheid om startersrisico te lopen.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap, EIM, 2005.</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Meewerkaftrek</i>

<i>Beschrijving:</i>	Indien de partner van een ondernemer meewerkt in diens onderneming zonder hiervoor een vergoeding te ontvangen, heeft de ondernemer die voldoet aan het uren criterium recht op de meewerkaf trek. Deze aftrek is afhankelijk van het aantal uren dat door de partner in de onderneming wordt gewerkt en bedraagt 1,25 procent van de winst indien ten minste 525 en maximaal 4 procent van de winst indien ten minste 1 750 uur wordt meegewerkt.
<i>Doelstelling:</i>	Fiscaal faciliteren van het verrichten van arbeid van de partner in de onderneming van de andere partner zonder de verplichting tot het aangaan van een arbeidsovereenkomst.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap</i> , EIM, 2005.
<i>Regeling:</i>	<i>Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid</i>
<i>Beschrijving:</i>	De startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid wordt geboden in de startfase van de onderneming ingeval niet aan het normale uren criterium van 1225 uur wordt voldaan, maar wel aan een verlaagd uren criterium van 800 uur. De aftrekpost bedraagt 12 000 euro voor het eerste jaar, 8 000 euro voor het tweede jaar en 4 000 euro voor het derde jaar. De aftrek kan niet hoger zijn dan de genoten winst. Deze faciliteit is ingevoerd in 2007.
<i>Doelstelling:</i>	Stimulering van het starten van een onderneming vanuit een uitkering inzake arbeidsongeschiktheid.
<i>Ministerie:</i>	EZ, SZW
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>FOR, niet omgezet in een lijfrente</i>
<i>Beschrijving:</i>	De fiscale oudedagsreserve biedt ondernemers de mogelijkheid in eigen beheer een oudedagsvoorziening op te bouwen. Bij staking van de onderneming kan deze fiscale oudedagsreserve belastingvrij worden omgezet in een lijfrente. Voor zover dat niet gebeurt, omdat geen behoefte bestaat aan een dergelijke oudedagsvoorziening, heeft de regeling het karakter van een belastinguitgave.
<i>Doelstelling:</i>	De regeling beoogt een einde te maken aan ongelijkheid in behandeling tussen loontrekkenden en zelfstandigen op het gebied van de oudedagsvoorziening.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap</i> , EIM, 2005.
<i>Regeling:</i>	<i>Stakingsaftrek</i>
<i>Beschrijving:</i>	Van met een gehele of gedeeltelijke staking van een onderneming behaalde winst is maximaal 3 630 euro vrijgesteld van belastingheffing. Op de in een kalenderjaar berekende stakingsaftrek wordt de in het verleden genoten stakingsaftrek in mindering gebracht.

<i>Doelstelling:</i>	De stakingsaftrek beoogt een verzachting van belastingheffing te geven over de stakingswinst. De stakingsaftrek is de voortzetting – zij het op een lager niveau – van de stakingsvrijstelling van de Wet IB 1964.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	Gepland voor 2008
<i>Regeling:</i>	<i>Doorschuiving stakingswinst</i>
<i>Beschrijving:</i>	Op verzoek is doorschuiving van stakingswinst zonder belastingheffing mogelijk in het kader van overdracht van (een deel van) de onderneming in geval van overlijden, echtscheiding, overdracht van de onderneming aan alle medeondernemers die gedurende drie jaar een gezamenlijke onderneming drijven of in geval van inbreng van de onderneming in een naamloze vennootschap of besloten vennootschap. De belastingplichtige voor wiens rekening de onderneming zal worden voortgezet, is verplicht de oude boekwaarden van de overgedragen vermogensbestanddelen over te nemen.
<i>Doelstelling:</i>	Het niet in gevaar brengen van de continuïteit van de onderneming indien door de afrekening van de belastingclaim als gevolg van de bedrijfsoverdracht liquiditeitsproblemen ontstaan.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	Gepland voor 2008
<i>Regeling:</i>	<i>Bedrijfsopvolgingsfaciliteit successiewet</i>
<i>Beschrijving:</i>	Indien de onderneming na het overlijden vijf jaar wordt voortgezet, wordt de (conserverende) aanslag met betrekking tot 75 procent van het ondernemingsvermogen kwijtgescholden.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen continuïteit van de onderneming.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>De warme, de koude en de dode hand. Rapport van de werkgroep modernisering successiewetgeving, maart 2000.</i> Gepland voor 2008.
<i>Regeling:</i>	<i>Doorschuiving winst uit aanmerkelijk belang bij aandelenfusie</i>
<i>Beschrijving:</i>	Over het voordeel uit de vervreemding van aandelen of winstbewijzen in het kader van een aandelenfusie hoeft bij aanmerkelijk-belanghouders niet te worden geheven. De bij de aandelenfusie verkregen aandelen of winstbewijzen worden geacht tot een aanmerkelijk belang te horen. Als verkrijgingsprijs van de verworven aandelen geldt de verkrijgingsprijs van de vervreemde aandelen.
<i>Doelstelling:</i>	Voorkomen dat een uit economisch oogpunt wenselijke aandelenfusie door een heffing wordt bemoeilijkt.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	Gepland voor 2008.
<i>Regeling:</i>	<i>Landbouwvrijstelling</i>

Beschrijving: Op grond van deze regeling worden voordelen uit landbouwbedrijf die verband houden met de waardeverandering van de grond niet tot de fiscale winst gerekend, tenzij deze waardeverandering in de uitoefening van het bedrijf is ontstaan. Een waardeverandering van de grond die uitgaat boven de waarde van de grond in het kader van een landbouwbedrijf is belast.

Doelstelling: Deze regeling heeft een historische achtergrond.

Ministerie: LNV

Evaluatie: *Notitie fiscaliteit, landbouw- en natuurbeleid*, januari 2002.
Een nieuwe evaluatie door LEI/EUR wordt verwacht in het najaar van 2007.

b) Investerings in het algemeen

Regeling: *Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek*

Beschrijving: De kleinschaligheidsinvesteringsaftrek vormt tezamen met de energie-investeringsaftrek en de milieu-investeringsaftrek de investeringsaftrek. De kleinschaligheidsinvesteringsaftrek is een extra aftrek van een gedeelte van het investeringsvolume. Het maximumniveau bedraagt 25 procent bij een investeringsvolume tussen 2 100 euro en 35 000 euro, geleidelijk afnemend tot nihil bij een investeringsvolume van meer dan 230 000 euro per jaar.

Doelstelling: Bevorderen van investeringen van relatief geringe omvang, die in het algemeen gedaan zullen worden in het midden- en kleinbedrijf.

Ministerie: EZ

Evaluatie: *Ondernemen makkelijker èn leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap*, EIM, 2005.

Regeling: *Willekeurige afschrijving starters*

Beschrijving: Startende ondernemers kunnen op basis van deze regeling willekeurig afschrijven op bedrijfsmiddelen die zijn aangeschaft in een kalenderjaar waarover voor hen de extra zelfstandigenaftrek voor startende ondernemers van toepassing was.

Doelstelling: Bevordering van de economische ontwikkeling en de economische structuur, daaronder begrepen de bevordering van het ondernemerschap.

Ministerie: EZ

Evaluatie: *Ondernemen makkelijker èn leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap*, EIM, 2005.

Regeling: *Willekeurige afschrijving zeeschepen*

<i>Beschrijving:</i>	Deze regeling biedt de mogelijkheid om vervroegd af te schrijven op zeeschepen. De regeling kan uitsluitend worden toegepast indien niet wordt gekozen voor de forfaitaire winstbepaling en bedraagt per jaar maximaal 20 procent van de af te schrijven aanschaffings- en voortbrengingskosten. De versnelde afschrijving is slechts mogelijk voor zover de berekening van de door de belastingplichtige behaalde winst uit zeescheepvaart zonder die afschrijving tot een positief bedrag leidt.
<i>Doelstelling:</i>	Bevordering van de economische ontwikkeling en de economische structuur, daaronder begrepen de bevordering van het ondernemerschap.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	Evaluatie van de fiscale maatregelen in het zeescheepvaartbeleid
<i>Regeling:</i>	<i>Keuzeregime winst uit zeescheepvaart (tonnagebelasting).</i>
<i>Beschrijving:</i>	Op verzoek van de belastingplichtige wordt, in afwijking van het algemene systeem van winstbepaling, de winst uit zeescheepvaart op basis van deze regeling forfaitair bepaald aan de hand van de tonnage van de schepen waarmee die winst wordt behaald.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van de ontwikkeling van de zeescheepvaart in Nederland.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie van de fiscale maatregelen in het zeescheepvaartbeleid</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Aftrek spur- en ontwikkelingswerk (S&O)</i>
<i>Beschrijving:</i>	Ondernemers die voldoen aan het urencriterium en in het kalenderjaar tenminste 500 uur hebben besteed aan werk dat bij een zogenoemde S&O-verklaring kwalificeert als spur- en ontwikkelingswerk, hebben in 2007 recht op een aftrek van 11 436 euro. Voor starters wordt deze aftrek onder voorwaarden verhoogd met 5 719 euro.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van technologische vernieuwingen.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie WBSO 2001–2005, EIM en MERIT, maart 2007</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Filmstimuleringsregeling</i>
<i>Beschrijving:</i>	Ter stimulering van productie en exploitatie van Nederlandse speelfilms zijn tot 1 juli 2007 de volgende fiscale faciliteiten beschikbaar: 1. Filminvesteringsaftrek (FIA) 2. Willekeurige afschrijving (WA) Met ingang van 2007 wordt de fiscale regeling omgezet in een subsidieregeling. Indien in 2006 een Senterverklaring is gekregen kan tot 1 juli 2007 van de regeling gebruik gemaakt worden.
<i>Doelstelling:</i>	Het versterken van de filminfrastructuur.
<i>Ministerie:</i>	EZ, OCW
<i>Evaluatie:</i>	Research voor Beleid, <i>Stimuleringsmaatregel filmindustrie, tussentijdse evaluatie – eindrapport</i> , maart 2001. In 2003 is het tijdelijke pakket maatregelen voor versterking van de filminfrastructuur geëvalueerd door Berenschot.

c) Investerings ten behoeve van het milieu

<i>Regeling:</i>	<i>Vervroegde afschrijving milieu-investeringen (VAMIL).</i>
<i>Beschrijving:</i>	Op basis van deze regeling mag willekeurig worden afgeschreven op door de minister van VROM aangewezen milieu-investeringen. Deze regeling leidt, evenals de andere regelingen voor vervroegde afschrijving, voor de belastingplichtige tot een liquiditeits- en rentevoordeel.
<i>Doelstelling:</i>	Stimulering van investeringen die in het belang zijn van de bescherming van het milieu.
<i>Ministerie:</i>	VROM
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie MIA, Vamil en Groen Beleggen 2000–2004</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Energie-investeringsaftrek (EIA)</i>
<i>Beschrijving:</i>	De energie-investeringsaftrek behoort tot de investeringsaftrek. Op grond van deze regeling wordt een extra aftrek op de fiscale winst verleend voor aangewezen investeringen in nieuwe energiebesparende bedrijfsmiddelen en voor de kosten van advies over energiebesparende maatregelen in gebouwen of bij processen. Bij een bedrag aan energie-investeringen in een kalenderjaar van meer dan 2 100 euro bedraagt de energie-investeringsaftrek 44 procent. Het bedrag aan energie-investeringen dat ten hoogste in aanmerking wordt genomen bedraagt, indien de belastingplichtige geen onderdeel uitmaakt van een samenwerkingsverband, 110 000 000 euro.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren van investeringen die in het belang zijn van een doelmatig energiegebruik.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	PriceWaterhouseCoopers, <i>EIA en EINP evaluatiestudie</i> , najaar 2001 in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. Nieuwe evaluatie is afgerond en wordt verwacht in het najaar 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Milieu-investeringsaftrek (MIA)</i>
<i>Beschrijving:</i>	De milieu-investeringsaftrek maakt onderdeel uit van de investeringsaftrek. De milieu-investeringsaftrek is een extra aftrek van het volume van milieu-investeringen die bij ministeriële regeling worden aangewezen. Bij een bedrag aan milieu-investeringen in een kalenderjaar van meer dan 2 100 euro bedraagt de milieu-investeringsaftrek 40 procent voor investeringen die behoren tot categorie I, 30 procent voor categorie II en 15 procent voor categorie III.
<i>Doelstelling:</i>	Stimulering van investeringen die in het belang zijn van de bescherming van het milieu.
<i>Ministerie:</i>	VROM
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie MIA, Vamil en Groen Beleggen 2000–2004</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Bosbouwvrijstelling</i>

<i>Beschrijving:</i>	Deze regeling houdt in dat voor- en nadelen uit bosbouwbedrijf niet tot de winst worden gerekend. Er kan worden geopteerd voor het buiten toepassing laten van deze vrijstelling. Dit laatste is aantrekkelijk in jaren waarin bij deze activiteiten verliezen worden geleden. Indien gebruik wordt gemaakt van de optie geldt dit voor ten minste 10 jaar.
<i>Doelstelling:</i>	Ontwikkeling en instandhouding van bos en natuur.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	<i>Notitie fiscaliteit, landbouw- en natuurbeleid, januari 2002</i> <i>Fiscale faciliteiten en knelpunten bij natuurontwikkeling door particulieren, LEI, 2005</i> <i>Belastinguitgaven door fiscale faciliteiten voor natuurbeleid, LEI, 2005.</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling vergoeding bos- en natuurbeheer</i>
<i>Beschrijving:</i>	Deze regeling voorziet in een (gedeeltelijke) vrijstelling voor aangewezen subsidieregelingen ten behoeve van de ontwikkeling en instandhouding van bos en natuur.
<i>Doelstelling:</i>	Ontwikkeling en instandhouding van bos en natuur.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	<i>Notitie fiscaliteit, landbouw- en natuurbeleid, januari 2002</i> <i>Fiscale faciliteiten en knelpunten bij natuurontwikkeling door particulieren, LEI, 2005</i> <i>Belastinguitgaven door fiscale faciliteiten voor natuurbeleid, LEI, 2005.</i>

Verlaging lastendruk op arbeid

a) gericht op werkgevers

<i>Regeling:</i>	<i>Afdrachtvermindering langdurig werklozen</i>
<i>Beschrijving:</i>	De afdrachtvermindering langdurig werklozen (VLW) komt toe aan werkgevers die werknemers in dienst nemen die beschikken over een verklaring langdurig werkloze en van wie het loon in het desbetreffende loontijdvak niet meer bedraagt dan het toetsloon voor dat tijdvak. In het Belastingplan 2003 is geregeld dat de VLW wordt afgeschaft. Dit is vormgegeven door geen nieuwe instroom toe te laten maar wel bestaande gevallen te respecteren. In de loop van 2006 zal de regeling dan geheel afgeschaft zijn.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van een (blijvende) instroom van langdurig werklozen aan de onderkant van de arbeidsmarkt met als doel het stimuleren van de werkgelegenheid en vergroten van arbeidsparticipatie van mensen met een lage arbeidsproductiviteit.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Werkgelegenheidseffecten van de SPAK en de VLW, NEI, oktober 1999.</i> <i>Interdepartementaal beleidsonderzoek Toekomst van het arbeidsmarktbeleid, 2001</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Afdrachtvermindering onderwijs</i>

<i>Beschrijving:</i>	De afdrachtvermindering onderwijs (WVA-onderwijs) geldt voor leerlingen die de beroepspraktijkvorming van de beroepsbegeleidende leerweg volgen (vroeger: het leerlingwezen), bepaalde studenten in het hoger beroepsonderwijs met wie een leerwerkovereenkomst is gesloten en bepaalde categorieën assistenten en onderzoekers in opleiding. Verder geldt in het algemeen de voorwaarde dat het loon van deze werknemer niet meer bedraagt dan het toetsloon voor dat tijdvak. Het toetsloon voor de afdrachtvermindering onderwijs is in 2007 op 21 422 euro (= 130 procent WML) per kalenderjaar gesteld. De laatstgenoemde voorwaarde geldt onder andere niet voor werknemers van 25-jaar en ouder. De afdrachtvermindering bedraagt 2 500 euro per kalenderjaar. In 2006 zijn met terugwerkende kracht de volgende wijzigingen aangebracht als onderdeel van de Werktop maatregelen: verhoging afdrachtvermindering onderwijs, onderdeel startkwalificatie met 1 500 euro (dus van 1 500 euro naar 3 000 euro) en de introductie van een nieuw onderdeel van 1 200 euro per jaar voltijdsstage binnen de afdrachtvermindering onderwijs voor BOL stages op MBO 1 en 2. In 2007 is verder de afdrachtvermindering EVC-procedures van 300 euro binnen de afdrachtvermindering onderwijs opgenomen.
<i>Doelstelling:</i>	Het verruimen van het aantal leerarbeidsplaatsen door verlaging van de loonkosten met als doel het stimuleren van werkgelegenheid en vergroten van de arbeidsparticipatie van mensen met een lage productiviteit.
<i>Ministerie:</i>	OCW, SZW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie afdrachtvermindering onderwijs van de WVA, SEOR, februari 2007</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Afdrachtvermindering zeevaart</i>
<i>Beschrijving:</i>	Deze vermindering belooft met betrekking tot zeevarenden die aan de loonbelasting zijn onderworpen 40 procent van het in het loontijdvak verdiende loon.
<i>Doelstelling:</i>	Verlichten van de loonkosten van de Nederlandse zeescheepvaart en bijdragen aan het behoud van een vloot onder Nederlandse vlag met de daaraan verbonden werkgelegenheid.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	Evaluatie van de fiscale maatregelen in het zeescheepvaartbeleid
<i>Regeling:</i>	<i>Afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk (S&O)</i>

<i>Beschrijving:</i>	De afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk is van toepassing op werknemers die direct betrokken zijn bij speur- en ontwikkelingswerk. De afdrachtvermindering bedraagt in 2007 42 procent van het S&O-loon van die werknemers. Voor zover het S&O-loon in 2007 meer bedraagt dan 110 000 euro, bedraagt de vermindering 14 procent van het loon. Per inhoudingsplichtige mag de afdrachtvermindering maximaal 8 000 000 euro bedragen. Starters hebben onder voorwaarden recht op een verhoging van de afdrachtvermindering tot 60 procent in plaats van 42 procent.
<i>Doelstelling:</i>	Bevordering van speur- en ontwikkelingswerk in het bedrijfsleven.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie WBSO 2001–2005, EIM en MERIT, maart 2007</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Afdrachtvermindering betaald ouderschapsverlof</i>
<i>Beschrijving:</i>	De afdrachtvermindering betaald ouderschapsverlof is van toepassing met betrekking tot het loon dat wordt doorbetaald tijdens het ouderschapsverlof van de werknemer. De afdrachtvermindering geldt ten hoogste voor het totale aantal uren verlof waarop de werknemer op grond van een wettelijk voorschrift recht heeft. De afdrachtvermindering belooft 50 procent van het betaalde loon met een maximum per kalenderjaar van 11 342 euro. Per 1 januari 2006 is deze regeling vervallen. Er is wel nog doorloop van oude gevallen. De prikkel voor ouderschapsverlof wordt vanaf 2006 vormgegeven door een ouderschapsverlofkorting.
<i>Doelstelling:</i>	Het creëren van voldoende mogelijkheden voor werknemers om ten behoeve van de zorg voor kinderen voor kortere of langere tijd verlof op te nemen, gericht op vergroting van de arbeidsparticipatie en daarmee de economische zelfstandigheid van met name vrouwen en vergroting van de zorgparticipatie van met name mannen.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Bouwstenennota zorgverlof, mei 2002.</i>

b) gericht op werknemers

<i>Regeling:</i>	<i>Werknemersspaarregeling</i>
<i>Beschrijving:</i>	Met spaarloonregeling c.a. werd tot en met 2002 bedoeld op een samenstel van bedrijfsspaarregelingen ten behoeve van de werknemer. Tot de spaarloonregeling c.a. behoorden de spaarloonregeling, premiespaarregeling en de diverse winstdelingsregelingen. Met ingang van 1 januari 2003 zijn de premiespaarregeling en de winstdelingsregelingen afgeschaft en is de spaarloonregeling aangepast. Het bedrag dat maximaal belastingvrij kan worden gespaard bedraagt in 2007 613 euro.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van spaarzin onder werknemers en bijdragen aan een gematigde loonontwikkeling.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Belastingen en premies, Een verkenning naar nieuwe mogelijkheden vanuit het belastingstelsel 2001</i>

<i>Regeling:</i>	<i>Feestdagenregeling</i>
<i>Beschrijving:</i>	Geschenken in natura worden, voor zover de waarde in het economische verkeer daarvan in het kalenderjaar niet meer bedraagt dan € 70, in de eindheffing betrokken tegen een tarief van 20%.
<i>Doelstelling:</i>	Het onbelast verkrijgen van geschenken door werknemers van hun werkgever.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Zeedagenaftrek</i>
<i>Beschrijving:</i>	De zeedagenaftrek is een forfaitaire kostenaftrek voor zeelieden die in verband met werkzaamheden doorgaans ten minste van 180 dagen per jaar aan boord van een zeeschip of in een buitenlandse haven of havenplaats hebben doorgebracht. Deze aftrek bedraagt 4 euro per zeedag. De zeedagenaftrek is per 2007 vervallen.
<i>Doelstelling:</i>	Bijdragen aan het behoud van een vloot onder Nederlandse vlag met de daaraan verbonden werkgelegenheid.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie maritiem fiscaal pakket</i> , april 2003.
<i>Regeling:</i>	<i>Vakantiebonnen</i>
<i>Beschrijving:</i>	In de bouw en enkele andere bedrijfssectoren kunnen werknemers bij iedere loonbetaling vakantiebonnen ontvangen. Deze bonnen, die in plaats komen van de betaling van vakantiebijslag en van het loon over de vakantieperiode, konden gedeeltelijk worden vrijgesteld van belasting- en premieheffing. Dit is in beginsel niet meer mogelijk. Op grond van een overgangsregeling is de vrijstelling van toepassing indien de verstrekking van de vakantiebonnen verplicht is gesteld bij een CAO of op grond van een regeling van een publiekrechtelijk orgaan die reeds op 31 december 1996 is ingegaan. Het percentage van de nominale waarde van deze vakantiebonnen dat thans voor heffing in aanmerking wordt genomen bedraagt 92,5 procent. De regeling loopt af per einde van 2007.
<i>Doelstelling:</i>	Tegemoetkoming voor het feit dat belasting- en premieheffing over de waarde van vakantiebonnen eerder plaatsvindt dan de uitkering van de waarde aan de werknemer. Hierdoor hebben werknemers met vakantiebonnen een liquiditeitsnadeel (rentenadeel) ten opzichte van werknemers zonder vakantiebonnen.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Belastingen en premies, Een verkenning naar nieuwe mogelijkheden vanuit het belastingstelsel 2001</i> <i>Evaluatie van de fiscale behandeling van vakantiebonnen</i> , 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 XV, nr. 26, bijlage)
<i>Regeling:</i>	<i>Ouderschapsverlofkorting</i>

<i>Beschrijving:</i>	De ouderschapsverlofkorting is een tijdelijke fiscale tegemoetkoming aan werknemers bij gebruik van de levensloopregeling voor het financieren van (onbetaald) ouderschapsverlof. De tegemoetkoming biedt een beperkte basisvoorziening; de deelnemer houdt daarnaast een eigen verantwoordelijkheid voor het opvangen van de inkomensderving door middel van gebruik van de levensloopregeling. De fiscale tegemoetkoming bestaat uit een heffingskorting ter hoogte van 50 procent van het voor de werknemer geldende bruto wettelijk minimumloon (WML) per opgenomen verlofdag.
<i>Doelstelling:</i>	De regeling is bedoeld om werknemers die met ouderschapsverlof willen, te compenseren voor het feit dat zij door het korte bestaan van de levensloopregeling nog niet voldoende gespaard kunnen hebben in deze regeling.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Arbeidskorting voor ouderen</i>
<i>Beschrijving:</i>	In 2002 is ter bevordering van de arbeidsparticipatie van ouderen een gestaffelde extra arbeidskorting voor oudere werknemers ingevoerd. Voor 2007 bedraagt deze extra arbeidskorting 746 euro voor werkenden van 62 jaar en ouder, 498 euro voor 60–61 jarigen en 250 euro voor 57–59 jarigen.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen arbeidsparticipatie van oudere werknemers, waardoor deze categorie werknemers langer aan het werk blijft.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Levensloopverlofkorting</i>
<i>Beschrijving:</i>	Om de aantrekkelijkheid van de levensloopregeling te vergroten als alternatieve mogelijkheid van het spaarloon ontvangen werknemers per gespaard jaar een tegemoetkoming in de vorm van een levensloopverlofkorting van maximaal 188 euro per gespaard jaar. Deze levensloopverlofkorting kan als de belastingplichtige en/of zijn partner voldoende belasting betalen worden geëffectueerd en kan in andere gevallen worden doorgeschoven naar latere jaren waarin het tegoed wordt opgenomen.
<i>Doelstelling:</i>	Vergroten van de aantrekkelijkheid van de levensloopregeling als een gelijkwaardige keuzemogelijkheid naast het spaarloon.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	–

Verlaging lastendruk op inkomsten uit vermogen

<i>Regeling:</i>	<i>Kindertoeslag forfaitair rendement</i>
<i>Beschrijving:</i>	Het heffingsvrije vermogen van ouders die het gezag uitoefenen over een minderjarig kind wordt per minderjarig kind verhoogd met een kindertoeslag van 2 631 euro.

<i>Doelstelling:</i>	Een tegemoetkoming voor het draagkrachtverminderende effect van het hebben van kinderen
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport kindertoeslag in box 3, 2005</i> (Kamerstukken II, 2005/06, 30 375, nr. 2, bijlage 10)
<i>Regeling:</i>	<i>Ouderentoeslag forfaitair rendement</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor 65-plussers met een heffingsgrondslag na aftrek van het heffingsvrije vermogen van ten hoogste 264 848 euro geldt een ouderentoeslag. De hoogte hiervan is afhankelijk van de hoogte van het inkomen uit werk en woning, en varieert van maximaal 26 494 euro tot nihil bij een inkomen uit werk en woning van meer dan 18 836 euro. Partners kunnen elk afzonderlijk aanspraak maken op de ouderentoeslag, maar mogen er ook voor kiezen de totale vrijstelling waar ze samen recht op hebben bij één van de partners in aanmerking te laten nemen.
<i>Doelstelling:</i>	De ouderentoeslag biedt compensatie voor het feit dat ouderen met een laag arbeidsinkomen als gevolg van de Wet IB 2001 worden geconfronteerd met een belastingverhoging door het feit dat het tarief over de voordelen uit sparen en beleggen in box 3 is vastgesteld op 30 procent. Voorheen werden bij deze groep de inkomsten uit vermogen belast tegen het progressieve tarief, waarbij in de eerste twee schijven een lager tarief van toepassing was (geen premieplicht voor de AOW).
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport ouderentoeslag in box 3, 2005</i> (Kamerstukken II, 2005/06, 30 375, nr. 2, bijlage 10)
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling bos- en natuurterreinen en landgoederen forfaitair rendement</i>
<i>Beschrijving:</i>	Deze regeling houdt in dat van de grondslag voor de forfaitaire rendementsheffing de volgende bezittingen zijn uitgezonderd: bossen, bepaalde natuurterreinen, en als zodanig aangewezen landgoederen in de zin van de Natuurschoonwet met uitzondering van gebouwde eigendommen.
<i>Doelstelling:</i>	Ontwikkeling en instandhouding van bos en natuur.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	<i>Fiscale faciliteiten en knelpunten bij natuurontwikkeling door particulieren, LEI, 2005.</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling voorwerpen van kunst en wetenschap forfaitair rendement</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voorwerpen van kunst en wetenschap zijn vrijgesteld van de grondslag van de forfaitaire rendementsheffing, tenzij zij hoofdzakelijk als belegging dienen.
<i>Doelstelling:</i>	Voorkomen dat de heffing over dit soort voorwerpen een negatieve invloed zou hebben op het koopgedrag van particulieren. Een uitzondering wordt gemaakt voor voorwerpen van kunst en wetenschap die hoofdzakelijk te belegging worden aangehouden, aangezien een vrijstelling hiervoor een ongerechtvaardigde bevordering zou zijn ten opzichte van andere beleggingen.
<i>Ministerie:</i>	OCW
<i>Evaluatie:</i>	–

<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling groen beleggen forfaitair rendement Heffingskorting groen beleggen</i>
<i>Beschrijving:</i>	De vrijstelling groen beleggen vormt tezamen met de vrijstelling sociaal-ethisch beleggen de vrijstelling maatschappelijk beleggen. Op grond van deze regeling is 53 421 euro aan groene en sociaal-ethische beleggingen vrijgesteld van box 3-heffing. De heffingskorting voor groene beleggingen bedraagt 1,3 procent van het gemiddelde bedrag van die beleggingen.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren van investeringen en beleggingen in groene (milieuvriendelijke) projecten.
<i>Ministerie:</i>	VRM
<i>Evaluatie:</i>	Evaluatie MIA, Vamil en Groen Beleggen 2000–2004
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling sociaal-ethisch beleggen forfaitair rendement Heffingskorting sociaal-ethisch beleggen</i>
<i>Beschrijving:</i>	De vrijstelling sociaal-ethisch beleggen vormt tezamen met de vrijstelling groen beleggen de vrijstelling maatschappelijk beleggen. Op grond van deze regeling is 53 421 euro aan groene en sociaal-ethische beleggingen vrijgesteld van box 3-heffing. Sociaal-ethische beleggingen zijn beleggingen waarbij via sociaal-ethische fondsen wordt geïnvesteerd in specifieke aangewezen projecten in ontwikkelingslanden. De heffingskorting voor sociaal-ethische beleggingen bedraagt 1,3 procent van het gemiddelde bedrag van die beleggingen.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren van investeringen in specifieke aangewezen sociaal-ethische projecten in ontwikkelingslanden.
<i>Ministerie:</i>	BUZA
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling durfkapitaal voor culturele beleggingen forfaitair rendement Heffingskorting cultureel beleggen</i>
<i>Beschrijving:</i>	De vrijstelling voor culturele beleggingen vormt samen met de directe en indirecte beleggingen in durfkapitaal de vrijstelling durfkapitaal. Op grond van deze regeling worden culturele beleggingen en durfkapitaal beleggingen tot een bedrag van 53 421 euro niet tot het bezit in box 3 gerekend. De heffingskorting voor culturele beleggingen bedraagt 1,3 procent van het gemiddelde bedrag van die beleggingen.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren van investeringen in specifieke aangewezen cultuurfondsen.
<i>Ministerie:</i>	OCW
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling voor directe en indirecte beleggingen in durfkapitaal forfaitair rendement Heffingskorting durfkapitaal</i>

<i>Beschrijving:</i>	De vrijstelling voor directe en indirecte beleggingen in durfkapitaal vormt samen met de vrijstelling voor culturele beleggingen de vrijstelling durfkapitaal. Op grond van deze regeling worden culturele beleggingen en durfkapitaal beleggingen tot een bedrag van 53 421 euro niet tot het bezit in box 3 gerekend. De heffingskorting voor directe beleggingen in durfkapitaal bedraagt 1,3 procent van het gemiddelde bedrag van die beleggingen.
<i>Doelstelling:</i>	Het stimuleren van investeringen in bedrijven van startende ondernemers en het bevorderen van de ondernemingszin.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie van de durfkapitaalregeling</i> , Bureau Bartels B.V., 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 XIII, nr. 57).
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling spaarloon- en premiespaarregeling forfaitair rendement</i>
<i>Beschrijving:</i>	Volgens deze regeling zijn (geblokkeerde) spaartegoeden, aandelenoptierechten, aandelen of winstbewijzen in het kader van een premiespaar- of spaarloonregeling (de eerste vier jaar na inhouding van de besparing) tot maximaal 17 025 euro vrijgesteld van heffing in box 3.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren van spaarzin.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling rechten op kapitaalsuitkering bij overlijden forfaitair rendement</i>
<i>Beschrijving:</i>	Rechten op prestaties uit levensverzekering in verband met het overlijden van de belastingplichtige zijn vrijgesteld van de rendementsgrondslag in box 3 tot een maximum van 6 492. De prestaties kunnen de vorm hebben van een kapitaalsuitkering of een uitkering in natura (het verzorgen van de uitvaart van de verzekeringnemer).
<i>Doelstelling:</i>	Vanuit sociaal oogpunt en vanwege de geringe waarde in het economische verkeer de rechten op uitkeringen van kapitaalverzekeringen ten gevolge van overlijden tot een maximum vrijstellen voor box 3.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport Vrijstelling rechten op kapitaalsuitkeringen bij overlijden in box 3</i> , 2005 (Kamerstukken II, 30 375, nr. 2, bijlage 11)
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling rechten op bepaalde kapitaalsuitkeringen</i>

<i>Beschrijving:</i>	Rente begrepen in een kapitaalsuitkering eigen woning is vrijgesteld van heffing in box 1 als de kapitaalsuitkering niet meer bedraagt dan 143 000 euro per persoon en gedurende tenminste 20 jaar jaarlijks premie wordt betaald. Wordt gedurende tenminste 15 jaar premie betaald, dan zijn de kapitaalsuitkeringen tot 32 500 euro per persoon vrijgesteld. De maxima van de vrijstellingen worden jaarlijks geïndexeerd. Kapitaalverzekeringen die niet zijn gekoppeld aan de eigen woning en uiterlijk 14 september 1999 zijn afgesloten zijn vrijgesteld van heffing in box 3 tot een bedrag van maximaal 123 428 euro per persoon. Dit maximum wordt niet geïndexeerd. De belastingplichtige mag er voor kiezen de kapitaalverzekering alsnog aan de eigen woning te koppelen. In dat geval geldt de vrijstelling in box 1 (met een jaarlijks geïndexeerd maximum). Kapitaalverzekeringen die niet zijn gekoppeld aan de eigen woning en die na 14 september 1999 zijn afgesloten, worden in beginsel belast in box 3.
<i>Doelstelling:</i>	Continuering van de stimulering van het sparen voor de opbouw van vermogen in de vorm van een eigen woning waar het gaat om de kapitaalverzekering eigen woning. De kapitaalverzekering anders dan voor de eigen woning, waarvoor een overgangsregeling geldt, had als doel het stimuleren van sparen.
<i>Ministerie:</i>	VRM
<i>Evaluatie:</i>	De aanpassing van deze belastinguitgave aan de systematiek van de Wet inkomstenbelasting 2001 is geëvalueerd in het <i>Evaluatierapport Breder, lager, eenvoudiger? Een evaluatie van de belastingherziening 2001</i> , 2005 (Kamerstukken II, 30 375, nr. 2)
<i>Regeling:</i>	<i>Aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld</i>
<i>Beschrijving:</i>	Aan eigenaar-bewoners zonder schuld of met een lage schuld wordt een aftrek toegekend ter hoogte van het verschil tussen het eigenwoningforfait en de betaalde rente over de eigenwoningschuld. Hierdoor hoeven eigenaar-bewoners met geen of een lage schuld per saldo geen belasting te betalen over de inkomsten uit eigen woning.
<i>Doelstelling:</i>	Bevordering aflossing eigenwoningschuld en lastenverlichting eigenaar-bewoners met geen of een lage hypotheekschuld.
<i>Ministerie:</i>	VRM
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Gedeeltelijke vrijstelling inkomsten uit kamerverhuur</i>
<i>Beschrijving:</i>	Inkomsten uit verhuur van woonruimte, die geen zelfstandige woonruimte vormt en onderdeel is van het hoofdverblijf van de verhuurder, zijn in 2007 vrijgesteld tot een bedrag van 4 010 euro per jaar. Voor toepassing is vereist dat zowel de huurder als de verhuurder op het woonadres staan ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie. Het vrijgestelde bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met de huurontwikkeling.
<i>Doelstelling:</i>	Het vergroten van het particuliere kameraanbod, met name voor studenten.
<i>Ministerie:</i>	VRM
<i>Evaluatie:</i>	–

<i>Regeling:</i>	<i>Aftrek kosten monumentenwoning</i>
<i>Beschrijving:</i>	In de IB is een bijzondere regeling voor monumentenwoningen bij de persoonsgebonden aftrek opgenomen. Indien het een eigen woning betreft, kunnen de kosten, lasten en afschrijvingen van monumentenwoningen (niet zijnde renten van schulden, kosten van geldleningen en periodieke betalingen ingevolge de rechten van erfpacht, opstal of beklemming) in aftrek worden gebracht voor zover ze een bepaalde drempel overschrijden (0,8 procent van de waarde van de woning). Met dien verstande dat deze drempel niet minder dan 100 euro en niet meer dan 13 100 euro bedraagt. Indien het een onroerende zaak betreft die in de heffingsgrondslag bij sparen en beleggen wordt betrokken, kunnen de onderhoudskosten in aftrek worden gebracht, verminderd met 4 procent van de waarde van de onroerende zaak in het economisch verkeer. De woning dient te zijn ingeschreven in de registers zoals bedoeld in de Monumentenwet 1988.
<i>Doelstelling:</i>	Behoud van het culturele erfgoed.
<i>Ministerie:</i>	OCW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Monumenten uit de steigers</i> , december 2001
<i>Regeling:</i>	<i>Persoonsgebonden aftrekpost durfkapitaal</i>
<i>Beschrijving:</i>	De persoonsgebonden aftrekpost geeft de mogelijkheid verliezen geleden op beleggingen in durfkapitaal in aftrek te brengen op respectievelijk inkomsten uit werk en woning, inkomsten uit box 3 en inkomsten uit aanmerkelijk belang (in die volgorde).
<i>Doelstelling:</i>	Het stimuleren van investeringen in bedrijven van startende ondernemers en het bevorderen van de ondernemingszin.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie van de durfkapitaalregeling</i> , Bureau Bartels B.V., 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 XIII, nr. 57).

Overige regelingen

<i>Regeling:</i>	<i>Aftrek afkoopsommen echtscheidingsuitkering</i>
<i>Beschrijving:</i>	Betaalde afkoopsommen ter zake van de verplichting tot voorziening in het levensonderhoud van de gewezen echtgenoot worden als persoonsgebonden aftrek in aanmerking genomen.
<i>Doelstelling:</i>	Rekening houden met draagkracht. Anders dan de aftrekbaarheid van (periodieke) alimentatie-uitkeringen is deze regeling destijds echter niet tot de primaire heffingsstructuur gerekend, omdat sprake is van een bedrag ineens dat het karakter heeft van een kapitaalsuitgave.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Aftrek voor scholingsuitgaven (tot 2001 studiekosten)</i>
<i>Beschrijving:</i>	Uitgaven ter zake van de opleiding of studie voor een beroep zijn aftrekbaar als persoonsgebonden aftrekpost voor zover het gezamenlijke bedrag hoger is dan 500 euro met een maximum van 15 000 euro.
<i>Doelstelling:</i>	Vergroting Nederlandse kennisinfrastructuur.

<i>Ministerie:</i>	OCW
<i>Evaluatie:</i>	<i>Gebruik en effectiviteit van de aftrek scholingsuitgaven, SEO en Scholar (UvA), 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 012, nr. 6).</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Giftenaftrek</i>
<i>Beschrijving:</i>	Met schriftelijke bescheiden gestaaftde giften aan binnen het Rijk gevestigde kerkelijke, charitatieve, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen zijn aftrekbaar. De aftrek bedraagt maximaal 10 procent van het verzamelinkomen voor toepassing van de persoonsgebonden aftrek (IB) of 10 procent van de winst (Vpb). Voor giften in de vorm van lijfrenten geldt geen maximum (IB). Hierbij is echter vereist dat de gift geschiedt op basis van een bij notariële akte vastgelegde verplichting om gedurende ten minste 5 jaren schenkingen te doen.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van schenkingen aan charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	Gepland voor 2007
<i>Regeling:</i>	<i>Faciliteiten successiewet algemeen nut beogende instellingen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Algemeen nut beogende instellingen zijn per 2006 geheel vrijgesteld van successie- en schenkingsrecht.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van schenkingen aan charitatieve, kerkelijke, levensbeschouwelijke, culturele, wetenschappelijke en het algemeen nut beogende instellingen.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>De warme, de koude en de dode hand. Rapport van de werkgroep modernisering successiewetgeving, maart 2000. Nota «Algemeen nut beogende instellingen in de fiscaliteit», 2005 (Kamerstukken II, 2004/05, 27 789, nr. 10)</i>

Kostprijsverhogende belastingen

Energiebelasting (EB)

<i>Regeling:</i>	<i>Verlaagd tarief glastuinbouw</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor verbruik van aardgas in de glastuinbouw geldt een lager tarief van de EB dan voor het overige gasverbruik.

<i>Doelstelling:</i>	De glastuinbouwsector vrijwaren van onevenredig hoge energielasten, gegeven de bijzondere concurrentiepositie van de sector en de moeilijkheden met de terugsluis naar de sector, waardoor ook na terugsluis een in vergelijking met andere sectoren substantiële lastenverzwaring resteert. Deze lastenverzwaring kan niet of moeilijk in de afzetprijzen worden verdisconteerd, omdat deze sector zich grotendeels op de export richt. De huidige regeling loopt dit jaar af in het kader van Europese staatssteungoedkeuring. Een verzoek tot verlenging van het toepassen van de verlaagde energiebelastingtarieven voor de glastuinbouwsector bij de Europese Commissie is gemeld. Voortzetting van de regeling is daarom afhankelijk van Europese goedkeuring, waarbij het mogelijk is dat de huidige regeling moet worden aangepast.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	<i>Notitie fiscaliteit, landbouw- en natuurbeleid</i> , januari 2002 (Kamerstukken II, 2001/02, 28 207, nr. 1)
<i>Regeling:</i>	<i>Teruggaaf gebouwen voor openbare erediensten</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor kerkgebouwen die actief voor de eredienst worden gebruikt kan de helft van de betaalde EB worden teruggevraagd.
<i>Doelstelling:</i>	Het doel is de beheerders van deze gebouwen gedeeltelijk te compenseren voor de door de energiebelasting verhoogde energielasten. De reden is dat kerken weinig betaald personeel hebben en geen vennootschapsbelasting betalen. Zij kunnen dus nauwelijks profiteren van de terugsluis van de energiebelasting in de vorm van verlaging van de lasten op arbeid en de vennootschapsbelasting.
<i>Ministerie:</i>	VROM
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie van de teruggaafregeling energiebelasting voor kerken en non-profit organisaties</i> , 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 375, nr. 2, bijlage 12).
<i>Regeling:</i>	<i>Teruggaaf non-profitinstellingen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Non-profitinstellingen kunnen de helft van de betaalde EB terugvragen.
<i>Doelstelling:</i>	Het doel is deze instellingen gedeeltelijk te compenseren voor de door de energiebelasting verhoogde energielasten. De reden is dat deze instellingen weinig betaald personeel hebben en geen vennootschapsbelasting betalen. Zij kunnen dus nauwelijks profiteren van de terugsluis van de energiebelasting in de vorm van verlaging van de lasten op arbeid en de vennootschapsbelasting.
<i>Ministerie:</i>	VROM
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatie van de teruggaafregeling energiebelasting voor kerken en non-profit organisaties</i> , 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 375, nr. 2, bijlage 12).

Omzetbelasting – verlaagd tarief

<i>Regeling</i>	<i>Verlaagd tarief boeken, tijdschriften, week- en dagbladen</i>
	<i>Verlaagd tarief bibliotheken (verhuur boeken), musea e.d.</i>
	<i>Verlaagd tarief kermissen, attractieparken, sportwedstrijden en -accommodatie</i>
	<i>Verlaagd tarief circussen, bioscopen, theaters en concerten</i>
<i>Beschrijving:</i>	In plaats van het normale BTW-tarief van 19 procent geldt voor leveringen van deze goederen of diensten het verlaagde tarief van 6 procent.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van cultuur, kennisvermeerdering, recreatie en sport c.q. ondersteuning van de desbetreffende sectoren.
<i>Ministerie:</i>	OC&W, VWS
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling</i>	<i>Verlaagd tarief sierteelt</i>
<i>Beschrijving:</i>	In plaats van het normale BTW-tarief van 19 procent geldt voor leveringen van deze goederen het verlaagde tarief van 6 procent.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren van binnenlandse vraag naar sierteeltproducten c.q. ondersteunen van desbetreffende sector.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	Een evaluatie door LEI wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Verlaagd tarief arbeidsintensieve diensten</i>
<i>Beschrijving:</i>	Verlaagd BTW-tarief van 6 procent voor diensten van: kappers, fietsenmakers, schoenmakers, kleermakers en schilders/stukadoors met betrekking tot woningen ouder dan 15 jaar. De EU landen hebben overeenstemming bereikt om het verlaagde BTW tarief voor de huidige arbeidsintensieve diensten voort te zetten tot het jaar 2010.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van werkgelegenheid in de desbetreffende sectoren en ter bestrijding van het zwarte circuit.
<i>Ministerie:</i>	SZW
<i>Evaluatie:</i>	Research voor Beleid (2000–2002), Centraal Planbureau (2003), Europese Commissie (2003).
<i>Regeling:</i>	<i>Verlaagd tarief vervoer van personen (w.o. openbaar vervoer)</i>
<i>Beschrijving:</i>	In plaats van het normale BTW-tarief van 19 procent geldt voor leveringen van deze goederen of diensten het verlaagde tarief van 6 procent.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren en ondersteunen van het openbaar vervoer.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in 2008.
<i>Regeling:</i>	<i>Verlaagd tarief logiesverstrekking (incl. kamperen)</i>
<i>Beschrijving:</i>	<i>Verlaagd tarief voedingsmiddelen horeca</i> In plaats van het normale BTW-tarief van 19 procent geldt voor leveringen van deze goederen of diensten het verlaagde tarief van 6 procent.

Doelstelling: Stimuleren van (internationale) toerisme c.q. ondersteunen van de desbetreffende sector en voorkomen administratieve moeilijkheden.
Ministerie: EZ
Evaluatie: Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in 2008.

Omzetbelasting – vrijstellingen

Regeling *Vrijstelling sportclubs*
Beschrijving: Vrijgesteld zijn de diensten door niet winstbeogende organisaties die zich de beoefening van sport of de bevordering daarvan ten doel stellen aan hun leden. Het gaat vooral om contributie- en les gelden. Deze vrijstelling is binnen de EU verplicht.
Doelstelling: Stimuleren of ondersteunen van sportclubs, verminderen van administratieve lasten.
Ministerie: VWS
Evaluatie: Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in 2008.

Regeling: *Vrijstelling post*
Beschrijving: Vrijgesteld zijn diensten, bestaande uit brieven tot een bepaald gewicht en de daarmee gepaard gaande leveringen, bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Postwet die worden verricht door TPG. Door de jaren heen is de vrijstelling steeds verder beperkt. Op Europees niveau bestaat het streven deze diensten in de toekomst geheel te liberaliseren. De vrijstelling geldt alleen voor een verlener van de universele postdienst. Op 5 juni 2007 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het wetsvoorstel Postwet. Dit wetsvoorstel voorziet in een volledige liberalisatie van de Nederlandse postmarkt vanaf 1 januari 2008.
Doelstelling: Het voorkomen van administratieve moeilijkheden.
Ministerie: EZ
Evaluatie: –

Regeling: *Vrijstelling vakbonden, werkgeversorganisaties, politieke partijen en kerken*
Beschrijving: Vrijgesteld zijn de diensten en daarmee nauw samenhangende leveringen door werkgevers- en werknemersorganisaties, alsmede door organisaties van politieke, godsdienstige, vaderlandslievende, levensbeschouwelijke of liefdadige aard aan hun leden tegen een statutair vastgestelde contributie. Deze vrijstelling is binnen de Europese Unie verplicht.
Doelstelling: Stimuleren of ondersteunen van bedoelde organisaties en instellingen en verminderen van administratieve lasten.
Ministerie: FIN
Evaluatie: –

Regeling: *Vrijstelling fondswerving*

<i>Beschrijving:</i>	Vrijstelling van bijkomstige activiteiten van vrijgestelde organisaties en instellingen, die zij ontplooiën ter verwerving van de voor hun vrijgestelde doelstelling benodigde middelen. Om te waarborgen dat deze prestaties geen ernstige verstoring van concurrentieverhoudingen veroorzaken, is de vrijstelling beperkt tot omzetgrenzen van 68 067 euro per jaar voor leveringen en 22 689 euro per jaar voor diensten (31 765 euro voor sportclubs).
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren of ondersteunen van bedoelde organisatie en instellingen en verminderen van administratieve lasten.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	–

Omzetbelasting – Speciale regelingen

<i>Regeling:</i>	<i>Kleine-ondernemersregeling</i>
<i>Beschrijving:</i>	Ingeval de jaarlijks af te dragen BTW een bepaald bedrag niet te boven gaat, kan afdracht achterwege blijven. Voorts kunnen ondernemers die onder de regeling vallen ook geheel van hun administratieve verplichtingen worden ontheven. In dat geval mogen zij de omzetbelasting niet als afzonderlijke post op de facturen aan hun afnemers vermelden.
<i>Doelstelling:</i>	Stimuleren en ondersteunen van kleine ondernemers en verminderen van administratieve lasten.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in 2008.
<i>Regeling:</i>	<i>Landbouwregeling</i>
<i>Beschrijving:</i>	Landbouwers die gebruik maken van de landbouwregeling worden buiten de normale BTW-heffing gehouden. Zij brengen hun afnemers geen BTW in rekening over hun landbouwprestaties, maar hebben ook geen recht op aftrek van BTW over hun inkopen. De zakelijke afnemers van deze landbouwers hebben niettemin recht op aftrek van een forfaitair BTW-bedrag (landbouwforfait) als compensatie voor de in de verkoopprijs verdisconteerde niet aftrekbare BTW, die de landbouwer over zijn inkopen heeft betaald. De landbouwregeling is facultatief; de keuze om de regeling wel of niet toe te passen geldt telkens voor 5 jaar. Deze regeling heeft een historische achtergrond.
<i>Doelstelling:</i>	Voorkomen van het moeten voeren van een BTW-administratie.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	<i>Notitie fiscaliteit, landbouw- en natuurbeleid</i> , januari 2002. Een nieuwe evaluatie door LEI/EUR wordt verwacht in het najaar van 2007.

Accijnzen

<i>Regeling:</i>	<i>Verlaagd tarief kleine brouwerijen</i>
------------------	---

<i>Beschrijving:</i>	Bier afkomstig van kleine brouwerijen – productie niet meer dan 200 000 hectoliter bier per jaar – heeft een vermindering op het tarief van 7,5 procent.
<i>Doelstelling:</i>	Tot 1992 werd de bieraccijns geheven over het halffabrikaat wort. In verband met de verliezen die optraden in het productieproces gold een gestaffeld tarief afhankelijk van de productieomvang als compensatie voor die verliezen. Bij de invoering van de heffing op het eindproduct verviel deze ratio. Niettemin is destijds besloten een speciale regeling voor kleine brouwerijen te handhaven.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Raffinaderijvrijstelling</i>
<i>Beschrijving:</i>	Minerale oliën die worden verbruikt als brandstof bij de productie van minerale oliën worden geacht niet uitgeslagen te zijn (worden niet aangemerkt als «eigen verbruik»). Deze uitzondering was sinds 1 januari 1993 gegrond op artikel 4, derde lid, van richtlijn 92/81/EEG (de zogenoemde structuurrichtlijn minerale oliën) en is sinds 1 januari 2004 gegrond op artikel 21, derde lid, van richtlijn 2003/96/EG (de richtlijn belasting op energieproducten). Voor 1993 bestond er een buitenwettelijke vrijstelling, verleend ter voorkoming van internationale concurrentievervalsing (ook andere lidstaten hadden een dergelijke regeling). Vanaf 1 januari 1993 is het niet aanmerken als uitslag verplicht vastgelegd in de communautaire regelgeving.
<i>Doelstelling:</i>	Voorkoming van verstoring internationale concurrentieverhoudingen.
<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling communautaire wateren</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijgesteld zijn minerale oliën die worden gebruikt voor de aandrijving van, of als scheepsbehoefte aan boord van, schepen tijdens de vaart over communautaire (binnen)wateren. De vrijstelling is vanaf 1 januari 1993 gegrond op artikel 8, eerste lid, onderdeel c, van richtlijn 92/81/EEG (de zogenoemde structuurrichtlijn minerale oliën) en sinds 1 januari 2004 op artikel 14, eerste lid, onderdeel c, van richtlijn 2003/96/EG (de richtlijn belasting op energieproducten). Het gaat om een facultatieve vrijstelling die in verschillende lidstaten voorkomt. Een aantal lidstaten waaronder Nederland heeft ingevolge de Akte van Mannheim en het Schelde-tractaat de verplichting om ten behoeve van de vaart over de binnenwateren (alle denkbare routes over de Rijn en tussen de Rijn en de zee) vrijstelling van belasting te verlenen voor de brandstof die door de (binnen)schepen wordt verbruikt.
<i>Doelstelling:</i>	Voorkoming van verstoring internationale concurrentieverhoudingen.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.

<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling luchtvaartuigen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijgesteld zijn minerale oliën die worden gebruikt voor de aandrijving van luchtvaartuigen. De vrijstelling is vanaf 1 januari 1993 gegrond op artikel 8, eerste lid, onderdeel b, van richtlijn 92/81/EEG (de zogenoemde structuurrichtlijn minerale oliën) en sinds 1 januari 2004 op artikel 14, eerste lid, onderdeel b, van richtlijn 2003/96/EG (de richtlijn belasting op energieproducten). Het gaat om een verplichte vrijstelling. Op grond van internationale verdragen is het commerciële luchtverkeer vrijgesteld. Binnenlandse vluchten kunnen en worden belast. Intracommunautaire vluchten kunnen alleen worden belast voor zover de lidstaten tussen welke de vlucht plaatsvindt daartoe een bilaterale overeenkomst sluiten.
<i>Doelstelling:</i>	Voorkoming van verstoring internationale concurrentieverhoudingen (verplichte vrijstelling op grond van internationale verdragen).
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Tariefdifferentiatie tractoren en mobiele werktuigen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor dieselolie geldt een tariefdifferentiatie naar gelang het gebruik als motorbrandstof door het wegverkeer (de zogenoemde blanke dieselolie) en het gebruik anders dan door het wegverkeer (verwarming en gebruik buiten de weg; de zogenoemde rode dieselolie). De rode dieselolie wordt eveneens belast met de energiebelasting (EB). Bij de raming van de belastinguitgave is met de heffing van de EB rekening gehouden.
<i>Doelstelling:</i>	Ontzien van voertuigen die niet of slechts zeer beperkt van de weg gebruik maken.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Laag tarief OV-bussen en huisvuilauto's</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor autobussen OV en huisvuilauto's, en dergelijke geldt een verlaagd accijnstarief in de vorm van een teruggaaf voor de verbruikte LPG. De vermindering/teruggaaf bedraagt 46,78 euro per 1000 kg. Voor deze vermindering/teruggaaf is een derogatie verkregen.
<i>Doelstelling:</i>	Bevordering milieuvriendelijke vervoerswijzen in stedelijke niches
<i>Ministerie:</i>	VROM
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Stimulering biobrandstoffen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Het bijmengen van 2 procent biobrandstoffen bij fossiele motorbrandstoffen wordt voor een periode van 1 jaar (2006) fiscaal gestimuleerd door middel van een vermindering van de accijns.

Doelstelling: Aangezien de benodigde wet- en regelgeving, om leveranciers van motorbrandstoffen te verplichten 2 procent van hun afzet in Nederland in te vullen met biobrandstoffen, niet eerder dan 1 januari 2007 gereed is, is voor 2006 het bijmengen van 2 procent biobrandstoffen bij fossiele brandstoffen fiscaal gestimuleerd.

Ministerie: VROM

Evaluatie: –

Belasting op personenauto's en motorrijwielen

Regeling: *Vrijstelling elektrische en hybride motorrijtuigen*
Beschrijving: Auto's die rijden op een elektromotor of op waterstof, zijn vrijgesteld van BPM. Voor hybride auto's met een A- of B-label gelden vanaf 2006 gedeeltelijke vrijstellingen.

Doelstelling: Bevorderen gebruik milieuvriendelijke motorrijtuigen.

Ministerie: VROM

Evaluatie: *Evaluatierapport Elektrische, hybride en door waterstof aangedreven motorvoertuigen in de MRB en BPM, 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 306, nr. 2, bijlage 2).*

Regeling: *Teruggaaf ambulances*
Beschrijving: Houders van personenauto's, motorrijwielen en bestelauto's die uitsluitend worden gebruikt voor het vervoer van zieken en ongevals slachtoffers in het kader van de uitoefening van de ambulancetaak, krijgen de betaalde BPM terug. De motorrijtuigen dienen uiterlijk als zodanig herkenbaar te zijn.

Doelstelling: Dienen van het algemene belang.

Ministerie: VWS

Evaluatie: *Evaluatierapport «Het dienen van het algemene nut in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).*

Regeling: *Teruggaaf taxi's*
Beschrijving: Houders van personenauto's die geheel of nagenoeg geheel worden gebruikt voor taxivervoer of openbaar vervoer en waarvoor een taxi of openbaar vervoervergunning is afgegeven, krijgen de betaalde BPM terug.

Doelstelling: Stimuleren openbaar vervoer

Ministerie: V&W

Evaluatie: *Evaluatierapport «Openbaar vervoer en taxivervoer in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).*

Regeling: *Tariefverlaging voor dieselauto's met roetfilter*
Beschrijving: De BPM voor dieselauto's uitgerust met een roetfilter dat aan bepaalde eisen voldoet wordt verminderd. Deze regeling komt per 2008 te vervallen.

Doelstelling: Stimulering van het gebruik van roetfilters in dieselauto's.

Ministerie: V&W

Evaluatie: Jaarlijks

Motorrijtuigenbelasting

<i>Regeling:</i>	<i>Nihiltarief OV-bussen op LPG</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor autobussen die hoofdzakelijk worden gebruikt voor het openbaar vervoer en rijden op LPG geldt een nihiltarief MRB.
<i>Doelstelling:</i>	Bevordering milieuvriendelijke vervoerswijzen.
<i>Ministerie:</i>	VROM en V&W
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport «Openbaar vervoer en taxivervoer in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).</i>
<i>Regeling</i>	<i>Vrijstelling motorrijtuigen van 25 jaar of ouder</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor motorrijtuigen van 25 jaar en ouder wordt vrijstelling van motorrijtuigenbelasting verleend.
<i>Doelstelling::</i>	Samenhangend met ingevoerde houderschapsstelsel.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>Het beperkte en ondergeschikte gebruik van de weg in de MRB, 2007 (Kamerstukken II, 2006/07 30 800 IXB, nr. 17).</i>
<i>Regeling</i>	<i>Vrijstelling taxi's en openbaar vervoer</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor personenauto's die geheel of nagenoeg geheel worden gebruikt voor taxivervoer of openbaar vervoer en waarvoor een taxi- of openbaar vervoervergunning is afgegeven, wordt vrijstelling van motorrijtuigenbelasting verleend.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van openbaar vervoer.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport «Openbaar vervoer en taxivervoer in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).</i>
<i>Regeling</i>	<i>Vrijstelling reinigingsdiensten</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor motorrijtuigen die uitsluitend worden gebruikt als vuilniswagens, kolkenzuigers en straatveegwagens wordt vrijstelling van motorrijtuigenbelasting verleend.
<i>Doelstelling:</i>	Dienen van het algemene belang.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport «Het dienen van het algemene nut in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).</i>
<i>Regeling</i>	<i>Vrijstelling wegenbouw</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor motorrijtuigen die uitsluitend worden gebruikt voor de aanleg en onderhoud van wegen, wordt vrijstelling van motorrijtuigenbelasting verleend.
<i>Doelstelling:</i>	Dienen van het algemene belang.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport «Het dienen van het algemene nut in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).</i>
<i>Regeling</i>	<i>Vrijstelling ambulances</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor ambulances en voor andere motorrijtuigen, die uitsluitend worden gebruikt in het kader van de uitoefening van de ambulancetaak, wordt vrijstelling van motorrijtuigenbelasting verleend.

<i>Doelstelling:</i>	Dienen van het algemene belang.
<i>Ministerie:</i>	VWS
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport «Het dienen van het algemene nut in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32).</i>
<i>Regeling:</i>	<i>Verlaagde grondslag hybride (bestel)auto's en nihiltarief elektrische motorrijtuigen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Voor elektrische motorrijtuigen geldt een nihiltarief MRB. Voor hybride motorrijtuigen blijft het gewicht van de elektromotor en de daarbij behorende accu's buiten de heffingsgrondslag.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen gebruik milieuvriendelijkere motorrijtuigen.
<i>Ministerie:</i>	VRM
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport Elektrische, hybride en door waterstof aangedreven motorvoertuigen in de MRB en BPM, 2005 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 306, nr. 2, bijlage 2).</i>
<i>Regeling</i>	<i>Overige vrijstellingen</i>
<i>Beschrijving:</i>	Diverse vrijstellingen van motorrijtuigenbelasting, onder meer voor lijkwagens en dierenambulances.
<i>Doelstelling:</i>	Dienen van het algemeen belang of gering gebruik van de weg.
<i>Ministerie:</i>	FIN
<i>Evaluatie:</i>	<i>Evaluatierapport «Het dienen van het algemene nut in de MRB en BPM, 2006 (Kamerstukken II, 2005/06, 30 300 IXB, nr. 32). Het beperkte en ondergeschikte gebruik van de weg in de MRB, 2007 (Kamerstukken II, 2006/07, 30 800 IXB, nr. 17).</i>

Belasting op zware motorrijtuigen (eurovignet)

<i>Regeling:</i>	<i>Teruggaaf internationaal gecombineerd vervoer</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrachtauto's met een toegestane maximum massa van 12 ton of meer die het grootste deel van de route per trein afleggen, kunnen op verzoek (een deel van) het betaalde eurovignetbedrag terugkrijgen. De teruggaaf is gebaseerd op een Europese richtlijn.
<i>Doelstelling:</i>	Stimulering van het goederenvervoer per spoor.
<i>Ministerie:</i>	V&W
<i>Evaluatie:</i>	–

Overdrachtsbelasting

<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling bedrijfsoverdracht aan de volgende generatie</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijgesteld van overdrachtsbelasting is de verkrijging door een of meer (pleeg)kinderen, kleinkinderen, (half- en pleeg)broers, (half- en pleeg)zusters, of hun echtgenoten, van goederen die behoren tot en dienstbaar zijn aan een onderneming van de ouder of de grootouder, welke wat de bedrijfsvoering betreft, in haar geheel (al dan niet in fasen) door dat kind of die kinderen wordt voortgezet.
<i>Doelstelling:</i>	Niet belemmeren (stimuleren) van overdracht onderneming aan de volgende generatie.

<i>Ministerie:</i>	EZ
<i>Evaluatie:</i>	Gepland voor 2008
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling overdrachtsbelasting stedelijke herstructurering</i>
<i>Beschrijving:</i>	De vrijstelling stedelijke herstructurering bestaat uit drie regelingen, te weten: de per 1 januari 2003 ingevoerde vrijstelling in de overdrachtsbelasting die het mogelijk maakt voor wijkontwikkelingsmaatschappijen huizen te verkrijgen zonder overdrachtsbelasting; de per 1 januari 2005 ingevoerde vrijstelling in de overdrachtsbelasting die het voor woningcorporaties mogelijk maakt om ter financiering van stedelijk herstructurering huizen zonder overdrachtsbelasting over te dragen aan een landelijk werkende toegelaten instelling en de per 1 januari 2006 ingevoerde vrijstelling in de overdrachtsbelasting die ertoe strekt de verkrijging van onroerende zaken van wijkontwikkelingsmaatschappijen door de deelnemers in zo'n wijkontwikkelingsmaatschappij in bepaalde situaties vrij te stellen van overdrachtsbelasting.
<i>Doelstelling:</i>	Stimulering stedelijke herstructurering.
<i>Ministerie:</i>	VROM
<i>Evaluatie:</i>	–
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling landinrichting</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijgesteld is de verkrijging bij akte van vrijwillige of gedwongen landinrichting in het kader van de Landinrichtingswet, de Ruilverkavelingswet 1954 en enkele andere vergelijkbare wetten. Deze vrijstelling kent voorwaarden en geldt ook voor bedrijfsopstallen en woningen.
<i>Doelstelling:</i>	Het versterken van de economische structuur van de land- en tuinbouwsector.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie door LEI/EUR wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling Bureau Beheer Landbouwgronden</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijstelling bij verkrijging door het Bureau Beheer Landbouwgronden.
<i>Doelstelling:</i>	Het versterken van de economische structuur van de land- en tuinbouwsector.
<i>Ministerie:</i>	LNV
<i>Evaluatie:</i>	Een nieuwe evaluatie door LEI/EUR wordt verwacht in het najaar van 2007.
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling monumenten</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijstelling bij verkrijging van monumenten door erkende instellingen.
<i>Doelstelling:</i>	Bevorderen van de instandhouding van (rijks)monumenten (monumentenbehoud).
<i>Ministerie:</i>	OCW
<i>Evaluatie:</i>	Gepland voor 2007
<i>Regeling:</i>	<i>Vrijstelling cultuurgrond</i>
<i>Beschrijving:</i>	Vrijgesteld is de verkrijging van cultuurgrond.
<i>Doelstelling:</i>	Versterking economische structuur van de land- en tuinbouwsector

Ministerie: LNV
Evaluatie: –

Regeling: *Vrijstelling natuurgrond*
Beschrijving: Vrijgesteld is de verkrijging van natuurgrond.
Doelstelling: Bevorderen en behoud van natuurschoon
Ministerie: LNV
Evaluatie: –